TÜRKİYE CUMHURİYETİ

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI

2025

YILLIK RAPOR

2025
YILLIK RAPOR

T.C. Danıştay Başkanlığı Adına Sahibi
Zeki YİĞİT
Danıştay Başkanı

Hazırlayan
Danıştay İçtihat, Raporlama ve İstatistik Birimi

ISBN
978-625-93951-2-8

Basım Yılı
2026

Basım Yeri
Salmat Basım Yayıncılık
Tel: 0(312) 341 10 24
Web: www.salmat.com.tr

Yayın Yönetim Yeri
T.C. Danıştay Başkanlığı Yayın İşleri Müdürlüğü

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No:149
Eskişehir Yolu 10. Km. Çankaya/ANKARA
Tel: 0(312) 253 20 48 **E-posta:** yayin@danistay.gov.tr

www.danistay.gov.tr

© 2026 T.C. DANIŞTAY BAŞKANLIĞI
Tüm hakları saklıdır. Danıştay Başkanlığının yazılı izni olmaksızın Yıllık Raporun tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

İşbu Rapor

01/01/2025 – 31/12/2025
tarihleri arasındaki veriler

esas alınmak suretiyle
hazırlanmıştır.

TAKDİM

Zeki YİĞİT
Türkiye Cumhuriyeti Danıştay Başkanı

Anayasa'nın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik bir hukuk devletidir. Bu hükümle Devletin hukuk devleti niteliği açıkça vurgulanmıştır.

Hukuk devleti ilkesi, yalnızca soyut bir kavram değil; her karar ile somutlaşan ve her yargısal denetimle güç kazanan anayasal bir taahhütü ifade etmektedir. Bu taahhüdün en görünür güvencesi ise idarenin bağımsız ve tarafsız yargı tarafından denetlenmesidir.

Devlet yapılanmasında idari yargının varlığı, birey ile idare arasındaki dengenin korunmasını sağlamakta, hukuki güvenliğin, öngörülebilirliğin ve kamu yönetiminde istikrarın teminatı olmaktadır. Bu kapsamda, Danıştay içtihatları, idare hukukunun gelişim çizgisini belirlemekte; idareye yol gösterirken hak ihlallerinin doğmasını da önlemekte ve idari yapıyı hukukla güçlendirmektedir.

Kurulduğu günden bugüne üstlendiği görevleri evrensel hukuk ilkeleri doğrultusunda bağımsız ve tarafsız bir şekilde yerine getiren ve 2025 yılı itibarıyla 157. hizmet yılını tamamlayan Danıştay, idare hukukunun gelişmesine ve adaletin tesisine önemli katkılar sunmakta; insan haklarının korunması suretiyle adil, hızlı, etkin ve kaliteli bir yargılama faaliyetinin geliştirilmesine öncülük etmektedir.

2025 Yılı Yıllık Raporu, verilen bu hizmetlere ilişkin ayrıntıları içermektedir. Rapor; Danıştayın yargısal faaliyetlerini, kurumsal gelişimini ve hukuk sistemine sunduğu katkıları, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde kamuoyunun bilgisine sunmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle rapor, yalnızca bir faaliyet özeti değil; aynı zamanda kurumsal hafızanın kaydı, yargısal performansın değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik bir vizyon belgesidir.

Raporun birinci bölümünde Danıştayın kurumsal yapısı, görev alanı ve fiziki imkânları tanıtılmış; devamında yıl içerisinde gerçekleştirilen başsavcılık, başkanvekilliği ve daire başkanlığı seçimlerine, kurumsal organizasyon yapısındaki gelişmelere, meslek öncesi ve meslek içi eğitim faaliyetlerine, sempozyum ve toplantılara, ulusal ve uluslararası temaslara ayrıntılı biçimde yer verilmiştir. Adalet Akademisi ve üniversitelerle işbirliği içinde gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar, yargısal faaliyet ile bilimsel yaklaşım arasındaki bağı güçlendirmekte, Danıştayın hukuki gelişimi yönlendiren kurumsal rolünü ortaya koymaktadır. Böylelikle Raporda yalnızca yargısal faaliyetler değil, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar da bütüncül bir yaklaşımla yer almıştır.

Yargılama faaliyetleri çerçevesinde verilen ilkesel nitelikteki kararlar, raporun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Yüksek mahkemelerin en temel işlevlerinden biri olan yargı düzeninde birlik ve tutarlılığın sağlanması, özellikle içtihatlara dayalı gelişen idare hukuku bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, içtihatların istikrarlı biçimde oluşturulması ve uygulamada birlik sağlanması yönünde yürütülen çalışmalar raporda kapsamlı biçimde ele alınmıştır.

Bu çerçevede, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca bölge idare mahkemeleri arasındaki karar aykırılıklarının giderilmesine yönelik Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları tarafından verilen kararlara raporda geniş yer verilmiştir.

Danıştay ile bölge idare mahkemeleri arasında kurulan kurumsal iletişim ve iş birliği mekanizmaları, içtihat birliğinin sağlanması ve yargı uygulamalarındaki uyumun artırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda Raporda,

bölge idare mahkemeleri ile 2025 yılı içerisinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Memurlar ve Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin Mevzuatın Uygulanmasından Doğan Uyuşmazlıklar" konulu toplantıya değinilmiştir.

Öte yandan, Danıştay kararlarının kamuoyuyla düzenli biçimde paylaşılması, hukuki bilginin erişilebilirliğini artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu yılda karar yayımı düzenli biçimde gerçekleştirilmiştir.

Danıştay tarafından benimsenen şeffaflık anlayışı, hukuki bilgiye erişimin genişletilmesini de içermektedir. Bu bağlamda hazırlanan tematik karar bültenleri ve sistematik derlemeler sayesinde hem akademik çevrelerin hem de uygulayıcıların içtihatlara daha kolay ulaşması sağlanmaktadır. Bu yıl ekonomik kamu hukukuna ilişkin temel iki konuda karar bülteni hazırlanmıştır. "Rekabetin Korunması Mevzuatından Doğan Uyuşmazlıklar Hakkında Karar Bülteni" ile "Doğal Gaz, Elektrik, LPG (Sıvılaştırılmış Petrol Gazları) ile Petrol Piyasası İşleri Hakkında Karar Bülteni" kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Raporda, yargısal faaliyetlere dair istatistikî veriler de grafik ve tablolar eşliğinde sunulmuştur. Dava sayıları, dava ve karar türleri, dosya dağılımları ile sonuçlanma oranlarına ilişkin veriler analiz edilerek Danıştayın performansı nesnel ölçütlerle değerlendirilmiştir. 18 Ekim 2024 tarihinde uygulamaya konulan yeni kodlama sistemi sayesinde bu yıl daha fazla veriye ulaşma imkânı bulunmuş ve bu sayede elde edilen sağlıklı ve tutarlı veriler farklı analizlere ışık tutacak şekilde Raporda kullanılmıştır. Söz konusu veriler sadece mevcut durumun analizine değil, geleceğe yönelik planlamaya da imkân sağlamaktadır. Ölçülebilirlik, kurumsal şeffaflığın en güçlü teminatıdır.

Günümüz yargı anlayışında kalite, yalnızca verilen kararların doğruluğu ile değil; aynı zamanda yargı hizmetinin erişilebilirliği, hız ve öngörülebilirliği ile de ölçülmektedir. Danıştay, bu çok boyutlu kalite anlayışı doğrultusunda, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerinden ödün vermeksizin, şeffaf ve veriye dayalı bir yönetim anlayışıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

Toplumda adalete duyulan güven, demokratik düzenin temel dayanaklarından biridir. Bu güvenin korunması ve güçlendirilmesi, tutarlı yargı kararları, açık veri paylaşımı ve erişilebilir bir yargı sistemi ile mümkündür. Danıştay, üstlendiği anayasal sorumluluğun bilinciyle, hukuk devleti anlayışını güçlendirme yönündeki görevini 2025 yılında da sürdürmüştür.

Hazırlanan 2025 Yılı Yıllık Raporunun ilgililer ve ilgilenenler bakımından faydalı olmasını temenni ederim.

BAŞKANIN
KONUŞMALARI

BÖLÜM
02

I. "STRATEJİK BİR ALAN OLARAK İDARE HUKUKUNDA TARIM FAALİYETİ VE DOĞAL ÇEVRENİN KORUNMASI" TEMALI "5'İNCİ İDARE HUKUKU VE İDARİ YARGI ULUSLARARASI SEMPOZYUMU (ISALAJ-2025)"

İlimizin kıymetli Valisi ve kıymetli Başsavcısı,

Balıkesir Üniversitesinin çok değerli Rektörü,

İlimizin değerli yöneticileri,

Yurt dışından gelen saygıdeğer misafirler,

Kıymetli akademisyenler,

Değerli konuklar,

Balıkesir Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar İdare Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi ev sahipliklerinde, uluslararası üniversiteler ve kurumlar ile yapılan iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilecek olan "Stratejik Bir Alan Olarak İdare Hukukunda Tarım Faaliyeti ve Doğal Çevrenin Korunması" temalı "5'inci İdare Hukuku ve İdari Yargı Uluslararası Sempozyumu"nun açılışında sizlerle bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu belirterek sözlerime başlarken hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Son yıllarda dünya üzerinde hızla değişen ve gelişen yaşam, çevre koşulları, kentleşme, teknolojik gelişmeler ve artan nüfus-

la birlikte insan ihtiyaçlarının her geçen gün daha da fazlalaşmasına karşın, doğal kaynakların sınırlı oluşu tarım sektörü ve sağlıklı bir çevrede yaşamanın önemini açıkça ortaya koymakta bu alandaki üretim faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak gerekliliği "sürdürülebilirlik" kavramını ve buna ilişkin mekanizmaların geliştirilmesini ön plana çıkarmaktadır.

İnsan yaşamının devamlılığı ve ülke ekonomisi açısından tarım sektörü stratejik bir öneme sahip olup, sürdürülebilir bir tarım politikası uygulanması ve geliştirilmesi, çevre ve doğal kaynakların korunması devletlerin bu alanda belirleyecekleri stratejileri ve politikalarında güncel ve önemli gündem maddeleri olarak yerini almaktadır.

Dünya genelinde yaşanan küresel ısınma, iklim değişikliği, çevre kirliliği, hızlı nüfus artışı, doğal afetler, salgın hastalıklar, savaşlar, göç hareketleri ve doğal kaynakların her geçen gün giderek azalması gibi küresel sorunlar tarımsal üretimde sürdürülebilirliği olumsuz yönde etkilemekte ve beraberinde çevre sorunlarını ve çözüm arayışlarını gündeme getirmektedir.

Sürdürülebilir tarım ve doğal çevrenin korunması için devletler tarafından uluslararası anlaşmalara taraf olunmakta ve ulusal mevzuatlarında, uluslararası normlara uygun hukuki düzenlenmeler yapılmaktadır.

İç hukukumuzda Anayasamızda yer alan kurallar başta olmak üzere, 5488 sayılı Tarım Kanunu, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve 6831 sayılı Orman Kanunu gibi tarım ve çevre hukukunda getirilen hukuki ve yasal düzenlenmelerin yanında, ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Kyoto Protokolü, Paris Anlaşması gibi birçok uluslararası sözleşme devletlerin uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerini ve sorumluluklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Toprak mülkiyeti" başlıklı 44. ve "Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması başlıklı" 45. maddelerinde toprağın verimli şekilde kullanılması, tarımın ve bu alanda çalışanların korunması ve desteklenmesi Devletin görevleri olarak kurala bağlanmıştır. "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde ise, herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevi olarak ifade edilmiştir.

Tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi, korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması; çevrenin korunması ve geliştirilmesi kapsamında bu alanda hizmet veren başta Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olmak üzere ilgili bakanlıkların merkez ve taşra teşkilatları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile kamu tüzel kişiliğine sahip çeşitli kurum ve kuruluşlar yasal görev ve yetkileri çerçevesinde tarım ve çevreyle ilgili olarak düzenleyici, destekleyici ve denetleyici idari faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

İdarenin tarım faaliyetleri ve çevre üzerindeki düzenleyici destekleyici rolü, sürdürülebilir bir tarım politikası, çevrenin korunması ve bireylerin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı bakımından son derece önem arz etmektedir. Bu nedenle iç hukukumuzda yer alan düzenlemelerin diğer ekonomik ve sosyal politikalarla bir-

likte özellikle tarım ve çevre politikalarının uyumu, eşgüdümü ve entegrasyonunu sağlayıcı olması şarttır.

Tarımsal faaliyetler, toprak verimliliği, su kaynakları ve biyolojik çeşitlilik gibi doğal kaynaklar üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, tarımsal uygulamalarının çevresel etkilerini azaltacak ve doğal kaynakların korunmasını sağlayacak çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesi ülkemizin gelecekte karşılaşacakları sorunları şimdiden önleyecek tedbirlerin alınması bakımından büyük önem taşımaktadır.

İnsanın şimdiki ve gelecekteki doğal yaşamının korunmasında tarımın ve çevrenin hayati ve stratejik rolü bulunmakta olup, idarenin planlama yetki ve görevi kapsamında belirlenecek politikalar doğrultusunda, ülkemizin beş yıl için hazırlanan Kalkınma ve Stratejik Planlarında sürdürülebilir tarım ve çevre konularına da yer verilerek, bu alanlarda kaynakların etkili ve verimli kullanılmasında geleceğe yönelik planlamalar yapılmaktadır.

Türkiye, coğrafi konumu ve özellikleri bakımından tarımsal üretime elverişli, tarım cenneti bir ülke olmakla birlikte sürdürülebilir tarım, kaynakların uygun kullanımı, tarımsal planlama ve doğru tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi ile mümkündür. Kuraklık, iklim değişikliği, zirai don ve erozyon gibi birçok faktör tarımsal üretimin verimliliğini ve etkinliğini etkilemektedir.

Tarım politikaları ülkemizin ekonomisini ve kalkınmasını doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda *ekonomik kamu düzeni* ile ilgili Anayasamızda pek çok kural bulunmakla birlikte, tarımla doğrudan ilgili Anayasa'nın 166. maddesinde; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayii ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlama görevi Devlete verilmiştir. Bu düzenleme ülkemizde tarımın gelişmesi ve kaynakların verimli şekilde planlamasına ilişkin olarak Devletin gözetleme, denetleme ve müdahaleler yoluyla regüle etme yetkisi ve görevi olduğunu ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilir bir tarım politikası çerçevesinde bireyin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının korunabilmesi açısından devletin kolluk faaliyetleri yürütmesi bir gereklilik arz etmektedir. Ayrıca serbest piyasa ekonomisinin korunabilmesi için Devletin düzenleme ve denetleme faaliyetinde bulunarak ekonomik kamu düzenini ihlal edici davranışlara yaptırım uygulanması da kolluk faaliyeti kapsamındadır.

Küreselleşmeyle birlikte kamu hizmetlerinin piyasalaştırılması ve özel hukuk kişilerine gördürülmesi usulü ağırlık kazanmış ve devlet kamu hizmeti ve kolluk faaliyetlerini tamamlayıcı bir şekilde özendirme ve destekleme yönlü politikalar izlemeye başlamıştır. Bu kapsamda devletin, kamu hizmetlerinin sunumundaki girişimlerini azaltması ve daha çok özel hukuk kişilerine teşvik sağlayarak tamamlayıcı bir rol üstlenmesi söz konusu olmuştur. Bu durum idare hukukunda da bir dönüşüme neden olmakla birlikte devletin, bilhassa yüksek enflasyon dönemlerinde, idarenin kanuniliği ilkesi çerçevesinde, tarımsal ürünlerle ilgili mal teslimi ve hizmet ifasının gerçekleştiği piyasayı regüle edici tedbirler almasında da kamu yararının bulunduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Diğer taraftan, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve

sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamayı amaçlayan 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında düzenlenen Çevresel Etki Değerlendirilmesi (ÇED), çevre sorunlarının çözümüne yönelik en önemli önleyici mekanizmalardan birisi olmuştur. ÇED, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları kapsamaktadır.

Değerli Katılımcılar;

Yukarıdan itibaren değindiğim bütün hususlar idarenin denetleyici, düzenleyici iş ve işlemleri ile idari bir fonksiyon çerçevesinde icra edilmektedir. İdari fonksiyonun gereği olarak devletin toplumsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla yürüttüğü, tüm kamusal faaliyetleri gerçekleştirmeye yönelik idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı hukuk devletinin bir gereği olarak, Anayasanın 125. maddesine göre yargı yolu açıktır.

Günümüz dünyasında, idarenin faaliyet alanının genişlemesi ve kamu hizmetlerinin çeşitlenmesiyle birlikte, idarenin işlem ve eylemlerinin denetimi idari yargı kolunun görev alanını teşkil etmektedir.

Bireylerin idari işlemlerden doğan hak ihlallerine karşı başvurabileceği etkili bir denetim mekanizması sunan idari yargı, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlamakta ve idarenin karar alma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin tesis edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Yüksek idare mahkemesi olarak Danıştay, temel hak ve özgürlükler konusunda etkin bir yargılama ile istikrarlı ve nitelikli içtihatlar üretmekte ve hukuk devleti ilkesinin etkili biçimde uygulanmasını temin için adaletin tevzi görevini sürdürmektedir.

Danıştay; Anayasa, 2575 sayılı Danıştay Kanunu ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca tarım ve çevreye ilişkin olarak idarece tesis edilen işlem ve eylemlere karşı açılan davaların hukuka uygunluk denetiminde içtihat mercii görevini ifa etmektedir.

Danıştay; tarım, arazi toplulaştırılması, tarımsal teşvik mevzuatından ve çevre mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklarda, düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davalarını ilk derece mahkemesi sıfatıyla ve bölge idare mahkemelerince istinaf incelemesi sonucu verilen kararları temyizen incelemekte, bu konuda ilkesel nitelikte içtihatlar ortaya koymaktadır.

Konuya ilişkin önemli bazı Danıştay içtihatlarına baktığımızda, ilk olarak 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile ilgili diğer mevzuattan kaynaklanan uyuşmazlıklardan biri olan tarım arazilerine tarım dışı amaçla kullanım izni verilip verilmemesine dair işlemlere karşı açılan davalarda, öncelikle tarım toprağının korunması ve geliştirilmesi amaçlanmakta ve bu konuda ilgili makamlarca alınan kamu yararı kararı değerlendirilmektedir.

İlgili mevzuat hükümleri uyarınca tarım arazileri; doğal özellikleri ve ülke tarımındaki önemine göre, nitelikleri Bakanlık tarafından sınıflandırılmaktadır. Anılan Yasa'nın 13. maddesinde yer alan mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve dikili

tarım arazileri dışında kalan "marjinal tarım arazilerinin"; savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar, petrol ve doğalgaz arama ve işletme faaliyetleri ve ilgili bakanlıkça kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri gibi nedenlerle tarım dışı kullanım iznine ilişkin olarak tesis edilen işlemlere ilişkin yapılan hukuka uygunluk incelemesinde, işlemin kamu yararı ve idarenin takdir yetkisi çerçevesinde değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Anılan Yasa'nın 14. maddesinde yer alan Cumhurbaşkanı kararı ile tarımsal potansiyeli yüksek "büyük ova koruma alanı" olarak belirlenen sınırlar içinde bulunan arazilerin ise tarım dışı kullanıma açılması için öncelikle alternatif alan araştırmasının yapılıp yapılmadığı, talebin mevcut planlı alanlardan veya tarımsal potansiyeli daha düşük alanlardan karşılanıp karşılanamayacağının değerlendirildiği, ayrıca yapılacak incelemelerin sadece tarım ve toprak uzmanlarınca değil, belirlenen yerin plan bütünlüğü, iklim, topografya, jeoloji, jeofizik, deprem ve doğal afetler ile teknik ve ekonomik gereksinimler yönünden bir bütün olarak incelenmesinin gerektiği belirtilerek, arazilerin ülkesel, bölgesel ve yerel önemi dikkate alınmakta bu alanların korunmasına yönelik değerlendirme yapılarak hukuka uygunluğu denetlenmektedir.

3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca, toplulaştırma mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklara ilişkin kararlarda, arazi toplulaştırması projelerinin genel olarak düzenlemelerde belirlenen toplulaştırmanın amacı, dağıtım ilke ve esasları uyarınca, ekonomik bütünlüğe, bireyin mülkiyet hakkının korunması ve kamu yararına uygun olarak yürütülmesi gerektiğine karar verilmektedir.

Diğer taraftan, çevre mevzuatı kapsamında ÇED kararlarına karşı açılan davalarda ise gerçekleştirilmek istenilen projelere ilişkin olarak ilgili mevzuat hükümleri uyarınca projenin kamu yararına uygun olup olmadığı hususu, üstün kamu yararı, yöre halkının menfaatleri, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre dengesinin sağlanması yolunda ÇED kararlarının bir bütün olarak çevresel etkileri irdelenerek karar verilmektedir.

Ülkemizin, küreselleşmeyle birlikte her geçen gün daha da değişen ve gelişen çevre ve yaşam koşulları, ekonomik, toplumsal ve teknolojik dinamikleri göz önüne alındığında, idari yargının, kamu yararı ile bireysel haklar arasında adil dengenin kurulmasında vazgeçilmez bir rol oynadığı ortadadır.

Danıştay, tarım topraklarının korunması ve geliştirilmesi, tarımın sürdürülebilirliği ve çevre hakkının sağlanması ve korunmasına yönelik içtihatlarıyla adaletin tesisinde ve idareye yol gösterme işlevini yerine getirmek suretiyle hukuk düzeninde etkin bir rol üstlenmektedir.

Değerli Katılımcılar;

Kısmen değindiğim hususları da içeren konuların tartışılacağı "İdare Hukukunda Tarım Faaliyeti ve Doğal Çevrenin Korunması" temasıyla üç gün boyunca gerçekleştirilecek sempozyumun başarılı ve verimli geçmesini diliyor, kıymetli fikirlerini ve bildirilerini bizlerle paylaşacak olan çok değerli akademisyenler ve diğer katılımcılara şimdiden teşekkür ediyorum.

II. TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI YÜKSEK MAHKEMELERİ KONFERANSI KONUŞMASI

Türk Dünyasının Yüksek Mahkemelerinin Çok Değerli Başkanları,

Sayın Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreteri,

Kardeş Ülkelerden Gelen Çok Kıymetli Misafirler,

Saygıdeğer Meslektaşlarım,

Değerli Katılımcılar,

Türk Devletleri Teşkilatına üye ve gözlemci ülkelerin yüksek mahkemelerinin katılımlarıyla Türkiye'nin ev sahipliğinde Antalya ilimizde düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı Yüksek Mahkemeler Konferansı vesilesiyle bugün sizlerle bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu belirterek sözlerime başlarken, siz değerli başkanları ve tüm katılımcıları saygıyla selamlıyor, hepinize yürekten hoş geldiniz diyorum.

Binlerce yıllık tarih boyunca yeryüzünün geniş topraklarına yayılmış ve bulundukları coğrafyalarda birçok medeniyete ev

sahipliği yapmış Türk dünyası; etnik, dilsel, kültürel ve tarihsel bağlarla birbirlerine bağlı ve ortak geçmişe sahip köklü bir medeniyettir. Bugün devletlerimiz Türklüğün zengin tarihini ve kültürel mirasını farklı coğrafyalarda yaşatmakta, ülkelerarası daha güçlü bağların tesisi ve ortak bir geleceğin inşası için birlik ve beraberlik içinde yeniden bir araya gelmiş bulunmaktadırlar.

Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında 12 Kasım 2021 tarihinde İstanbul'da toplanan "Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi" Sekizinci Zirvesinde tarihi kararlar alınmış ve Türk dili konuşan halkların ortak tarih, dil, kültür, gelenek ve değerlerine dayalı işbirliği ve dayanışmayı derinleştirme ve genişletme çabalarının nişanesi olarak komisyonun adı "Türk Devletleri Teşkilatı" olarak değiştirilmiştir.

Söz konusu zirvede teşkilatın orta ve uzun vadeli amaçlarını ve görevlerini ortaya koyan "Türk Dünyası 2040 Vizyon Belgesi" kabul edilmiştir. Bu belge kapsamında ülkeler arasında ticari, ekonomik ortaklık, ortak Türk alfabesi oluşturulması, ulaştırmada orta koridor projesi, yenilenebilir enerji kaynakları ve dış politikada birliktelik gibi birçok alanda ülkelerarası daha derin ve çok taraflı işbirliği yapılması konusunda mutabakata varılmıştır.

Bu konularda devletlerimizin öncülüğünde yapılan çalışmalar azim ve kararlılıkla devam etmektedir. Türk Devletleri Teşkila-

tı, Türk halklarının kadim tarihimiz boyunca kurdukları devletlerin günümüzdeki temsilcilerinin siyasi, ekonomik, ticari, kültürel, enerji ve güvenlik gibi birçok hayati öneme sahip konularda bir araya gelerek oluşturduğu işbirliğini ifade etmektedir.

Bu dayanışma, tarihî ve kültürel bağlar ile ortak menfaatler etrafında şekillenmekte, Türk dünyasının bir bütün olarak güçlenmesini, refah ve kalkınmasını, uluslararası alanda daha etkin ve öncü bir konumda yer almasını hedeflemektedir.

Değerli meslektaşlarım,

Türk Devletleri Teşkilatı son yıllarda Avrasya coğrafyasında ve ötesinde etkinliği giderek artan stratejik bir birliğe dönüşmekte olup, teşkilat nezdinde devletlerimiz siyasi, diplomatik, ekonomik, kültürel ve hukuk gibi birçok alanda işbirliği ve koordinasyon içinde üstün gayretle çalışmalarına devam etmektedir. Devletlerin yargı ve hukuk sisteminin gelişimi için yüksek mahkemeler arasındaki iletişimin artırılması, işbirliği ve dayanışmanın da güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

Teşkilata üye ve gözlemci her bir devlet, kendi hukuk düzenleri içinde bir yargı sistemi benimsemiş olmakla birlikte, bu sistemler arasında devletlerin kadim hukuk ve adalet anlayışından gelen ortak paydalar bulunmaktadır. Yargılamanın temel gayesini oluşturan adalet, insan hakları, demokratik hukuk devleti, hukukun üs-

tünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı gibi kavramlar, devletlerin hukuk sistemlerinin zeminini ve temelini oluşturmaktadır.

Teşkilatımız bünyesindeki yüksek mahkemeler arasında bilgi ve deneyim paylaşımı, ortak hukuki sorunlara yönelik işbirliğinin kuvvetlendirilmesi, her bir devletin kendi hukuk sistemlerindeki gelişimine de büyük katkı sağlayacaktır.

Türk milletinin, en eski devirlerden itibaren, yazılı olmamakla birlikte köklü bir hukuk ve adalet anlayışına sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Türk devlet geleneğinde adalet, devletin temelini oluşturan en önemli değerlerden biri olarak kabul edilmektedir. Büyük bilge Yusuf Has Hacib'in 11. yüzyılda kaleme aldığı Kutadgu Bilig'de; birey, toplum ve devlet hayatının düzenlenebilmesi için gerekli olan anlayış, bilgi ve faziletlerin ne olduğu ve nasıl kullanılacağı üzerinde durulur. Bu eşsiz eserde, "Adâlete istinat eden kanun, bu göğün direğidir; kanun bozulursa gök yerinde duramaz.", "Zulüm yanar ateştir, yaklaşanı yakar; kanun sudur, akarsa nimet yetişir." gibi veciz ifadelerle o tarihlerdeki hukuk devleti anlayışı ve onun temeli olan adalet vurgulanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun 19. yüzyılda başlattığı Devlet teşkilatındaki yapısal reformlar kapsamında gerçekleştirdiği en önemli ıslahat ve reformlardan biri olarak, o dönem tek bir yapı içinde bulunan "Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye"nin padişah fermanıyla ilga edilerek adli ve idari olarak ikiye ayrılmasıyla, "Divan-ı Ahkâm-ı Adliye" bugünkü adıyla Yargıtay ve "Şûrâ-yı Devlet" bugünkü adıyla Danıştay kurulmuştur.

Padişah Sultan Abdülaziz'in fermanıyla 10 Mayıs 1868 tarihinde, Şûrâ-yı Devlet adıyla resmi açılışı yapılan Danıştay, 157 yıllık tecrübe ve bilgi birikimine sahip köklü bir kurumdur. Bu açılış fermanı ile Şûrâ-yı Devletin kurulmuş olması, kuvvetler ayrılığına dayalı hukuk devletinin oluşturulması, idare hukukunun doğuşu ve gelişimi sürecinde tarihi bir dönüm noktası teşkil etmiştir.

Anayasamızda yer verildiği üzere Türkiye Cumhuriyeti, demokratik bir hukuk devletidir. Hukuk devleti, insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, bütün faaliyetlerinde hukuka ve Anayasaya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargının denetimine bağlı olan devlettir.

İdari yargı, tüm çağdaş toplumlarda hukuk devletinin ve demokrasinin korunması ve gelişmesi için önemli bir işlev görmüş, idari işleyişin hukuka uygunluğunu denetleyici ve idareye yol gösterici bir rol üstlenmiştir.

Türk Devletleri Teşkilatına üye ve gözlemci üye ülkelerin idari yargı sistemlerine baktığımızda; genel olarak Azerbaycan, Kazakistan, Kırgız Cumhuriyeti, Özbekistan, Türkmenistan ve Macaristan'da ülkemizdeki gibi üç dereceli bir yargı sisteminin uygulandığını; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ise iki dereceli bir yargı sisteminin bulunduğunu görüyoruz.

Üye ülkelerde yargı birliği rejimi nedeniyle bağımsız bir Danıştay veya Yüksek İdare Mahkemesinin bulunmadığını, ilk derece idari yargının yargısal nihai denetiminin Yüksek Mahkemeler bünyesinde kurulan idari dava daireleri ya da kurullarınca yerine getirildiğini müşahede etmekteyiz.

Yargı ayrılığı rejiminin benimsendiği ülkemizde anayasal bir kurum olan Danıştay,

yüksek idare mahkemesi olarak görev yapmakta olup, ilk derece idare ve istinaf mahkemelerince verilen kararların son inceleme merciidir. Kanununda gösterilen belli davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Bu yargılama sistemi içinde içtihat mercii rolü ifa eden Danıştay, temel hak ve özgürlükler konusunda etkin bir yargılama ile istikrarlı ve nitelikli içtihatlar üretmekte ve hukuk devleti ilkesinin etkili biçimde uygulanmasını temin için adaletin tevzi görevini sürdürmektedir.

Ortak değerlerde buluştuğumuz Türk Devletleri Teşkilatına üye ve gözlemci üyelerin yüksek yargı mensupları olarak, tarihimizden tevarüs ettiğimiz, milli dayanışma ve birliğimizin teminatı olan kadim hukuk ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, demokratik hukuk devleti ilkelerine bağlı ve yargı bağımsızlığından taviz vermeyen bir hukuk düzeninin inşasında ve yargımızın gelecek yüzyıllara ulaştırılmasında bizlere tarihi görevler düşmektedir.

Bu ülkü birliği doğrultusunda, yargı mensupları olarak bizlerin de hukuk ve yargı alanında iş birliği imkânlarını geliştirmemiz ve bunu kurumsallaştırarak sürdürmemiz önem arz etmektedir.

Söz konusu Teşkilata üye ülkelerin yüksek yargı başkanları olarak bizler de yapacağımız müşterek çalışmalar, ikili ve çok taraflı görüşmeler ile yüksek mahkemeler arasındaki diyaloğu artırmalı ve idari yargıdaki iş birliği alanlarını da geliştirmeliyiz.

İdari yargı alanında yapılan yüksek yargı mercileri arasındaki iş birliği faaliyetleri kapsamında, Danıştay Başkanlığı olarak 10 Mayıs 2022 tarihinde, Danıştayın 154. Kuruluş Yıldönümü münasebetiyle "Türk Devletleri Teşkilatına Üye Ülkelerde İdari Yargı" konulu uluslararası bir sempozyum düzenlemiştik. O tarihte davetimize icabet eden teşkilat üyesi ve gözlemci ülkelerin yüksek mahkeme temsilcileri ile ülkelerinde uygulanan idari yargı sistemleri hakkında karşılıklı görüş alışverişinde bulunduk. Yargı alanındaki bu ortak iş birliği çalışmalarının sürekli ve sistematik olarak devam edeceğine inanıyorum.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin Kurulmasına Dair 3 Ekim 2009 tarihli Nahçıvan Anlaşması uyarınca, Türk Devletleri Teşkilatı çerçevesinde Yüksek Mahkemeler arasında yargı alanındaki iş birliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için Azerbaycan'ın Şuşa kentinde, siz değerli yüksek mahkeme başkanlarımızın katılımlarıyla gerçekleştirilen uluslararası konferansta, 19 Ekim 2023 tarihinde, "Türk Devletleri Teşkilatı Üye ve Gözlemci Devletleri Yüksek Mahkemeleri Konferansı'nın Kurulmasına Dair Şuşa Bildirgesi"ni imzalamıştık.

Söz konusu Bildirge uyarınca, hukukun üstünlüğüne bağlılık ve adalet hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla, Yüksek Mahkemeler arasında yargısal alandaki koordinasyonun güçlendirilmesi, ortak istişare alanlarının oluşturulması, Yüksek Mahkemelerin içtihatları ile hukuki ve teknik konulardaki iyi uygulama örneklerinin paylaşılması, bu kapsamda düzenli faaliyet ve temasların sürdürülmesine karar verilmiştir.

Temsil ettiğimiz yüksek mahkemeler arasındaki ilişkilerin kurumsal bir yapıya kavuşturulması, bu kurumsal yapı dâhilinde yargısal iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda yüksek mahkemeler arasında düzenlenecek hâkim değişim prog-

ramları, karşılaştırmalı hukuk örneklerinin de ele alındığı ortak çalıştay, sempozyum, seminer, konferans, uluslararası forum gibi programlar düzenlenmesi, içtihatların paylaşımı ve yargı sistemlerindeki yeni hukuki değişiklikler ve gelişmelerle ilgili bilgi alışverişi için "Türk Devletleri Teşkilatı Yüksek Mahkemeler Ağı"nın kurulması, yargı ve hukuk alanında eğitim protokollerinin imzalanması, kurumsal dergiler ve diğer yayınların paylaşılması gibi düzenli çalışma ziyaretleri yapılması gibi yeni iş birliği yöntemleri ve projelerin geliştirilmesi, yargı sistemlerimizi daha iyi tanımamıza, karşılıklı bilgi birikimi ve tecrübelerden yararlanılmasına ve Türk Dünyasının yargı alanındaki bütünleşmesine vesile olacaktır.

Değerli meslektaşlarım,

Bugün Türk Devletleri Teşkilatına Üye Devletlerin Yüksek Mahkemeleri arasında yargısal iş birliğinin geliştirilmesi, uluslararası alanda ortak projelerin gerçekleştirilmesi, ortak ilgi alanlarına giren konularda bilgi ve deneyim paylaşımında bulunulması amacıyla "Türk Devletleri Teşkilatı Yüksek Mahkemeler Konferansı Statüsü" imza edilecektir.

Bu akdin Türk Dünyasında yer alan Devletler arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi, kardeşlik bağlarımızın güçlendirilmesi, hukuk ve yargı alanında iletişimin sürekli kazanması, yapacağımız ortak çalışmalar ve geleceğe yönelik atılımlar için çok kıymetli bir adım olarak görüyor, bu akdin Türk Dünyası için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Konferansımızın ve bu kapsamda dün gerçekleştirilen çalışma grubu toplantılarının başarılı ve verimli geçtiğini müşahede ediyor, yaptığımız ikili görüşmeler neticesinde istişare edilen konuların yargı için önemli olduğunu düşünüyor, kardeş ülkelerin yüksek yargı başkanları ve mensupları ile tüm meslektaşlarımı tekrar saygı ve sevgiyle, muhabbetle selamlıyor, hepinize sağlıklı, mutlu, huzurlu günler diliyorum.

III. "İMAR HUKUKU SORUNLARI" KONULU SEMPOZYUM AÇIŞ KONUŞMASI

Saygıdeğer meslektaşlarım,

Kıymetli akademisyenler,

Değerli konuklar,

Danıştayın 157. Kuruluş Yıldönümü ve "Danıştay ve İdari Yargı Günü" etkinlikleri kapsamında Başkanlığımız tarafından düzenlenen "İmar Hukuku Sorunları" temalı sempozyumumuza teşriflerinizden dolayı onur ve memnuniyet duyduğumu belirterek sizleri saygıyla selamlıyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Günümüzde göç, hızlı nüfus artışı, ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınma ile birlikte hızlı kentleşme, teknik alt yapı yetersizlikleri ve sıkça karşılaşılan doğal afetler gibi konular imar hukuku sorunlarını ve buna ilişkin çözüm arayışlarını gündeme getirmektedir.

Danıştay, günümüzde birçok uyuşmazlığa konu olan imar hukukuna ilişkin güncel sorunların idare hukuku ve idari yargıya yansımalarını, hem teorik açıdan hem de yargı içtihatları temelinde uygulamaya yönelik olarak akademik camia ile birlikte değerlendirmeyi önemli görmüş ve konuyu bu seneki "Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu"nun ana teması olarak belirlemiştir.

İmar ve afet mevzuatı ile bu mevzuatın uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıklar idari yargıda geniş yer tutmaktadır. İmar planları, parselasyon işlemleri, kamulaştırma, yapı ruhsatı, yıkım, imar para cezaları ve kentsel dönüşüme ilişkin idarece tesis edilen işlemlere dair davalar ile doğal afetlerde imar mevzuatına aykırılık nedeniyle idarenin mali sorumluluğuna ilişkin uyuşmazlıklar bunların başlıca türlerindendir.

Sağlıklı ve düzenli kentleşme için yetkili ve görevli idarelerce plan hiyerarşisi içinde yapılacak tüm planlamalarda, ülkemizin hem bugünkü coğrafi ve bölgesel koşulları hem de gelecekteki sosyo-ekonomik gelişimi, kalkınması ve çevre koşulları dikkate alınması gerekmektedir. Bu kapsamda yerleşim yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların bir plan dâhilinde, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun bir şekilde teşekkülünü ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla görevli ve yetkili idarelerce imar planlarına ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır.

İmar planları ve imar uygulamaları kişilerin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen "mülkiyet hakkı"nı doğrudan etkilemektedir. Mülkiyet hakkına müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi, müdahalenin belirli, öngörülebilir şekli anlamda bir kanun hükmüne dayanmasına, kamu yararını gerçekleştirmeye yönelmesine ve ölçülü olmasına bağlıdır. Bu nedenle hukuka uygunluk denetiminde idari yargı mercileri bu anayasal ilkeleri de gözeterek imar uyuşmazlıklarını çözümlemektedir.

Diğer taraftan, ülkemiz; coğrafi özellikleri, jeolojik, meteorolojik, topoğrafik yapısı ve deprem kuşağında yer alması nedenleriyle sık sık doğal afet riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Başta büyük can ve mal kayıplarına yol açan depremler olmak üzere, heyelan, sel baskını, çığ düşmesi ve yangın gibi çeşitli afetler meydana gelmektedir.

Doğal afetler nedeniyle meydana gelen uyuşmazlıklar, başta yaşam hakkı olmak üzere sağlık hakkı, çevre hakkı ve mülkiyet hakkı gibi temel hak ve özgürlükleri doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, idarelerin imar faaliyetlerini doğal afet risklerini de dikkate alarak planlaması ve yürütmesi hayati önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda, ilgili idareler tarafından; doğal afetler olmadan önce, afet sırasında ve sonrasında alınması gereken idari, teknik ve yasal tedbirler bulunmaktadır. Doğal afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması, bu konuda strateji ve politikaların belirlenmesi, hızlı, etkin müdahale ile ilgili kurumlarla koordinasyonun sağlanması ve afete uğramış bölgelerde iyileştirme ve ihya çalışmalarının belli bir planlama dâhilinde yapılması gerekir.

Diğer taraftan, idare tarafından risk önleyici mekanizmaların geliştirilmesi, doğal afet olayları nedeniyle uğranılan zararların giderilmesi ve sonrasında yapılacak çalışmalarda ilgili mevzuat hükümleri uyarınca, kişilerin temel hak ve özgürlükleri güvence altına alınarak "idarenin sorumluluğu" ilkesi çerçevesinde hareket edilmesi hukuk devletinin bir gereğidir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesine göre idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. Bireylerin idari işlem ve eylemlerden doğan hak ihlallerine karşı başvurabileceği etkili bir denetim mekanizması sunan idari yargı, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlamakta ve idarenin karar alma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin tesis edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Değerli konuklar,

Mülkiyet, çevre ve yaşam hakkını doğrudan ilgilendiren bu konularda bireysel haklarıyla bu haklara kamu yararı nedeniyle getirilen sınırlamalar arasında adil bir dengenin kurulmasında vazgeçilmez bir rol oynadığı tartışmasız olan idari yargı olarak, bahsi geçen konuların akademik camia ve kamuoyunda tartışılmasına zemin oluşturmak için "İmar Hukuku Sorunları" temalı bu sempozyumu düzenledik.

Bugünkü sempozyumun, imar hukukuna ilişkin temel ve güncel sorunların ilgili mevzuat ve yargısal içtihatlar çerçevesinde bilimsel ve teknik boyutuyla değerlendirilmesi suretiyle, konunun çözümüne ilişkin gerekli mevzuat değişiklikleri, teknik ve idari tedbirler, kurumsal iş birliği ve projelerin geliştirilmesi, yeni strateji ve hedeflerin belirlenmesi ile gelecekte daha sürdürülebilir ve planlı kentleşme politikalarına bir katkı sunacağı ve farkındalık oluşturacağı kanaatindeyim.

Sempozyumun başarılı ve verimli geçmesini diliyor, kıymetli fikirlerini ve bildirilerini bizlerle paylaşacak olan çok değerli akademisyenlere ve saygıdeğer meslektaşlarımıza şimdiden teşekkür ediyorum.

Bugün öğleden sonra, Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle, Danıştayın 157. Kuruluş Yıldönümü ve "Danıştay ve İdari Yargı Günü" Töreni'ni gerçekleştireceğiz.

Katılımlarınız için hepinize teşekkür ediyor, sağlıklı, mutlu ve huzurlu dolu günler diliyorum.

IV. DANIŞTAYIN 157.YIL DÖNÜMÜ VE DANIŞTAY VE İDARİ YARGI GÜNÜ TÖRENİ AÇIŞ KONUŞMASI

Sayın Cumhurbaşkanım

Saygıdeğer meslektaşlarım

Kıymetli misafirler

Değerli basın mensupları

Bugün, Osmanlı İmparatorluğu'nun ıslahat ve tanzimat dönemlerinde reform çalışmalarının ve hukukun kurumsallaştırılması çabalarının bir sonucu olarak 10 Mayıs 1868 tarihinde "Şura-yı Devlet" adıyla kurulan ve İmparatorluktan Türkiye Cumhuriyeti'ne intikal eden köklü devlet kurumlarından olan Danıştay'ın 157. kuruluş yıldönümünü idrak ediyoruz.

Kuruluş yıldönümleri münasebetiyle kutladığımız "Danıştay ve İdari Yargı Günü" törenimize katılan siz değerli misafirlerimizi en içten duygularımla ve saygıyla selamlıyor, şahsım ve Danıştayımız adına hoş geldiniz diyorum.

Kuruluş yıldönümleri sadece geçmişin muhasebesini yapmak imkanı vermemekte, aynı zamanda halihazırda ve gelecekteki sorumluluklarımızı hatırlamak, adalet ülküsüne ve hukuka bağlılığımızı teyit etmek için her seferinde fırsatlar sunmaktadır.

EVRENSEL DEĞER OLARAK

Adalet Kavramı

Ne zaman hak, hukuk, yargı ve yargı kuruluşları ile ilgili bir tartışma açılsa, bu tartışmanın konusu daima "adalet" kavramı etrafında cereyan etmektedir.

Danıştayın ve diğer yargı kurumlarının varlık gayesi de "adalet"in tesisine hizmet etmektir.

Bir başka ifadeyle, tüm yargının ve yargı faaliyetinin içinde iddia, savunma ve yargı makamında yer alan tüm hukukçuların ulaşmaya çabaladığı nihai gaye "adalet"tir.

Adalet, bireylerin toplum içerisindeki konumlarına bakılmaksızın insan olmaları sebebiyle doğuştan var olan ve toplum içinde statüleri gereği mevzuat çerçevesinde tanınan haklarını elde edebilmelerini, bu hakların korunmasını ve toplumsal ilişkilerde eşit ve hakkaniyetli muamele görmelerini amaçlayan, ahlaki, hukuki ve toplumsal boyutları olan bir ilkedir.

Ahlaki erdemler açısından konuyu irdeleyen Aristoteles'e göre, adalet erdemlerin en önemlisidir. Adalette bütün erdemler bir aradadır. Diğer insanların iyiliğini de gözeten bir erdem olarak, adaletli olan ister yönetici, ister sıradan insan olsun hep yararlı şeyler yapar. Adalet erdemin bir parçası değil, tamamıdır. Adaletsizlik de kötülüğün bir parçası değil, tamamıdır.

Medeniyetimizin Adalet Anlayışı

Değerler dünyamızda adalet; toplumsal ve bireysel bütün meselelerde tüm insanları kapsamak üzere Allah'ın (cc) emridir ve El-Adl Allah'ın (cc) isimlerinden biri olarak hak ile hükmeden, hiç şaşmayan, hiç zulmetmeyendir.

Modern tarihyazımının, sosyolojinin ve iktisadın öncülerinden kabul edilen 14. Yüzyıl düşünürü, kadı, devlet adamı ve tarihçisi olan İbn Haldun'a göre, insanların huzur ve mutluluğu adaletten geçer. Refaha ve güzelliklere de adalet ulaştırır. Adalet varsa tüm ahlaki erdemler yerini bulmuş demektir.

Köklü adalet anlayışımızın yansıması olarak Anayasamızda adalet birçok defa vurgulanmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde bir hukuk devleti olduğu ifade edilmiştir.

Adalet, toplumun vicdanıdır.

Devletleri güçlü kılan ve toplumları yaşatan adalettir.

Devletler ancak adaletle ebedileşir, zulüm ve adaletsizlikle de yok olur.

Devletin temeli, toplumun huzuru ve barışın teminatı olan adalet; her yerde, her koşulda uygulanması, yaşanması, korunması, yönetilenler ve yöneticiler dahil her ferdin, her topluluğun içselleştirerek sahip olması gereken evrensel bir değerdir.

Zira zerre ağırlığınca bir iyiliğin de, kötülüğün de karşılığının görüleceği bir hesap gününün varlığı aşikardır.

Adalet Her Alanda Herkes Tarafından Gözetilmeli

Adalet, yalnızca yargı düzeninde işlev gören bir kavram değil, çok boyutlu bir anlam ifade etmektedir. Günümüzün adalet anlayışı, bireysel hakların korunmasının yanında, gelir dağılımının dengelenmesi gibi ekonomik, sosyal ve siyasal hakların tesisinde de adil olunması gerektiğini vurgulayan bütüncül bir yaklaşımı içermektedir.

Aynı yaklaşımı benimseyen Anayasamızda da, adalet ve sosyal hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacak surette kişilerin doğuştan var olan temel hak ve özgürlüklerini sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak Devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Atalet içinde adaleti aramak, çölden su beklemek gibidir. Adalet için, erdemi, bilgiyi, eğitimi esas alarak çok çalışmak gerekir.

Bu bakımdan adalete ulaşmak ve adaleti hakim kılmak için tüm toplum kesimleri gibi yöneticiler ve hâkimler, hukukun üstünlüğüne bağlı kalarak, mesleki, etik ve vicdani sorumlulukları ile hakkaniyetli bir yorum çerçevesinde üstün bir gayret göstermekle mükelleftir.

Öte yandan, insanoğlu adaletin herkes için eşit düzeyde tatbikini, kendisi haksızlığa uğradığında hararetle savunduğu adalet ilkesinin tavizsiz uygulanmasını talep ederken, bazen kendisinin yapmış olduğu haksızlık veya bir suç isnadı sebebiyle soruşturma, dava veya yargılama süreçleri ile karşı karşıya kaldığında; makam, mevki veya serveti ya da sosyal, siyasal veya ekonomik statüsüne sığınarak muafiyet veya dokunulmazlık beklentisi içine girmekte, adaletten kaçmanın ve hukuku kendi çıkarları doğrultusunda kullanmanın yollarını aramaktadır.

Bu hal nedeniyledir ki, herkesi kavrayan ve kuşatan adaletin tecellisi adına yapılan inceleme, soruşturma, dava ve yargılamalar, bazen ideolojik veya siyasal alana çekilmek suretiyle hukuki mecrasından çıkarılmak istenmekte, böylece toplumun adalete ve yargı sistemine olan güveni sarsılmaktadır. Yargı olarak, bu beklentilere hiçbir zaman taviz verilmemelidir.

Küresel Adalet

İnsanlığın varoluşundan beri hem inanç hem beşeri sistemlerde ulvi bir değer olarak yer alan adalet, bir toplumda insanlar arasındaki ilişkilerde huzurun temini için ne kadar önemli ise, belki bundan daha önemli boyutlarda küresel huzurun ve barışın tesisi ve devamı bakımından da elzemdir.

Devletler ve milletler, adaletin gereği olarak diğer toplumların haklarını gözettikleri takdirde küresel çapta barış tesis edilebilecek ve huzur sağlanabilecektir.

Bugünkü dünyamızda, haklı olanı güçlü kılamadığımız için hakkını alamadığı, güçlü olanın haksız olduğu hallerde dahi, hep ben haklıyım dediği ve kimsenin buna ses çıkaramadığı bir küresel düzen söz konusudur.

Farklı coğrafyalarda, bazı milletler zulme uğramaya devam etmektedir. İnsan hakları ihlalleri işkence boyutuna varmakta, savaşlarda savaş suçları işlenmekte ve soykırıma varan vahşi saldırılarla aslında insanlık öldürülmektedir. Enerji ve doğal kaynakların hegomonik küresel şirketlerin hakimiyetinde olması küresel düzeyde gelir adaletsizliklerini ortaya çıkarmakta, buna bağlı olarak fakirleştirilmiş halklar yaşamsal mücadele vermektedir. Dünyanın gündeminde iklim değişikliği, göçler, çatışmaların durdurulması, barışın temini, küresel ekonomik düzenin yeniden inşası gibi çözüm bekleyen kronikleşmiş birçok sorun bulunmaktadır.

Gazze'de yıllardır devam eden zulüm ve saldırılarda şehit olan binlerce bebek, çocuk, kadın ve masumları vahşice öldürmek; hayatta kalanları ise tarihte benzeri görülmeyen tarzda uygulanan tecrit ve ablukayla açlığa mahkum etmek suretiy-

le işlenen insanlık suçlarına engel olmak ve hesabını sormak, bugüne kadar mevcut uluslararası sistemin mekanizmaları içinde mümkün olamamış, vicdanı körelen insanlık sınıfta kalmıştır. Mevcut küresel adalet sistemi içinde hesabı sorulsa da sorulmasa da, bu zulmü işleyenler ilahi adalet karşısında er ya da geç bu hesabı vermekten kaçamayacaklardır.

Zulme uğrayan milletlerin haklarını korumak, insan hakları ihlallerini önlemek, küresel düzeyde gelir adaletsizliklerini düzeltmek, doğal kaynakların korunmasını ve adilane yararlanmayı temin etmek, artan uluslararası anlaşmazlık ve çatışmaları ortadan kaldırmak suretiyle milletlerarasında barışı sağlamak için, adalet ve eşitlik anlayışına dayalı milletlerarası adil bir düzeni hayata geçirecek yeni yapılanma ihtiyacı ve bunu ayakta tutacak sağlam bir hukuki temel üzerine inşa edilen kurumların teşkili gerekliliği günümüzde daha da belirgin bir hale gelmiştir.

İDEAL ADALETE ERİŞMENİN ÇAĞDAŞ KURALLARI

İnsan Haklarına Saygılı Devlet

Sayın Cumhurbaşkanım

Gerek ulusal düzeyde gerekse uluslararası düzeyde ideal adalete erişmenin ön koşullarından biri, küresel vicdanın müşterek değeri olan "insan hakları"nı muhafaza etmektir.

Bütün bireylerin, "insan olmaları nedeniyle sahip olduğu temel hak ve özgürlükler" olarak tanımlanan ve insanlık onurunu yüceltmeyi amaçlayan insan haklarını korumak, günümüzde devletlerin varoluş nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Zira, bütün sistemler, kurumlar ve devletler her şeyin özünde ve merkezinde yer alan insanın yararına ve ona hizmet etmek amacıyla kurulmuştur.

Nitekim Anayasamızın, "insan haklarına saygılı devlet" olarak vasıflandırdığı Devletimiz, "insanı yücelt ki devlet yücelsin" anlayışıyla şekillenen köklü geleneğimiz üzerine inşa edilmiştir.

İnsan Haklarına Saygının Gereği Olarak Hukuk Devleti

Hukuk devleti ilkesi, devletin tüm faaliyetlerinde hukukun üstünlüğünü esas almasını zorunlu kılan temel bir anayasal ilkedir ve insan haklarına saygılı bir devlet yapısının vazgeçilmez ön koşulunu oluşturur.

Hukukun üstünlüğünün tesis edildiği bir devlet düzeninde, keyfiliğe karşı, bütün hukuki normlar genellik, belirlilik, eşitlik, öngörülebilirlik ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda tesis edilerek kurumsal ve normatif mekanizmalar geliştirilir. Böylece bireylerin hukuki güvenlik beklentisi karşılanarak temel hak ve özgürlükleri güvence altına alınır, birey-devlet ilişkisi adil bir zemine oturtulur ve bu suretle devlete duyulan güven pekişir.

Böyle bir düzende, bireyler yasalar önünde eşit konumda olup, hiçbir kişi veya grup hukuk kurallarından ve bu kuralların getirdiği hak, yükümlülük ve müeyyidelerden muaf tutulamaz. Zira hukuk devleti, sadece belirli grupların haklarını ve hukukunu gözeten değil, toplumun her kesiminin hukukunu koruyan, çoğulcu bir yaklaşımı benimseyen, herkese eşit ve adil bir hukuk düzeni sunan devlettir.

Bu ilkenin idarenin işleyişine bir yansıması olarak, hukukun üstünlüğü anlayışı, Anayasamız ve sair mevzuatta yer almasının yanında, kamu gücünü ve ayrıcalıklarını

kullanan kamu görevlileri ve uygulayıcıların özümsediği bir değer olmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk Nutuk'ta hukukun üstünlüğünü "Herhalde dünyada bir hak vardır. Ve hak kuvvetin üstündedir." cümlesiyle veciz bir şekilde ifade etmiştir.

Günümüzde, dünyada üstünlerin hukukunun egemen kılınması yönündeki eğilimler giderek artmaktadır. Özellikle küresel düzeyde siyasi, ekonomik ve askeri güç sahipleri, evrensel hukuk kurallarını kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirmeye ve uygulamaya yönelik bir irade ortaya koymaktadır.

İyi işleyen bir yargının olduğu yerde hiç kimse hukukun üstünde yer alamamalı, hiç kimse de hukukun altında bırakılmamalıdır. Yargı daima hukukun uygulanmasının ve adaletin tesisinin güvencesi olmalıdır.

Velhasıl, güçlü olanı adil, adaletin gücünü hakim kılmanın yolu, güçlülerin hukuku yerine hukukun gücünü korumanın yöntemi, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti anlayışını tavizsiz uygulamaktan geçmektedir.

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜNÜN PEKİŞMESİNDE YARGININ YERİ VE GÖREVİ

İdarenin Yargı Denetimine Tabi Olmasının Önemi

Hukuk devleti anlayışını pekiştirmenin en önemli unsuru idarenin yargı yoluyla denetlenmesidir.

İdarenin yargısal denetimi, yürütme organının bütün iş ve işlemlerinin ve diğer organların idari iş ve işlemlerinin, kararlarının ve eylemlerinin hukuka uygunluğunun bağımsız yargı organları tarafından incelenmesi sürecidir. Bu denetim mekanizması, bireylerin idarenin uygulamalarına karşı korunmasını sağlayarak, bazı keyfi veya hukuka aykırı iş ve işlemler karşısında devletin vatandaşlarıyla olan ilişkisini adil bir zemine oturtur.

Güven duyulan bir yargı denetiminin bulunmadığı veya etkisiz olduğu sistemlerde, idarenin yetkilerini hukuki sınırlar dışına taşırması mümkün hale gelir ve hukuk devleti ilkesi zedelenir.

Ülkemizde idarenin yargısal denetimi, idare ve vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayca yerine getirilmektedir.

Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığının Önemi

"Hukukun üstünlüğü ilkesi"nin tavizsiz uygulanmasının ve korunmasının teminatı, bağımsız ve tarafsız bir yargı mekanizmasının varlığıdır.

Yargı bağımsızlığı, yargı organlarının herhangi bir baskı, etki veya yönlendirme olmaksızın yalnızca Anayasa, yasalar ve hukukun evrensel ilkeleri çerçevesinde karar alabilmesini ifade ederken; yargının tarafsızlığı, hâkim ve savcıların hiçbir kişi, kurum veya grubun çıkarlarını gözetmeksizin, tamamen nesnel ve adil bir yaklaşımla hareket etmelerini ifade eder.

Yargının bağımsız ve tarafsız bir şekilde işleyebilmesi, hukuk devletinin vazgeçilmez unsurlarından biri olup, bireylerin hukuki güvenliğini teminat altına alır.

Anayasal bir zorunluluk olan yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının, başta yargı mensupları olmak üzere tüm devlet organları ve toplum tarafından titizlikle korunması gereken bir etik değer olarak da benimsenmesi gerekmektedir.

Yargının bağımsızlığı devletin; tarafsızlığı ise hâkimlerin görev ve sorumluluğu altındadır.

Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığının Amacı ve İşlevi

Yargı, Türk Milleti adına adaleti sağlama görevini yerine getirmenin gereği olarak bağımsız kılınmıştır. Bu bir ayrıcalık değil, adaletin özgür biçimde tüm gerçekliği ile tezahür etmesini sağlamanın bir güvencesidir.

Bir başka ifadeyle, yargı bağımsızlığı adaletin tam olarak gerçekleştirilmesinin bir aracıdır.

Anayasamızda yer alan kuvvetler ayrılığı prensibi gereğince yargı, yürütme ve yasamadan bağımsızdır. Ancak yargının ve yargı mensuplarının yürütme ve yasama organları dışındaki toplumsal yapı ve unsurlardan da bağımsız olması elzemdir.

Baskı Gruplarının Yargıya Müdahale Girişimleri

Bu yapılardan biri olan baskı grupları, belirli çıkarlarını korumak veya yaymak amacıyla karar alma süreçlerini etkilemeye çalışan örgütlü yapılar olarak tanımlanabilir. Kimi zaman uluslararası irtibat ve destekleri de olan bu odak ve gruplar, yargı bağımsızlığı üzerinde ciddi tehditler oluşturabilir. Bazen çıkarları doğrultusunda yargı süreçlerine müdahale etmeye çalışan bu yapılar, yargının bağımsızlığını ve hukukun objektifliğini zedeleyerek adaletin etkin işleyişini sekteye uğratabilir.

Bazı uluslararası legal örgütler ve oluşumlar da yargı bağımsızlığını ihlal eder biçimde, Türk yargısının yargılama süreçlerinde telkin, tavsiye ve yönlendirmede bulunarak kararları etkileme gayreti içinde olabilmektedirler. Bu durum Türkiye'nin egemenlik haklarına açık bir müdahale olduğu gibi, evrensel bir ilke olarak kabul gören yargı bağımsızlığının da bariz ihlalidir.

Hâkimlerin söz konusu güç odakları ve baskı gruplarından, kişi, kurum ve örgütlerden, yazılı, görsel ve sosyal medya mecralarından, resmi veya gayrıresmi sivil toplum örgütlenmelerinden, kamuoyundan, davanın taraflarından veya davayla ilgili herhangi bir menfaati olan kişilerden gelebilecek, hukuka ve vicdanlarına göre karar vermelerini olumsuz etkileyebilecek tesirlere karşı da korunmaları gerekir.

Yargıya Duyulan Güveni Pekiştirmede Devletin ve Yargı Mensuplarının Görevi

Sayın Cumhurbaşkanım

Bir haksızlığa ve adaletsizliğe uğrayan kimsenin güveneceği son mercii, adaletin son kapısı olan mahkemelerdir.

Yargıya duyulan toplumsal güven ve yargıyla ilgili toplumsal algıyı ölçmek amacıyla yapılan çeşitli bilimsel araştırmalara göre, Türkiye'de yargıya duyulan toplumsal güven, bir düşüş eğilimi göstermektedir.

Aynı araştırmalara göre, bunun başlıca sebepleri arasında davaların çok uzun sürmesi, verilen kararların uygulanmasındaki güçlükler, kararların basın ve kamuoyu nezdinde tartışmaya açılması gibi hususlar yer almaktadır.

Ayrıca, sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, yargı kararları ve hukuki süreçler daha geniş kitleler tarafından anlık olarak tartışılmakta, aynı mecralarda bazı davalarda çifte standart uygulandığı yönünde algılar oluşturulmaktadır.

Sosyal medyada bazı davalar ile ilgili olarak mesnetsiz haberlerin hızla yayılması

ve yargısız infazlar, toplumda adalet sistemine olan güvenin daha da zedelenmesine neden olmaktadır.

Öte yandan, yargı kararlarına yönelik hukukun gelişmesine katkı sağlayan, objektif ve hukuki yorumları içeren kabul edilebilir eleştirilerin ötesine geçen; kararları veren yargıçlara ve soruşturma makamlarına yönelik kişiselleştirilmiş ithamlar, tehditler içeren ve bazen hakaret, iftira boyutuna varan ağır eleştirilerin de, hukuk devleti inancını ve yargıya olan güveni zayıflattığı bir gerçektir.

Yargıya Güvenin Artması İçin Alınabilecek Önlemler

Kamu kurumlarıyla ilgili olarak toplumda oluşan güven duygusu, kamu hizmetlerinin etkinliği ve idari istikrar açısından kritik bir öneme sahip olup, hususiyetle yargı bakımından hukukun üstünlüğü, şeffaflık, hesap verebilirlik ve adalet gibi faktörler çerçevesinde şekillenir.

Yargıya duyulan güvenin azalması, bireylerin hukuki yollara ve güvencelere olan inancını zayıflatır ve hak arama mekanizmalarına başvurmak yerine, kişileri haklarını hukuk dışı yollarla aramaya sürükler.

Bu bakımdan yargıya güvenin artırılması için alınabilecek önlemlerin ilk adımı, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını güçlendirmek olmalıdır.

Bu kapsamda yargı süreçlerinde şeffaflık artırılmalı ve yargıya erişim kolaylaştırılmalıdır.

Yargı kararlarının gerekçeli, istikrarlı, tutarlı ve öngörülebilir olması, yargılamaların makul sürede tamamlanması da yargıya olan inancı pekiştirecektir.

Hukuk eğitiminin niteliğinin artırılması ve etik kuralların güçlendirilmesi de kamuoyunda güveni artıracak unsurlar arasında sayılabilir.

Yine yargı mensuplarının belirlenen mesleki etik değerleri içselleştirmeleri ve meslek hayatlarında titizlikle uygulamaları mesleki sorumluluklarının bir gereğidir.

Ancak, etik ilkelere aykırı davranışlarda bulunan veya mesleğin itibarını zedeleyen yargı mensuplarının, etkin teftiş ve iç denetim süreçleri ile tespit edilerek gerekli yaptırımların uygulanması ve bunun kamuoyu tarafından bilinmesi, toplumun adalet mekanizmasına olan inancının pekiştirilmesi açısından katkı sağlayacaktır.

YÜKSEK MAHKEME OLARAK DANIŞTAY

Yargısal Fonksiyonunun Etkileri

Sayın Cumhurbaşkanım

Danıştayın verdiği kararlar, bireylerin haklarını koruma bağlamında devlet ile birey arasındaki ilişkiyi adalet zeminine oturtmaya, böylece toplumsal barış ve güven ortamını güçlendirmeye katkı sağlamanın yanında, idarenin hukuk kuralları içerisinde faaliyette bulunmasını temin ederek idarenin işleyişine ve yapısına da yön vermektedir.

Örneğin, özelleştirme davalarına ilişkin kararlar, kamu kaynaklarının etkin kullanımını sağlarken, kamu ihalelerine dair kararlar, şeffaflığı ve rekabeti güvence altına almaktadır.

Çevre ve imar düzenleme ve uygulamalarıyla ilgili kararlar, doğal ve kültürel varlıkların korunmasına, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının ve düzenli şehirleşmenin gerçekleşmesine katkıda bulunurken, yerel yönetimlere ilişkin kararlar, belediye hizmetlerinin adil ve etkin yürütülmesini sağlamaktadır.

Kamu Yararı ile Bireysel Haklar Arasında Dengeli Yaklaşım

Danıştayca, biraz önce değindiğim konular da dahil idari işlem ve eylemlerin hukuki denetimi yapılırken, evrensel hukuki değerler ve Anayasal ilkeler çerçevesinde kamu yararı ile bireysel hak ve özgürlükler arasında ölçülü ve hassas bir denge kurulmaya özen gösterilmektedir.

Tüm idari faaliyetin, bu arada tüm idari işlemlerin nihai amacı kamu yararını gerçekleştirmektir.

Diğer yandan, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak, bireylerin temel haklarının korunması gerekir. Ancak bu koruma, mutlak olmayıp kamu yararı ile sınırlı bir biçimde gözetilir.

Kamu yararı tüm toplumun ortak yararını ifade etmesi nedeniyle bireysel çıkarlara üstün tutulmakta ise de, bu durum bireysel hakların bütünüyle göz ardı edilmesi anlamına gelmemekte, tesis edilen işlemlerde adil bir dengenin kurulup kurulmadığı denetlenmektedir.

Danıştay, idari işlemlerin kamu yararına dayanıp dayanmadığını değerlendirirken, idareye tanınan takdir yetkisini de göz önünde bulundurmakta, idarenin hangi yönde kamu yararını gözettiği, yani kamu yararının somut olayda nasıl tezahür ettiği, idarenin takdir yetkisi kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak bu yetki, mutlak ve sınırsız olmayıp hukuka uygunluk denetimine tabidir.

İdari yargı mercileri, bu çerçevede bir yerindelik denetimi yapmaktan imtina ederek, yalnızca hukuka uygunluk denetimiyle yetinmekte; bu suretle yargının, yürütme ve idarenin işlem ve eylemleri üzerindeki hukuki denetim rolünü, kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun biçimde sürdürmektedir.

Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Makul Sürede Yargılama

Bu prensipler çerçevesinde yargılama faaliyetini sürdüren Danıştay, yılların birikimi olan iş yükünü eritme ve yargılamayı makul sürede sonuçlandırma konusunda yoğun bir gayret göstermektedir.

Danıştayın iş yükünün azaltılmasına dönük yapısal değişiklik ihtiyacı, "idarî yargıda istinaf kanun yolu"nun 2016 yılında yürürlüğe girmesiyle büyük ölçüde giderilmiş, iş yükü ilk dört yıl ciddi oranda azalma göstermiştir. Ancak 2021 yılından itibaren tedricen artış eğilimine girmiştir.

2021 yılı içinde Danıştaya gelen dosya 88.064, 2022 yılında 90.058, 2023 yılında ise 91.555 adet olmuştur. 2024 yılında 89.872 adet yeni dava dosyası intikal etmiş ve önceki yıldan devreden 112.928 dosya ile birlikte toplam 202.796 dosyadan 103.245'i karara bağlanmıştır. Bu suretle yeni yıla aktarılan dosya sayısı ilk defa yüzbin bandının altına indirilerek 2025 yılına 99.551 adet dosya devredilmiştir. Böylece, 2024 yılında gelen dosyaların çıkan dosyalara, yani karara bağlanma oranı %115 olarak gerçekleşmiş ve gelenden daha fazla dosya çıkartılabilmiştir. Dosyaların karara bağlanmasındaki ortalama süre 2020 yılında 668 gün iken, beş yıllık süre sonunda 2024 yılı itibarıyla dosyaların ortalama görülme süresi 413 güne inmiştir. Hedefimiz ve gayretimiz bu süreyi daha da aşağılara çekmektir.

İDARİ YARGIYA İLİŞKİN GÜNCEL KONULAR

Hukuka Saygılı İdare Anlayışının Geliştirilmesi Bağlamında İdari Usul Kanununa Duyulan İhtiyaç

İdarenin hukuka uygun işlemler tesis etmesi ve eylemlerde bulunması için, yargısal denetim gerekli olmakla birlikte, ida-

renin kendi içinde geliştireceği yöntem ve süreçlere de ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun için idarenin, hukuka ve hukuku somutlaştıran yargı kararlarına uygun işlem tesis etme ve eylemde bulunma konusunda hassasiyet içinde olması, kendisine yapılan başvuruları çözüm odaklı bir anlayışla incelemesi, çözüm üretirken sorumluluk almaktan kaçınmaması ve bu konularda gerekli yetkilere sahip olması gerekmektedir.

Hukukumuzda, birçok kamu kurumunun kuruluşunu ve işleyişini düzenleyen kanunlarda dağınık ve sistemsiz bir şekilde yer alan idari usul kurallarının yanında bütün idareyi kapsayan bir Genel İdari Usul Kanununun yürürlüğe konulması; idareye yol gösterici ve idare-vatandaş ilişkilerini düzenleyici yönüyle kamu hizmetlerinden yararlananların memnuniyetini artıracağı gibi, idari yargıda iş yükünün azalmasını da sağlayacak, en önemlisi idare hukuku alanında gerçek bir reform olarak anılacaktır.

SEMPOZYUM

Sayın Cumhurbaşkanım

Bugün öğleden önce gerçekleştirilen bilimsel toplantıda; imar hukuku çerçevesinde karşılaşılan uyuşmazlıkları, deprem ve diğer doğal afetler nedeniyle açılan tazminat davaları, imar planlarına karşı açılan idari davalar başta olmak üzere ilgili konuların, alanında uzman akademisyenler ve yargı mensupları tarafından değerlendirildiğini hatırlatmak istiyorum.

23 Nisan 2025 tarihinde İstanbul'da ve devam eden günlerde Simav'da meydana gelen depremler; Ülkemizin en büyük meselelerinden birinin deprem ve bu yalın gerçekliğin bir kez daha ortaya koyduğu üzere çarpık yapılaşma olduğunu hatırlatmış bulunmaktadır. Bu durum aynı zamanda sempozyumda seçilen ve incelenen konuların ne kadar isabetli olduğunu da göstermiştir.

Bilimsel toplantımızın başarılı ve verimli geçmesine paylaştıkları fikirleri ve bildirileri ile büyük katkı sunan değerli akademisyenlere ve yargı mensuplarına teşekkür ediyorum.

SONUÇ

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli meslektaşlarım, kıymetli misafirler;

Bu tören vesilesiyle, milletimizin kadim adalet anlayışı, tarihsel mirasımız, akademik tartışmalar ve evrensel hukuki değerler çerçevesinde görüşlerimizi huzurlarınızda ifade etme fırsatı bulduğum için büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Danıştay olarak, hukukun üstünlüğünü koruma ve idari yargı sisteminin en etkili biçimde işlerliğini sürdürme, geliştirme ve güçlendirme görevimizi eksiksiz yerine getirmeye devam edeceğimizi tekrar ifade etmek istiyorum.

Bu amaca hizmet etmek için kurulduğundan beri Danıştayda görevini layıkıyla yerine getirmiş tüm meslek mensupları ile hâkim-savcı ve idari personelimize şükranlarımı sunuyorum.

Vefat edenlere ve yargı şehitlerimize Allah'tan (cc) rahmet diliyor, hukuk alemine verdikleri katkılar nedeniyle kendilerini saygıyla anıyorum.

Emekli olup hayatta olanlara ve görevinin başında bulunan tüm mensuplarımıza bundan sonraki hayatlarında sağlık ve huzur içinde uzun ömürler temenni ediyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle, törenimize katılarak bizleri onurlandırdığınız için hepinize bir kez daha teşekkürlerimi sunuyor, sağlık ve afiyetle iyi günler diliyorum.

V. 2025 ADLİ YIL AÇIŞ KONUŞMASI

Değerli Meslektaşlarım,
Kıymetli mesai arkadaşlarım;

Adli tatil süresinin tamamlanmasının ardından, yeni adli yılın ilk gününde sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. Bu anlamlı vesileyle düzenlediğimiz buluşmada hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Geçtiğimiz adli yıl boyunca, yoğun iş yüküne rağmen yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalarak, etik değerler çerçevesinde büyük bir gayret ve özveriyle hizmet sunan tüm meslektaşlarıma teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Yeni dönemde de aynı kararlılık ve çalışma disipliniyle, hızlı, etkin ve kaliteli bir yargı hizmeti sunmaya devam edeceğiz; bu bağlamda Danıştayın ortaya koyacağı nitelikli içtihatlarla hukuk devletinin gelişimine ve hukuk literatürüne katkılarını artırarak sürdüreceğine olan inancım tamdır.

Kuruluşundan bu yana evrensel hukuk ilkeleri ışığında görevini ifa eden Danıştay, idare hukukunun gelişimine, adaletin tesisine ve insan haklarına saygı ilkesinin güçlenmesine öncülük etmiştir. Bu çerçevede, tüm mensuplarımız ile birlikte, hukukun temel ilke ve değerlerine uygun olarak milletimize her dönemde daha ileri düzeyde adalet hizmeti sunma sorumluluğu bilinciyle hareket etmekteyiz.

Yusuf Has Hacib'in çok güzel şekilde ifade ettiği üzere "Adalet göğün direğidir. Direk çöktüğünde gök kubbe çöker, devlet ortadan kalkar." Yargı mensupları olarak bizler de adaleti sağlayarak devletin bekası için büyük bir gayret ile çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

"Geç gelen adalet, adalet değildir." anlayışından hareketle, dosyaların süratle sonuçlandırılması, kararların gecikmeksizin yazılıp ilgililerine tebliğ edilmesi, asli gö-

revimizdir. Bu vazifenin hakkıyla yerine getirilebilmesi, mevcut iş yoğunluğunun dengeli şekilde yönetilmesine bağlıdır.

Nitekim güncel istatistiklere göre Danıştayda hâlihazırda 108.412 derdest dosya bulunmaktadır. İstinaf mahkemelerinden gelen dosya sayısındaki artış da iş yükümüzün önemini koruduğunu göstermektedir.

1 Eylül – 31 Ağustos dönemini kapsayan üç adli yıla ilişkin veriler incelendiğinde;

- 2023 adli yılında 90.786 dosya açılmış, 96.826 dosya sonuçlandırılmış ve sonraki adli yıl dönemine 133.675 dosya intikal etmiştir.
- 2024 adli yılında açılan dosya sayısı 90.724 olmuş, 101.748 dosya sonuçlandırılmış ve 122.733 dosya sonuçlandırdığımız adli yıla intikal etmiştir.
- 2025 adli yılında ise 84.823 dosya açılmış, 99.144 dosya sonuçlandırılmış ve devreden dosya sayısı 108.412 olmuştur.

Bu rakamlar, son üç yılda devreden dosya sayısının kademeli biçimde azaldığını göstermektedir. Ayrıca 5. Dairenin istisnai iş yükü durumu haricinde, Kurul ve Dairelerimizin dosya temizleme oranının 1'in üzerinde gerçekleşmiş olması, yıl sonuna kadar devreden dosya sayısının daha da makul seviyelere ineceğini göstermektedir. Aynı gayret ve başarının süreklilik arz etmesi yargıya olan güveni arttıracaktır.

Öte yandan, 2025 yılı adli tatil dönem sonu itibarıyla Danıştay genelinde, açılışından itibaren üç yıl geçmiş olmasına rağmen henüz karara bağlanmamış 6.461 dosya bulunduğu görülmektedir. Bu durum, makul sürede yargılanma hakkının temini açısından hepimizin hassasiyet göstermesi gereken bir husustur.

Bilindiği üzere, 14 Temmuz 2021 tarihinde yürürlüğe giren 7331 sayılı Kanun ile kararların verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yazılıp imzalanması zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenleme yalnızca yasal bir yükümlülük değil, aynı zamanda adil yargılanma hakkının korunması açısından temel bir güvencedir. Bu nedenle, kararların süresi içinde yazılıp imzalanmasına azami özen gösterilmesi gerekmektedir.

2024 adli yılında dosyaların ortalama karara bağlanma süresi 438 gün iken 2025 adli yılında bu sürenin 465 güne çıkması makul sürede yargılanma hakkıyla uyuşmamakta ve yargıya olan güveni zedelemektedir. Bu kapsamda kurul ve dairelerimizce gereken tedbirlerin alınması ve bu sürenin 2024 yılından daha aşağı bir süreye çekilmesi için elbirliği ile çalışmamız gerekmektedir.

Tüm zorluklara rağmen, idari yargının gelişimine, insan haklarının korunmasına ve evrensel hukuk değerleri ışığında kaliteli bir yargılamanın tesisine sunduğunuz katkılar yadsınamaz. Ancak bundan sonraki hedefimiz, özellikle uzun süredir derdest olan dosyaların süratle sonuçlandırılması, dosya temizleme oranının tüm birimlerimizde 1'in üzerine çıkarılması ve karar yazım süreçlerinde kayda değer bir ilerleme sağlanması olmalıdır.

Danıştayın, bilgili ve tecrübeli mensuplarının ürettiği içtihatlarla her geçen gün daha da güçlenmesi, milletimizin en temel beklentisidir.

Bu duygu ve düşüncelerle, yeni adli yılın hepimize huzur, sağlık ve başarı getirmesini diliyor; meslek mensuplarımız, savcılarımız, tetkik hâkimlerimiz ve idari personelimize çalışmalarında üstün başarılar temenni ediyorum.

VI. 110.DÖNEM KAYMAKAM ADAYLARI SEMİNERİ AÇIŞ KONUŞMASI

Sayın İçişleri Bakan Yardımcısı,

Saygıdeğer meslektaşlarım,

Değerli kaymakam adayları,

Bugün, "110. Dönem Kaymakam Adayları Seminer Programı" vesilesiyle sizlerle bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Sizleri, Şurâ-yı Devlet adıyla 10 Mayıs 1868 tarihinde Osmanlı İmparatorluğundaki reform çalışmalarının en önemli adımlarından biri olarak kurulan ve günümüze kadar 157 yıl boyunca, nihai gayemiz adalete erişme ülküsüyle milletimizin hizmetinde ve hukuk devletinin teşkili ve tesisinin en önemli kurumlarından olan Danıştayda misafir etmekten büyük bir mutluluk duyuyor, en kalbi duygularımla, sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Devletimizin köklü teşkilatının bir parçası olan mülki idare, yönetim sistemimizin en önemli temel taşını oluşturmaktadır. Bu

mülki idare sisteminin başında yer alan mülki idare amiri olarak, devleti temsil gibi şerefli bir sorumluluk üstlenmeye talip olan sizler nasıl olursanız; maiyetinizde görev yapanlar da kendilerini, çalışma tarzlarını, vatandaşla münasebetlerini size göre ayarlayacaktır.

Bu bakımdan ülkemizin her köşesinde yalnızca devletin otoritesini değil, adaletli, hakkaniyetli ve şefkatli yüzünü temsil edecek olan sizler, önemli ve onurlu bir göreve talip olarak milletimize ve Devletimize hizmet etmeye hazırlanmaktasınız.

Bu hizmeti yerine getirirken; bulunduğunuz makam itibarıyla devletin sadece otoritesini, sadece gücünü hissettirmeniz değil; aynı zamanda atandığınız her yerde devletin merhametli, adaletli, müşfik eli olmanız bu aziz milletin en büyük beklentisidir.

Milletimizin, Devlet sistemimiz içerisinde makamından güç devşirerek kendine şahsi ikbal ve itibar kazandırmak yerine, bulunduğu göreve ve makama güç veren ve bu gücünü vatandaşlarımıza hizmet etmek için hukuka ve etik değerlere hassasiyetle uyarak kullanan, emanet edilen yetkileri kamunun menfaatlerini gözeterek adalet ve hakkaniyet ölçüsünde hayata geçiren adil yöneticilere ihtiyacı vardır.

Bizler, tarih boyunca nice büyük devletler kuran necip bir Milletin günümüzdeki varisleriyiz. Sınırları bir dönem Afrika'dan Avrupa'nın ve Asya'nın ücra köşelerine uzanan topraklarda, himayeleri altında yaşayan farklı inançlardan milyonlarca insanı barış, huzur ve esenlik içinde yönetmiş atalarımızın, tarihte kurduğu devletlerin iki taşıyıcı sütunu olmuştur. Bunlardan ilki mülkün temeli olan adalet; diğeri de merhamettir. Aynı durum bugün de geçerlidir. Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Medeniyetimiz de bir merhamet medeniyetidir ki; bunun tezahürlerini bir afet, savaş, zulüm vs. ile herhangi bir haksızlığa veya zarara maruz kalan hangi milletten olursa olsun anında insanların yardımına koşmak suretiyle Devletimiz ve milletimiz bugün de çok bariz biçimde göstermektedir.

Değerli kaymakam adayları

Hukuk devletinin nihai amacı adil bir nizam kurmaktır. Devletin yücelmesi adalet ile doğrudan ilişkilidir.

Devletleri güçlü kılan ve toplumları yaşatan adalettir. Adalet, toplumun vicdanıdır. Başka bir ifadeyle maşeri vicdan adaleti yansıtmaktadır Devletler ancak adaletle ebedileşir, zulüm ve adaletsizlikle de yok olur. Devletin temeli, toplumun huzuru ve barışın teminatı olan adalet; her yerde ve her koşulda uygulanması, yaşanması, korunması, yönetilenler ve yöneticiler dahil her ferdin, her topluluğun içselleştirerek sahip olması gereken evrensel bir değerdir.

Devlet yönetiminde en temel esaslardan biri hukuk devleti ilkesidir. Hukuk devleti ilkesi, devletin tüm faaliyetlerinde hukukun üstünlüğünü esas almasını zorunlu kılan temel bir anayasal ilkedir ve insan haklarına saygılı bir devlet yapısının vazgeçilmez ön koşulunu oluşturur. Bu ilke, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almakta ve idarenin bütün işlem ve eylemlerini hukuk kurallarına bağlı kılmaktadır.

Hukukun üstünlüğünün tesis edildiği bir devlet düzeninde; keyfiliğe karşı bütün hukuki normlar genellik, belirlilik, eşitlik, öngörülebilirlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda tesis edilerek kurumsal ve normatif mekanizmalar geliştirilir. Böylece bireylerin hukuki güvenlik beklentisi karşılanır, birey-devlet ilişkisi adil bir zemine oturtulur ve bu suretle devlete duyulan güven pekişir.

Böyle bir düzende, bireyler yasalar önünde eşit konumda olup, hiçbir kişi veya grup hukuk kurallarından ve bu kuralların getirdiği hak, yükümlülük ve müeyyidelerden muaf tutulamaz. Zira hukuk devleti, sadece belirli grupların haklarını ve hukukunu gözeten değil, toplumun her kesiminin hukukunu koruyan, çoğulcu bir yaklaşımı benimseyen, herkese eşit ve adil bir hukuk düzeni sunan devlettir.

Hukukun üstünlüğü anlayışı, Anayasamız ve sair mevzuatta yer almasının yanında, kamu gücünü ve ayrıcalıklarını kullanan kamu görevlileri ve uygulayıcıların özümsediği bir değer olmalıdır. Bu bakımdan sizlerden beklentimiz, iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda hukuka bağlı, adil, şeffaf ve katılımcı bir idare anlayışını benimsemenizdir.

İdari yargı, tüm çağdaş toplumlarda hukuk devletinin ve demokrasinin korunması ve gelişmesi için önemli bir işlev görmüş, idari işleyişin hukuka uygunluğunu denetleyici bir rol üstlenmiştir. Hukuk devleti anlayışını geliştirmenin en önemli unsuru idarenin yargı yoluyla denetlenmesidir.

İdari yargı denetimiyle, hukuka aykırı işlemler ortadan kaldırılmakta, aynı zamanda idarenin karar alma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin tesis edilmesine katkıda bulunulmaktadır. Bu çerçevede idarenin hukuka ve hukuku somutlaştıran yargı kararlarına uygun işlem tesis etme ve eylemde bulunma konusunda hassasiyet göstermesi; kendi meşruiyetini güçlendirdiği gibi, bireylerin hak arama özgürlüğünü de güvence altına almaktadır.

Yüksek idare mahkemesi olarak Danıştay, temel hak ve özgürlükler konusunda etkin bir yargılama ile istikrarlı ve nitelikli içtihatlar üretmekte ve hukuk devleti ilkesinin etkili biçimde uygulanmasını temin için adaletin tevzi görevini sürdürmektedir.

Kıymetli kaymakam adayları,

Hukuk devleti ve insan hakları kavramlarının temeli olan, Türk Devlet geleneğinde yer alan Şeyh Edebali'nin insana atfedilen değeri belirten "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" sözü devlet yönetiminde "devlet felsefesini" anlatan önemli bir rehber ilkedir. Kamu düzeninin sağlanması, vatandaşlarımızın güvenliği, huzuru ve refahı için yürütülen her türlü hizmet, aynı zamanda devlete olan hizmettir. İdarenin tesis edeceği işlem ve eylemlerinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması ve adaletin tesisiyle vatandaşın devlete olan güven duygusu artar ve devletimiz daha güçlü olur.

Kaymakamlık, sadece bir yönetim görevi ve idari bir sorumluluk değil, aynı zamanda milletimize hizmet yolunda devlet ile vatandaş arasında köprü vazifesi gören, devlet geleneğimizin en köklü kurumlarından biridir. Devlet yönetiminde vatandaş ile güvene dayalı ve sağlam ilişkiler

kurulması, sunulan kamu hizmetinin kalitesini artırmakla birlikte toplumsal barışı, demokrasiyi ve hukuk devleti ilkesini daha da güçlendirir. Bugün sizlere düşen görev, mesleğinizin tarihsel sorumluluğunu idrak ederek bu kadim mirası geleceğe taşımak ve topluma istikamet kazandırmaktır.

Kamu yönetiminde insan odaklı yaklaşım önemli olup, hizmetin yürütümünde vatandaşlarla doğrudan temas halinde olmak, sorunlarını dinleyerek yaralarını sarmak ve çözüme yönelik bir yaklaşım sergilemek, katılımcı bir anlayışla toplumun her kesimini kucaklamak, tevazu içinde kuvvetli bir yönetim ortaya koymak ve görev bilinciyle hareket etmek devletin otoritesini ve yöneticilerin saygınlığını artırır.

Görev ve sorumluluk alanlarınızın en ücra köşesine kadar topluma gereken hizmeti devletin imkanlarıyla en etkin biçimde yerine getirmek, ilçelerin ve şehirlerin sosyal, kültürel ve ekonomik olarak gelişmesine ve ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunmak sizler için büyük bir misyon olmalıdır. Bu çerçevede görev yaptığınız mahalde, diğer kamu görevlileri ile devletin tüm birimlerinin koordinasyonu vazifesini üstlenmeniz nedeniyle sizlere daha ağır bir sorumluluk düşmektedir.

Bununla birlikte, görevlerinizi icra ederken karşılaşacağınız bazı güçlükler elbette olacaktır. Ancak bu zorlukları bertaraf etmenin yolu hukuk devleti ilkesinden, hukuka saygılı idare anlayışından ve vatandaşlarla olan kuvvetli bağlardan geçer. Bu doğrultuda görevlerinizi ifa ederken adalet, tarafsızlık, eşitlik, şeffaflık ve erişilebilirlik ilkelerinden taviz vermeden gece gündüz fedakârca çalışmak, daima kendinizi geliştirmek, yapacağınız projelerde vizyon sahibi idareciler olmak ve mesleğinizi severek yapmak sizleri vatandaşların gönlünde yer edinen mümtaz şahsiyetler haline getirecektir.

İnanıyoruz ki görev yaptığınız her yerde, devletimizin vakarını, milletimizin iradesini ve hukukun üstünlüğü anlayışını yansıtacaksınız.

Değerli kaymakam adayları,

Başkanlığımız tarafından düzenlenen bugünkü seminerde, “Danıştayın Yapısı ve İdari Yargıdaki Rolü”, “4483 sayılı Memurların ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ve Uygulaması”, “İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması ve Kamu Görevlileri ile İdarenin Sorumluluğu” başlıklı sunumlar gerçekleştirilecektir. Seminerin faydalı ve verimli olmasını diliyor, sunumlarını yapacak değerli Danıştay tetkik hâkimlerimize ve saygıdeğer Danıştay Daire Başkanımıza teşekkür ediyorum.

Bu vesileyle, Derik Kaymakamımız şehit Muhammed Fatih Safitürk’le birlikte vatana ve millete hizmet yolunda görevleri başında hayatını kaybeden tüm idarecilerimizi, bu toprakları bizlere vatan kılan tüm şehitlerimizi rahmetle anıyorum.

Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni yüzyılında belirlediği hedeflere ulaşma yolunda, Devletimiz ve milletimiz için azim ve kararlılıkla çalışacağınıza inanıyorum. Hepinize meslek hayatınızda üstün başarılar temenni ediyor, sağlık, mutluluk, huzur dolu günler diliyor ve sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

VII. "İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI: GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" SEMPOZYUMU AÇILIŞ TÖRENİ KONUŞMASI

Saygıdeğer meslektaşlarım,

Değerli konuklar,

Danıştay Başkanlığı ve Hacettepe Üniversitesinin iş birliğiyle düzenlenen, "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması: Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri" konulu sempozyumumuza teşriflerinizden dolayı onur duyuyor ve memnuniyetimi ifade ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hoş geldiniz.

Hukuk bilimi, yalnızca toplumsal hayatı düzenleyen normlar sistemi değil, bireyin haklarını koruyan, toplumun eşitlik, hakkaniyet ve adalet anlayışını da yansıtan çok yönlü bir disiplindir. Güçlü bir hukuk düzeni, teoriyle pratiğin sürekli iletişim ve etkileşim halinde olmasına bağlıdır. Yargı kurumları, yargılama görevlerini yerine getirirken değişen toplumsal dinamikleri, yargı alanındaki yeni teknolojik atılımları ve uluslararası güncel gelişmeleri yakından takip etmektedirler. Yargı mensup-

ları, yürürlükteki hukuk normlarını somut olaylara uygulayarak karar vermekte ve uyuşmazlığın konusuyla ilgili genel ilke ve kuralları belirlemektedir. Yargı içtihatları, hukuktaki teorik bilgilerin uygulamayla tezahür ettiği ve hukuk biliminin gelişmesine yön veren temel kaynaklar olarak yargı ile akademi arasındaki ilişkileri güçlendirmektedir.

Üniversiteler; evrensel bilgiyi üreten, geliştiren ve yayılmasını sağlayan eğitim, bilim ve araştırma kurumları olarak akademik çalışmalar, bilimsel toplantılar ve yayın faaliyetleri aracılığıyla hukuk düşüncesinin derinleşmesine, öğretide yeni kavram, hukuki yorum ve yaklaşımların ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, akademik araştırmalarıyla ve düşünsel üretimleriyle bilimin, teknolojinin ve hukukun gelişmesine yön vermektedirler.

Bu çerçevede, yeni hukuki sorunlara ve sorunların çözümüne ışık tutacak, güncel gelişmelere tartışma zemini oluşturan, yargı ve akademi dünyasını buluşturan çalıştay, sempozyum, konferans gibi bilimsel etkinliklerin düzenlenmesi ve kurumsal iş birliği faaliyetlerinin geliştirilmesi önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür bilimsel toplantılar, karşılıklı bilgi ve tecrübe aktarımı sayesinde yargı mensuplarının uygulamada karşılaştığı güncel yargısal sorunlara akademik bir perspektiften bakma fırsatı sunarken, akademisyenlerin de teoride tartıştığı hukuki meselelerin yargıdaki somut işleyişini gözlemleme imkanı vererek yapılacak yeni bilimsel çalışmalara ve hukuki düzenlemelere zemin oluşturur.

Akademi camiasının hukuk alanında geliştirdikleri bilimsel çalışmalar, eleştirel yaklaşımlar, reform politikalarına dair önerileri; yargının etkinliğini artırarak daha da güçlenmesine, adil karar vermesine ve hukuk devleti ilkesinin etkin kılınmasına katkı sağlar. Adaletin, zamanın gereklerine uygun bir şekilde tecelli etmesi, bilimsel düşünmeyi ve düşünceyi benimseyen bir yargı kültürüyle olur. Yargı organları, teoride tartışılan hususları, ileriye sürülen fikirleri evrensel hukuk ilkeleri doğrultusunda değerlendirerek hukuki normları uygulamak suretiyle bütünsel bir yaklaşımla ve adaletle karar verirler.

Bu çerçevede, üniversitelerle yargı kurumları arasında geliştirilecek iş birliği ve koordinasyon, hem hukukun saygınlığını artıracak hem de toplumun yargıya olan güvenini pekiştirecektir. Bu doğrultuda, idare hukuku ve idari yargılama usulü hukuku konularındaki güncel gelişmelerin takip edilmesi, inceleme ve araştırmalar yapılması ve bilimsel toplantılar düzenlenmesi amacıyla kurulan, Danıştay bünyesinde faaliyet gösteren, Danıştay Meslek Mensuplarından müteşekkil İdari Yargı Komisyonunun 2025 yılı faaliyetlerinin, geçmiş yıllardan farklı ve yeni bir formatla, üniversitelerle iş birliği içerisinde, yargı mensupları ve akademisyenler başta olmak üzere hukukçuların da yer aldığı, daha katılımcı, öğreti ve uygulamayı buluşturan bilimsel bir platformda yürütülmesi planlanmıştır.

Bu amaçla, hukukun ve idari yargının gelişimine katkısı olacağına inandığım bu çalışmaların bir yansıması olarak düzenlediğimiz bugünkü sempozyum, önü-

müzdeki süreçte de akademik camiayla koordinasyon ve iş birliğini güçlendirecek müşterek faaliyetlerin ve projelerin önemli bir adımını teşkil etmektedir.

İnsanlık var olduğundan beri aralarında anlaşmazlıklar ve uyuşmazlıklar var olagelmiş ve insanoğlu bu ihtilafları çözecek kişi/kurumlara ihtiyaç duyarak adalet arayışı içinde olmuştur. Görevi adalet dağıtmak olan bir kurum olarak Danıştayın bu görevini layıkıyla yerine getirebilmesi, sürekli olarak kendini yenilemesi, gelişmelere açık olması fen ve sosyal bilimleriyle hukuk ve diğer alanlardaki bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmesiyle mümkün olabilir. Bu bakımdan, insanlık tarihi kadar eski olan adalet beklentisini günümüzde en üst seviyede karşılayabilmek, adil bir yargı faaliyetini daha mükemmel düzeye çıkarmak için icra edeceğimiz türden toplantı, sempozyum ve seminerlere daima ihtiyaç duymaktayız.

Herkesi ve her kesimi tatmin edecek adil kararlar, adil bir yargılama sonucunda ortaya çıkabilir. Adil bir yargılama düzeni ise insan haklarına saygı gösteren, bu hakları koruyucu, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, bütün faaliyetlerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargının denetimine bağlı olan hukuk devletinde kendisine gerçek manada bir yer bulabilir. Hukuk devletinin bir gereği olarak Anayasa'nın 125. maddesine göre idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. Bireylerin, idari işlem ve eylemlerinden doğan hak ihlallerine karşı başvurabileceği etkili bir denetim mekanizması sunan idari yargı, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlamak suretiyle demokratik hukuk devleti ilkesini güvence altına almakta; idarenin karar alma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin tesis edilmesine katkıda bulunmaktadır. Bir yüksek idare mahkemesi olarak Danıştayın verdiği kararlar, bireylerin haklarını koruma bağlamında devlet ile birey arasındaki ilişkiyi adalet zeminine oturtmaya, böylece toplumsal barış ve güven ortamını güçlendirmeye katkı sağlamanın yanında, idarenin hukuk kuralları içerisinde faaliyette bulunmasını temin ederek idarenin işleyişine ve yapısına da yön vermektedir.

İdare hukukundaki temel kavram, kurum ve ilkelerin çoğu, ilk olarak hukuk kurallarıyla değil, yargısal içtihatlar yoluyla ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan, idari yargı yerince verilen kararlar, sadece hukuk normunun olaya uygulanmasından ibaret olmayıp, gerekçesiyle hukukun kaynakları arasına girmekte ve uygulandıkça ilkesel hale gelerek adeta bir norm halini almaktadır. Bu nedenle, yargısal içtihatların, idare hukukunun kurucu kaynağı niteliğinde olduğu söylenebilir.

Şurâ-yı Devlet adıyla kurulduğu 10 Mayıs 1868 tarihinden bu yana 157 yıl boyunca genelde Türk Hukukuna ve özelde idare hukukunun gelişmesine ve üst ölçekte adaletin tevzi ve tesisine büyük katkıları olan Danıştay, bundan sonra da Türk İdari Yargısının etkinliğinin artırılmasına ve idare hukukunun gelişimine, insan haklarının korunmasına ve evrensel hukuk ilkeleri ışığında adil, hızlı, etkin ve kaliteli bir yargılama faaliyetinin geliştirilmesine

ve dolayısıyla adaletin güçlenmesine öncülük etmek için faaliyetlerini sürdürmektedir. Hukuk düzeninin dinamikliği, idarenin faaliyet alanının genişlemesi ve kamu hizmetlerinin çeşitlenmesiyle birlikte idari uyuşmazlıkların türü ve sayısı her geçen gün daha da artmaktadır. Tüm yargıda olduğu gibi idari yargının da temel sorunu gittikçe artan iş yükü, buna bağlı olarak ortaya çıkan dosya terakümü ve geciken yargılamalardır. İdari yargıda istinaf yolunun uygulamaya konulması ve bölge idare mahkemelerinin istinaf vasfıyla göreve başlamasıyla üç dereceli yargılama sistemine geçilmiş ve Danıştayın iş yükünde o tarihlerden itibaren ciddi oranda azalma yaşanmıştır. Ancak zaman içinde giren dava sayılarında tedrici bir artış görülmüş olup, iş yükü istinaf sistemine geçilirken hedeflenen doğrultuda makul düzeylere henüz indirilememiştir. Danıştayın tam bir içtihat mahkemesi hüviyetine bürünmesi, iş yükünü zaman içinde azaltmasını sağlayacak çözüm ve tedbirlerin kurallara bağlanması halinde mümkün olacaktır.

İlk derece mahkemeleri, istinaf mahkemeleri ve Danıştaydan oluşan üç dereceli idari yargı sistemimizde, kimi kararların istinaf; kimi kararların temyiz aşamasında kesinleşmesi, ülke genelinde birden çok bölge idare mahkemesi bulunması gibi nedenlerle Danıştay ile bölge idare mahkemeleri arasında ve bu mahkemelerin kendi aralarında aynı ya da benzer konularda hukuki yorum farklılıklarının ortaya çıktığı bilinmektedir. Hukuki belirliliği ve öngörülebilirliği sağlamak için bu farklılıkları önleyici ve karar aykırılıklarını giderici mekanizmaların etkin bir şekilde işletilmesi ve yeni yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Hukuk düzenimizde içtihatların birleştirilmesi, kanun yararına temyiz ve bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun karar aykırılığının giderilmesi için Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarına başvuru yapması gibi içtihat aykırılıklarını giderici müesseseler mevcut olup, mümkün olduğunca işletilmektedir. Diğer taraftan, Danıştay ile bölge idare mahkemeleri arasında iletişim ve iş birliğinin güçlendirilmesi, Danıştay içtihatlarının bilinirliğinin sağlanması, olası içtihat farklılıklarının azaltılması ve mahkemelerdeki ihtisaslaşmada etkinlik ve verimliliğin sağlanması amacıyla, daire ve kurullarıyla bölge idare mahkemeleri arasında düzenli değerlendirme yapılmasını temin etmek üzere belirli aralıklarla farklı konularda içtihat paylaşımı ve değerlendirme toplantıları da yapılmaktadır.

İdari yargıdaki hukuk ve içtihat birliğinin korunması, artan iş yükünün azaltılması, adil yargılanma hakkının bir gereği olarak yargılamanın makul sürede sonuçlandırılması ve Danıştayın içtihat mahkemesi rolünü daha etkin bir şekilde icra edebilmesi için sistemimizdeki mevcut müesseselerin etkin bir şekilde işletilmesinin yanında, idare hukuku ve idare yargılama usulüne ilişkin güncel meselelerin değerlendirilmesi, diğer ülkelerdeki iyi uygulama örneklerinin ve doktrinde önerilen sistemlerin incelenmesi ve yargılama usulümüz açısından uygulanabilir önerilerin hazırlanması da gerekmektedir. İdari yargının iş yükünün azaltılması, temelde idareyle bireyler arasında uyuşmazlık çıkmasının önlenmesiyle mümkün olacaktır. Bunun için idarenin hukuka ve hukuku somutlaştıran yargı kararlarına uygun iş-

lem tesis etme ve eylemde bulunma konusunda gerekli hassasiyeti göstermesi ve kendisine yapılan başvuruları hak ihlallerine yol açmayacak bir şekilde hukuka uygun olarak sonuçlandırması gerekmektedir. Esasen uyuşmazlık çıkmasını önleyecek mekanizmaların geliştirilmesi ve uyuşmazlık çıktığı takdirde yargı yoluna başvurulmadan çözüme kavuşturulmasını temin edecek alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin hayata geçirilmesi, istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurma aşamasında kabul edilebilirlik kriterlerini içeren bazı yeni düzenlemelerin yapılması, sorunun çözümünde önde gelen yöntemler olarak ortaya çıkmaktadır.

İdari yargının iş yükünü azaltıcı yapısal mekanizmaların karşılaştırmalı hukukta Fransa, Almanya gibi ülkelerde iyi uygulama örnekleri bulunmaktadır. Bunlardan; yargı mercileri tarafından uygulanan grup dava, pilot dava uygulaması, yargısal görüş verme, hâkim önünde uzlaşma, istinaf ve temyiz izni, temyiz aşamasında etkili bir filtreleme sisteminin kurulması gibi müesseseler ile arabuluculuk, sulh, İdari Usul Kanunu'nun ihdası gibi diğer yöntemlerin Türk İdari Yargısına uygun şekilde yasal çerçeveye kavuşturulması gerekmektedir.

Değerli Konuklar,

Bugünkü sempozyumun öğleden önceki ilk bölümünde; "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması Bakımından Karşılaştırmalı Hukuk Perspektifi: Alternatif Modeller ve Türk İdari Yargısı İçin Öneriler" başlığı altında; diğer ülkelerin hukuk sistemlerinden örneklerin de yer alacağı, idari yargılamanın hızlandırılması ve etkinliğinin artırılması, idari yargıda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve tam yargı davalarında sulh müessesesiyle ilgili bildiriler sunulacaktır. Öğleden sonra yapılacak "İstinaf Sistemine Geçiş Sonrasında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı ikinci bölümünde ise istinaf kanun yolunun uygulanmaya başlamasının ardından bölge idare mahkemelerinin kendi arasında, ilk derece idare mahkemeleri arasında ve Danıştay ile bölge idare mahkemeleri arasında yaşanan yargısal sorunlar ve çözüm önerileriyle Danıştayın içtihat mahkemesi rolünün güçlendirilmesi ve temyiz müessesesinin etkinliğine ilişkin konular ele alınacaktır.

Sempozyumun, idari yargıdaki güncel meselelerin ve çözüm arayışlarının karşılaştırmalı hukuktan örnekler, ilgili mevzuat ve yargısal içtihatlar çerçevesinde teorik ve uygulama boyutuyla değerlendirilmesi suretiyle idari yargının gelişimine ve hukuk bilimine yeni ufuklar açacağı; yargısal sorunların çözümüne ilişkin olarak yapılması gereken mevzuat değişikliklerine ve alınacak idari tedbirlere zemin oluşturacağı kanaatindeyim.

Sempozyumun başarılı ve verimli geçmesini diliyor, kıymetli fikirlerini ve bildirilerini bizlerle paylaşacak olan değerli akademisyenlere ve yargı mensuplarına ve sempozyumun düzenlenmesine katkı sağlayan Danıştay İdari Yargı Komisyonunun değerli üyelerine ve Hacettepe Üniversitesinin çok değerli yönetici ve akademisyenlerine teşekkür ediyorum.

Hepinize sağlıklı, mutlu ve huzurlu günler diliyorum.

VIII. DANIŞTAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ İSTİŞARE TOPLANTISI AÇIŞ KONUŞMASI

Çok Değerli Meslektaşlarım,

Kıymetli Misafirler,

Başkanlığımız tarafından Danıştay Yargı Etiği İlkeleri'nin belirlenmesi ve uygulamaya geçilmesi çalışmaları kapsamında düzenlenen "Danıştay Yargı Etiği İlkeleri İstişare Toplantısı"na hepiniz hoş geldiniz diyor, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Günümüzde yargı ve etik kavramları birbirine yaklaşmış, beraber anılır hale gelmiştir. Batı dünyası, gelişen ve geliştikçe karmaşıklaşan yeni koşullarda hukuk devleti bağlamında yazılı kuralların yetmediğinin, yetersiz kaldığının yeni yeni farkına varmıştır.

Her mesleğin, her müessesenin sınırları, yazılı kuralları ve disiplin hükümleri bellidir. Ancak bu sınırların, bu kuralların dışında kalan daima bir başka alan da mevcuttur. "Özel alan" olarak nitelendirilen bu alanda gerçekleşen fiiller ve olaylar, o mesleğin değerini etkilemektedir. Bütün yazılı kurallara uyulsa bile, kişinin o işi yaparkenki söz, tutum ve davranışları o mesleği, olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu sebeple günümüz Batı dünyasında her mesleğin nitelik ve itibarını korumak

için, mesleği icra ederken yani görev sırasında ve meslek dışında özel hayatında uyulması gereken kurallar, yani meslek etik ilkeleri düzenlenmektedir.

Yargılama faaliyeti her toplumda var olan bir faaliyettir ve bu faaliyetin yerine getirilmesinde görev alan hâkim, savcı, avukat ve diğer görevliler kamu düzeninde en önemli meslek grubunu oluşturmaktadır. Zira devletin bekası yani devamlılığı, milletin selameti yani düzen içinde bulunması, bireylerin hak ve hukukunun korunması, yargı faaliyetini icra eden bu görevliler eliyle gerçekleşir.

Bu sebeple etik kurallara en fazla ihtiyaç duyulan alanların başında yargı faaliyeti gelmektedir. Yargı faaliyetini gerçekleştiren hâkim, savcı, avukat ve kalem görevlileri için bu kutsal görevi yaparken ve özel hayatlarında uyması gerekli olan temel ilkelerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Hâkimlik mesleğinin onurunun ve yargılama faaliyetinin kutsallığının korunması bu kuralların belirlenmesine ve titizlikle uyulmasına bağlıdır.

Bu amaçla uluslararası kuruluşlar 2000'li yılların başlarından itibaren yargı etiği alanında yazılı çalışmalar yapmaya başlamıştır. Meslek Mensuplarının mesleklerini icra ederken, kişisel ve ailevi yaşamlarıyla ekonomik ve sosyal ilişkilerinde rehber edinebilecekleri etik değerleri açık, anlaşılır ve sistematik bir çerçeve oluşturacak nitelikte bir düzenleme ile hayata geçirmeyi hedefliyoruz.

Bu vesileyle, öncelikle yargının temel direğini oluşturan etik değerlere dikkat çekmek, onların tarihsel kökenini, uluslararası gelişimini ve Türk hukuk sistemindeki yansımalarını bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmek yararlı olacaktır.

Adalet, tarihi boyunca yalnızca hukuk metinlerinin değil, toplumların ahlaki vicdanının da merkezinde yer almıştır. Bir toplumun medeniyet düzeyini adaletin gerçekleşmesine verdiği önem belirler. Adaletin tesis edilmesinde en büyük sorumluluk, hiç kuşkusuz adaletin somut temsilcileri olan yargı mensuplarına düşmektedir. Adalet terazisini elinde tutan yargı mensubu, adaleti tesis etme görevinin hem hukuki hem de ahlaki ağırlığını üzerinde taşımaktadır.

Yargı mensupları verdikleri her kararda yalnızca somut uyuşmazlığı çözmekle kalmaz; aynı zamanda toplumun adalet algısını da şekillendirir. Bu nedenle yargı mensuplarının nitelikleri yalnızca mesleki bilgi ve becerilerden ibaret olmayıp; aynı zamanda yüksek bir ahlaki ve etik bilinç ile vicdani sorumluluğu da içermektedir.

Adalet dağıtma makamında bulunanların yanılgıları; kişisel, ailevi, ekonomik ve sosyal ilişkileri yalnızca kendilerinin mesleki veya kişisel kariyerlerinde bireysel değil, hukuk ve kamu düzeninin bütününe etki ederek vatandaşın yargıya güveni konusunda toplumsal sonuçlar da doğurmaktadır.

Dolayısıyla adalet tevzi makamında olanların nitelikli olması, adaletin tecellisinde çok önemlidir. Başta hâkimler olmak üzere hukuk adamları, kaliteli ve gerekli vasıfları haiz olmazlarsa toplum huzura kavuşamaz.

Karahanlılar döneminde yaşamış büyük Türk hukuk düşünürü Serahsî, bu hakikati asırlar önce "Hâkim sürçerse adalet sarsılır" şeklinde anlamlandırabileceğimiz, "Âlim sürçerse, âlem sürçer." veciz sözüyle ifade etmiştir. Etik kavramı "Etos'' kelimesinden türemiş olup Yunancada "karakter" an-

lamına gelmektedir. Fransızcadaki "etik" kelimesinden dilimize geçmiştir. Sözlük anlamı olarak; ahlak bilimi, çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması ve kaçınması gereken davranışlar bütünüdür. Etik, çağlar üstü bir kavramdır ve bu kavramı değer ve değerler bilgisi olarak anlamak gerekmektedir. Etik ve ahlak kavramları toplumsal hayatın her alanında daha sık kullanılmaya ve hayatın her boyutunda etkili olmaya başlayan iki kavramdır.

Ahlak felsefesi olarak da tanımlanan etik, ahlaki davranışları kendi özellikleri kapsamında betimler. Etik, toplum için uygulanmaya çalışılan ahlaki ilkeleri belirleme amacı taşır. Bu sebeple vatandaş-kamu ilişkilerinde en uygun davranışı belirler. Bu açıdan bakıldığında etik ilkelerin ahlaki ilkelerden daha evrensel değerleri ortaya koymaya çalıştığı görülmektedir. Dolayısıyla ahlak ve etik, birbirinin içine geçen insan davranışını birlikte şekillendiren iki temel değerdir.

Ahlak, bireyin ve toplumun doğruya dair ortak kabullerini oluştururken; etik bu kabulleri anlamlandıran, sorgulayan ve derinleştiren bir düşünce alanı sunar. Ahlak, doğal akışında davranışlarımızı yönlendirir, etik ise bu davranışların arkasındaki sebepleri ve ilkeleri ortaya koyar. Böylece etik ile ahlak, hem günlük hayatta hem de mesleki hayatta birbirini besleyen ve birbirini tamamlayan, birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturan iki kavram hâline gelir.

Bir hâkimin yargılama yaparken taraflara eşit davranarak sadece kanıtlar ve hukuk çerçevesinde karar vermesi hem ahlaki hem de etik bir zorunluluktur. Toplumun adalet anlayışında, bir hâkimin "adil", "dürüst" ve "tarafsız" olması temel bir ahlaki beklentidir. Ayrıca, yargı mesleğinde tarafsızlık, bağımsızlık, eşit davranma, rüşvet ve çıkar ilişkilerinden uzak durma gibi meslek etiği ilkeleri de mevcuttur.

Dolayısıyla, hâkimin tarafsız kalma davranışı hem toplumsal olarak beklenen ahlaki adalet anlayışı hem de mesleğin zorunlu kıldığı etik ilkeler tarafından eş zamanlı olarak yönlendirilir. Tarafsız karar verme davranışı hem ahlaki hem de etik temellere dayanır; iki kavram aynı noktada birleşir ve birbirini pekiştirir.

Meslek etiği, etiğin bir alt dalı niteliğindedir ve günümüzde daha çok ilkeler veya normlar bütünü olarak karşımıza çıkmakta ve belirli bir durumda yapılması veya kaçınılması gereken durumları ifade etmektedir. Meslek etik ilkeleri genel olarak evrensel niteliktedir ve belirli bir mesleğin icrası nedeniyle oluşan normlardan ibarettir. Örneğin bizim toplumumuzda hediyeleşmek güzel bir davranış olup, hukuka ve ahlaka uygundur. Ancak bir hâkimin bazı hediyeleri alması ve kabul etmesi meslek etiği açısından uygun değildir.

Yargı etiği, hâkim ve savcıların görevlerini yerine getirirken uymaları gereken ilke ve değerlerin bütünüdür. Hakikat ve adalete ulaşma ana amacı çerçevesinde hâkimlik ve savcılık mesleğinde etik kuralların ayrı bir yeri vardır. Bu ilkeler, yalnızca bireysel davranışları düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda yargı kurumunun meşruiyetini ve güvenilirliğini de besler.

Yargı etiği, sadece bir "kurallar dizisi" değildir. O, yargı mensubunun vicdanında yaşayan canlı bir rehberdir. Çünkü etik ilkeler sadece metinlerde değil, davranışlarla vücudiyet gösterdiğinde gerçek manada bir değer kazanır.

Etik, hukukun görünmeyen omurgasıdır. Hukuka yazılı metinler şekil verir, ama

etik o metinlere ruh kazandırır. Yani etik, mevzuat düzenlemelerinin sessiz ortağıdır. Hukuk normları ne kadar mükemmel olursa olsun, onları uygulayanların etik duyarlılığı eksikse, adalet tesisi güçleşir. Etik, hâkim için bir sınır değil; bir rehber niteliğindedir. Vicdanın terazisini dengede tutan, etik değerlere gösterilen hassasiyettir.

Yargı makamlarının karar alma süreçlerinde ulusal ve uluslararası hukuk düzenlemelerinde kabul görmüş yargı etiği ilkelerine aykırı tutum ve davranışlarda bulunması temel insan hak ve özgürlüklerinin ihlaline neden olabilmektedir.

Hukuk devleti ilkesi, hukuk güvenliği ile hukuki öngörülebilirliğin sağlanması, adil yargılanma hakkı başta olmak üzere temel insan haklarının korunması ve geliştirilmesi gibi birçok ilkenin gerçekleştirilmesinin sağlanması açısından yargı etiğinin önemli bir bileşen ve araç niteliğinde olduğu kuşku götürmez.

Bu sebeple, yargı etiği ilkelerinin oluşturulması, geliştirilmesi, bu ilkelere uyulmasının teminat altına alınması ve zaman içerisinde gelişen yeni durumlara ve etik ilkelerle ilgili oluşabilecek tereddütlere cevap verebilecek nitelikte mekanizmaların oluşturulması devlet, toplum ve birey açısından çok yönlü bir faydayı da beraberinde getirecektir.

Yargı mercilerinin etik ilkeler çerçevesinde hareket ettikleri yönündeki toplumsal algı, yargısal süreçlere olan güveni daha da artıracaktır. Ayrıca, tarafları memnun etmese bile yargı kararlarına karşı saygıyı sağlayacak ve verilen kararlara uyma iradesini geliştirip pekiştirecektir.

Değerli Meslektaşlarım,

Bahsedilen bu hususlar dikkate alındığında, yargı mensupları açısından meslek etiği konusunun diğer meslek etiği ilkelerine nazaran özel bir anlam ifade ettiği açıktır. Bununla birlikte, yüksek yargı mensuplarının meslek etiği mahiyeti gereği farklı bir değerlendirmeyi de gerekli kılmaktadır. Çünkü yüksek yargı organları, devlet güçleri arasında özel bir yere sahiptir. Yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki denge içinde, yüksek yargı organları temel hak ve özgürlüklerin güvencesi ve hukukun gerçekleştirmeyi hedeflediği adaletin tesisi için son söz mercii konumundadır.

Dolayısıyla, yüksek yargı mensuplarının her bir davranışı, kararı ve hatta her bir sözü, sadece bir uyuşmazlık için değil, yargı kurumuna ve tüm yargılama faaliyetine duyulan güven için ciddi bir önem taşır. Bu nedenle yüksek yargı mensupları, etik ilkelere uymanın ötesinde, etik yönünden örnek bir duruş sergilemekle de yükümlüdürler. Bu yükümlülük, sadece pozitif hukuk kurallarından değil; bununla birlikte adalet duygusunun özünden ve adaletin hakkıyla tesisi için gösterilmesi gereken özenden doğar.

Kıymetli Meslektaşlarım,

Bugün yargının önündeki konular, mahkeme duvarlarını aşarak toplumun gözü önünde, dijital dünyanın içinde de sıklıkla gündeme gelmektedir. Sosyal medya ve medya yayınları yargı mensuplarının tutum ve davranışlarını her zamankinden daha görünür hale getirmiştir. Bu yeni çağda, görünür etik, gerçek etik değerler kadar önem kazanmıştır.

Bir yargı mensubunun bir sözü, bir görüntüsü, bir iması bile yargı kurumunun

bütününe atfedilebilmektedir. Ayrıca, yargı mensubunun sosyal medyayı kullanım şekli bazı hallerde, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkeleri açısından soru işaretleri doğurabilmekte ve kamuoyunda yargıya duyulan güvenin zedelenmesine sebep olabilmektedir.

Bu nedenle, yargı mensupları için sosyal medya ve diğer iletişim araçlarının kullanımı daha yüksek bir etik hassasiyeti gerektirir. Günümüzün dijital çağında yargı mensubu dijital bilinç ve etik farkındalıkla da donanmış olmalı ve paylaşımlarında öz denetim uygulamalıdır.

Yargı etiğinin uluslararası gelişimine baktığımızda, yargı etiğinin küresel düzeyde de ortak bir dil oluşturduğu görülmektedir. Bu konuda birçok ulusal, uluslararası düzenlemelerle etik kodlar bulunmaktadır. 1985 yılında, Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri kabul edilmiştir. Temel ilkelerin başlangıç bölümünde yargı mensuplarının, yargıya başvuran bireylerin hak ve özgürlükleri ile mülkiyetleri konusunda son kararı verme yetkisine sahip oldukları belirtilmiş, yargının bağımsızlığını temin ve teşvik etme görevlerinde Üye Devletleri desteklemek üzere metinde yer alan temel ilkelerin belirlendiği belirtilmiştir.

Hâkimlerin görevlerini yerine getirirken uymaları gereken vasıfları belirleyen en önemli uluslararası metinlerden biri Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonunun 23 Nisan 2003 tarihli oturumunda kabul edilen Bangalor Yargı Etiği Kuralları'dır. Bu ilkelerde; bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, uygunluk ve ölçülülük, eşitlik, ehliyet ve özen olmak üzere altı temel değer belirlenmiştir. İlkelere ait metnin ön sözünde belirtildiği üzere, ilkeler hâkimlere rehberlik sunmak ve yargı etiğini düzenlemeye yönelik bir çerçeve temin etmek üzere tasarlanmıştır.

Bu ilkelerin amacı ayrıca yasama ve yürütme mensupları ile avukatların ve kamuoyunun yargıyı daha iyi anlamalarına ve ona destek olmalarına yardımcı olmaktır. Bu ilkeler, hâkimlerin, yargı standartlarını devam ettirmek üzere oluşturulmuş olan ve kendileri de bağımsız ve tarafsız olan kurumlar karşısında meslekî davranışlarından dolayı sorumlu olduklarını varsayar ve hâkimler üzerinde bağlayıcı olan mevcut hukuk ve davranış kurallarını değiştirmeyi değil onları tamamlamayı amaçlar.

Ayrıca, Bangalor Yargı Etiği Kuralları'na ilişkin metinde; yetkili, bağımsız ve tarafsız yargının insan haklarının korunması açısından sahip olduğu önemin ve diğer tüm hakların icra edilebilmesinin nihai olarak adaletin doğru idaresine bağlı olduğu vurgulanır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 10. 11 maddesinde bağımsız ve tarafsız mahkeme hakkı düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Adil Yargılanma Hakkını düzenleyen 6. maddesinde de, bağımsız ve tarafsız mahkeme ilkesi üzerinde durulmaktadır. Bu ilkeler kapsamında bağımsız ve tarafsız mahkeme ilkesi kurum olarak bağımsız olmanın yanı sıra yargı görevini üstlenen yargı mensuplarının da bağımsız ve tarafsız olmasını gerektirir.

Değerli Mesai Arkadaşlarım,

Bugün modern hukuk sistemimizin etik temellerini konuşurken, bizim kendi kültürümüzdeki derin mirası da hatırlamakta fayda mülahaza ediyorum. Etik ilkelere tekabül eden değerler, kültürümüzde kadim bir geçmişe sahiptir.

Osmanlı Devleti'nde kadılar, sadece hukuk uygulayıcısı değil, adaletin temsilcisi kabul

edilirdi. Kadılık makamına atanacak kişinin ilmi yeterliliği kadar ahlaki karakteri de dikkate alınırdı. O dönem itibarıyla, Mecelle'ye kadar yargı etiğiyle ilgili toplu halde hazırlanmış bir metin bulunmamaktadır.

Bu anlayış, 19. yüzyılda hazırlanan Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye'de sistematik bir biçim kazanmıştır. Mecelle, Türk hukuk tarihinde modern anlamda ilk kanunlaştırma hareketlerinden biri olması ve Mecelle'nin Ahmet Cevdet Paşa önderliğinde tamamen yerli ve milli çabalarla oluşturulması sebebiyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Mecelle, yalnızca bir medeni kanun değil, ahlakla iç içe geçmiş bir hukuk felsefesi düzenlemesidir.

Mecelle'nin 1792. maddesine göre; "Hâkim; hakîm (bilgin), fehîm (zeki), müstakîm (doğru), emîn (güvenilir), mekîn (temkinli) ve metîn (dayanıklı) olmalıdır." Bunlar hem hâkimin niteliklerini hem de yargılama etiğini ifade etmektedir.

Mecelle'de belirtilen bu vasıflar ve tanımlar, hâkimlik mesleğinin sıradan bir memurluk olarak görülmediğini ortaya koymaktadır. Mecelle'de hâkimin şahsıyla alakalı bu ilkelerin yanında, yargılama faaliyeti yapılırken uyulması gereken etik ilkelere veya genel olarak hâkimde olması gereken vasıflara da yer verilmiştir. Örneğin, Mecelle'nin ihsas-ı reyi yasaklayan 1815. maddesi, hediye veya menfaat temin etmemeyi düzenleyen 1796. maddesi, taraflara eşit ve adil davranmayı öngören 1799. maddesi ve hâkimin davaya bakmaktan yasaklı olduğu halleri düzenleyen 1808. maddesi yargılama etiği ile ilgili düzenlemeler içermektedir.

Mecelle'nin 1798. maddesi de hâkimin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile ilgilidir. Hâkimin, dava devam ederken taraflardan yalnızca birini kabul etmesi, karar aşamasında biriyle yalnız kalması, taraflardan birine işaret ederek veya diğerinin bilmediği dil ile söz söylemesi gibi diğer taraf açısından şüphelere sebep olabilecek tutum ve davranışlardan kaçınması gerektiği belirtilmiştir.

Daha erken dönemlerde İmam-ı Azam'ın yolunu benimseyen ve "Hassaf" lakabıyla meşhur olan hukukçumuz, bu hukuki anlamıyla hâkimlerin uyması gereken kuralları yazılı olarak düzenleyen ilk kişidir. Hassaf tarafından yazılan "Edebü'l Kadı" isimli eser, yargılama usulüne dair yazılmış eserlerin en eskisi ve en meşhurudur. Genel anlamda yargılama sırasında uyulması gereken usul ve kuralların ele alındığı eser toplam 120 bölümden oluşmakta; yazarı Hassaf'ın 797 ve 875 yılları arasında yaşadığı dikkate alınırsa, günümüzde yeni oluşan yargı etiği konusunun bizim kültür ve medeniyetimizde derin bir geçmişi olduğu söylenebilir. Bu eser, kendinden sonraki dönemlerde yaşayacak hukukçuları etkilemiş, her hukuk kitabının bir bölümünün hâkimlerin vasıflarına ve uyması gerekli olan etik kurallara ayrılmasına sebep olmuştur.

Günümüzde temel referans olan Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin oluşmasında yer alan kaynaklardan birisi de bu eserdir. 2007 yılında 35 ülke temsilcisiyle Viyana'da Birleşmiş Milletler Ofisi'nde toplantı yapılmış ve "Bangalor Yargı Etiği İlkeleri Yorumu" isimli bir belge hazırlanmıştır. "Bangalor Yargı Etiği İlkeleri Yorumu"nda yargı etiğinin oluşumuna katkı yapan değişik din ve kültürlerde yer alan yargı etiği ilkelerinden söz edilmiştir. Bu belgede İslam Dünyasında yazılmış tek bir esere atıf yapılmıştır. Bu da yukarıda bahsettiğimiz Edebü'l Kadı adlı eserdir. Sözü edilen yorumda Edebü'l Kadı eserinden alınan bölümlere yer verilerek listeler halinde ek olarak yer verilmiştir.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde Mecelle'de yer alan hükümler; İslam hukuku ve ahlak kitaplarında mevcut bilgilerin kanun formatında ifadesini bulan bir özet mahiyetindedir. Hâkim ve savcı etiği ile ilgili günümüzdeki düzenlemelerle benzer niteliktedir ve bu hükümler, modern yargı etiği belgelerinin Türk İslam hukuk geleneğinde zaten var olduğunun göstergesidir. Bütün yargı mensuplarının etik sorumluluğu ile ilgili yapılan çalışmalar ve düzenlemeler de işte bu kadim mirasın günümüze uzanan çağdaş yansımasıdır.

Türkiye'de kamu yönetiminde etik dışı davranışlar en büyük sorunlardan birisidir. Bu durum hem sosyal ve ekonomik hayatı etkilemekte hem de kişilerin devlete olan güvenini zedelemektedir. Bu büyük sorunun aşılması, etik ilkelere bağlı olarak çalışan, vatandaşa hizmet duygusuyla hareket eden kamu görevlileri ve kurumlar sayesinde mümkün olabilecektir. Bu nedenle etik ilkelere bağlılık, devlet yönetiminin her kademesinde var olması gereken ve her kamu görevlisinin uyması gereken kurallardır.

Etik kuralların hukuki normların aksine yazılı olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak son yıllarda etik kurallarla ilgili düzenlemeler yapıldığı ve etik kurallara aykırı davranışların bir sonuç doğurduğu görülmektedir. Bunun nedeni etik ilkelere aykırılığın her şeyden önce hukuka ve devlete olan güveni zedelemesidir.

Türk hukukunda etik kavramı, özellikle kamu görevlileri, avukatlar, hâkimler, savcılar, akademisyenler ve diğer meslek grupları açısından çeşitli kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir. Hukukumuzda kamu görevlileri meslek etiği ilkelerinin yasal çerçeveye kavuşması 08.06.2004 tarih ve 25486 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile olmuştur. Anılan Kanun, kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi amacıyla düzenlenmiştir. Ancak, yargı mensupları hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça belirtilmiştir.

Ülkemizde yargı etiği tartışmaları yakın geçmişte başlamıştır. Esasen Anayasamızda ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda meslek etiği ile ilgili bazı hükümlere yer verilmiş ise de, anılan kanunda doğrudan yargı etiği ile ilgili özel bir bölüm bulunmamaktadır.

Birleşmiş Milletler Bangalor Yargı Etiği İlkeleri Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 27.06.2006 tarih ve 315 sayılı kararı ile, Savcılar İçin Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa İlkeleri "Budapeşte İlkeleri" adıyla anılmakta olup, yine Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 10.10.2006 tarih ve 424 sayılı kararı ile benimsenmiştir.

Mecelle'de düzenlenen etik ilkelerin, evrensel metinlerle harmanlanarak günümüze uyarlanması amacı, Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nin hazırlanması sürecini başlatan en önemli nedenlerden olmuştur. Bu kapsamda, "Türk Yargı Etiği Bildirgesi" Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından 06 Mart 2019 tarihinde kabul ve ilan edilerek 14 Mart 2019 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Bildirge, hâkimlerin ve savcıların mesleki ve özel yaşamlarındaki etik sorumluluklarını belirleyen temel ilkeleri ortaya koymuştur.

Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde belirtildiği üzere; hâkimler ve savcılar insan onuruna saygı gösterir, insan haklarını korur ve herkese eşit davranır, yargı görevlerini yerine getirirken bağımsızlıklarını, tarafsızlıklarını gözetir, dürüstlük ve tutarlılık içinde hareket ederler. Aynı zamanda hâkimler ve savcılar toplumun yargıya olan güvenini temsil eden, mahremiyet ilkesine bağlı, mesleğe yaraşır nitelikte davranan, yetkin ve özen sorumluluğunu taşıyan kişilerdir.

Bildirgede yer alan etik kuralların tespiti aşamasında çok çeşitli ve kıymetli kaynaklardan yararlanıldığı için, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu tarafından söz konusu görüş, doküman, çeviri ve toplantı çıktılarının bir rehbere dönüştürülmesinin hâkimlere ve savcılara yol gösterici ve davranış kurallarına riayetlerini kolaylaştırıcı olacağına karar verilmiştir. Bu bağlamda "Türk Yargı Etiği Bildirgesi Rehberi", Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu'nun 15 Ekim 2020 tarihli kararı ile kabul edilmiştir.

Danıştay Başkanlığının 2024-2028 Stratejik Planında; yargı etiği alanında mevcut yol gösterici belgelerin kurumsal etik kültürünün gereklerini karşılamada yetersiz kaldığı ve sosyal medya kullanımının etik sorunlara neden olabileceği görüldüğünden bazı stratejiler geliştirilmiştir. Bu stratejiler; Danıştaya özgü etik ilkelerin belirlenmesi ve bu konuda paydaşların bilgilendirilmesi, Danıştay etik ilkelerini belirlemek üzere kurul oluşturulması, Danıştay personeline yönelik etik ilkeler konulu eğitim veya konferans düzenlenmesi, yargı etik ilkelerinin daha iyi anlaşılabilmesi ve benimsenmesini sağlamak üzere rehberler hazırlanması, yargı etiğini konu alan projelere ve faaliyetlere aktif katılımın sağlanması olarak yer almaktadır.

Bu kapsamda; kurumsal bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan Danıştay yargı etiği ilkelerinin belirlenmesi, etik kurulunun oluşumu ve kurulun çalışma esasları hakkında çalışmalar yapılması amacıyla 31 Aralık 2024 ve 18 Mart 2025 tarihli Başkanlık Olurları ile Danıştay Etik Komisyonu oluşturulmuştur.

Komisyon, ikisi Danıştay Başkanı başkanlığında olmak üzere toplantı gerçekleştirmiş ve yapılan çalışmalar sonucunda Komisyon tarafından hazırlanan Danıştay Yargı Etiği İlkeleri ve buna ilişkin İçtüzük Değişikliği hakkında Başsavcılık, Kurullar ve Dairelerin görüş ve önerileri alınarak çalışmaya önemli katkılar sağlanmış ve bu doğrultuda Taslak çalışmalara son hali verilerek değerlendirmenize sunulmuştur.

Danıştay Meslek Mensuplarının uyması gereken yargı etiği kurallarını kapsayan Danıştay Yargı Etiği İlkeleri'nde, hukukun üstünlüğü ön şartı, adil yargılanma hakkının en temel güvencelerinden olan ve çoğu kez tartışmaların da odağı haline gelen mahkemelerin ve dolayısıyla yüksek yargı mensuplarının bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine yer verilmiştir. Ayrıca, hukukun üstünlüğü ilkesinin tesisinde, yargı görevinin doğru, adil ve tarafsız biçimde ifasında önemli olan dürüstlük, mesleğe yaraşır davranma, eşitlik, yetkinlik ve özen ilkeleri düzenlenmiştir.

Danıştay Yargı Etiği İlkeleri'nde yer alması öngörülen kurallar; Danıştay Meslek Mensuplarının görevlerini ifa ettikleri sırada, kişisel, ailevi, ekonomik ve sosyal yaşamlarında uymaları gereken temel standartları belirleyerek, karşılaşabilecekleri mesleki ve etik sorunlara ilişkin tutarlı, öngörülebilir ve kurumsal bir yaklaşım ve tutum geliştirmelerine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu düzenlemeler etik

davranış ilkelerini ortaya koymakla birlikte yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının kurumsal güvencelerini de oluşturmaktadır. Bu çerçevede, yargı görevinin adil bir şekilde yerine getirilmesi, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının etik temeller üzerinde güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca, yapılacak İçtüzük değişikliği ile Meslek Mensupları, Savcılar ve Tetkik Hâkimlerinin davranışları veya muhtemel davranışlarının etik değerlere uygunluğu hakkında karar vermek ve önerilerde bulunmak üzere Danıştay Etik Kurulunun kurulması öngörülmekte olup, Danıştayın kendi bünyesinde oluşturacağı Etik Kurul ile zaman içerisinde değişen koşullarla beraber ortaya çıkabilecek yeni ve çeşitli durumlarda Kurula danışılarak yargı etiği konusunda görüş alabilme imkânı sağlanmış olacaktır. Dolayısıyla Kurul, yargı etiğiyle ilgili ilke kararları alarak Meslek Mensupları, Savcılar ve Tetkik Hâkimlerine rehberlik edebilecek ve böylece, etik ilkelerin gerçek hayattaki uygulamalarını netleştirebilecektir.

Kıymetli Meslektaşlarım,

Etik, bireysel bir erdem olmaktan çıkarılıp kurumsal bir kültüre dönüştürülmelidir. Bu doğrultuda görüldüğü gibi ülkemizde son yıllarda atılan kurumsal adımlar önemlidir. Yargı organlarında ve diğer kurumlarda etik kurulları kurulmuş, etik ilkeler ve buna ilişkin bildirgeler hazırlanmıştır. Bu kapsamda, Komisyonumuz tarafından çalışması yapılan Danıştay Yargı Etiği İlkeleri'nin ve buna ilişkin Danıştay İçtüzüğü değişikliğinin nihai halinin Genel Kurulda görüşülerek yürürlüğe konulması planlanmaktadır.

Yargı mensuplarının belirlenen mesleki etik değerlerini içselleştirmeleri ve meslek hayatlarında titizlikle uygulamaları mesleki sorumluluklarının bir gereğidir. Ancak, etik ilkelere aykırı davranışlarda bulunan veya mesleğin itibarını zedeleyen yargı mensuplarının, etkin teftiş ve içselleştirme süreçleri ile tespit edilerek gerekli yaptırımların uygulanması ve bunun kamuoyu tarafından bilinmesi, toplumun adalet mekanizmasına olan inancının pekiştirilmesi açısından katkı sağlayacaktır.

Bu doğrultuda, Danıştay Meslek Mensuplarının etik değerlere bağlılıkları, yalnızca kurumumuzun itibarı için değil, Türk yargısının ulusal ve uluslararası güvenilirliği açısından da hayati bir önem taşımaktadır.

Bizlere düşen görev, etik ilkelere sadece metinlerde yer vermek değil, onları yargı kültürümüzün, meslek hayatımızın ve özel yaşantımızın ayrılmaz bir parçası haline getirmektir.

Etik, esasen düzenlemelerle değil; karakterle, vicdanla, mesleki sorumluluk bilinciyle ve adaletin tesisi için gösterilen özenle yaşar. Bu nedenle yüksek yargı mensuplarının, etik ilkelere uymanın ötesinde, örnek etik davranış sergilemeleri, Türk hukuk geleneğine ve adalet idealine karşı en büyük hizmet olacaktır.

Toplantımızın başarılı ve verimli geçmesini temenni ediyorum. Danıştay Etik Çalışma Komisyonunda görev yapan ve özveri ile çalışan Komisyon Başkanı ve üyelerine, paylaşacakları fikirleri ve görüşleri ile büyük katkı sunacaklarına emin olduğum değerli meslektaşlarıma, bu toplantının organizasyonu için her kademede ve her aşamada görev yapan mesai arkadaşlarımın hepsine şimdiden teşekkür ediyor, hepinize iyi çalışmalar diliyorum.

2025 YILINDAKİ

GELİŞMELER VE FAALİYETLER

BÖLÜM

03

I. SEÇİMLER

A. DANIŞTAY BAŞSAVCILIĞI SEÇİMİ

16/01/2025 tarihinde Danıştay Başsavcılığına Sayın Cevdet ERKAN seçilmiştir.

15/01/1967 tarihinde Trabzon İli Vakfıkebir İlçesinde doğmuştur. Vakfıkebir İmam Hatip Lisesini bitirmiş, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden 1988 yılında mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünde "İdari Yargı Kararlarının Sonuçları" başlıklı tez çalışmasıyla yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 12/05/1993 tarihinde mesleğe başlamış, Trabzon, Van, Zonguldak ve Samsun İdare Mahkemesi Üyeliği, Erzurum ve Samsun İdare Mahkemesi Başkanlığı, Kayseri Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı, 2018 yılı Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurul ve Yönetim Kurulu Üyeliği ve 2018 yılı Hâkim/Savcı Alım Komisyon Üyeliği görevlerinde bulunmuştur. 15/12/2014 tarihinde Danıştay Üyeliğine seçilmiştir. 11/02/2019-10/09/2020 tarihleri arasında Danıştay Genel Sekreteri olarak görev yapmıştır.

B. DANIŞTAY BAŞKANVEKİLİ SEÇİMİ

10/09/2025 tarihinde Sayın Mahmut VURAL Danıştay Başkanvekilliğine yeniden seçilmiştir.

01/02/1962 tarihinde Osmaniye'de doğmuştur. Nevşehir İmam Hatip Lisesini bitirmiş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden 1984 yılında mezun olmuştur. Maliye Bakanlığı Hesap Uzman Muavinliği, Hesap Uzmanlığı, Baş Hesap Uzmanlığı, Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı, Gelirler Genel Müdür Yardımcılığı, Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı ve Bakanlık Müşavirliği görevlerinde bulunmuştur. Bu görevleri yürütmekte iken Maliye Bakanlığı Kefalet Sandığı Yönetim Kurulu Üyeliği de yapmıştır. İngiltere'de bir yıl süre ile mesleki inceleme yapmak üzere görevlendirilmiş, ABD Harvard Üniversitesinde Uluslararası Vergi Programı çerçevesinde "Vergi Analizleri ve Vergi Gelirlerinin Tahmini" konulu programı tamamlamıştır. "Uygulayıcılar İçin KDV", "Katma Değer Vergisi İade Rehberi", "Emlak Vergisi Kanunu ve Çevre Temizlik Vergisi Açıklama ve Yorumları" adlı kitapları ile ortak çalışma sonucu hazırlanmış "Vergisel Açıdan Enflasyon Düzeltmesi" adlı kitabı bulunmaktadır. Çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve "Türkiye'de Peşin Vergi Uygulamaları, Peşin Verginin Vergi Hukukumuzdaki Yeri ve Genel Ekonomi Üzerindeki Etkileri" konusunda hazırladığı bilim raporu bulunmaktadır. 03/03/2011 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından Danıştay Üyeliğine seçilmiştir. Danıştay Genel Kurulunca 19/09/2017 tarihinde ilk kez, 09/09/2021 tarihinde yeniden Danıştay Başkanvekilliğine seçilmiştir.

C. DAİRE BAŞKANLIĞI SEÇİMİ

11/02/2025 tarihinde Sayın Mahmut DOĞAN Danıştay Onikinci Daire Başkanlığına yeniden seçilmiştir.

10/02/1963 tarihinde Denizli Çivril'de doğmuştur. Çivril Lisesini bitirmiş, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden 1988 yılında mezun olmuştur. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalında "Türk Vergi Hukukunda Uzlaşma" başlıklı tez çalışması ile yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 1990 yılında İdari Yargı Hâkim Adayı olarak mesleğe başladıktan sonra, 1992 – 2013 yılları arasında; Danıştay 5. Daire Tetkik Hâkimliği, Danıştay 12. Daire Tetkik Hâkimliği, Ankara 6. İdare Mahkemesi Üyeliği, Başbakanlık Mevzuatı İnceleme Daire Başkanlığı, Ankara 11. İdare Mahkemesi Üyeliği, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Üyeliği ve Ankara 7. İdare Mahkemesi Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Hâkimler ve Savcılar Genel Kurulunun 16/12/2013 tarihli kararı ile Danıştay Üyeliğine seçilmiştir. 2013 – 2020 yılları arasında Danıştay Onbirinci ve Onikinci Daire Üyesi olarak görev yapmıştır. Danıştay Genel Kurulunca 24/11/2020 tarihinde Danıştay 12. Daire Başkanlığına seçilmiştir.

Ç. DANIŞTAY ÜYELİĞİ SEÇİMİ

Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Daire Başkanı olarak görev yapmakta iken 07/06/2025 tarihinde görev süresi sona eren Sayın Halil KOÇ, 16/06/2025 tarihinde Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu tarafından Danıştay Üyeliğine seçilmiştir.

II. DANIŞTAYIN 157. YIL DÖNÜMÜ VE DANIŞTAY VE İDARİ YARGI GÜNÜ

A. ANITKABİR ZİYARETİ

Danıştayın 157. Kuruluş Yıldönümü ve "Danıştay ve İdari Yargı Günü" dolayısıyla 12 Mayıs 2025 tarihinde Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT ve beraberindeki heyet ile Anıtkabir ziyaret edilerek Atatürk'ün mozolesine çelenk konulmuş ve Şeref Defterine yazı yazılmıştır.

Anıtkabir ziyareti sonrasında Kurtuluş Müzesi (I. Meclis) ve Cumhuriyet Müzesi'ne (II. Meclis) gezi gerçekleştirilmiştir.

B. AÇILIŞ TÖRENİ

12 Mayıs 2025 tarihinde gerçekleştirilen 157. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü açılış törenine, Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın teşrifleriyle birlikte devlet ricali ve diğer konuklar, Danıştay meslek mensupları, savcı ve tetkik hâkimleri, Bölge İdare Mahkemeleri başkanları, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Dava Daireleri başkanları ve üyeleri ile Ankara İdare ve Vergi Mahkemeleri başkanları katılım sağlamışlardır.

Saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunması ile başlayan açılış töreninde, Danıştay tanıtım filmi gösteriminin ardından Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN ve Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT konuşma yapmışlardır.

C. "İMAR HUKUKU SORUNLARI" KONULU SEMPOZYUM

Danıştayın 157. Kuruluş Yıldönümü ve "Danıştay ve İdari Yargı Günü" etkinlikleri kapsamında; 12 Mayıs 2025 tarihinde Danıştay Başkanlığı Konferans Salonunda "İmar Hukuku Sorunları" konulu sempozyum gerçekleştirilmiştir.

Sempozyum 12 Mayıs 2025 tarihinde iki oturum halinde düzenlenmiş olup idari yargı temsilcileri ve akademisyenler tarafından imar hukuku sorunları hakkında bildiriler sunulmuştur.

Danıştay Altıncı Daire Başkanı Emin SINMAZ'ın başkanlığını yaptığı sempozyumun birinci oturumunda; Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Oğuz SANCAKDAR'ın "İmar Uyuşmazlıklarının Yargılama Süreci Üzerine Düşünceler – Karşılaştırmalı Hukuktan Kesitler", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü İdare Hukuku Anabilim Dalı Dr. Öğretim Üyesi Sayın Dr. Serdar YILMAZ'ın "İmar Planlarının Esas Yönünden Yargısal Denetimine İlişkin Başlıca Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme" sunumlarına yer verilmiştir.

Danıştay Başkanvekili Hasan GÜZELER'in başkanlığını yaptığı sempozyumun ikinci oturumunda; Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölüm Başkanı Sa-

yın Prof. Dr. Ali AKYILDIZ'ın "Doğal Afetlerde, İmar Mevzuatına Aykırılık Nedeniyle İdarenin Mali Sorumluluğunun Kapsamına İlişkin Hukuki Sorunlar (Akademik Yönüyle)", Danıştay Altıncı Daire Üyesi Sayın Ahmet ARSLAN'ın Doğal Afetlerde, İmar Mevzuatına Aykırılık Nedeniyle İdarenin Mali Sorumluluğunun Kapsamına İlişkin Hukuki Sorunlar (Danıştay İçtihatları Çerçevesinde)" sunumlarına yer verilmiştir.

Ayrıca sempozyumda sunulan söz konusu bildirilerin yer aldığı "157. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu" kitabı basılarak kullanıcıların istifadesine sunulmuştur.

Ç. ETKİNLİKLER

Danıştayın 157. Kuruluş Yıldönümü ve "Danıştay ve İdari Yargı Günü" etkinlikleri kapsamında 12 Mayıs 2025 tarihinde Danıştay Hizmet Binasında bir kokteyl düzenlenmiştir. Kokteylin ardından Danıştay Konferans Salonunda Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı öğretim üyesi ve öğrencileri tarafından Şef Dr. Öğretim Üyesi Anıl MERT yönetiminde "Türk Müziği Konseri" gerçekleştirilmiştir.

Anılan etkinlikler kapsamında, 14 Mayıs 2025 tarihinde Şinasi Tiyatrosunda sahnelenen "İzafiyet" isimli tiyatro oyununa ve 16 Mayıs 2025 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasınca gerçekleştirilen 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı "Genç Yetenekler" özel konserine katılım sağlanmıştır.

III. KONFERANS, SEMPOZYUM, SEMİNER VE TOPLANTILAR

A. TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI YÜKSEK MAHKEMELER KONFERANSI

6-7 Mayıs 2025 tarihleri arasında Türkiye'nin ev sahipliğinde Antalya'da Türk Devletleri Teşkilatı Yüksek Mahkemeler Konferansı gerçekleştirilmiştir. Konferansa Türk Devletleri Teşkilatı üyesi ülkelerin Yüksek Mahkeme başkanları ve temsilcileri katılım sağlamıştır.

Türkiye'yi temsilen Danıştay ve Yargıtay Başkanlarının ev sahipliğinde gerçekleştirilen konferans, Danıştay ve Yargıtay Başkanlarının açış konuşmalarıyla başlamıştır.

Akabinde Türk Devletleri Yüksek Mahkemeleri tarafından 2023 yılında Şuşa Deklarasyonu ile temelleri atılan Türk Devletleri Teşkilatı Yüksek Mahkemeler Konferansı Statüsü, 7 Mayıs 2025 tarihinde imzalanmıştır. Bu statü kapsamında taraflar; hukuki iş birliği, içtihat ve bilgi paylaşımı konularında mutabakata varmışlardır.

Uzbekistan
Kazakhstan
Türkiye

YÜKSEK MAHKEMELERİ KONFERANSI
6-7 Mayıs 2025, Antalya
ORGANIZATION OF TURKIC STATES

Anılan konferansa, Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT ve beraberlerinde Danıştay Başsavcısı Sayın Cevdet ERKAN, Danıştay Başkanvekilleri Sayın Mahmut VURAL ve Sayın Hasan GÜZELER, Genel Sekreter Sayın Levent Barış TÜFENKCİ, Üçüncü Daire Başkanı Sayın Hanifi DOĞAN, Dördüncü Daire Başkanı Sayın Enver KAYA, Yedinci Daire Başkanı Sayın Hamit Ümit AKSOY, Sekizinci Daire Başkanı Sayın İsmail Hakkı SAYIN, Onikinci Daire Başkanı Sayın Mahmut DOĞAN, Onüçüncü Daire Başkanı Sayın Hasan GÜL, Birinci Daire Başkanı Sayın İlyas ARLI, Onuncu Daire Başkanı Sayın İbrahim TOPUZ, Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Murat ŞAŞI, Genel Sekreterlik Tetkik Hâkimleri Sayın Seran KARATARI KÖSTÜ ve Sayın Bekir KIZILIRMAK katılım sağlamışlardır.

Konferans kapsamında, Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT; Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreteri Sayın Kubanychbek OMURALIEV, Azerbaycan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi Başkanı Sayın Inam KARIMOV, Kazakistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi Başkan Yardımcısı Sayın Aslan TUKIYEV, Kırgız Cumhuriyeti Yüksek

Mahkemesi Başkan Yardımcısı Sayın Nurgul BAKIROVA, Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi Başkanı Sayın Bakhtiyar ISLAMOV ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi Başkanı Sayın Bertan ÖZERDAĞ ikili görüşmeler gerçekleştirmişlerdir.

B. İDARİ YARGI DAVA KODLARINI GÜNCELLEME KOMİSYON TOPLANTISI

"İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi" çerçevesinde, 2022-2024 yıllarında yapılan çalışmalar sonucunda tüm idari yargı mercilerince uygulanabilecek nitelikte "İdari Uyuşmazlıklara ve Vergi Uyuşmazlıklarına İlişkin Dava Kod Listesi" kabul edilerek uygulama birliği sağlanmıştır. Ayrıca yalnızca Danıştayda uygulanmak üzere "Dosya Tasnif Kodları" ile "Karar Kodları" oluşturulmuştur. Bu kapsamda yeni kod sisteminin temel ilkelerini göstermek, uygulama birliği ve kolaylığını sağlamak üzere "Dava, Tasnif ve Karar Kodları Uygulama Kılavuzu" hazırlanmıştır.

Söz konusu çalışma sonucunda ortaya konulan yeni kod sistemi 18/10/2024 tarihinden itibaren UYAP üzerinden uygulamaya geçirilmiştir. Uygulama sonrasında, söz konusu kodlara eklenmesi, çıkarılması veya değiştirilmesi düşünülen hususlar hakkında Danıştay Daire ve Kurulları tarafından Danıştay İçtihat, Raporlama ve İstatistik Birimine iletilen görüşler ile Birim tarafından tespit edilen hususlar dikkate alınmak suretiyle hazırlanan rapor İdari Yargı Dava Kodlarını Güncelleme Komisyonuna iletilmiştir. İdari Yargı Dava Kodlarını Güncelleme Komisyonu, dava kodu değişiklik taleplerinin değerlendirilmesi ve bundan sonra izlenecek yönteme ilişkin ilkelerin belirlenmesi amacıyla 16 Temmuz 2025 tarihinde Başkanlığımızda bir toplantı gerçekleştirmiştir. Toplantı neticesinde, dava kodu değişiklik taleplerinde izlenecek yönteme ilişkin ilkeler belirlenerek, Danıştay İçtihat, Raporlama ve İstatistik Birimince hazırlanan rapor doğrultusunda dava kodlarının revize edilmesine karar verilmiş olup, değişikliklerin gösterildiği listeler, eklenen kodlar açısından hedef sürelerin belirlenmesi ve UYAP ekranlarında gerekli güncellemelerin yapılması için Adalet Bakanlığına iletilmiştir.

Anılan Komisyon kararı uyarınca güncellenen Dava Kodları 08/12/2025 tarihinde UYAP sistemine aktarılmış olup, yapılan değişiklikler doğrultusunda Dava, Tasnif ve Karar Kodları Uygulama Kılavuzu güncellenerek ilgililerinin faydasına sunulmuştur.

C. 110. DÖNEM KAYMAKAM ADAYLARI SEMİNERİ

110. Dönem Kaymakam Adayları için 25 Eylül 2025 tarihinde, Danıştay Konferans Salonunda bir seminer düzenlenmiştir. Seminer, Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT'in açılış konuşması ile başlamıştır.

Seminerde; Danıştayın yapısı, idari yargıdaki rolü ve çeşitli kanunların uygulanmasına yönelik konular ele alınmıştır.

Seminerin ilk bölümünde Genel Sekreterlik Tetkik Hâkimi Sayın Mehmet Emin SEVEN'in "Danıştayın Yapısı ve İdari Yargıdaki Rolü" konulu sunumlarına yer verilmiştir.

İkinci Bölüm, Danıştay Birinci Daire Tetkik Hâkimi Sayın Turgut KILINÇ'ın "4483 sayılı Memurların ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ve Uygulaması" konulu sunumları ile başlamıştır.

Danıştay Sekizinci Daire Başkanı Sayın İsmail Hakkı SAYIN'ın "İdari Yargı Kararlarının Uygulanmaması ve Kamu Görevlileri ile İdarenin Sorumluluğu" konulu sunumları ile program sonlanmıştır.

Ç. İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI: GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ SEMPOZYUMU

Danıştay Başkanlığı ve Hacettepe Üniversitesi iş birliği ile 31 Ekim 2025 tarihinde, Danıştay Konferans Salonunda "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması: Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri" konulu sempozyum gerçekleştirilmiştir.

Sempozyum, Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT'in açış konuşması ile başlamıştır. Sempozyum iki bölüm ve dört oturum halinde gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumun "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması Bakımından Karşılaştırmalı Hukuk Perspektifi: Alternatif Modeller ve Türk İdari Yargısı İçin Öneriler" başlıklı ilk bölümü iki oturum halinde gerçekleştirilmiştir. Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sayın Beşir Fatih DOĞAN'ın oturum başkanlığını yaptığı sempozyumun öğleden önceki ilk oturumunda; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Üyesi Doç. Dr. Sayın Gürsel ÖZKAN tarafından "İdari Yargının Hızlandırılması ve Etkinliğinin Artırılması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Lale Burcu ÖNÜT tarafından "Adil Yargılanma Hakkının İdari Yargıya Yansımaları: Hız, Etkinlik ve Usul Ekonomisi Bağlamında Değerlendirmeler" başlıklı bildiriler sunulmuştur.

Danıştay Başkanvekili Sayın Hasan GÜZELER'in oturum başkanlığını yaptığı sempozyumun ilk bölümünün ikinci oturumunda ise; Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Sayın F. Didem SEVGİLİ GENÇAY tarafından "İdari Yargıda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Fransa Örneği", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Dilşat YILMAZ tarafından "Tam Yargı Davalarında Sulh Müessesesinin Etkinleştirilmesi" başlıklı bildiriler sunulmuştur.

Sempozyumun "İstinaf Sistemine Geçiş Sonrasında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı ikinci bölümü de iki oturum halinde gerçekleştirilmiştir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Sayın Aydın GÜLAN'ın oturum başkanlığını yaptığı sempozyumun üçüncü oturumunda; Ankara Bölge İdare Mahkemesi İdari Dava Dairesi Başkanı Sayın Mustafa ELÇİM tarafından "Bölge İdare Mahkemelerinin Kendi Arasında ve İlk Derece İdari Mahkemeleri Arasında Yaşanan Yargısal Sorunlar", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Sayın Oğuz SANCAKDAR tarafından "İdari Yargı İstinaf Sisteminde Revizyon Arayışı: Sorunlardan Çözümlere Yeni Ufuklar ve Modern Yaklaşımlar" başlıklı bildiriler sunulmuştur.

Danıştay Başkanvekili Sayın Mahmut VURAL'ın oturum başkanlığını yaptığı sempozyumun ikinci bölümünün son oturumunda ise; Danıştay Sekizinci Daire Üyesi Sayın Mustafa Nafiz ACAR tarafından "Danıştay ile Bölge İdare Mahkemeleri Arasında Yaşanan Yargısal Sorunlar", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. Öğretim Üyesi Sayın Halim Alperen ÇITAK tarafından "Danıştay'ın İçtihat Mahkemesi Rolünü Güçlendirmek: Temyiz Müessesesinin Varlık Sebebi Işığında Yeni Bir Yaklaşım" başlıklı bildiriler sunulmuştur.

D. DANIŞTAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ İSTİŞARE TOPLANTISI

Danıştay Başkanlığı tarafından, Danıştay Yargı Etiği İlkeleri'nin belirlenmesi ve uygulamaya geçilmesi çalışmaları kapsamında düzenlenen "Danıştay Yargı Etiği İlkeleri İstişare Toplantısı" 29 Kasım 2025 tarihinde, Antalya'da gerçekleştirilmiştir.

Toplantı, Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT'in açış konuşması ile başlamış ve iki bölüm halinde gerçekleşmiştir.

Danıştay Başkanvekili Sayın Mahmut VURAL'ın moderatörlüğünü yaptığı toplantının birinci bölümünde, Danıştay Etik Komisyonunun Başkanlığını da yürüten Sekizinci Daire Başkanı Sayın İsmail Hakkı SAYIN; Komisyonun Danıştay Yargı Etiği Çalışmaları ile ilgili bilgi vermiş, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Dr. Yunus Emre YILMAZOĞLU ise "Danıştay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı" hakkında sunum gerçekleştirmiştir.

Toplantının soru cevap şeklinde sürdürülen ikinci bölümünde ise Danıştay Yargı Etiği İlkeleri'ne ilişkin taslak çalışma Komisyon Başkan ve Üyeleri (Danıştay Sekizinci Daire Başkanı Sayın İsmail Hakkı SAYIN, Danıştay İdari Dava Dairesi Üyeleri Sayın Ali ÜRKER, Sayın Recep KILIÇ, Sayın Hamdi ŞENLER, Danıştay Savcısı Sayın Aytaç KURT, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Dr. Yunus Emre YILMAZOĞLU ve Danıştay Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Emine Tuba YILMAZOĞLU) ile Danıştay Meslek Mensuplarınca müzakere edilerek toplantı tamamlanmıştır.

IV. EĞİTİMLER

A. MESLEK ÖNCESİ EĞİTİMLER

- **18. Dönem İdari Yargı Hâkim Adaylarının staj programı 3. dönem çalışmalarını kapsayan "Bildiri Sunumları" 14-17-18 Şubat 2025 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.**

- **18. Dönem İdari Yargı Hâkim Adaylarına Söyleşi programı 26 Şubat 2025 tarihinde, Onursal Danıştay Başsavcısı Sayın Nevzat ÖZGÜR tarafından gerçekleştirilmiştir.**

- **18. Dönem İdari Yargı Hâkim Adayları için Danıştay stajı kapsamında düzenlenen "Oryantasyon Eğitimi", 13-17 Ekim 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.**

Eğitim programı; Genel Sekreter Sayın Levent Barış TÜFENKCİ'nin açılış dersiyle başlamış, Danıştay Üyeleri Sayın Recep KILIÇ, Sayın Mustafa Nafiz ACAR, Sayın Burakhan MELİKOĞLU, Danıştay Savcısı Sayın Aytaç KURT, Danıştay Kıdemli Tetkik Hâkimleri Sayın Dr. Zühal Aysun SUNAY, Sayın Dr. Yunus Emre YILMAZOĞLU, Danıştay Tetkik Hâkimleri Sayın Ömer Faruk KEMALOĞLU ve Sayın Mehmet Emin SEVEN tarafından verilen Danıştayın kurumsal yapısı, işleyişi ve idari yargı uygulamalarına ilişkin sunum ve bilgilendirmelerle devam etmiştir.

- **Aday Memurların Eğitimi**

Başkanlığımızda açık bulunan kadrolara ilişkin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 54'üncü maddesi gereğince aday memur olarak atanan ve görevine başlayan 6 personele görevli Danıştay tetkik hâkimleri ve yazı işleri müdürlerince Aday Memur Temel ve Hazırlayıcı Eğitimi verilmiştir. Bu kapsamda:

Temel Eğitimler çerçevesinde, Resmi Yazışma Usul ve Esasları, Dosyalama Usulleri, Milli Güvenlik Bilgileri, Genel Olarak Devlet Teşkilatı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, T.C. Anayasası, Türkçe Dil Bilgisi Kuralları, Halkla İlişkiler, Devlet Malını Koruma ve Tasarruf Tedbirleri Eğitimi, İletişim (Haberleşme) Eğitimi, İnsan Hakları, Gizlilik ve Gizliliğin Önemi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersleri verilmiştir.

Hazırlayıcı Eğitimler çerçevesinde, Danıştayın Görevleri, Türk Yargı Sistemindeki Yeri, Teşkilat Yapısı ve İşleyişi, Kurum Kültürü, Kurum İçi Haklar ve Sorumluluklar, Kurum İçi

Protokol, Danıştayda Kullanılan Haberleşme ve Bilgi İşlem Sistemleri UYAP ve DBS, İdari Yargının Yapısı, Danıştay ile İlişkileri ve İşleyişi, Disiplin Hukuku, Kamu Görevlileri Etik İlkeleri hakkında eğitim verilmiştir.

Temel ve Hazırlayıcı Eğitim Sınavı sonunda başarılı bulunanların görev yapmakta oldukları birimlerin de görüşleri alınarak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36, 58, 84 ve 159'uncu maddeleri ile "Aday Memurların Yerleştirilmelerine İlişkin Genel Yönetmelik" hükümleri uyarınca yemin töreninin ardından asli devlet memurluğuna atanmışlardır.

B. MESLEK İÇİ EĞİTİMLER

- **Türkiye Adalet Akademisi tarafından 17-19 Ekim 2025 tarihleri arasında Antalya'da "İmar Mevzuatından Kaynaklanan Davalar" konulu meslek içi eğitim programı düzenlenmiştir.**

17-19 Ekim 2025 tarihleri arasında Antalya'da idare mahkemesi hâkimlerine yönelik gerçekleştirilen meslek içi eğitim programının birinci gününde Danıştay Altıncı Daire Başkanı Sayın Emin SINMAZ, Altıncı Daire Üyesi Sayın Ahmet ARSLAN ile Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Nejdat BAYRAM tarafından "Plan Uyuşmazlıklarından Kaynaklanan Davalar"; ikinci gününde Danıştay Altıncı Daire Üyesi Sayın Ahmet ARSLAN ile Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Nejdat BAYRAM tarafından "Parselasyon Uygulamalarından Kaynaklanan Davalar" ve yine Sayın Ahmet ARSLAN tarafından "Yıkım Para Cezasından Kaynaklanan Davalar" konularında sunum yapılmıştır.

Programın üçüncü gününde yapılan oturumda genel değerlendirme ve karşılıklı soru/cevaplar sonunda program tamamlanmıştır.

- **Türkiye Adalet Akademisi tarafından 03-28 Kasım 2025 tarihleri arasında Danıştay Başkanlığı ilgili Daireleri Nezdinde "Meslek İçi Yerinde Eğitim Programı" düzenlenmiştir.**

03-28 Kasım 2025 tarihleri arasında İdare ve Vergi Mahkemeleri Üyelerine Danıştay Başkanlığının ilgili Daireleri nezdinde "Yerinde Uygulamalı Eğitim" verilmiştir.

13/11/2025 tarihinde Danıştay Sekizinci Dairesi Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Tuncay DÜNDAR tarafından "Dosyaların Hazırlanması/İncelenmesi Usul ve Esasları", Danıştay Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Dr. Zühal Aysun SUNAY tarafından "Gerekçeli Karar Hazırlanması ile Kanun Yollarına Başvuru Usul ve Esasları", Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Dr. Yunus Emre YILMAZOĞLU tarafından "İdare/Vergi Usul Hükümleri (İYUK/VUK)", Danıştay Genel Sekreterlik Tetkik Hâkimi Sayın Bilgehan ÇİÇEK AYGÜN tarafından "Mesleki Etik ve İletişim Kuralları" konulu eğitimler vermiştir.

- **Türkiye Adalet Akademisi tarafından 17-19 Kasım 2025 tarihleri arasında Antalya'da "Vergi Hukukundan Kaynaklanan Davalar" konulu meslek içi eğitim programı düzenlenmiştir.**

17-19 Kasım 2025 tarihleri arasında Antalya'da Vergi Mahkemesi Üyelerine yönelik Danıştay Başkanvekili Sayın Mahmut VURAL'ın moderatörlüğünde gerçekleştirilen meslek içi eğitim programında, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Kıdemli Tetkik Hâkimi Sayın Dr. Yunus Emre YILMAZOĞLU ve Tetkik Hâkimi İsmail İlyas ABİDE tarafından "Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun Güncel İçtihatları", "Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun Aykırılığın Giderilmesine Dair Son Kararları", "Emlak Vergisi Kanunu Uygulamaları ve Güncel İçtihatlar" ve "Anayasa Mahkemesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. Maddesinin (6) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "istinaf başvurusunun kısmen veya tümden kabulü hali" Yönünden İptaline İlişkin Kararı (AYM, E:2024/189, K:2025/83, 27/03/2025) Sonrasında Temyiz Edilebilirliğe İlişkin Danıştay Dairelerinin Uygulamaları" konulu; Danıştay Yedinci Daire Tetkik Hâkimi Sayın Selda GÜRSOYTRAK GÜLSEVEN tarafından ''Özel Tüketim Vergisi Uygulamaları ve Güncel İçtihatlar" konulu eğitimler verilmiştir.

C. HİZMET İÇİ EĞİTİMLER

- Danıştayda görev yapan idari personelin bilgisayar kullanımının geliştirilmesi ve bu şekilde kamu hizmetinin daha sağlıklı yürütülmesi amacıyla elektronik tablolama (Microsoft Office (Excel)) yazılımı kullanma konusunda Adalet Bakanlığı ile koordineli olarak Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Ankara Personel Eğitim Merkezinde, 10 Şubat-19 Aralık 2025 tarihleri arasında 16 grup halinde hizmet içi eğitim düzenlenmiştir.

- Başkanlığımız "Yangından Korunma Talimatı" gereği görevlendirilen personele yönelik 21-23 Mayıs 2025 tarihlerinde Ankara Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezinde "Acil Durum Ekip Eğitimi" ile "Teorik ve Uygulamalı Temel Yangın Eğitimi" konulu hizmet içi eğitim düzenlenmiştir.

- Danıştayda görev yapan makam sekreterlerine yönelik kurumsal temsil ve protokol kuralları konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla 8-10 Ekim 2025 tarihleri arasında "Kurumsal Temsil ve Protokol Yönetimi" konulu hizmet içi eğitim programı düzenlenmiştir.

V. ULUSLARARASI İLİŞKİLER

A. ÇALIŞMA ZİYARETLERİ

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargı Semineri ve Açılış Töreni

31 Ocak 2025 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin davetlisi olarak Fransa'nın Strazburg şehrinde düzenlenen Yargı Semineri ve Açılış Törenine Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT, İdari Dava Daireleri Kurulu Üyesi Sayın Ali ÜRKER ve Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Emine Tuba YILMAZOĞLU katılım sağlamışlardır.

2. Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi Mesleki İnceleme Ziyareti

Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi Başkanı Sayın Bakhtiyar ISLAMOV'un daveti kapsamında 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 65. maddesi uyarınca; 27-Eylül-3 Ekim 2025 tarihleri arasında Özbekistan Cumhuriyetinde mesleki incelemelerde bulunmak üzere çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

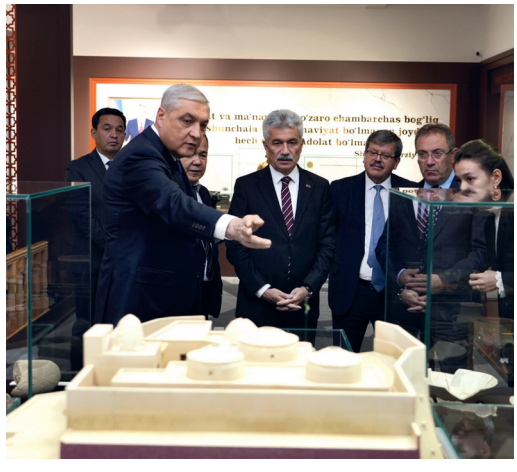

Anılan ziyarete, Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT, Danıştay Başsavcısı Sayın Cevdet ERKAN, Danıştay Başkanvekili Sayın Mahmut VURAL, Birinci Daire Başkanı Sayın İlyas ARLI, Dördüncü Daire Başkanı Sayın Enver KAYA, Yedinci Daire Başkanı Sayın Hamit Ümit AKSOY, Sekizinci Daire Başkanı Sayın İsmail Hakkı SAYIN, Birinci Daire Üyesi Sayın Mehmet SOLGUN, Üçüncü Daire Üyesi Sayın Muammer TOPAL, Birinci Daire Üyesi Sayın Hicabi ECE, Onikinci Daire Üyesi Sayın Oğuz YAĞLICI, Yedinci Daire Üyeleri Sayın Abdullah ARTUNÇ ve Sayın Adil MEMİŞ, Onuncu Daire Üyesi Sayın Hümeyra ERGİN ERCAN, İkinci Daire Üyesi Sayın Esat TOKLU, Onikinci Daire Üyesi Sayın Esma AKSOY, Onikinci Daire Üyesi Sayın Nurten ÇOLAKOĞLU, Genel Sekreter Sayın Levent Barış TÜFENKCİ, Onuncu Daire Üyesi Sayın Ahmet Cüneyt YILMAZ, Genel Sekreterlik Tetkik Hâkimi Sayın Mehmet Emin SEVEN katılım sağlamışlardır.

Program kapsamında, Özbekistan Yüksek Mahkemesi Başkanı Sayın Bakhtiyar ISLAMOV başkanlığındaki heyet ile Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT başkanlığındaki heyet arasında, iki ülkenin idari yargı sistemleri hakkında karşılıklı bilgi ve görüş alışverişinde bulunulmuştur.

3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesinin 60. Yıldönümü Etkinliği Kapsamında Gerçekleştirilen "Anayasal İfade Özgürlüğü İle Sosyal Medyanın Kesişimi" Konulu Konferansı

7-9 Kasım 2025 tarihlerinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesinin 60. Yıldönümü etkinlikleri kapsamında düzenlenen "Anayasal İfade Özgürlüğü İle Sosyal Medyanın Kesişimi" konulu konferansa Danıştay İdari Dava Dairesi Üyesi Sayın Recep Kılıç ve Sayın Kemal KUKU katılım sağlamışlardır.

B. YURT DIŞI FAALİYETLERİ

1. Uluslararası Yüksek İdari Yargı Mercileri Birliği'nin (IASAJ) XV. Kongresi

2-4 Nisan 2025 tarihleri arasında Uluslararası Yüksek İdari Yargı Mercileri Birliği'nin (IASAJ) Şili Yüksek Mahkemesi ev sahipliğinde Şili'nin Santiago Şehri'nde düzenlenen XV. Kongresine Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT ve beraberinde Danıştay Onüçüncü Daire Başkanı Sayın Hasan GÜL, Genel Sekreterlik Tetkik Hâkimi Sayın Seran KARATARI KÖSTÜ ve Onüçüncü Daire Tetkik Hâkimi Sayın Emre ERMAN katılım sağlamışlardır.

Anılan Kongre kapsamında Genel Kurul ve Yönetim Kurulu toplantılarına katılım sağlanmıştır.

Yine kongre çerçevesinde düzenlenen "İdare, Kamu Yararı ve Yargıç" temalı çalıştayda "Kamu Yararının Tanımı" konulu çalışma grubuna Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT ve Danıştay Onüçüncü Daire Başkanı Sayın Hasan GÜL; "İdari İşlemlerde Kamu Yararı Hedeflerinin Sağlanması ve Uzlaştırılması" konulu çalışma grubuna Genel Sekreterlik Tetkik Hâkimi Sayın Seran KARATARI KÖSTÜ ve "İdari İşlemleri Denetlemek ve Kamu Yararının Korunmasını Sağlamaya Yetkili Hâkim" konulu çalışma grubuna Onüçüncü Daire Tetkik Hâkimi Sayın Emre ERMAN katılmışlardır.

2. Avrupa Birliği Danıştayları ve Yüksek İdari Yargı Mercileri Birliğinin (ACA-Europe) "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Diyalog-Sözleşmesinin 16 No'lu Protokolü Uyarınca Verilen İstişari Görüşler ve AİHM Kararlarının Ulusal Düzeydeki Etkisi" Konulu Semineri

25-27 Mayıs 2025 tarihinde Avrupa Danıştayları ve Yüksek İdari Yargı Mercileri Birliğinin (ACA-Europe) Finlandiya'nın Helsinki şehrinde düzenlenen "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Diyalog-Sözleşmesinin 16 No'lu Protokolü Uyarınca Verilen İstişari Görüşler ve AİHM Kararlarının Ulusal Düzeydeki Etkisi" konulu kolokyuma ve ACA-Europe Genel Kuruluna Danıştay Başkanı Sayın Zeki YİĞİT ile beraberinde Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Dr. Murat ŞAŞI katılım sağlamışlardır.

C. YURTDIŞI HEYETLERİN BAŞKANLIĞIMIZA ZİYARETLERİ

Uluslararası Yüksek İdari Yargı Mercileri Birliği (IASAJ) üyesi mahkemelerin hâkimleri arasında düzenlenen 2025 yılı Hâkim Değişim Programı kapsamında, 17-21 Kasım 2025 tarihleri arasında Estonya Yüksek Halk Mahkemesi Yargıcı Sayın Julia Laffranque Başkanlığımızda staj yapmıştır.

İÇTİHAT MAHKEMESİ OLARAK

DANIŞTAY

BÖLÜM

04

I. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ KARARLARI ARASINDAKİ AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİNE İLİŞKİN VERİLEN KARARLAR

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile istinaf kanun yolunun getirilmesi ve fiilen istinaf mahkemelerinin 2016 yılından itibaren faaliyete geçmesi ile birlikte uyuşmazlıkların çoğu istinaf aşamasında kesinleşmekte ve yüksek mahkemece temyiz incelemesi yapılamamaktadır. Bu haliyle istinaf kanun yolu genel kanun yolu, temyiz ise ancak mevzuatta sayılan istisnai durumlarda işletilebilecek bir kanun yolu niteliğine dönüşmüştür. Bunun doğal bir sonucu olarak, farklı bölge idare mahkemelerinin yargı alanı içerisinde kesinleşen kararlar arasında içtihat aykırılığı ortaya çıkabilmektedir.

İstinaf mercileri tarafından verilen kararların büyük ölçüde kesin nitelik taşıması, temyiz mercii denetimiyle içtihat birliğinin sağlanamaması, farklı bölge idare mahkemelerinin yargı çevreleri içinde benzer hukuki meselelerde farklı sonuçlara ulaşılması durumunu ortaya çıkarmıştır. Aynı hukuk kuralının benzer olaylarda farklı şekilde yorumlanması ve uygulanması, idari yargıda hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkeleri bakımından giderilmesi gereken bir sorun alanı olarak ortaya çıkmıştır.

Bölge idare mahkemelerinin istinaf aşamasında kesinleşen kararları arasında aynı hukuk kuralının farklı şekilde uygulanması sebebiyle ortaya çıkan aykırılık/uyuşmazlıklara çözüm bulunması amacıyla, özel bir müessese getirilmiştir.

Bölge idare mahkemesi dairelerince veriler kararlar arasındaki aykırılıkların ve uyuşmazlıkların giderilmesi amacıyla; 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinde aykırılığın giderilmesi usulü düzenlenmiştir. Buna göre aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin gerekçeli istemlerin, uyuşmazlığın konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarınca üç ay içinde karara bağlanacağı hüküm altına alınmıştır. Aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak verilen kararlar kesin niteliktedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulunda önceki yıllarda olduğu gibi 2025 yılında da karar aykırılıklarına ilişkin dosyalar görüşülerek, bölge idare mahkemeleri arasındaki aykırılıkların ve uyuşmazlıkların giderilmesi açısından önemli içtihatlar geliştirilmiştir. Bu kapsamda verilen hızlı ve nitelikli kararlarla Danıştayın içtihat mahkemesi rolü pekişmiştir.

İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından verilen aykırılığın giderilmesine ilişkin kararlar Danıştayın resmî internet sitesi veya Resmî Gazete'de yayımlanmakta olup, anılan kararlara ilişkin İçtihat, Raporlama ve İstatistik Birimi tarafından hazırlanan karar bültenleri her yıl güncellenerek ilgililerin faydasına sunulmaktadır.

2025 YILI
KARAR AYKIRILIKLARINA İLİŞKİN DOSYA SAYILARI

	İDDK	VDDK	Toplam
Önceki Dönemden Devir	9	1	10
Dönemde Açılan	75	27	102
Toplam	**84**	**28**	**112**
Dönemde Sonuçlanan	75	21	96
Sonraki Döneme Devir	9	7	16

İDDK

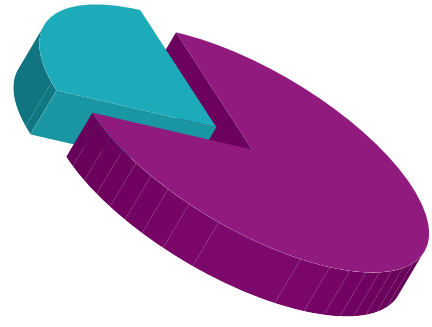
Sonraki Döneme Devir
%10,7

Dönemde Sonuçlanan
%89,3

VDDK

Sonraki Döneme Devir
%25

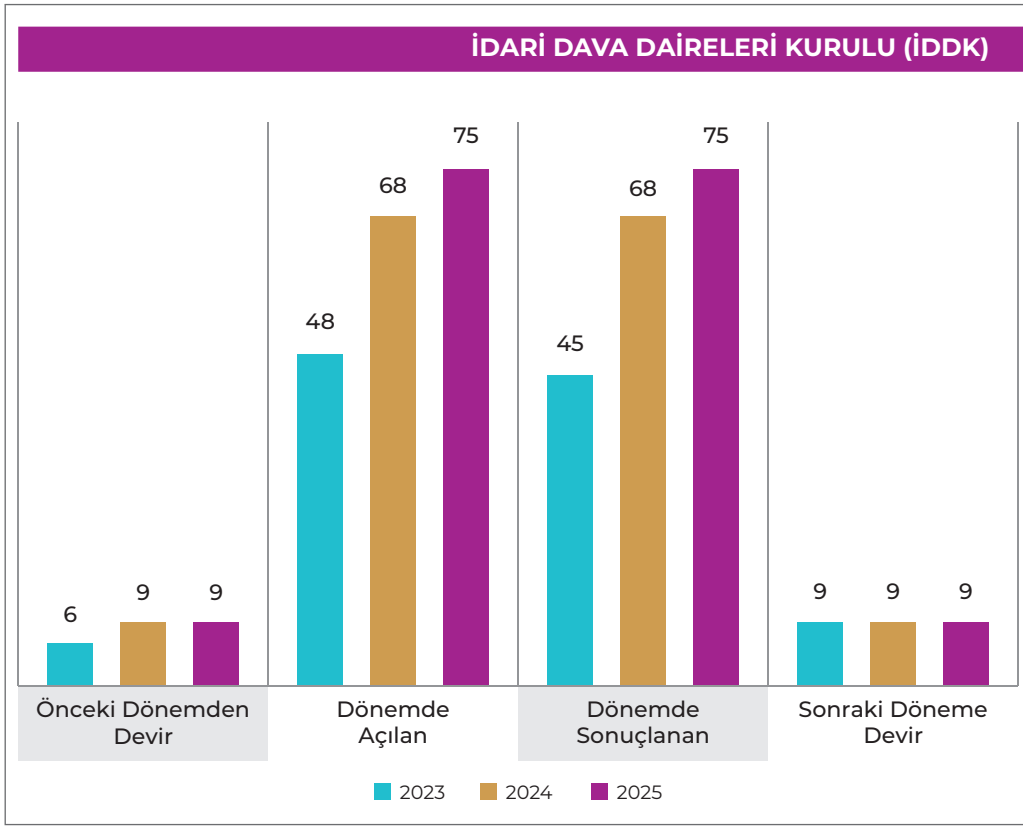
Dönemde Sonuçlanan
%75

2025 yılında Kurul dosyalarının karara bağlanma oranlarına yer verilmiştir.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU (İDDK)

2023-2024-2025 YILLARINA AİT KARAR AYKIRILIKLARINA İLİŞKİN DOSYA SAYILARI

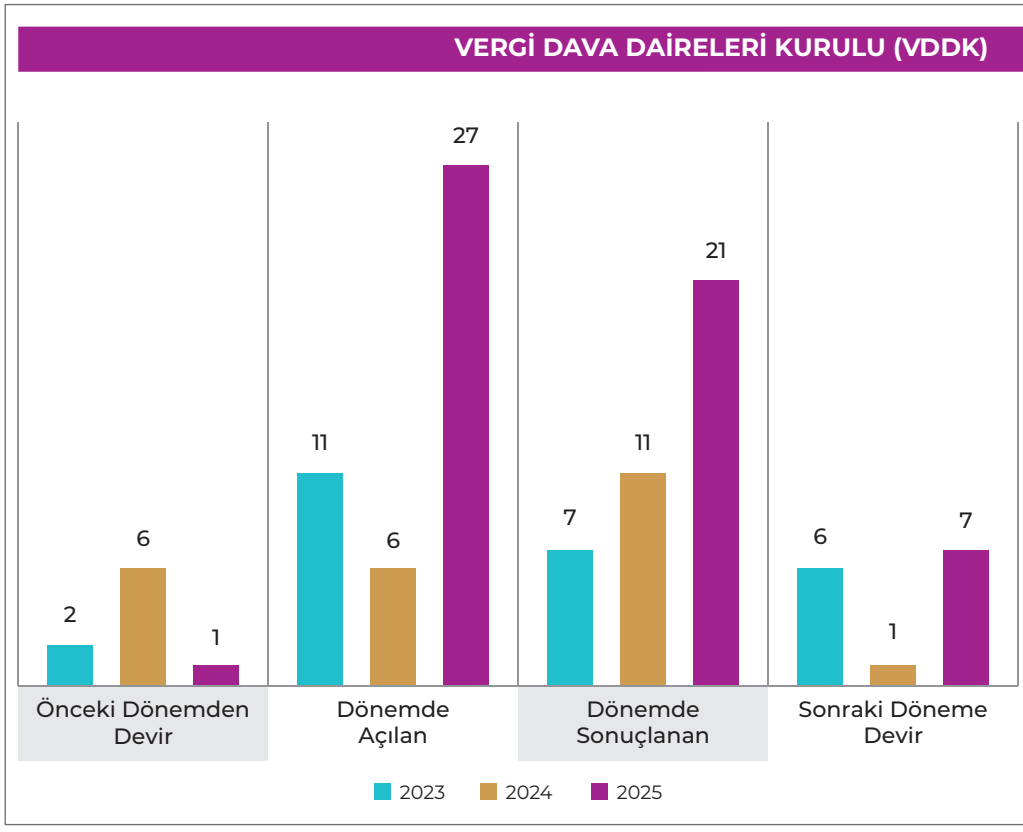
	2023	2024	2025
Önceki Dönemden Devir	6	9	9
Dönemde Açılan	48	68	75
Toplam	**54**	**77**	**84**
Dönemde Sonuçlanan	45	68	75
Sonraki Döneme Devir	9	9	9

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU (VDDK)

2023-2024-2025 YILLARINA AİT KARAR AYKIRILIKLARINA İLİŞKİN DOSYA SAYILARI

	2023	2024	2025
Önceki Dönemden Devir	2	6	1
Dönemde Açılan	11	6	27
Toplam	**13**	**12**	**28**
Dönemde Sonuçlanan	7	11	21
Sonraki Döneme Devir	6	1	7

II. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ İÇTİHAT PAYLAŞIMI VE DEĞERLENDİRME TOPLANTILARI

Hukuk devleti hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir. Bunu sağlamanın en önemli unsurlarından biri olan hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin güven içerisinde olmalarının yanı sıra, idareyle olan ilişkilerinde belirlilik, öngörülebilirlik ve istikrarlılığın sağlanmasına hizmet etmekte, ayrıca idari işlemlerin hukuka uygunluğunun denetlenmesi rolünü üstlenen yargılama organlarının da hukuka bağlı olmasını gerektirmektedir. İdare hukuku kurallarının hukuk devleti ilkesine uygun olarak uygulanması noktasında idari yargının bu kuralları yorumu önem kazanmakta; zaman zaman da geliştirdiği ilkelerle idare hukukuna kaynaklık etmektedir. Bu bakımdan, nitelikli ve istikrarlı içtihat üretilmesi, bu içtihatların yaygınlaştırılması ve son olarak önleyici ve giderici mekanizmalar işletilerek içtihat birliğinin sağlanması ve korunması önem arz etmektedir.

İdare hukukunun, büyük ölçüde içtihada dayanması nedeniyle içtihat istikrarı, idari yargı bakımından ayrıca önem arz etmektedir. Bu nitelik, idari yargıya esneklik sağlamakla birlikte diğer yönden hukuki çözümlerde farklılığa sebep olmaktadır. Özellikle istinaf sisteminden önce sadece Danıştay kararları arasında içtihat aykırılığı söz konusu olurken istinaf sistemine geçilmesiyle birlikte bölge idare mahkemeleri kararları arasında da içtihat aykırılıkları gündeme gelmektedir. Bu yeni durum, içtihat aykırılığı sorununun en başında çözme amacıyla farklı mekanizmalara başvurulmasına yol açmıştır.

Bu bakımdan, içtihat aykırılıklarının idari yargıda ortaya çıkışını engelleyen önleyici mekanizmalar, aykırılıkların doğmasından sonra ortadan kaldırılmasına yönelik giderici mekanizmalara nazaran sorunu işin başında çözen özelliği ile daha etkin bir usul olarak ön plana çıkmaktadır.

Nitekim Danıştay Başkanlığı hukuki güvenlik ilkesinin gerçekleşmesi açısından aynı maddi olay ve hukuki durumdan kaynaklanan davalarda birbirine aykırı kararlar veri-

lerek doğacak olan içtihat aykırılıklarını önlemek için bölge idare mahkemeleri ile 2017 yılından itibaren içtihat paylaşımı toplantıları gerçekleştirmektedir.

Böylelikle Danıştay ile Bölge İdare Mahkemeleri arasında iletişim ve işbirliğinin güçlendirilmesi, Danıştay içtihatlarının bilinirliğinin sağlanması, olası içtihat farklılıklarının azaltılması ve mahkemelerdeki ihtisaslaşmada etkinlik ve verimliliğin sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede; 22-23 Mayıs 2017 tarihleri arasında Gaziantep Bölge İdare Mahkemesine, 5-6 Kasım 2017 tarihleri arasında İstanbul Bölge İdare Mahkemesine, 11-13 Şubat 2018 tarihleri arasında İzmir Bölge İdare Mahkemesine, 23 Mart 2018 tarihinde Konya Bölge İdare Mahkemesine, 10-12 Mart 2019 tarihleri arasında Erzurum Bölge İdare Mahkemesine, 17-19 Ekim 2019 tarihleri arasında Samsun Bölge İdare Mahkemesine, 17 Ocak 2020 tarihinde Ankara Bölge İdare Mahkemesine çalışma ziyaretleri düzenlenmiştir. 5-7 Şubat 2020 tarihleri arasında da Ankara ili Kızılcahamam ilçesinde daha önce Bölge İdare Mahkemeleri nezdinde yapılan çalışma ziyaretlerinin sonuçlarının değerlendirildiği içtihat paylaşımı toplantısı gerçekleştirilmiştir.

2017-2020 yılları arasında tek bir Bölge İdare Mahkemesi ile idari yargının temel konularına ilişkin içtihat paylaşımı söz konusu iken 2021 yılından bu yana farklı bir yaklaşımla gerçekleştirilen içtihat paylaşımı ve değerlendirme toplantıları ile tüm Bölge İdare Mahkemelerinin katılımıyla seçilen konular üzerinde çalışılmaktadır.

Danıştayın ilgili daireleri ve tüm Bölge İdare Mahkemelerinin ilgili dairelerinin katılımıyla 5-7 Kasım 2021 tarihleri arasında "İmar Mevzuatından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar" ile "Gümrük Vergilerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar" konularında İstanbul'da; 19-22 Mayıs 2022 tarihleri arasında "Tam Yargı Davaları" ile "Harçlar Kanunu ve Damga Vergisi Kanunu'ndan Doğan Uyuşmazlıklar" konularında Erzurum'da; 6-7 Ekim 2022 tarihlerinde "Olağanüstü hal kapsamında alınan tedbirlere ilişkin kanun hükmünde kararnamelerden ve bu kanun hükmünde kararnamelerin aynen veya değiştirilerek kabul edilmesine dair kanunlar ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 35. maddesi kapsamında tesis edilen işlemlerden doğan uyuşmazlıklar" konusunda Ankara'da; 3-5 Mart 2023 tarihleri arasında "Kamu görevinden çıkarılma sonucunu doğuran disiplin cezaları ile sözleşme yenilememe, sözleşme feshi, görevden çekilmiş sayılma dahil göreve son verme işlemleri (olağanüstü hal kapsamında alınan tedbirler hariç) ve kamu görevlileri emeklilik mevzuatından doğan uyuşmazlıklar" ile "2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesi uyarınca aykırılığın giderilmesi müessesesinin uygulanması ve bu kapsamda Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarınca verilen kararlar" konularında Bursa'da; 9-11 Haziran 2023 tarihlerinde "Eğitim- Öğretim İşlerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar (Yükseköğretim ile Özel Öğretim Kurumları Mevzuatından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar Dahil)" ile "Maden, Taş Ocakları ve Orman Mevzuatından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar (Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sularla İlgili İşler Dahil)" konularında Samsun'da; 16-19 Kasım 2023 tarihlerinde "Aykırılığın Giderilmesi Müessesesinin Önemi, Uygulanması ve Bu Kapsamda Verilen Kararlar" konusunda Gaziantep'te; 29 Kasım 2024 tarihinde "Do-

ğalgaz, Elektrik, LPG (Sıvılaştırılmış Petrol Gazları) ile Petrol Piyasası İşleri" konusunda Ankara'da İçtihat Paylaşımı ve Değerlendirme Toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Görüldüğü üzere belirlenen yeni yaklaşım çerçevesinde 2021 yılından itibaren toplam yedi toplantı düzenlenmiştir. Aynı konularda karar veren temyiz ve istinaf mercilerinde görev yapan yargı mensuplarının bir araya gelerek belirlenen ortak konuları istişare etmeleri oldukça verimli sonuçlar doğurduğundan bu kapsamda yapılan toplantılara devam edilmesi yönünde bir irade bulunmaktadır.

Ancak 2025 yılında, 17/05/2024 tarih ve 32549 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığının "Tasarruf Tedbirleri" konulu 2024/7 sayılı Genelgesi nedeniyle 2024 yılında olduğu gibi sadece bir adet içtihat paylaşımı ve değerlendirme toplantısı yapılabilmiştir.

06-08 Kasım 2025 tarihinde İstanbul'da "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin Mevzuatın Uygulanmasından Doğan Uyuşmazlıklar" konusunda içtihat paylaşımı ve değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Bu toplantıya Danıştayın ilgili uyuşmazlıkları çözmekle görevli Birinci Dairesinin Başkanı, Üyeleri, Kıdemli Tetkik Hâkimi ve Tetkik Hâkimleri ile Adana, Ankara, Bursa, Erzurum, Gaziantep, Konya, İzmir ve Samsun Bölge İdare Mahkemelerinin belirlenen konularına bakan daire başkanları ve İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi başkan ve üyeleri katılım sağlamıştır.

Gerçekleştirilen içtihat paylaşımı ve değerlendirme toplantısı öncesinde ilgili Danıştay idari dairesi ile bölge idare mahkemelerince tartışılması istenilen hususları içeren bir "Gündem" hazırlanmış ve toplantıda belirlenen bu "Gündem" takip edilmiştir. Her gündem maddesi ile ilgili görüşülen hususlar, özellikle tespit edilen farklı uygulamalar kayda geçirilmiştir.

Toplantı sonucunda sunulan sonuç raporu basılı eser haline getirilerek tüm bölge idare mahkemelerine iletilmiştir.

III. KARAR BÜLTENLERİ

İdari yargı bir yandan idarenin hukuka uygunluğunu denetlerken; diğer yandan mevzuatın uygulanmasında içtihatları ile geliştirdiği kurallarla hem idareye hem de bu kuralların zaman içinde yazılı kurallara dönüşmesiyle yasama organına yapacağı düzenlemelerde yol göstermektedir. Bu açıdan kararların sistemli bir biçimde yayımlanması kararların yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Ayrıca Danıştay kararlarının muhatapları tarafından bilinmesi ve takibi, daha etkili hukuki korunma sağlamanın yanı sıra, yol gösterici fonksiyonu sayesinde idarelerce tesis edilecek bireysel ve düzenleyici işlemlerin hukuka aykırılıklarını ortadan kaldırarak dava açma oranını düşüreceğinden, Danıştayın iş yükünün de önemli ölçüde azalmasını sağlayacaktır.

Bu çerçevede Danıştayda, kararları izleyerek içtihatların geliştirilmesi ve bilinirliğinin sağlanması için düzenli çalışmalar yapmakla görevli İçtihat, Raporlama ve İstatistik Birimi tarafından, belirlenen konularda Karar Bültenleri yayımlanmaktadır.

Bu kapsamda, 2025 yılında "Doğal Gaz, Elektrik, LPG (Sıvılaştırılmış Petrol Gazları) İle Petrol Piyasası İşleri Hakkında Karar Bülteni" ile "Rekabetin Korunmasından Doğan Uyuşmazlıklar Hakkında Karar Bülteni" olmak üzere toplam iki adet bülten yayımlanmıştır. Söz konusu karar bültenleri Danıştay resmi internet sitesinde yayınlanarak kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

DANIŞTAYIN

2025 YILI İSTATİSTİKLERİ

BÖLÜM

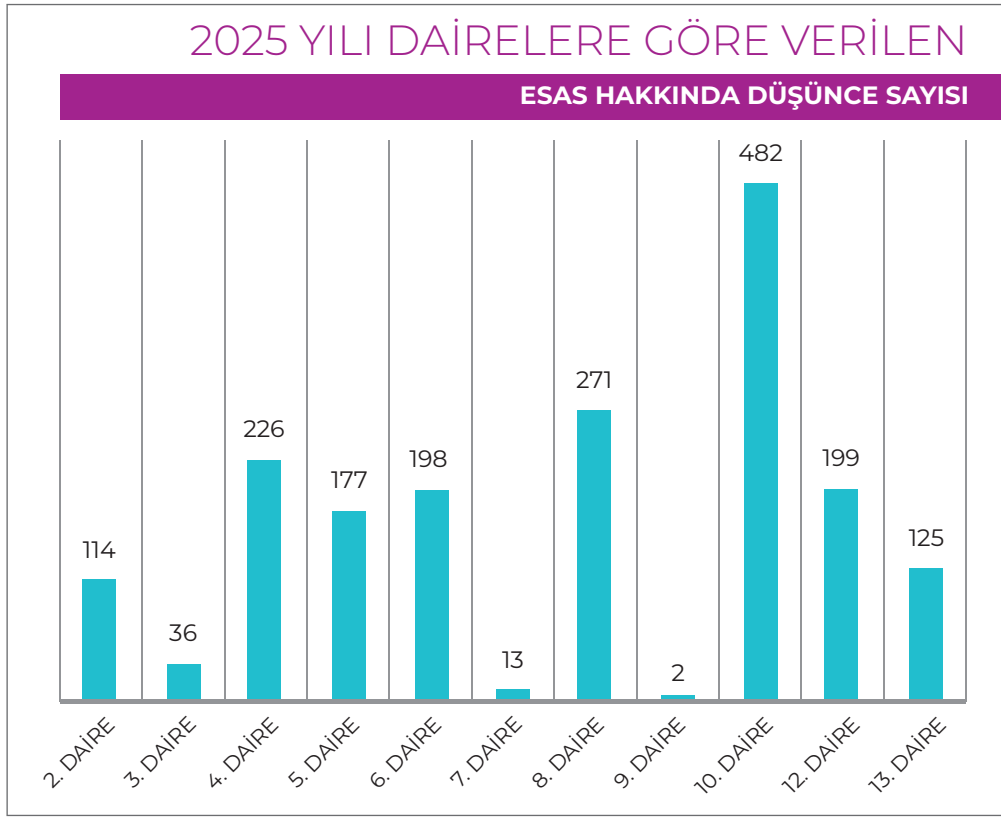
05

I. BAŞSAVCILIK İSTATİSTİKLERİ

2025 YILI
DÜŞÜNCE VERİLEN DOSYA SAYILARI

Esas Hakkında Düşünce Sayısı	1843
İçtihatları Birleştirme İstemi Hakkında Düşünce Sayısı	0
Kanun Yararına Temyiz	686
*Uyuşmazlık	192

* *2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun uyarınca yapılan işler.*

II. DAİRELER VE DAVA DAİRELERİ KURULLARI İSTATİSTİKLERİ

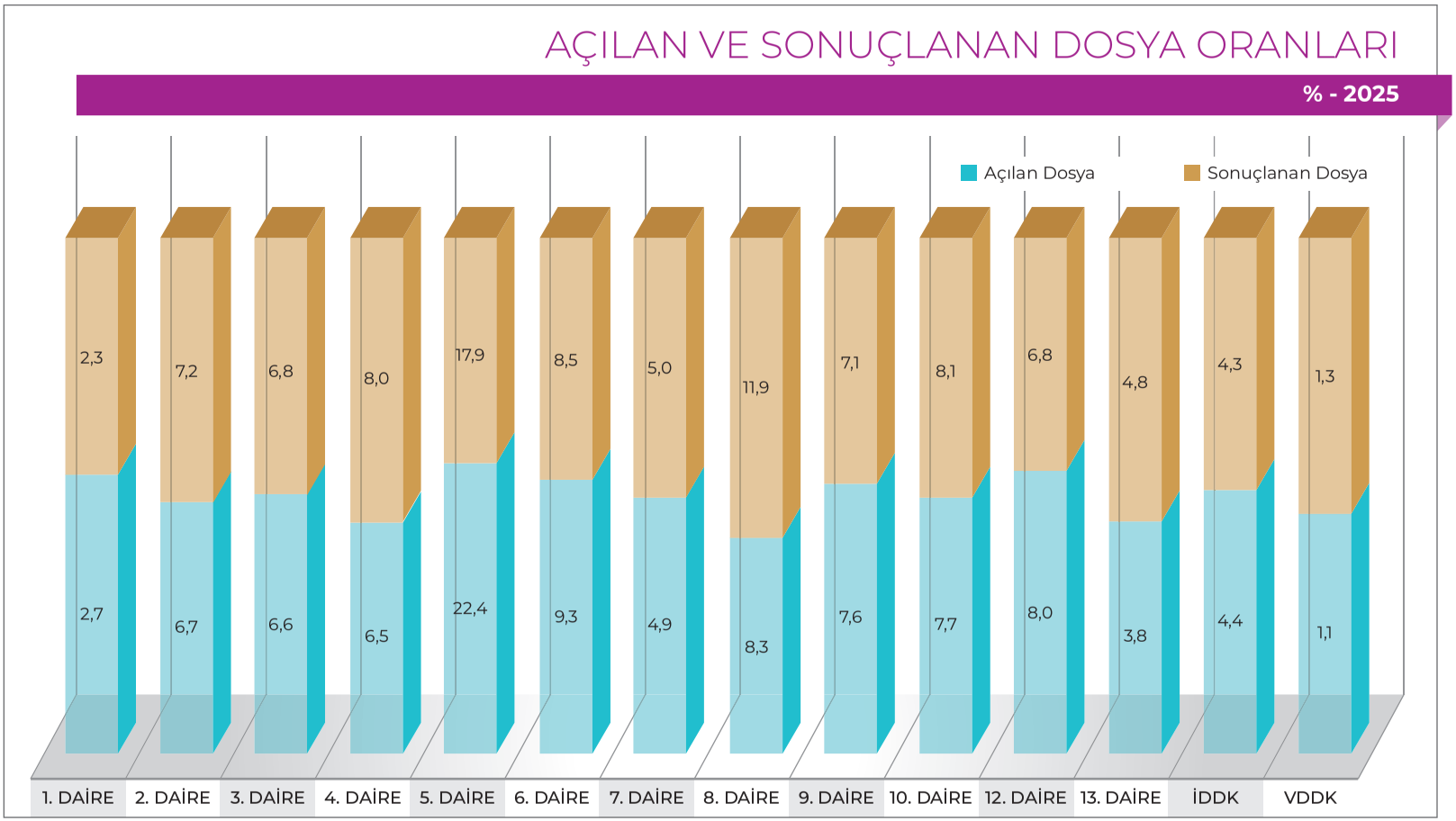
Daire ve Kurullar	GELEN DOSYA SAYISI				ÇIKAN DOSYA SAYISI			DEVREDEN DOSYA SAYISI
	2025 Yılına Devreden Dosya Sayıları	İş Bölümü Sonucu Devralınan Dosya Sayıları	2025 Yılında Açılan Dosya Sayıları	Toplam Dosya Sayıları	İş Bölümü Sonucu Devredilen Dosya Sayıları	2025 Yılında Sonuçlanan Dosya Sayıları	Toplam Dosya Sayıları	
1. Daire	2	0	2215	2217	0	2044	2044	***173***
2. Daire	7013	0	5561	12574	0	6421	6421	***6153***
3. Daire	5865	0	5508	11373	0	6027	6027	***5346***
4. Daire	2981	673	5352	9006	0	7120	7120	***1886***
5. Daire	27150	0	18542	45692	0	15868	15868	***29824***
6. Daire	12436	0	7700	20136	473	7520	7993	***12143***
7. Daire	3791	0	4032	7823	0	4476	4476	***3347***
8. Daire	10270	0	6884	17154	0	10578	10578	***6576***
9. Daire	5893	0	6258	12151	0	6279	6279	***5872***
10. Daire	9842	0	6420	16262	200	7177	7377	***8885***
12. Daire	9126	0	6645	15771	0	6057	6057	***9714***
13. Daire	2628	0	3145	5773	0	4240	4240	***1533***
İDDK	1595	0	3645	5240	0	3857	3857	***1383***
VDDK	876	0	945	1821	0	1190	1190	***631***
Toplam	**99468**	**673**	**82852**	**182993**	**673**	**88854**	**89527**	***93466***

DAİRELER VE DAVA DAİRELERİ KURULLARI İSTATİSTİKLERİ

2025 YILINDA
AÇILAN VE SONUÇLANAN DOSYA SAYILARI

	2025 Yılında Açılan Dosya Sayıları	2025 Yılında Sonuçlanan Dosya Sayıları
1. Daire	2215	2044
2. Daire	5561	6421
3. Daire	5508	6027
4. Daire	5352	7120
5. Daire	18542	15868
6. Daire	7700	7520
7. Daire	4032	4476
8. Daire	6884	10578
9. Daire	6258	6279
10. Daire	6420	7177
12. Daire	6645	6057
13. Daire	3145	4240
İDDK	3645	3857
VDDK	945	1190
Toplam	**82852**	**88854**

*2025 Yılında Danıştay Dairelerinde ve Dava Daireleri Kurullarında yıl içinde açılan dosya sayısı genel toplam **82852**, yıl içinde sonuçlanan dosya sayısı **88854** olmuştur. Bu bağlamda yıl içinde açılan dosya sayısının sonuçlanan dosya sayısına oranı **%93**, temizleme oranının da **%107** olduğu tespit edilmiştir.*

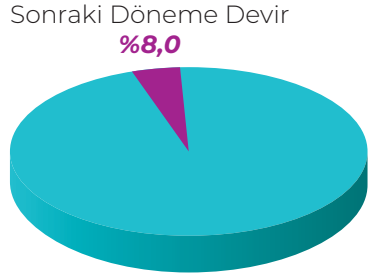
2025 yılında Danıştay Daire ve Dava Daireleri Kurulları bazında açılan ve sonuçlanan dosya sayılarının, Danıştay toplam açılan ve sonuçlanan dosya sayılarına oranı hesaplanmıştır.

A. İDARİ DAİRE (1. DAİRE) İSTATİSTİKLERİ

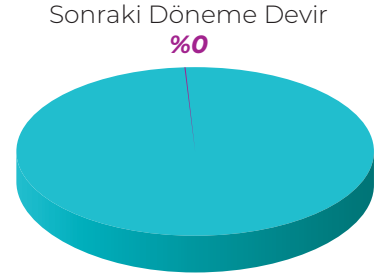
2025 YILI DOSYA SAYILARI

	Memur Yargılama	Diğer İşler	Toplam
Önceki Dönemden Devir	2	0	2
Dönemde Açılan	2159	56	2215
Toplam	**2161**	**56**	**2217**
Dönemde Sonuçlanan	1988	56	2044
Sonraki Döneme Devir	173	0	173

MEMUR YARGILAMA

DİĞER İŞLER

2025 yılında Birinci Daire dosyalarının karara bağlanma oranlarına yer verilmiştir.

B. DAVA DAİRELERİ KURULLARI İSTATİSTİKLERİ

2025 YILI
DOSYA SAYILARI

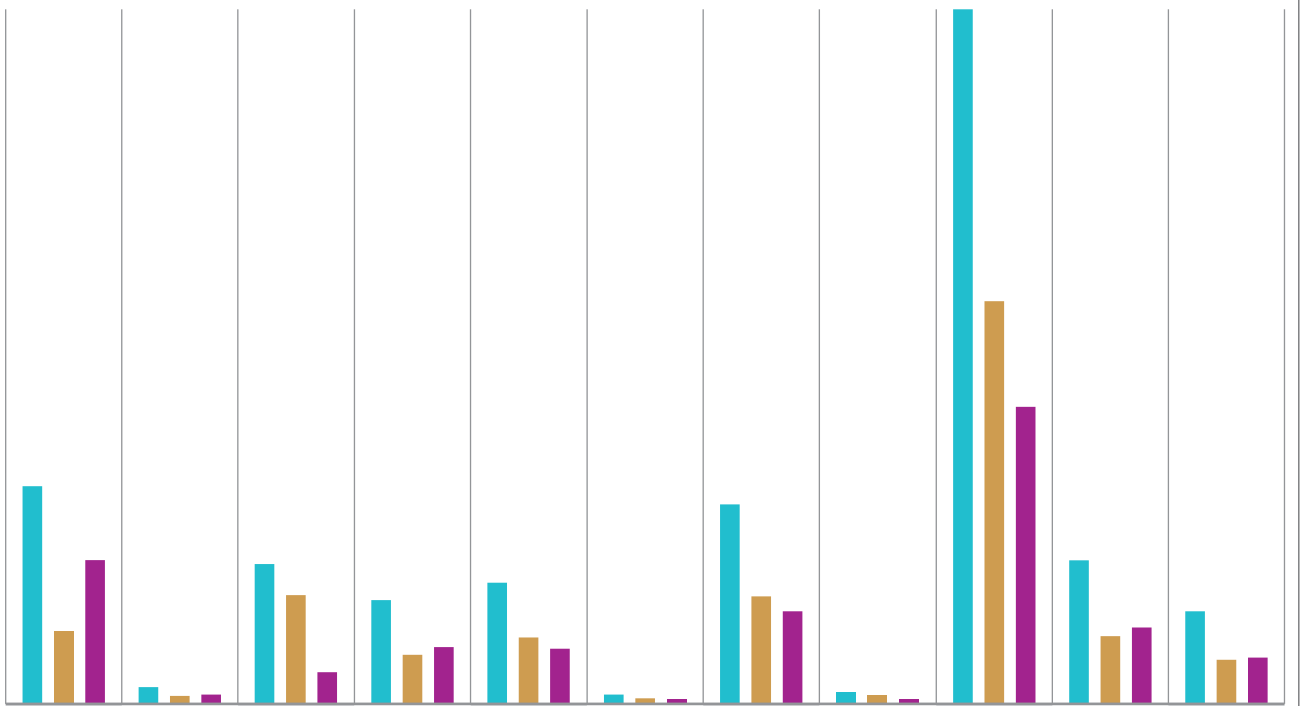
	İDDK	VDDK	Toplam
Önceki Dönemden Devir	1595	876	2471
Dönemde Açılan	3645	945	4590
Toplam	**5240**	**1821**	**7061**
Dönemde Sonuçlanan	3857	1190	5047
Sonraki Döneme Devir	1383	631	2014

2025 YILI
TÜRLERİNE GÖRE SONUÇLANAN DOSYA SAYILARI

	İDDK	VDDK
Temyiz	2997	35
Karar Düzeltme	117	78
Israr	668	1056
Aykırılığın Giderilmesi	75	21
Toplam	**3857**	**1190**

DAVA DAİRELERİ

İLK DERECE İSTATİSTİKLERİ

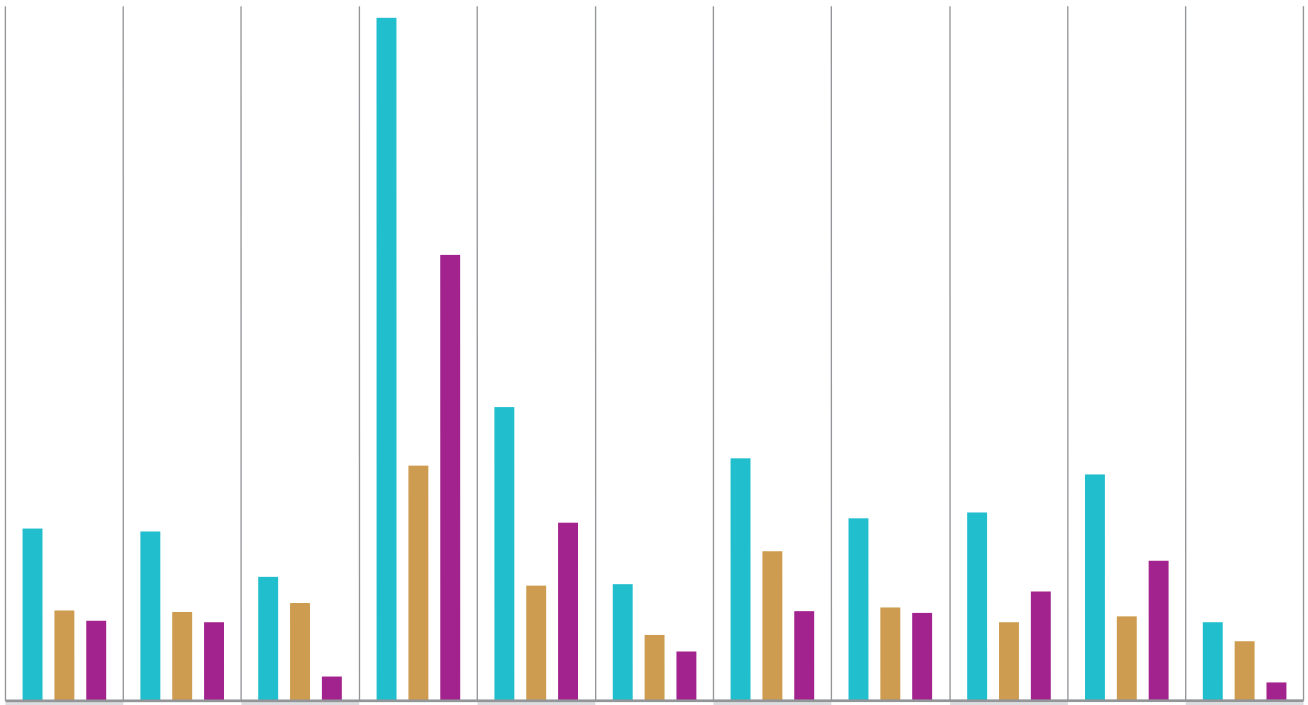
* *Önceki yıldan devreden dosya sayıları, iş bölümü sonucu devralınan ve yıl içinde açılan dosya sayılarını içermektedir.*

** *İş bölümü sonucu devredilen ve yıl içinde sonuçlanan dosya sayılarını içermektedir.*

	2. DAİRE	3. DAİRE	4. DAİRE	5. DAİRE	6. DAİRE	7. DAİRE	8. DAİRE	9. DAİRE	10. DAİRE	12. DAİRE	13. DAİRE
*Gelen Dosya Sayısı	**1148**	**85**	**740**	**549**	**640**	**49**	**1054**	**57**	**3703**	**758**	**484**
**Çıkan Dosya Sayısı	**382**	**40**	**576**	**255**	**348**	**29**	**564**	**39**	**2132**	**358**	**233**
Devreden Dosya Sayısı	**766**	**45**	**164**	**294**	**292**	**20**	**490**	**18**	**1571**	**400**	**251**

DAVA DAİRELERİ

TEMYİZ / KD İSTATİSTİKLERİ

* *Önceki yıldan devreden dosya sayıları, iş bölümü sonucu devralınan ve yıl içinde açılan dosya sayılarını içermektedir.*

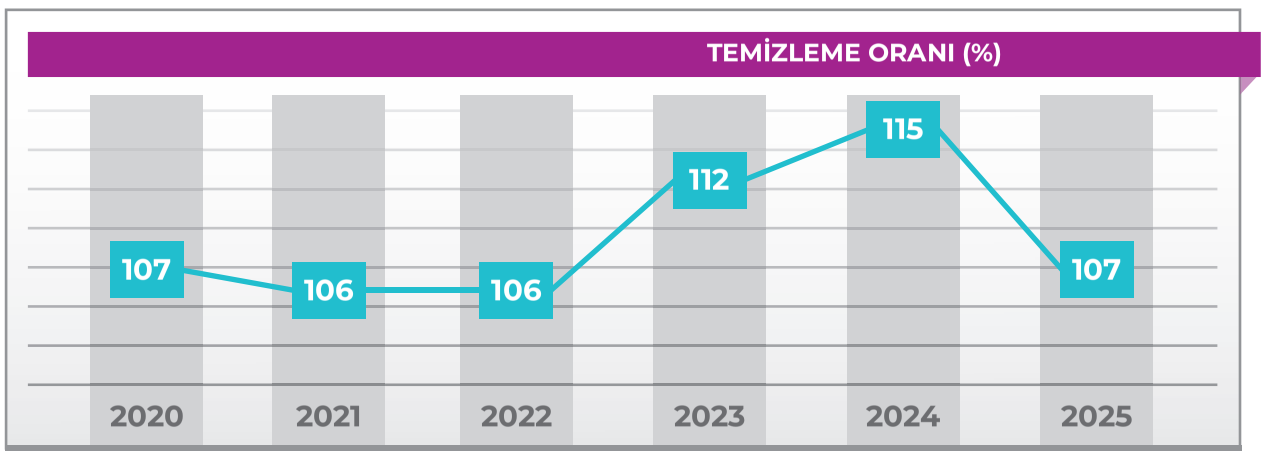
** *İş bölümü sonucu devredilen ve yıl içinde sonuçlanan dosya sayılarını içermektedir.*

	2. DAİRE	3. DAİRE	4. DAİRE	5. DAİRE	6. DAİRE	7. DAİRE	8. DAİRE	9. DAİRE	10. DAİRE	12. DAİRE	13. DAİRE
*Gelen Dosya Sayısı	**11426**	**11288**	**8266**	**45143**	**19496**	**7774**	**16100**	**12094**	**12559**	**15013**	**5289**
**Çıkan Dosya Sayısı	**6039**	**5987**	**6544**	**15613**	**7645**	**4447**	**10014**	**6240**	**5245**	**5699**	**4007**
Devreden Dosya Sayısı	**5387**	**5301**	**1722**	**29530**	**11851**	**3327**	**6086**	**5854**	**7314**	**9314**	**1282**

YILLARA GÖRE DAİRELER VE DAVA DAİRELERİ KURULLARI İSTATİSTİKLERİ

YILLAR	GELEN DOSYA SAYISI				ÇIKAN DOSYA SAYISI			DEVREDEN DOSYA SAYISI	TEMİZLEME ORANI (%)*
	Geçen Yıldan Devren Gelen Dosya Sayıları	İş Bölümü Sonucu Devralınan Dosya Sayıları	Yıl İçinde Açılan Dosya Sayıları	Toplam Dosya Sayıları	İş Bölümü Sonucu Devredilen Dosya Sayıları	Yıl İçinde Sonuçlanan Dosya Sayıları	Toplam Dosya Sayıları		
2020	139385	0	74461	**213846**	0	79514	**79514**	***134332***	***107***
2021	134337	16307	87091	**237735**	16312	92428	**108740**	***128995***	***106***
2022	128981	0	88790	**217771**	0	93944	**93944**	***123827***	***106***
2023	123835	20644	90500	**234979**	20643	101509	**122152**	***112827***	***112***
2024	112847	4	89111	**201962**	4	102499	**102503**	***99459***	***115***
2025	99468	673	82852	**182993**	673	88854	**89527**	***93466***	***107***

Devirlerde oluşan tutarsızlıklar,dosya aktarımları ve geriye dönük veri güncellemelerinden kaynaklanmaktadır.
** Temizleme Oranı = (Yıl İçinde Sonuçlanan Dosya Sayısı / Yıl İçinde Açılan Dosya Sayısı) x 100*

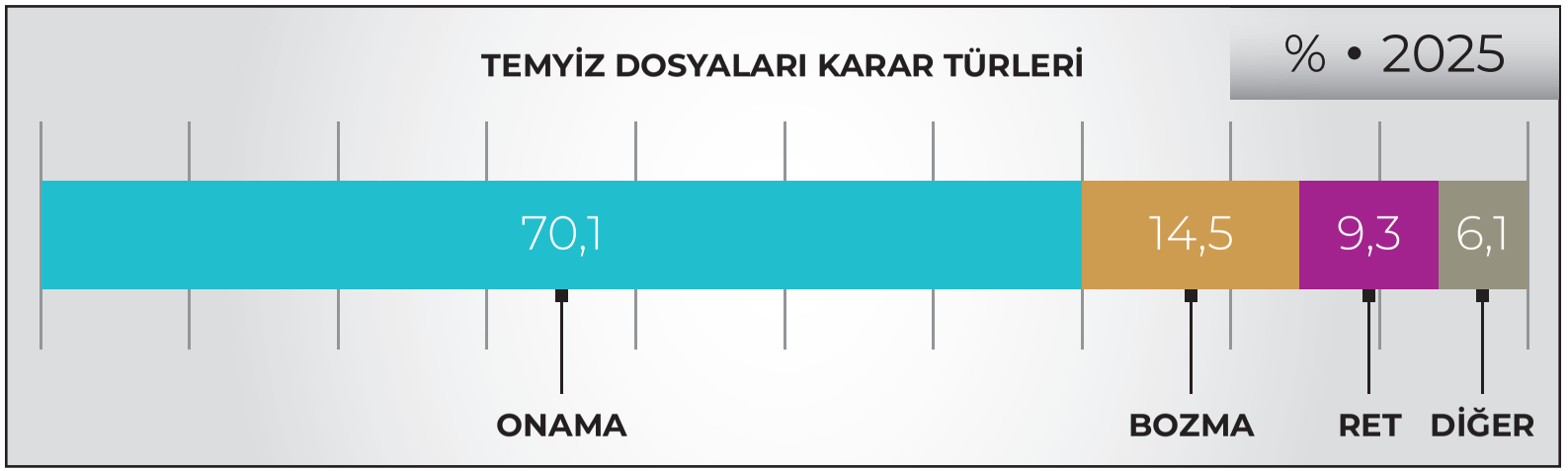

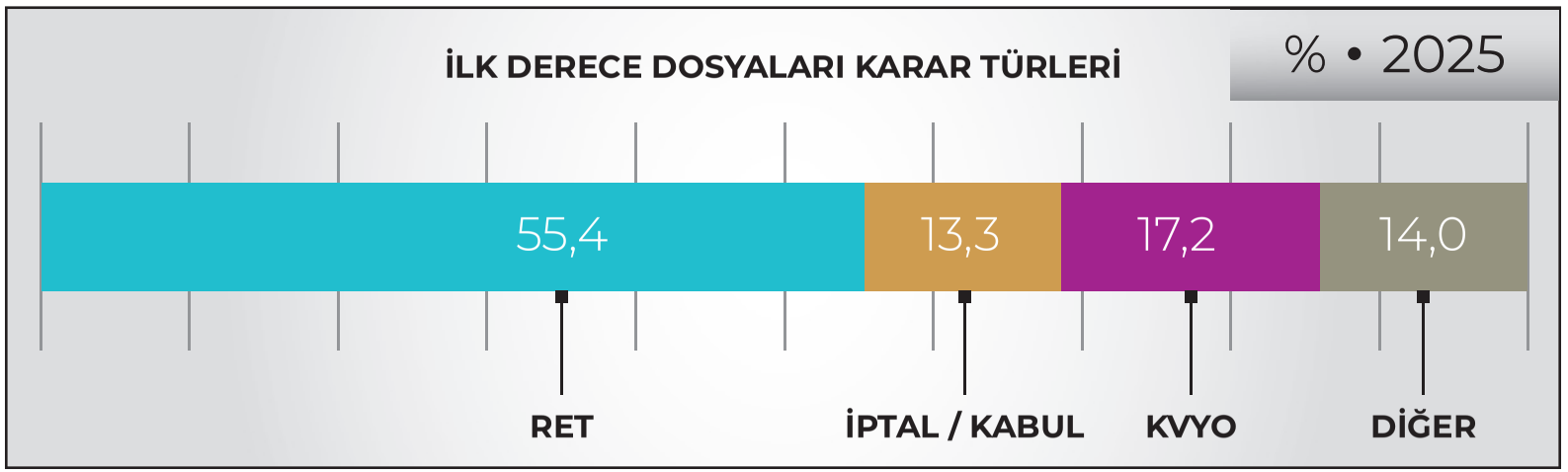
DAİRELER VE DAVA DAİRELERİ KURULLARI
KARAR TÜRLERİ İSTATİSTİKLERİ

İLK DERECE DOSYALARI			TEMYİZ DOSYALARI		
KARAR TÜRÜ	KARAR SAYISI	%	KARAR TÜRÜ	KARAR SAYISI	%
RET	2743	55,4	**ONAMA**	57357	70,1
İPTAL/KABUL	658	13,3	**BOZMA**	11891	14,5
KVYO	853	17,2	**RET**	7570	9,3
DİĞER	694	14,0	**DİĞER**	4948	6,1
TOPLAM	***4948***	***100,0***	**TOPLAM**	***81766***	***100,0***

Birinci Daire ve İDDK, VDDK Aykırılığın Giderilmesi Dosya Sayıları dahil edilmemiştir.

Temyiz ret karar türüne ait dosya sayıları; temyiz incelenmeksizin ret, temyiz ehliyet ret, temyiz süre ret, temyiz dilekçe ret, kd ret, kd (düzelterek), kd ret (gerekçeli), kd ehliyet ret, kd süre ret, kd incelenmeksizin ret, kd dilekçe ret, ısrar istemi incelenmeksizin ret, ısrar süre ret vb. kararlarını içermektedir.

TEMYİZ DOSYALARI KARAR TÜRLERİ
% • 2025
70,1
14,5
9,3
6,1
ONAMA
BOZMA
RET
DİĞER

İLK DERECE DOSYALARI KARAR TÜRLERİ
% • 2025
55,4
13,3
17,2
14,0
RET
İPTAL / KABUL
KVYO
DİĞER

DAVA KONUSUNA GÖRE YIL İÇİNDE AÇILAN İDARİ DAVA SAYISI

Dava Konusu	2025 Yılında Açılan Dosya Sayısı	%
OHAL Kapsamındaki İşlemlere İlişkin Uyuşmazlıklar	18171	28,2
Kamu Görevlilerine İlişkin İşler (Hakim ve Savcılar, Emniyet, Askeri Personeli ve Sağlık Aile Hekimi dahil)	12312	19,1
İmar İşleri	8209	12,7
Tam Yargı Davaları(İdari Eylem ile Terör ve Terörle Mücadeleden Kaynaklanan)	3584	5,6
Eğitim-Öğretim ve Sınavlarına İlişkin İşler (Emniyet ve Askeri Teşkilat Eğitim ve Öğretim İşleri dahil)	3058	4,7
Köy, Belediye ve İl Özel İdareleri İşleri (İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin İşler dahil)	2084	3,2
Sağlık Hizmetleri Mevzuatına İlişkin İşler	1958	3,0
Düzenleyici ve Denetleyici Kurul İşleri	1765	2,7
İhalelere ilişkin işler	1526	2,4
Maden ve Taş Ocakları ile Orman Mevzuatına İlişkin İşler	1490	2,3
Toprak Edinme ve Koruma Mevzuatına İlişkin İşler	1184	1,8
Ecrimisil ve Tahliye İşleri (Devlet İhale Kanunu uyarınca)	885	1,4
Özel Güvenlik Mevzuatına İlişkin İşler	775	1,2
Çevrenin Korunması Mevzuatına İlişkin İşler	749	1,2
Vatandaşlık ve yabancı mevzuatına ilişkin işler	676	1,0
Diğer İdari davalar	6080	9,4
Toplam	**64506**	**100,0**

Birinci Daire ve İDDK,VDDK İtiraz Dosya Sayıları dahil edilmemiştir.
Yıl İçinde Açılan Dosya Sayısına,İş Bölümü Sonucu Devralınan Dosya Sayıları Dahil edilmiştir.

DAVA KONUSUNA GÖRE YIL İÇİNDE AÇILAN VERGİ DAVA SAYISI

Dava Konusu	2025 Yılında Açılan Dosya Sayısı	%
Amme Alacakları Tahsili Usulü	4599	27,5
Gümrük Vergisi	3180	19,0
Katma Değer Vergisi	2843	17,0
Vergi Usul Kanunu	1 862	11,1
Kurumlar Vergisi	1 633	9,8
Gelir Vergisi	655	3,9
Damga Vergisi	446	2,7
Özel Tüketim Vergisi	401	2,4
Belediye Gelirleri	206	1,2
Diğer Vergi Davaları	877	5,3
Toplam	**16702**	**100,0**

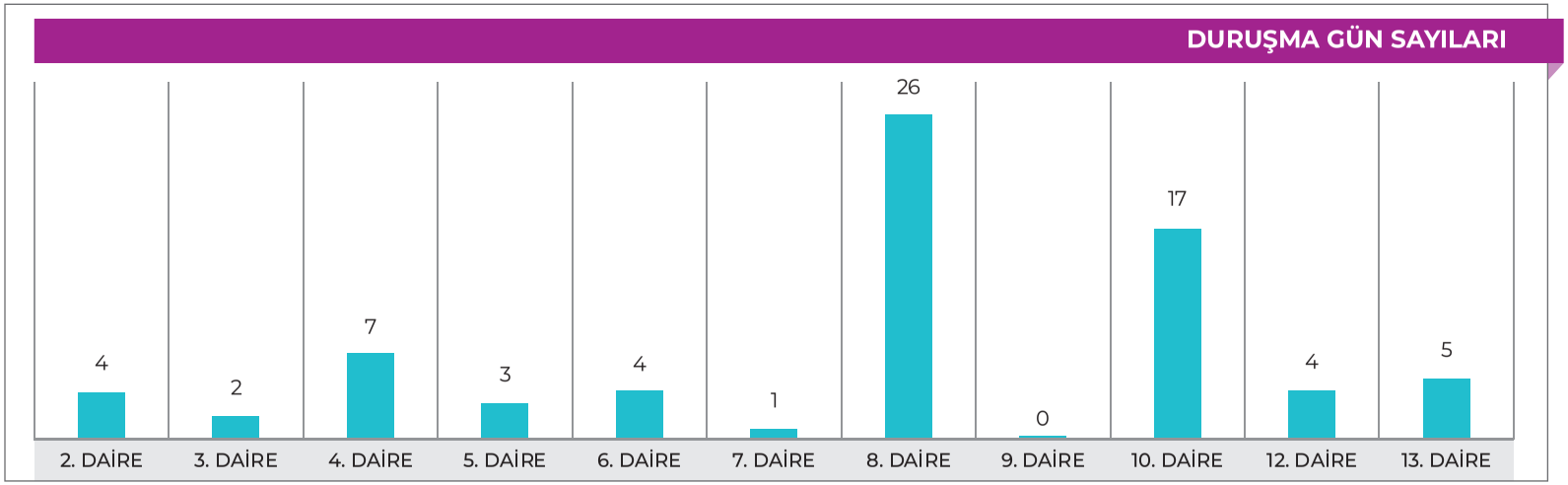
Birinci Daire ve İDDK,VDDK İtiraz Dosya Sayıları dahil edilmemiştir.
Yıl İçinde Açılan Dosya Sayısına,İş Bölümü Sonucu Devralınan Dosya Sayıları Dahil edilmiştir.

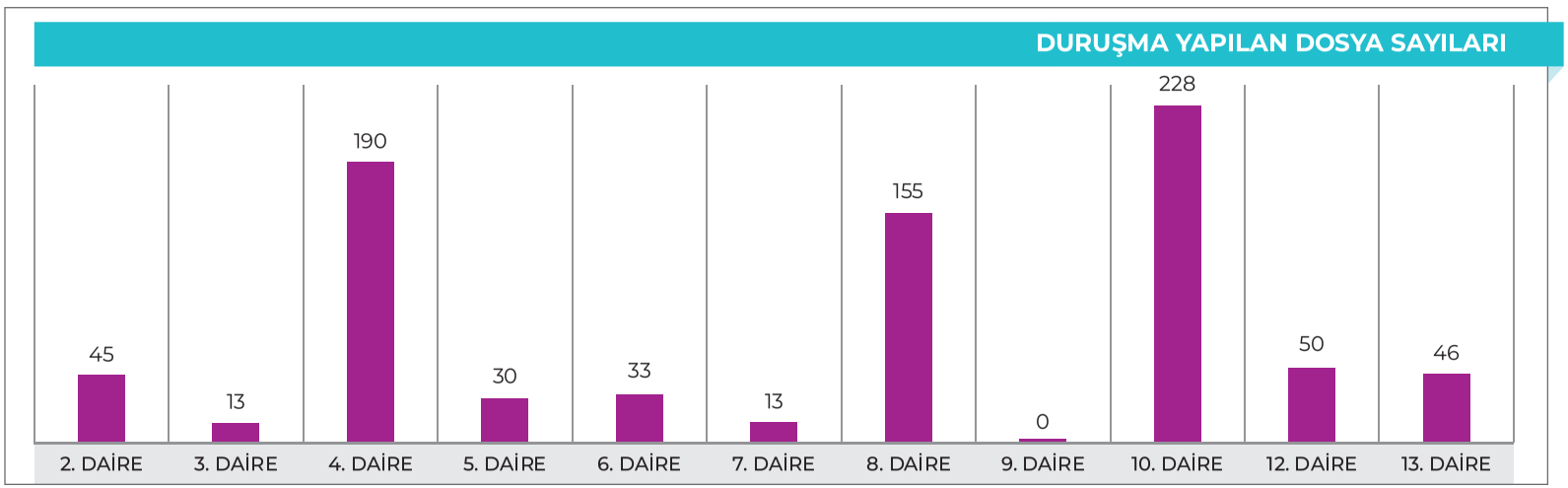
E. MÜZAKERE VE DURUŞMA SAYILARI

2025 YILI MÜZAKERE SAYILARI

1. Daire	68
2. Daire	153
3. Daire	142
4. Daire	159
5. Daire	146
6. Daire	183
7. Daire	121
8. Daire	184
9. Daire	116
10. Daire	164
12. Daire	146
13. Daire	161
İDDK	123
VDDK	14
Toplam	**1880**

Danıştay Kanunu'nun 13/2. maddesi uyarınca aynı dairede birden fazla heyetle çalışılması halinde her bir heyetin müzakere sayısı dikkate alınarak Dairenin toplam müzakere sayısı belirlenmiştir.

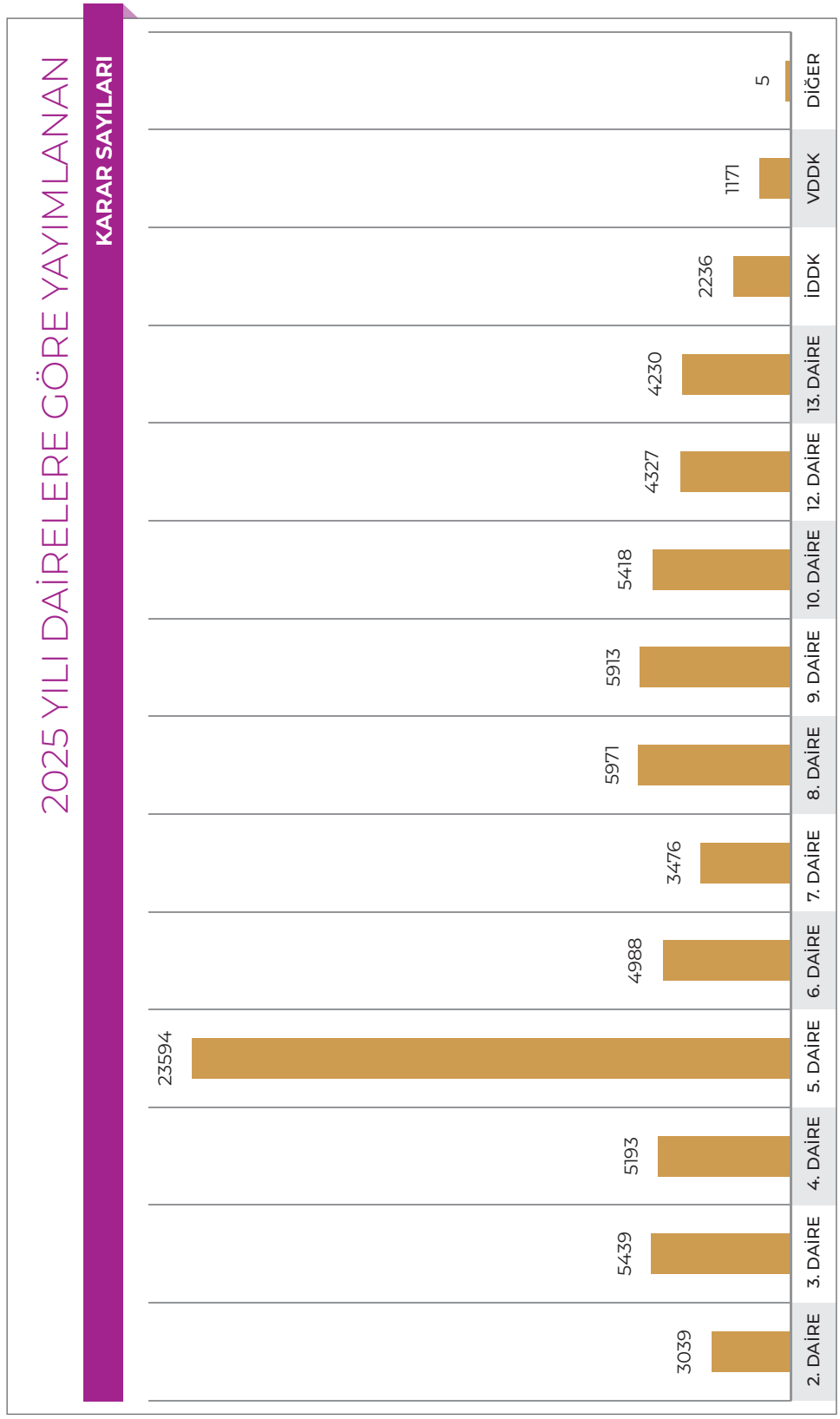

DURUŞMA GÜN SAYILARI
4
2
7
3
4
1
26
0
17
4
5
2. DAİRE
3. DAİRE
4. DAİRE
5. DAİRE
6. DAİRE
7. DAİRE
8. DAİRE
9. DAİRE
10. DAİRE
12. DAİRE
13. DAİRE

DURUŞMA YAPILAN DOSYA SAYILARI
45
13
190
30
33
13
155
0
228
50
46
2. DAİRE
3. DAİRE
4. DAİRE
5. DAİRE
6. DAİRE
7. DAİRE
8. DAİRE
9. DAİRE
10. DAİRE
12. DAİRE
13. DAİRE

2020 - 2021 - 2022 - 2023 - 2024 - 2025 YILLARI
DAİRELERE GÖRE YAYIMLANAN KARAR SAYILARI

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	TOPLAM
2. DAİRE	349	3.460	3.103	4.183	4.151	3.039	**18.285**
3. DAİRE	61	4.672	4.504	3.847	6.490	5.439	**25.013**
4. DAİRE	95	6.714	6.457	7.391	5.614	5.193	**31.464**
5. DAİRE	61	2.330	6.785	8.301	15.193	23.594	**56.264**
6. DAİRE	86	10.701	7.715	7.203	6.685	4.988	**37.378**
7. DAİRE	56	4.066	3.785	3.912	4.146	3.476	**19.441**
8. DAİRE	64	4.996	4.332	4.840	7.585	5.971	**27.788**
9. DAİRE	50	4.502	4.959	5.098	5.759	5.913	**26.281**
10. DAİRE	67	5.973	4.505	3.802	7.504	5.418	**27.269**
12. DAİRE	135	4.459	4.136	4.567	6.078	4.327	**23.702**
13. DAİRE	3247	3.731	4.601	3.840	5.916	4.230	**25.565**
İDDK	52	3.197	4.298	2.216	3.816	2.236	**15.815**
VDDK	115	1.199	820	900	1.557	1.171	**5.762**
DİĞER	-	-	-	-	6	5	**11**
TOPLAM	**4438**	**60.000**	**60.000**	**60.100**	**80.500**	**75.000**	**340.038**

"DİĞER" sütununda yer alan değer Dava Dosyası Sorgulama ve Bilgi Edinme Bürosu tarafından yayımlanması istenilen kapatılan dairelere ait kararları ifade eder.

2025 YILI DAİRELERE GÖRE YAYIMLANAN
KARAR SAYILARI
2. DAİRE
3039
3. DAİRE
5439
4. DAİRE
5193
5. DAİRE
23594
6. DAİRE
4988
7. DAİRE
3476
8. DAİRE
5971
9. DAİRE
5913
10. DAİRE
5418
12. DAİRE
4327
13. DAİRE
4230
İDDK
2236
VDDK
1171
DİĞER
5

2025 Yılı İstatiksel Değerlendirme

	2024	2025	%
*Gelen Dosya Sayısı**	201962	182993	-9,4
*Çıkan Dosya Sayısı***	102503	89527	-12,7
Devreden Dosya Sayısı	99459	93466	-6,0

* Devreden Dosya sayıları, iş bölümü sonucu devralınan ve yıl içinde açılan dosya sayılarını içermektedir.

** İş bölümü sonucu devredilen ve yıl içinde sonuçlanan dosya sayılarını içermektedir.

2025 yılında idari daire dahil olmak üzere açılan toplam dosya sayısı **82.852** olup, karara bağlanan dosya sayısı **88.854**'e ulaşmıştır.

2025 yılı verileri incelendiğinde, Danıştay daireleri ve dava daireleri kurullarında idari daire dosyaları da dâhil olmak üzere yıl içerisinde **toplam 82.852 dosyanın açıldığı**, buna karşılık **88.854 dosyanın karara bağlandığı** görülmektedir. Açılan dosya sayısının üzerinde bir sayıda dosyanın sonuçlandırılmış olması, yargılamanın etkinliğini ölçmede kullanılan temel performans göstergelerinden biri olan **temizlenme oranının %107 seviyesinde gerçekleştiğini** ortaya koymaktadır. Bu oran, yalnızca yıl içerisinde açılan dosyaların değil, önceki yıllardan devreden dosyaların da sonuçlandırıldığını göstermektedir.

2024 yılı verileri ile karşılaştırıldığında, 2025 yılında açılan dosya sayısında **%7,0 oranında bir azalma** gerçekleştiği görülmektedir. Nitekim 2024 yılında 89.111 olan açılan dosya sayısı 2025 yılında **82.852'ye gerilemiştir.** Benzer şekilde, karara bağlanan dosya sayısı da 2024 yılında **102.499 iken %13,3 oranında azalarak 2025 yılında 88.854'e düşmüştür.** Bununla birlikte, sonuçlandırılan dosya sayısının açılan dosya sayısının üzerinde gerçekleşmesi sayesinde **devreden dosya stokunda azalma eğilimi devam etmiş,** 2024 yılında 99.459 olan devreden dosya sayısı **%6,0 oranında azalarak 2025 yılında 93.466'ya gerilemiştir.**

Yargılama sürecinin işleyişine ilişkin göstergelerden biri olan müzakere sayıları incelendiğinde, **2024 yılında 1.863 olan müzakere sayısının 2025 yılında %0,9 oranında artarak 1.880'e yükseldiği** görülmektedir. Bu durum, müzakere faaliyetlerinin önceki yıllardaki istikrarlı seyrini koruduğunu göstermektedir. Duruşma istatistikleri bakımından ise farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. **2024 yılında 56 olan duruşma yapılan gün sayısı 2025 yılında %30,3 oranında artarak 73'e ulaşmış,** buna karşılık **duruşma yapılan dosya sayısı %9,5 oranında azalarak 887'den 803'e gerilemiştir.** Bu durum, duruşmaların daha az sayıda dosyada yoğunlaşarak gerçekleştirildiğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, 2025 yılında açılan toplam dosya sayısı **82.852**, karara bağlanan dosya sayısı ise **88.854** olup, yıl içerisinde açılan dosyalardan daha fazla sayıda dosyanın sonuçlandırıldığı görülmektedir. Bu tablo, Danıştayın devreden dosya stokunu azaltmaya yönelik yargılama performansının sürdüğünü göstermektedir.

Dava Konusu ve Karar Türlerine Göre Dağılım

"İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında yürütülen çalışmalar sonucunda, Danıştay dava kodlarının ilk derece ve bölge idare mahkemelerindeki dava kodlarıyla uyumlaştırılması sağlanmış ve Danıştayda uygulanacak ortak karar kodları kabul edilmiştir. 18.10.2024 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanılan dava ve karar kod sistemi sayesinde istatistiksel veri setleri genişletilmiş ve dava konusu ile karar türlerine ilişkin analiz yapılabilmesi mümkün hâle gelmiştir.

Dava konularına göre açılan dosyaların dağılımı incelendiğinde, **idari davalar bakımından** ilk sırada %28,2 oranı ile "OHAL kapsamındaki işlemlere ilişkin uyuşmazlıklar" yer almaktadır. Bunu %19,1 oranı ile "kamu görevlilerine ilişkin uyuşmazlıklar" takip etmektedir. Kamu görevlilerine ilişkin bu kategorinin içerisinde hâkim ve savcılar, emniyet personeli, askerî personel ve aile hekimleri gibi çeşitli kamu görevlisi statülerine ilişkin uyuşmazlıklar yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %12,7 oranla "İmar İşleri" gelmektedir.

Vergi uyuşmazlıkları bakımından ise ilk sırada %27,5 oranı ile "amme alacaklarının tahsili usulüne ilişkin davalar" yer almakta, bunu %19,0 oranı ile "gümrük vergisine ilişkin uyuşmazlıklar" izlemektedir. Üçüncü sırada ise %17,0 ile "katma değer vergisi" bulunmaktadır. Bu dağılım, kamu alacaklarının tahsiline ilişkin idari işlemlerin vergi yargısı içerisindeki ağırlığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Ancak "amme alacaklarının tahsili usulüne ilişkin davalar"ın vergi türlerinin tamamını kapsadığı hususu unutulmamalıdır.

Bu kapsamda 2026 yılında Danıştaya ilk derece ve temyiz / KD olarak açılan dosyaların dava konularına göre ayrımı incelenmiş, böylelikle uyuşmazlıkların hangi noktalarda yoğunlaştığı tespit edilebilmiştir.

Karar türlerine göre dağılım incelendiğinde, **ilk derece dosyalarında** en yüksek oranı %55,4 ile "ret kararları" oluşturmaktadır. Bu karar türünü %17,2 ile "karar verilmesine yer olmadığı (KVYO)", %13,3 ile "iptal/kabul kararları" takip etmektedir. **Temyiz incelemesi** sonucunda verilen kararlar bakımından ise %70,1 oranı ile "onama kararları" ilk sırada yer almaktadır. Bu kararları %14,5 ile "bozma kararları" ve %9,3 ile "ret kararları" izlemektedir.

Böylelikle 2025 yılında sonuçlanan dosyaların karar sonuçlarına göre dağılımı ortaya konulmuştur.

Kurumsal Şeffaflık ve Kararların Yayımlanması

Danıştayın kurumsal şeffaflığını artırmaya yönelik en önemli uygulamalardan biri, verilen kararların anonimleştirilerek kamuoyu ile paylaşılmasıdır. Bu kapsamda yayımlanan karar sayıları incelendiğinde, 2021 yılında yaklaşık 60.000 kararın yayımlandığı, 2022 ve 2023 yıllarında benzer seviyelerde devam ettiği, 2024 yılında ise 80.500'e ulaşarak en yüksek seviyesine çıktığı görülmektedir. 2025 yılında ise yayımlanan karar sayısı 75.000 olarak gerçekleşmiştir. Beş yılda yayımlanan karar sayısının belli bir standardı yakaladığı ve istikrarlı performans sergilendiği anlaşılmaktadır.

DANIŞTAYIN

2025 YILI İLKESEL KARARLARI

BÖLÜM

06

I. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ KARARLARI ARASINDAKİ AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİNE İLİŞKİN KARARLAR

A. VDDK TARAFINDAN VERİLEN KARARLAR

1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarınca, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu uyarınca arsalar için her mahalle bazında cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler itibarıyla değer takdiri yapılması mümkün olduğundan ada, parsel, site ve alışveriş merkezi gibi alanların değer bakımından farklı bölge kabul edilerek ayrıca değer takdirinin yapılmasının mümkün olduğu hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2024/6, **Karar No:**2025/1

Takdir komisyonlarınca, 213 sayılı Kanun'un asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu uyarınca ada, parsel, site ve alışveriş merkezi gibi alanların değer takdirinin yapılmasına ilişkin işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 213 sayılı Kanun'un asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarınca, 1319 sayılı Kanun uyarınca arsalar için her mahalle bazında cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler itibarıyla değer takdiri yapılması mümkün olduğundan ada, parsel, site ve alışveriş merkezi gibi alanların değer bakımından farklı bölge kabul edilerek ayrıca değer takdirinin yapılmasının mümkün olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; takdir komisyonlarınca, arsa sayılacak parsellenmemiş arazilerin değerlerindeki farklılıklara göre gruplara ayrılması veya turistik bölgelerde, ilgili valilikçe değeri emsallerine göre yüksek bulunan pafta, ada ya da parseller dışında, cadde veya sokaklar üzerinde bulunan parseller bakımından ayrı bir değer takdiri (ada, parsel, plaza, alışveriş merkezi, site vb.) yoluna gidilip gidilemeyeceği hususu oluşturmaktadır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda asgari ölçüde birim değerlerinin arsalar için her mahallenin cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeleri itibarıyla takdir edileceği kurala bağlanmıştır. Aykırılık istemine konu uyuşmazlıklarda da taşınmazların bulunduğu cadde için takdir komisyonunca asgari ölçüde birim değer takdiri yapılmıştır.

Taşınmazların bulunduğu parsel için de ayrıca söz konusu caddeler için takdir edilen değeri aşan asgari ölçüde birim değeri takdir edilmiştir. Kanun uyarınca takdir komisyonlarına tanınan yetki kapsamında taşınmazların bulunduğu alanın, mahallenin değer bakımından farklı bölgesi olduğu kabulünden hareketle takdir yapıldığı anlaşılmaktadır.

Mahallelerde yer alan cadde veya sokakların yanı sıra değer bakımından farklı bölgeler itibarıyla da değer takdiri yapılabileceği 1319 sayılı Kanun'un 29. maddesinin lafzından açıkça anlaşılmaktadır. Değer bakımından farklı bölgeler itibarıyla takdirin yalnızca turistik bölgeler veya arsa sayılacak parsellenmemiş arazilerle sınırlı olduğuna dair bir hüküm, 1319 sayılı Kanun'da bulunmamaktadır.

İç Genelge ile değer bakımından farklı bölgenin tanımlanmış olması, yargı mercilerinin bu tanımla sınırlı bir yorum yapmasını gerektirmeyeceği, kaldı ki değer bakımından farklı bölgeler için yapılacak takdirlerinde yargı denetimine tabi olduğu açıktır.

Bu durumda, arsalar için her mahallenin cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeleri itibarıyla takdir komisyonunca asgari ölçüde birim değer takdiri yapılabileceğinden, ada parsel, site ve alışveriş merkezi gibi alanların değer bakımından farklı bölge kabul edilerek ayrıca değer takdirinin yapılmasının mümkün olduğu hususu davacılar için emsal teşkil edecektir.

Sonuç olarak, 213 sayılı Kanun'un asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarınca 1319 sayılı Kanun uyarınca arsalar için her mahalle bazında cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler itibarıyla değer takdiri yapılması mümkün olduğundan ada parsel, site ve alışveriş merkezi gibi alanların değer bakımından farklı bölge kabul edilerek ayrıca değer takdirinin yapılmasının mümkün olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

2. Özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemleri, bu işlemin tesis edildiği tarihte mükellefiyeti bulunmayan gerçek ve tüzel kişilerin menfaatini ihlal edebilecek nitelikte bulunduğundan anılan kişilerin bu işlemlere karşı dava açma ehliyetlerinin bulunduğu hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/1, **Karar No:**2025/13

Özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemlerinden doğan uyuşmazlıklarda, dava açma ehliyeti bakımından Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemleri, bu işlemin tesis edildiği tarihte mükellefiyeti bulunmayan gerçek ve tüzel kişilerin menfaatini ihlal edebilecek nitelikte bulunduğundan anılan kişilerin bu işlemlere karşı dava açma ehliyetlerinin bulunduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlar arasındaki aykırılık; özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemlerinin, bu işlemlerin tesis edildiği tarihte mükellefiyeti bulunmayan gerçek ve tüzel kişilerin menfaatini ihlal edebilecek nitelikte bulunup bulunmadığı ve anılan kişilerin bu işlemlere karşı dava açma ehliyetlerinin bulunup bulunmadığına ilişkindir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) işaretli bendinde idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar iptal davaları olarak tanımlanmıştır.

İptal davası, hukuka aykırı idari işlemleri ortadan kaldırmak suretiyle idarenin hukuka uygun davranmasını sağlama ve bu şekilde hukuk düzenini koruma amacı taşıyan bir davadır (Akyılmaz, B., Sezginer, M., Kaya, C., Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınları, 2021, s:263). Bu özelliği nedeniyle iptal davası, hukuk devletinin olmazsa olmazlarından olan idarenin yargısal denetiminin en önemli araçlarından birini teşkil etmektedir.

İptal davasının anılan işlevi göz önüne alındığında, idarenin hukukun sınırlarının dışına çıkmamasında idare edilen herkesin arada bir ilgi bağı olmaksızın menfaati bulunduğu düşünülebilirse de her idari işleme karşı herkes tarafından iptal davası açılabilmesinin

idarenin işleyişini olumsuz yönde etkileyebileceğini öngören kanun koyucu, iptal davası açılabilmesi için objektif dava ehliyeti bulunmasını yeterli görmemiş, iptali istenilen idari işlemle istemde bulunanın menfaatinin ihlal edilmiş olması şartını da aramıştır.

İdari yargıda subjektif dava ehliyeti olarak adlandırılan "menfaat ihlali" şartındaki "menfaat" kavramının gerek öğretide gerek içtihatlarda, iptal davasını açan davacı ile dava konusu ettiği idari işlem arasında kurulabilecek ilgiyi ifade ettiği ve bu ilginin kişisel, meşru ve güncel nitelik arz etmesi gerektiği kabul edilmektedir.

Menfaatin kişisel olması, ihlal edilen menfaatin davacıya ait olmasını; meşru olması, menfaatin hukuk tarafından korunmaya layık olmasını; güncel olması ise iptal davasına konu edilmek istenen idari işlemin ihlal etmiş olduğu menfaatin, davanın açıldığı anda mevcut olmasını ifade etmektedir.

Gerçek veya tüzel kişilerin menfaat ilgisini kurdukları idari işlemlere karşı dava açmaları durumunda, adil yargılanma hakkı da gözetilerek, iptal davası ile "menfaat" ilgilerinin bulunup bulunmadığının, idari davayı açan kişinin davaya konu ettiği idari işlem karşısındaki durumu dikkate alınarak ortaya konulması gerekmektedir.

Vergi idaresi, vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin haksız yere alınması ve vergi kaybının önlenmesi amacıyla ilgililer hakkında tek yanlı iradesiyle kesin ve yürütülmesi zorunlu ve ilgililerin menfaatini etkileyecek nitelikte bazı idari işlemler tesis edebilmektedir. Bu idari işlemlerden biri de 26/04/2014 tarih ve 28983 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin, 31/10/2024 tarih ve 32708 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 52 Seri No.lu Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile değiştirilmeden önceki halinde yer alan "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/E. Özel Esaslar" başlıklı bölümüne göre tesis edilen "özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma" işlemidir.

Anılan Tebliğ'in 52 Seri No.lu Tebliğ ile değiştirilmeden önceki halinin "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/E. Özel Esaslar" başlıklı bölümünde, hangi kişilerin özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınacağı düzenlenmiş ve buna ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Tebliğ'in ilgili bölümünde yer alan düzenlemelere göre bir kişi hakkında "özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma" işleminin tesis edilebilmesi için bu kişinin işlemin tesis edildiği tarihte vergi mükellefi olması şart değildir. Vergi mükellefleri ile vergi idareleri arasındaki ilişki mükellefiyet sona erdikten sonra da devam edebileceğinden, bu kişiler hakkında da anılan işlemler tesis edilebilecektir.

Özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işleminin, ilgili kişi ile bu kişiyle hukuki ilişki içinde bulunan kişilere de sirayet etme özelliğine sahip olduğu dikkate alındığında bu işlemin, anılan kişilerin vergisel hak ve yükümlülükleri ile ticari hayatı üzerinde hukuki etki ve sonuçlar doğurabileceği açıktır.

Hakkında özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemi tesis edilen kişiyle hukuki ilişki içinde bulunanlar, haklarında bu işlemin tesisine sebebiyet veren durumu ortadan kaldırmak için, ilgili kişi ile olan hukuki bağlarını sonlandırma tercihinde buluna-

bilirler. Örneğin mükellefiyeti önceki bir tarihte terkin edilen ortak hakkında tesis edilen özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemi, aranan şartların gerçekleşmesi halinde şirkete de sirayet edebilecek ve bu durum şirket adına tesis edilebilecek bir işleme dayanak oluşturabilecektir. Bu durum nedeniyle şirketin ilgili ortak ile olan hukuki bağını sonlandırma iradesini göstermesi halinde, hakkında tesis edilen özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işleminin, ortağın menfaatini ihlal eder nitelikte sonuç doğuracağı açıktır.

Bu nedenle gerçek veya tüzel kişilerin adlarına tesis edilen özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemlerine karşı dava açmaları durumunda, sadece mükellefiyetinin bulunup bulunmadığı yönünden değil diğer hukuki ilişkileri çerçevesinde doğurduğu etkinin de dikkate alınması suretiyle menfaat ihlalinin söz konusu olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

Diğer taraftan hakkında özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işleminin tesis edildiği tarihte mükellefiyeti bulunmayan bir kişinin yeniden mükellefiyet tesis ettirmesi de mümkündür. Bu halde anılan işlem, yeniden tesis ettirdiği mükellefiyet ve mükellefiyetten doğan iade rejimi bakımından ilgili kişi üzerinde hukuki etki ve sonuç doğurmaya devam edecektir. Bu durum mükellefiyeti bulunmasa dahi kişi ile işlem arasındaki menfaat bağının varlığının kabulünü gerektirir.

Bu durumda, özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınmaya yönelik işlemlerin tesis edildiği tarihte mükellefiyet kaydı bulunmayan kişilerin ve ilgili kişilerin, bu işlem nedeniyle vergisel hak ve yükümlülüklerinden doğan mevcut hukuki durumlarında ve statülerinde değişiklik meydana gelebileceği ve vergi mükellefleri ile vergi idareleri arasındaki vergilendirme ilişkisinin mükellefiyet sona erdikten sonra da devam edeceği hususları birlikte dikkate alındığında bu işlemin mükellefiyet kaydı bulunmayan kişilerin menfaatini ihlal edebilecek nitelikte olduğu ve bu kişilerin anılan işleme karşı dava açma ehliyetlerinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işlemlerinin, bu işlemin tesis edildiği tarihte mükellefiyeti bulunmayan gerçek ve tüzel kişilerin menfaatini ihlal edebilecek nitelikte bulunduğundan anılan kişilerin bu işlemlere karşı dava açma ehliyetlerinin bulunduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

3. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ödenen damga vergilerinin iadesi isteminin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenemeyeceği hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/11, **Karar No:**2025/14

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ödenen damga vergilerinin iadesi istemiyle yapılan düzeltme başvurularının reddi üzerine yapılan şikayet başvurularının reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ödenen damga vergilerinin iadesi isteminin, 213 sayılı Kanun'da yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenemeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılık; 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ödenen damga vergilerinin iadesi isteminin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenip incelenemeyeceğine ilişkindir.

Kanun koyucu tarafından, 213 sayılı Kanun'un 116 ve devamı maddelerinde, anılan Kanun'da belirtilen vergi hatalarına yönelik ayrı ve sınırlı bir başvuru yolu olan düzeltme ve şikâyet yolu öngörülmüştür. Bu düzenlemeler ile Vergi Usul Kanunu'nun aradığı anlamdaki vergi hatalarının bulunması haline özgü olmak kaydıyla doğrudan vergilendirme işlemine karşı süresi içinde açılabilecek dava hakkından ayrı olarak zamanaşımı süresi içinde olmak koşuluyla düzeltme ve şikâyet yoluna başvurularak vergi hatasının düzeltilmesinin yetkili idari makamlardan istenilebilmesine, başvurunun reddi halinde uyuşmazlığın yargı mercii önüne getirilebilmesine imkân tanınmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun yukarıda anılan düzenlemeleri uyarınca, düzeltme ve şikâyet yoluna başvurulabilmesi için ileri sürülen hatanın hukuki yorum gerektirmeyecek şekilde açık ve net olarak belirlenebilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, düzeltme ve şikâyet konusu yapılabilecek vergi hataları, kendisinden düzeltme isteminde bulunulan idari makam veya uyuşmazlık halinde yargı mercii tarafından, Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesinde öngörü-

len yorum tekniklerine başvurulmadan ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olan vergilendirme işlemlerindeki hatalardır. Uyuşmazlığın çözümünün maddi olayların değerlendirilmesi ve mevzuatın yorumlanmasını gerektirmesi halinde ise "vergi hatası"dan değil "hukuki uyuşmazlık"tan bahsedilebilecektir. Dolayısıyla düzeltme ve şikâyet başvuruları sonucunda idari davaya konu olabilecek nitelikteki şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılacak davalarda, idari yargı merciinin denetim alanı, esas bakımından, uyuşmazlıkta tespiti hukuki yorum gerektirmeyen açık bir vergi hatasının bulunup bulunmadığı ve bu kapsamda idarenin başvuruyu reddetmesinin hukuka uygun olup olmadığıyla sınırlıdır.

2863 sayılı Kanun'un ilk iki fıkrası ilga edilen 21. maddesinin üçüncü fıkrasında, tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerinde kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parsellerin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu; aynı maddenin altıncı fıkrasında ise, koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işlerinin Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesna olduğu düzenlenmiştir. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve restorasyon işlerinin sadece altıncı fıkra kapsamında Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergilerden mi müstesna olduğu yoksa 2863 sayılı Kanun'un 21. maddesinin anılan üçüncü fıkrasında öngörülen muafiyetin, tapu kütüğüne korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı kaydı konulan taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili onarım ve restorasyon işleri kapsamındaki hak ediş ödemelerine ilişkin damga vergilerini de kapsayıp kapsamadığına ilişkin ihtilafta Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 13/11/2024 tarih ve E:2024/5, K:2024/11 sayılı kararı ile bölge idare mahkemesi vergi dava daireleri arasındaki aykırılığı muafiyetin, tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili onarım ve restorasyon işleri kapsamındaki ödemelere ilişkin damga vergilerini de kapsadığı yönünde gidermiştir.

Anılan kararda Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, Kanun'un getiriliş amacını ve devletin tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlamakla sorumlu olduğuna ilişkin temel ilkeyi de dikkate alarak 2863 sayılı Kanun'un ilk iki fıkrası ilga edilen 21. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen muafiyet hükmünün dar yorumlanmaması gerektiği sonucuna varmıştır.

Bu bağlamda, anılan Kurul Kararıyla tapu kütüğüne korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı kaydı konulan taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili onarım ve restorasyon işleri kapsamındaki ödemelere ilişkin damga vergileri yönünden 2863 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrasındaki hükmün kapsamının hukuki yorumla tayin edilmesi gerektiği ortaya konulduğundan bu damga vergilerinin iadesi isteminin 213 sayılı Kanun'un vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin kuralları bağlamında açık bir vergi hatası oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ödenen damga vergilerinin iadesi isteminin, 213 sayılı Kanun'da yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenemeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

4. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak belediyelerce veya il özel idarelerince ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ihtirazi kayıtla ödenen damga vergilerinin iadesi istemiyle açılan davalarda, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun hükümlerinden birinin diğerine göre öncelikle uygulanmasının gerekmediği hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/12, **Karar No:**2025/15

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ihtirazi kayıtla ödenen damga vergilerinin iadesi isteminden doğan uyuşmazlıklarda uygulanacak Kanun hükümlerinin önceliği hakkında Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenmiştir.

Kurulca, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak belediyelerce veya il özel idarelerince ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ihtirazi kayıtla ödenen damga vergilerinin iadesi istemiyle açılan davalarda, 2863 sayılı Kanun ile 5366 sayılı Kanun hükümlerinden birinin diğerine göre öncelikle uygulanmasının gerekmediği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılık, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak belediyelerce veya il özel idarelerince ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ihtirazi kayıtla ödenen damga vergilerinin iadesi istemiyle açılan davalarda, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun hükümlerinden hangisinin öncelikle uygulanması gerektiğine ilişkindir.

Normlar hiyerarşisinde aynı derecede yer alan iki kuraldan hangisinin uyuşmazlığın çözümünde uygulanacağı tespit edilirken öncelikle kuralların aynı olaya uygulanıp uygulanamayacağı, düzenleme alanlarının aynı olup olmadığı ve birbiriyle çatışıp çatışmadığı belirlenmelidir.

Bu kapsamda öncelikle 2863 sayılı Kanun ile 5366 sayılı Kanun'un düzenleme yaptığı alanlar ve bu Kanun'larda yer alan kuralların çatışıp çatışmadığı incelenecektir.

Amacı korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili tanımları belirlemek ve yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek olan 2863 sayılı Kanun uyarınca "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı" olarak tespit edilecek taşınmazlar bakımından, her taşınmazın ayrı ve müstakil olarak tespit ve tescili söz konusu olmaktadır. Bu işlemler Kültür ve Turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili ve faaliyetleri etkilenen kurum ve kuruluşların görüşü alınarak koruma bölge kurulu kararı ile yapılmaktadır. Yine bu kapsamda yer alan taşınmazların onarım ve restorasyon işleri sadece belediyelerce veya il özel idarelerince değil yetki ve sorumluluğu bulunan diğer kurum ve kuruluşlarca da ihale edilebilmektedir.

2863 sayılı Kanun'un ilk iki fıkrası ilga edilen 21. maddesinin üçüncü fıkrasında, tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerinde kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parsellerin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu; aynı maddenin altıncı fıkrasında ise, koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işlerinin Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesna olduğu düzenlenmiştir. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve restorasyon işlerinin sadece altıncı fıkra kapsamında Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergilerden mi müstesna olduğu yoksa 2863 sayılı Kanun'un 21. maddesinin anılan üçüncü fıkrasında öngörülen muafiyetin, tapu kütüğüne korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı kaydı konulan taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili onarım ve restorasyon işleri kapsamındaki hak ediş ödemelerine ilişkin damga vergilerini de kapsayıp kapsamadığına ilişkin ihtilafta Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, 13/11/2024 tarih ve E:2024/5, K:2024/11 sayılı kararı ile bölge idare mahkemesi vergi dava daireleri arasındaki aykırılığı muafiyetin, tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili onarım ve restorasyon işleri kapsamındaki ödemelere ilişkin damga vergilerini de kapsadığı yönünde gidermiştir.

5366 sayılı Kanun'un 1. maddesinde ise Kanun'un amacı "büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabiî afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması" olarak açıklanmıştır. Kanun'un 3. maddesinin altıncı fıkrasında yenileme alanlarındaki uygulamaların her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muaf olduğu düzenlenmiştir. Anılan Kanun kapsamında belirlenen yenileme alanları, belirlenen alanda yer alan birden fazla taşınmazı içerisinde barındırmaktadır. Bu alanlar ise, il özel idarelerinde il genel meclisince ve belediyelerde belediye meclisince belirlenmekte olup burada yer alan taşınmazların onarım ve

restorasyon işleri ise istisnaları da bulunmakla birlikte kural olarak belediyelerce veya il özel idarelerince ihale edilmektedir.

Bu bağlamda, bir taşınmazın tapu kütüğünde "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı bulunması halinde 2863 sayılı Kanun uyarınca veya bu nitelikte olmasa dahi 5366 sayılı Kanun kapsamında belirlenen yenileme alanı içinde bulunması halinde 5366 sayılı Kanun uyarınca bu taşınmazla ilgili onarım ve restorasyon işleri vergiden muaf olacaktır. Her iki şartı sağlaması halinde de söz konusu onarım ve restorasyon işlerinin yine vergiden muaf olacağı izahtan varestedir. Eğer taşınmaz her iki Kanun'un uygulama alanı içinde bulunmuyorsa bu taşınmazla ilgili onarım ve restorasyon işleri vergiden muaf olmayacaktır.

Bu kapsamda düzenleme alanları farklı olan, farklı durum ve koşulları düzenleyen bu Kanunların, öngördükleri şartların sağlanması halinde vergiden muaf olma sonucunu doğurduğu ve birbiriyle çelişen hükümler barındırmadığı da dikkate alındığında, anılan Kanunların hangisinin öncelikle uygulanması gerektiğinin tespit edilmesinin bir önemi bulunmamaktadır.

Yargı yerlerince bu tür uyuşmazlıklara konu taşınmazla ilgili onarım ve restorasyon işlerinin vergiden muaf olup olmadığı veya muafsa hangi mevzuat uyarınca muaf olduğuna ilişkin ihtilafların, tarafların iddia ve savunmalarında yer alan bilgi/belgeler de dikkate alınarak re'sen araştırma ve usul ekonomisi ilkeleri gereğince çözüme kavuşturulacağı açıktır.

Sonuç olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliğinde olan taşınmazlarla ilgili olarak belediyelerce veya il özel idarelerince ihale edilen onarım ve restorasyon işleri kapsamında ihtirazi kayıtla ödenen damga vergilerinin iadesi istemiyle açılan davalarda, 2863 sayılı Kanun ile 5366 sayılı Kanun hükümlerinden birinin diğerine göre öncelikle uygulanmasının gerekmediği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

5. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 211. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 18/07/2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme sonrasında tescil edilen beyannameler bakımından eşyanın kıymetinin gözetim tebliğindeki kıymete eşitlenecek tutarda yurt dışı gider kalemine ihtirazi kayıtla beyanda bulunmak suretiyle artırılması nedeniyle fazladan ödendiği iddia edilen vergilerin, Kanun'un 211. maddesi uyarınca geri verme başvurusu kapsamında iadesinin mümkün olmadığı hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/15, **Karar No:**2025/16

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 211. maddesinin 1. fıkrasında 18/07/2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme sonrasında tescil edilen beyannameler bakımından eşyanın kıymetinin gözetim tebliğindeki kıymete eşitlenecek tutarda yurt dışı gider kalemine ihtirazi kayıtla beyanda bulunmak suretiyle artırılması nedeniyle fazladan ödendiği iddia edilen vergilerin 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesi uyarınca geri verilmesi başvurusunun reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenmiştir.

Kurulca, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 18/07/2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme sonrasında tescil edilen beyannameler bakımından eşyanın kıymetinin gözetim tebliğindeki kıymete eşitlenecek tutarda yurt dışı gider kalemine ihtirazi kayıtla beyanda bulunmak suretiyle artırılması nedeniyle fazladan ödendiği iddia edilen vergilerin, Kanun'un 211. maddesi uyarınca geri verme başvurusu kapsamında iadesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılık, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 211. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 18/07/2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme sonrasında tescil edilen beyannameler bakımından eşyanın kıymetinin gözetim tebliğindeki kıymete eşitlenecek tutarda yurt dışı gider kalemine ihtirazi kayıtla beyanda bulunmak suretiyle artırılması nedeniyle fazladan ödendiği iddia edilen vergilerin, Kanun'un 211. maddesi uyarınca geri verme başvurusu kapsamında iadesinin mümkün olup olmadığına ilişkindir.

Gümrük Kanunu'nun 24 ve 25. maddeleri ile GATT'ın VII. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma'nın 17. maddesinde yer alan hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden,

ithal edilen eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesinde, öncelikle, satış bedelinin esas alınması, satış bedelinin esas alınması için gerekli koşulların mevcut olmadığının tespit edilmesi halinde de sırasıyla diğer yöntemlere başvurulması gerektiği; ayrıca gümrük idaresinin, beyanın doğruluğunu tespit amacıyla her zaman, her türlü bilgi ve belgeyi inceleyerek değerlendirme hak ve yetkisine sahip bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

İthalatta uygulanacak gözetim ve korunma önlemleri, Türk mevzuatında, 29/01/1995 tarih ve 22186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 26/01/1995 tarih ve 4067 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan ve 25/02/1995 tarih ve 22213 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 03/02/1995 tarih ve 1995/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması'nın ekinde yer alan ve bu anlaşmanın ayrılmaz parçasını teşkil eden Korunma Tedbirleri Anlaşması ile yerini almıştır.

07/10/2009 tarih ve 27369 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliği'nin 3. maddesinin (n) bendinde ticaret politikası önlemlerinin gözetim, korunma önlemleri, miktar kısıtlamaları ve ithalat veya ihracat yasaklamaları gibi eşyanın ithal ve ihracı ile ilgili hükümlerle belirlenmiş tarife dışı önlemleri ifade ettiği hükme bağlanmıştır.

Bir ticaret politikası önlemi olan gözetim, dış ticaret konusu eşyaların ithalattaki gelişim seyrinin gözlemlenmesidir. Türk gümrük mevzuatında gözetim önlemi ithalatta gözetim uygulaması adıyla yer almaktadır. İthalatta gözetim uygulamasının dayanağını 29/05/2004 tarih ve 25476 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2004/7304 sayılı İthalatta Gözetim Uygulaması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı oluşturmaktadır.

Anılan Karar'ın "Gözetim uygulaması" başlıklı 4. maddesinde bir malın ithalatında gözetim uygulanmasına ilişkin kararın başvuru üzerine veya resen yapılacak bir değerlendirme sonucunda Ticaret Bakanlığı İthalat Genel Müdürlüğü tarafından verileceği, yapılacak değerlendirmede ithalatın gelişimi, ithal şartları ve ithalatın yerli üreticiler üzerindeki etkisinin dikkate alınacağı, gözetim kararının gözetim belgesi düzenlenmesi yoluyla ileriye yönelik olarak veya gerçekleşen ithalatı değerlendirmek üzere geçmişe dönük olarak uygulanabileceği, ileriye yönelik gözetime tabi bir malın ithalatında gümrük mevzuatının gerektirdiği belgelerin yanı sıra gözetim belgesinin de aranacağı hükme bağlanmıştır.

İthalatta gözetim uygulaması, eşyanın kıymeti bakımından birim başına asgari bir fiyatın belirlenmesi ve bu fiyatın altında ithalatın gerçekleştirilmesi hâlinde bu durumun izlenmesi esasına dayanan bir dış ticaret politikası aracıdır. Gözetim uygulaması başlatılması durumunda, herhangi bir korunma tedbirinden söz edilememekte, bu aşamada, o malın ithalatında herhangi bir kısıtlama, vergi oranında artış, eşik kıymet belirlenmesi veya ek mali yükümlülük uygulaması söz konusu olmamaktadır.

Bir eşyanın ithalatının kayda alınmak suretiyle ileriye yönelik olarak gözetim uygulamasına tabi tutulduğu durumlarda eşyanın kıymeti bakımından belirlenen birim başına asgari fiyatın altında ithalat gerçekleştirmek isteyen ithalatçıların ithalatta gözetim uygulamasına tabi olması ve ithalat sırasında gümrük mevzuatının gerektirdiği belgelerin

yanı sıra İthalat Genel Müdürlüğünce düzenlenen bir gözetim belgesini ibraz etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, ithalatının izlenmesine karar verilen eşyanın belirlenen kıymetin altında ithal edilmek istenilmesi hâlinde gümrük vergisi mükellefleri için öngörülen yükümlülük sadece gözetim belgesi ibrazı zorunluluğudur.

Gözetim belgesinin ibraz zorunluluğu, o malın belli bir değerin altında kıymetle ithal edilmek istenmesi durumuna münhasırdır. Bu bağlamda, gözetim önlemi uygulanmasına karar verilen eşyanın, belirlenen bir kıymetin altında ithal edilmek istenmesi hâlinde sadece ''gözetim belgesi'' ibrazı zorunluluğu getirilmekte; ancak bu zorunluluğa uyulmaması Gümrük Kanunu hükümlerine göre ek tahakkuk yapılmasını gerektiren bir durum oluşturmamaktadır.

4458 sayılı Kanun'un 24. maddesine göre ithal eşyasının gümrük kıymeti, eşyanın satış bedeli olarak belirlendiğinden, aksi gümrük idaresince ortaya konulmadıkça satış bedeli, vergilendirmede esas alınmaktadır. İthalatta gözetim uygulanmasına ilişkin tebliğlerde belirtilen birim kıymet ise, eşyanın ithalat seyrini izlemek açısından bir ölçüt belirlemekte, dolayısıyla bu birim kıymet, eşyanın Gümrük Kanunu hükümlerine göre belirlenmiş gerçek satış bedelini oluşturmamaktadır.

Öte yandan, kanunen doğan vergi borcunun eksik ya da fazla tahakkuk ettirilmesi ve bu hâliyle ödenmiş olması mümkündür. Türk vergi mevzuatında bu tür yanlışlıkların giderilmesi amacıyla öngörülen idari başvuru yolları bulunmaktadır. Gümrük vergileri açısından bu tür yanlışlıkların düzeltilmesi için 4458 sayılı Kanun'un 210 ilâ 217. maddelerinde vergilerin geri verilmesi veya kaldırılması kurumu düzenlenmiştir. Anılan kurum, fazla tahakkuk ettirilen ya da tahsil edilen gümrük vergileri ve para cezaları açısından anlaşmazlıkların idari aşamada giderilmesine hizmet eden bir idari çözüm yoludur. 4458 sayılı Kanun'un 242. maddesinde düzenlenen itiraz yolu ise gümrük vergileri, cezalar ve idari kararlara karşı idari dava açmadan önce tüketilmesi gereken bir idari çözüm yoludur.

28/07/2021 tarih ve 31551 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 13. maddesiyle, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ticaret politikası önlemlerine tabi eşyanın gümrük kıymetinin yükümlünün kendi beyanı ile artırılması halinde ödenen veya tahakkuk ettirilen vergilerin geri verilmesi veya kaldırılmasına ilişkin taleplerin kabul edilmeyeceği yolunda değişiklik yapılmıştır.

Bu değişiklikten önce ithalatçılar, eşyanın kıymetinin gözetim tebliğinde belirtilen kıymetten düşük olması durumunda, eşyanın kıymetinin gözetim tebliğinde belirtilen düzeye çıkmasını sağlayacak şekilde yurt dışı giderlerin artırılması yoluyla beyanda bulunmak suretiyle ithalatı gerçekleştirmekte, kıymetin arttırılması nedeniyle fazladan ödedikleri vergilerin iadesi için ya üç yıllık süre içinde 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesine göre geri verme veya kaldırma başvurusunda bulunmakta ya da tescil tarihinde beyannameye ihtirazi kayıt koymak suretiyle aynı Kanun'un 242. maddesi uyarınca tahakkuka itiraz ederek vergilerin iadesini talep etmekteydiler.

4458 sayılı Kanun'un 211. maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten son-

raki dönemde ihtirazi kayıtla beyanda bulunarak tescil edilen beyannameler yönünden, 4458 sayılı Kanun'un 242. maddesinde düzenlenen itiraz yoluna başvurulmasının önünde kanuni bir engelin bulunmadığı, diğer bir ifadeyle Kanun'un 211. maddesinde yapılan değişiklikte öngörülen, ticaret politikası önlemlerine tabi eşyanın gümrük kıymetinin yükümlünün kendi beyanı ile artırılması hâlinde ödenen veya tahakkuk ettirilen vergilerin geri verilmesine veya kaldırılmasına ilişkin taleplerin kabul edilmeyeceği yolundaki düzenlemenin, Kanun'un 242. maddesi kapsamında yapılacak itiraz başvurularında uygulanamayacağı açıktır.

Nitekim, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun ve 26/3/2024 tarih ve 32501 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 24/01/2024 tarih ve E:2023/6, K:2024/1 sayılı kararı da bu yöndedir. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu anılan kararında, bölge idare mahkemeleri arasındaki karar aykırılığının, eşyanın kıymetinin, gözetim tebliğindeki kıymete eşitlenecek tutarda yurt dışı gider kalemine ihtirazi kayıtla beyanda bulunmak suretiyle artırılması nedeniyle 4458 sayılı Kanun'un 242. maddesi uyarınca tahakkuka yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin iptali ile vergilerin iadesi talebiyle açılan davada, ithal edilen eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesinde, öncelikle satış bedelinin esas alınması, satış bedelinin esas alınması için gerekli koşulların mevcut olmadığının tespit edilmesi halinde sırasıyla diğer yöntemlere başvurulması; satış bedeli yönteminin terk edilme nedenlerinin somut olarak ortaya konulmadığı sonucuna varılması halinde işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı yönünde giderilmesine karar vermiştir.

Öte yandan, Gümrük Kanunu'nun 242. maddesi uyarınca idarece kendiliğinden yapılmış bir ek tahakkuk işlemi veya ihtirazi kayıtla verilen gümrük beyannamesine dayalı bir tahakkuk işlemi üzerine vergi mahkemesinde idari dava açılabilmesi için, söz konusu tahakkuklara karşı Kanun'un 242. maddesinde öngörülen idari itiraz yoluna başvurulması ve bu başvurunun zımnen ya da açık olarak reddedilmiş olması gerekmektedir.

Gümrük yükümlüsünün herhangi bir baskı, tehdit ve endişe altında kalmaksızın, yani serbest iradeyle yapmış olduğu beyanlar hukukta yazılı ikrar hükmündedir (Turgut Candan, Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s:635) ve yükümlü açısından bağlayıcıdır. Gümrük uygulamasında ihtirazi kayıt, beyanın bu bağlayıcılığını etkisiz kılmak ve hak arama yollarına başvuru hakkını saklı tutmak amacıyla gümrük beyannamelerine konulmakta ve beyanın serbest irade ürünü olmadığını gösteren açıklama olarak nitelendirilmektedir. Yine uygulamada, Gümrük Kanunu'nun 211. maddesi uyarınca geri verme veya kaldırma başvurusunda bulunabilmek için beyannameye ihtirazi kayıt konulmuş olmasına gerek bulunmadığı, Kanun'un 242. maddesi uyarınca itiraz başvurusunda bulunabilmek için ise beyannameye ihtirazi kayıt konulması gerektiği kabul edilmektedir.

Aykırılığın giderilmesine konu edilen uyuşmazlıklarda, dava konusu edilen işlemler, gümrük yükümlüsünce ihtirazi kayıtla beyanda bulunulduktan sonra, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesine göre yapılan bir geri verme veya kaldırma talebi üzerine bu talebin reddi yolunda tesis edilmiştir.

4458 sayılı Kanun'un 211. maddesinde değişiklik yapan 18/07/2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun'un 13. maddesinin gerekçesi "4458 sayılı Gümrük Kanununun 211 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan düzenleme ile; yükümlülerin, ticaret politikası önlemlerinden kaçınmak için kendi beyanlarıyla eşyanın gümrük kıymetini artırmalarını müteakiben ödenmiş veya tahakkuk ettirilmiş vergilerin geri verilmesi veya kaldırılması önlenerek, Dünya piyasa fiyatlarından daha düşük fiyatlardan ithal edilen eşyaların gözetim uygulaması kapsamında izlenmesi ve ticaret politikası önlemlerinin etkisizleştirilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır." şeklindedir.

Madde gerekçesinden de anlaşıldığı üzere, değişiklik ile kanun koyucu, ticaret politikasının etkisiz hale getirilmesi sonucu doğuracak şekilde yükümlünün kendi beyanı ile ithalata konu eşyanın kıymetini artırması durumunda vergilerin geri verilmesi veya kaldırılmasının önüne geçilmesini amaçlamıştır. Bu nedenle 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra tescil edilen beyannameler açısından, eşyanın kıymetinin gözetim tebliğinde belirtilen düzeye çıkmasını sağlayacak şekilde beyanda bulunulması, ticaret politikası önlemlerine tabi eşyanın gümrük kıymetinin yükümlünün kendi beyanı ile artırılması neticesini doğuracağından, bu durumda ödenen veya tahakkuk eden vergilerin geri verilmesi veya kaldırılması talepleri kabul edilmeyecektir. Dolayısıyla, ticaret politikası önlemlerine tabi eşyanın gümrük kıymetinin yükümlünün kendi beyanı ile artırılması durumunda, ithalat esnasında gümrük beyannamesine ihtirazi kayıt konulmuş olması, yükümlüye, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesi kapsamında yapılan başvurularda, hak arama yolunu açık tutma imkânı sağlamayacaktır.

Dolayısıyla, 4458 sayılı Kanun'un sistematiği ve yukarıda belirtilen Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 24/01/2024 tarih ve E:2023/6, K:2024/1 sayılı kararı gözetildiğinde, gözetim uygulaması nedeniyle fazladan vergi ödediğini iddia eden ithalatçıların hukuken izlemesi gereken prosedür, ihtirazi kayıt konulması suretiyle beyannamelerin tescil edilmesi durumunda, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesine göre değil 242. maddesine göre başvuru yollarını tüketerek dava açmalarıdır.

Sonuç olarak, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 18/07/2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme sonrasında tescil edilen beyannameler bakımından eşyanın kıymetinin gözetim tebliğindeki kıymete eşitlenecek tutarda yurt dışı gider kalemine ihtirazi kayıtla beyanda bulunmak suretiyle artırılması nedeniyle fazladan ödendiği iddia edilen vergilerin, 4458 sayılı Kanun'un 211. maddesi uyarınca geri verme başvurusu kapsamında iadesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

6. 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi kapsamında, benzin ve elektrik motoru bulunan aracın, Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun eki (II) sayılı Liste'de belirtilen özel tüketim vergisi oranlarından %80 yerine %10 oranına tabi olduğundan bahisle fazladan ödenen vergilerin iadesi isteminin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenmesinin mümkün olmadığı hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/16, **Karar No:**2025/18

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi kapsamında, benzin ve elektrik motoru bulunan aracın, Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun eki (II) sayılı Liste'de belirtilen özel tüketim vergisi oranlarının %80 yerine %10 oranına tabi olduğundan bahisle fazladan ödenen vergilerin iadesi talebiyle yapılan düzeltme başvurusunun reddi üzerine yapılan şikayet başvurusunun reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenmiştir.

Kurulca, 4760 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi kapsamında, benzin ve elektrik motoru bulunan aracın, Kanun'un eki (II) sayılı Liste'de belirtilen özel tüketim vergisi oranlarından %80 (-Diğerleri,--Motor silindir hacmi 1600 cm3'ü geçmeyenler,---Diğerleri) yerine %10 (-Diğerleri,--Sadece elektrik motorlu olanlar,---Motor gücü 160 kW'ı geçmeyenler) oranına tabi olduğundan bahisle fazladan ödenen vergilerin iadesi isteminin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenmesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılık; 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi kapsamında, benzin ve elektrik motoru bulunan aracın, Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun eki (II) sayılı Liste'de belirtilen özel tüketim vergisi oranlarından %80 (-Diğerleri,--Motor silindir hacmi 1600 cm3'ü geçmeyenler,---Diğerleri) yerine %10 (-Diğerleri,--Sadece elektrik motorlu olanlar,---Motor gücü 160 kW'ı geçmeyenler) oranına tabi olduğundan bahisle fazladan ödenen vergilerin iadesi isteminin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenip incelenemeyeceğine ilişkindir.

Kanun koyucu tarafından, 213 sayılı Kanun'un 116 ve devamı maddelerinde, anılan Kanun'da belirtilen vergi hatalarına yönelik ayrı ve sınırlı bir başvuru yolu olan düzeltme ve şikâyet yolu öngörülmüştür. Bu düzenlemeler ile Vergi Usul Kanunu'nun aradığı anlamdaki vergi hatalarının bulunması haline özgü olmak kaydıyla doğrudan vergilendirme işlemine karşı süresi içinde açılabilecek dava hakkından ayrı olarak zamanaşımı süresi içinde olmak koşuluyla düzeltme ve şikâyet yoluna başvurularak vergi hatasının düzeltilmesinin yetkili idari makamlardan istenebilmesine, başvurunun reddi halinde uyuşmazlığın yargı mercii önüne getirilebilmesine imkân tanınmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun yukarıda anılan düzenlemeleri uyarınca, düzeltme ve şikâyet yoluna başvurulabilmesi için ileri sürülen hatanın hukuki yorum gerektirmeyecek şekilde açık ve net olarak belirlenebilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, düzeltme ve şikâyet konusu yapılabilecek vergi hataları, kendisinden düzeltme isteminde bulunulan idari makam veya uyuşmazlık halinde yargı mercii tarafından, Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesinde öngörülen yorum tekniklerine başvurulmadan ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olan vergilendirme işlemlerindeki hatalardır. Uyuşmazlığın çözümünün maddi olayların değerlendirilmesi ve mevzuatın yorumlanmasını gerektirmesi hâlinde ise "vergi hatası"ndan değil "hukuki uyuşmazlık"tan bahsedilebilecektir. Dolayısıyla düzeltme ve şikâyet başvuruları sonucunda idari davaya konu olabilecek nitelikteki şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılacak davalarda, idari yargı merciinin denetim alanı, esas bakımından, uyuşmazlıkta tespiti hukuki yorum gerektirmeyen açık bir vergi hatasının bulunup bulunmadığı ve bu kapsamda idarenin başvuruyu reddetmesinin hukuka uygun olup olmadığıyla sınırlıdır.

Uyuşmazlığa konu olayların çözümü, özel tüketim vergisi kapsamında ilk iktisaba konu aracın sadece elektrikli olup olmadığının tespiti ile birlikte 4760 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı Liste'de 87.03 GTİP numaralı sıra kapsamında olup olmadığı ve listeye dahil olması durumunda hangi oranda vergilendirilmesi gerektiğinin belirlenmesini gerektirmektedir. Bu tespit ve belirlemeler, ancak aracın teknik özelliklerinin tespiti sonrasında Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesinde öngörülen yorum tekniklerine başvurularak mevzuatın yorumlanması suretiyle yapılabilecektir. Bu nedenle aykırılığa konu davalarda ileri sürülen hususlar, Vergi Usul Kanunu'nun aradığı anlamda açık bir vergilendirme hatası oluşturmamaktadır. Dolayısıyla, bu iddianın, ancak, süresi içinde tahakkuk eden vergiye karşı açılan davada ileri sürülmesi ve incelenmesi mümkündür.

Bu bağlamda, 4760 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi kapsamında, benzin ve elektrik motoru bulunan aracın, Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun eki (II) sayılı Liste'de belirtilen özel tüketim vergisi oranlarından %80 (-Diğerleri,--Motor silindir hacmi 1600 cm3'ü geçmeyenler,---Diğerleri) ya da %10 (-Diğerleri,--Sadece elektrik motorlu olanlar,---Motor gücü 160 kW'ı geçmeyenler) oranından hangisine tabi olacağının aracın teknik özellikleri dikkate alınarak hukuki yorumla tayin edilmesi gerektiğinden, vergilerinin iadesi isteminin 213 sayılı Kanun'un vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin kuralları bağlamında açık bir vergi hatası oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, 4760 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) alt bendi kapsamında, benzin ve elektrik motoru bulunan aracın, 4760 sayılı Kanun'un eki (II) sayılı Liste'de belirtilen özel tüketim vergisi oranlarından %80 (-Diğerleri,--Motor silindir hacmi 1600 cm3'ü geçmeyenler,---Diğerleri) yerine %10 (-Diğerleri,--Sadece elektrik motorlu olanlar,---Motor gücü 160 kW'ı geçmeyenler) oranına tabi olduğundan bahisle fazladan ödenen vergilerin iadesi isteminin, 213 sayılı Kanun'da yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenmesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

7. 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde öngörülen istisnanın ortaöğretim giderlerini kapsayıp kapsamadığı hususunun 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenebileceği, ancak ortaöğretim kurumlarına ilişkin yapım işleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlara 222 sayılı Kanun'un 83. maddesinde öngörülen istisnanın uygulanması mümkün olmadığından, uyuşmazlıklarda Vergi Usul Kanunu'nun sözü edilen hükümleri kapsamında değerlendirilebilecek açık bir vergi hatası bulunmadığı hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/18, **Karar No:**2025/20

Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlıkları veya İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından ihale edilen ortaöğretim kurumlarına ilişkin yapım işleri uhdelerinde kalan davacılar tarafından, bu işler nedeniyle alınan ihale kararları, imzalanan sözleşmeler veya hak edişlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar üzerinden ödenen damga vergilerinin iadesi istemiyle yapılan düzeltme başvurularının reddi üzerine yapılan şikâyet başvurularının reddinden doğan uyuşmazlıklarda Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde öngörülen istisnanın ortaöğretim giderlerini kapsayıp kapsamadığı hususunun 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenebileceği, ancak ortaöğretim kurumlarına ilişkin yapım işleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlara 222 sayılı Kanun'un 83. maddesinde öngörülen istisnanın uygulanması mümkün olmadığından, uyuşmazlıklarda Vergi Usul Kanunu'nun sözü edilen hükümleri kapsamında değerlendirilebilecek açık bir vergi hatası bulunmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; ortaöğretim kurumlarına ilişkin yapım işleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlara 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde öngörülen istisnanın uygulanmasının mümkün olup olmadığı ve uyuşmazlıklarda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında değerlendirilebilecek vergi hatasının bulunup bulunmadığı hususu oluşturmaktadır.

Kanun koyucu tarafından, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 116. ve devamı maddelerinde, anılan Kanun'da belirtilen vergi hatalarına yönelik ayrı ve sınırlı bir başvuru yolu olan düzeltme ve şikâyet yolu öngörülmüştür. Bu düzenlemelerle, Vergi Usul Kanunu'nun aradığı anlamdaki vergi hatalarının bulunması hâline özgü olmak kaydıyla doğrudan vergilendirme işlemine karşı süresi içinde açılabilecek dava hakkından ayrı olarak düzeltme zamanaşımı süresi içinde olmak koşuluyla düzeltme ve şikâyet yoluna başvurularak vergi hatasının düzeltilmesinin yetkili idari makamlardan istenebilmesine imkân tanınmıştır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uyarınca başvurunun reddi halinde uyuşmazlığın yargı mercii önüne getirilebilmesi mümkündür.

Uyuşmazlığın çözümü için, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde yer alan, ilköğretimin bütün gelirleri ile aynı Kanun'un 78. maddesinde belirtilen giderlerinin -personel masrafları hariç- her türlü resim ve vergiden muaf olduğu yolundaki kuralın, ortaöğretim giderlerini kapsayıp kapsamadığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 1 ve 7. maddelerinde, ilköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet etmek amacını gerçekleştirmek için kurulmuş olan dört yıl süreli ve zorunlu ilkokul ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokuldan oluşan temel eğitim ve öğretim kurumu olarak tanımlanmıştır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesinde, ortaöğretimin, ilköğretime dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsadığı; 29. maddesinin birinci fıkrasında ise, ortaöğretimin, çeşitli programlar uygulayan liseler ile mesleki eğitim merkezlerinden meydana geldiği belirtilmiştir.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde yer alan kuralla, sadece ilköğretimin anılan Kanun'un 78. maddesinde sayılan giderleri için istisna tanınmıştır. Anılan kuralın ortaöğretimin giderlerini kapsamadığı açıktır. Dolayısıyla, bir ortaöğretim kurumu olan liselere ilişkin yapım işleri nedeniyle düzenlenen kâğıtların anılan kural uyarınca damga vergisinden istisna olduğu söylenemeyecektir. Ayrıca, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde yer verilen kurala benzer bir düzenlemeye de yer verilmemiştir.

Öte yandan, Anayasası'nın 73. maddesinde düzenlenen muafiyet ve istisnanın kanun ile belirlenmesi gerekliliğini de kapsayan verginin kanuniliği ilkesi gereği, kanunda öngörülen istisnanın sınırının kanunun lafzının herhangi bir tereddüt oluşmasına mahal vermeyecek şekilde çok açık olduğu durumlarda yorum yoluyla genişletilmesi ya da daraltılması mümkün değildir.

Bu itibarla, aykırılığın giderilmesi istenen kararlara konu uyuşmazlığın, Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenmesi gerekmekle birlikte ortaöğretim kurumlarına ilişkin yapım işleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlara İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde öngörülen istisnanın

uygulanamayacağı açık olduğundan, uyuşmazlıklarda Vergi Usul Kanunu'nun sözü edilen hükümleri kapsamında değerlendirilebilecek bir vergi hatası bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 83. maddesinde öngörülen istisnanın ortaöğretim giderlerini kapsayıp kapsamadığı hususunun 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenebileceği, ancak ortaöğretim kurumlarına ilişkin yapım işleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlara 222 sayılı Kanun'un 83. maddesinde öngörülen istisnanın uygulanması mümkün olmadığından, uyuşmazlıklarda Vergi Usul Kanunu'nun sözü edilen hükümleri kapsamında değerlendirilebilecek açık bir vergi hatası bulunmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

B. İDDK TARAFINDAN VERİLEN KARARLAR

1. Kara Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde uzman çavuş olarak görev yapmaktayken, geçici olarak yurt dışında görevlendirilen ancak geçici görevlendirilmeleri sona erdirilerek yurda dönen ve sonrasında sözleşmesi feshedilenlerden, sözleşmelerinin feshedilmesi işlemine dava açarak iptal kararı verilmekle birlikte yurt dışı görevlendirmelerinin sonlandırılmasına ilişkin işlemlere dava açmayanlara yurt dışı tazminatı ödenmeyeceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/1, **Karar No:**2025/1

Milli Savunma Bakanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde uzman çavuş olarak görev yapmaktayken, geçici olarak yurt dışında görevlendirilen ancak geçici görevlendirilmeleri sona erdirilerek yurda dönen ve sonrasında sözleşmesi feshedilenlerden, sözleşmenin feshine ilişkin işlemlerin yargı kararıyla iptali üzerine yeniden göreve başlatılmış olanlarca, görevden uzak kaldıkları döneme ilişkin olarak yurt dışı görev tazminatlarının ödenmesi talebiyle yapılan başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, yurt dışı görevlendirmelerinin sonlandırılmasına ilişkin işlemlere karşı dava açmayanlar yönünden sözleşmenin feshine ilişkin açılan davada verilen iptal kararının gereği olarak yurt dışı görev tazminatı ödenmesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Kara Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde uzman çavuş olarak görev yapmaktayken, geçici olarak yurt dışında görevlendirilen ancak geçici görevlendirilmeleri sona erdirilerek yurda dönen ve sonrasında sözleşmesi feshedilenlerden, yurt dışı görevlendirmelerinin sonlandırılmasına ilişkin işlemlere dava açmayanlar yönünden, sözleşmelerin feshine karşı açılan davalarda verilen iptal kararlarının gereği olarak yurt dışı tazminatı ödenip ödenmeyeceği hususu oluşturmaktadır.

Uyuşmazlıklarda davacıların öncelikle yurt dışı görevlendirilmelerinin sona erdirildiği; davacılar yurda döndükten ve yeni görev yerlerine başladıktan sonra, yurt dışı geçici görevlendiril-

melerinin sona erdirilmesine neden olan sebepten farklı bir gerekçeyle yani "kendilerinden istifade edilmeme" sebebiyle sözleşmelerinin feshedildiği ve anılan sözleşmenin feshine ilişkin işlemler hakkında açılan davaların iptal ile sonuçlandığı anlaşılmaktadır.

Davacıların, Türk Silahlı Kuvvetleri personeli olarak yurt dışında görevlendirilmesi; yurt dışı görevlerinin sona erdirilmesi ve sözleşmelerinin feshi işlemleri ayrı ayrı idari işlemler olup; ayrı mevzuatlar çerçevesinde ve farklı sebep unsurlarına dayanılarak tesis edilmiştir. Olayda, davacıların yurt dışı görev tazminatı alamamalarının nedeni sözleşmelerinin feshedilmesi ile ilgili olmayıp; davacıların yurt dışı görevlerinin sona erdirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Davacılar, yurt dışı geçici görevlendirmelerinin sona erdirilmesi ile ilgili dava açmamış; farklı bir nedenle tesis edilen sözleşmenin feshine ilişkin işlemlere karşı iptal davası açmış ve bu davaların iptal ile sonuçlanması üzerine fesih işleminin tesis edildiği tarihten itibaren davacıların yoksun kaldıkları parasal ve özlük hakları tazmin edilmiştir.

Bu itibarla, yurt dışı geçici görevlerinin sona erdirilmesine ilişkin işlemlere karşı herhangi bir iptal davası açmayıp yurda dönenlerin daha sonra haklarında tesis edilen sözleşmenin feshi işlemine karşı açtıkları davada lehlerine verilen karar dolayısıyla görevden uzakta kaldıkları döneme ilişkin olarak yurt dışı görev tazminatı ödenmesi mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, idare tarafından, ilgililere, yurt dışında görev yaptıkları döneme ilişkin olarak yurt dışı görev tazminatı ödemesi yapılmış olup; sözleşmeleri feshedilmeseydi dahi, yurt dışı geçici görevleri sonlandırıldığından anılan tarihten itibaren zaten yurt dışı görev tazminatı ödemesi alamayacakları açıktır.

Açıklanan nedenlerle, sözleşmelerinin feshedilmesi nedeniyle açtıkları davalarda lehlerine iptal kararı verilen ilgililerin yurt dışı geçici görevlerinin sona erdirilmesine ilişkin işlemlere karşı dava açmadıkları için yurt dışı görevinden uzakta kaldıkları döneme ilişkin olarak yurt dışı görev tazminatı almalarına imkan bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, yurt dışı görevlendirmelerinin sonlandırılmasına ilişkin işlemlere karşı dava açmayanlar yönünden sözleşmenin feshine ilişkin açılan davada verilen iptal kararının gereği olarak yurt dışı görev tazminatı ödenmesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

2. Subay adayı olarak eğitim almakta iken adaylığına son verilenlerin, yargı kararı üzerine tekrar eğitime alınmaları ve subay olarak atanmaları üzerine, "sicil numaralarının" atama onaylarının Milli Savunma Bakanı tarafından imzalandığı yıl esas alınarak düzenlenmesi gerektiği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/5, **Karar No:**2025/2

Dış Kaynaktan Temin Muvazzaf Subay Alımı Sınavında başarılı olan ancak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz olduğundan bahisle adaylığına son verilenlerin, yargı kararı gereğince tekrar adaylığa kabul edilerek subay olarak atanmaları üzerine, sicil numaralarının emsallerinin göreve başladıkları yıla ait sicil numarası ile değiştirilmesi istemiyle yaptıkları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, subay adayı olarak eğitim almakta iken, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması olumsuz sonuçlandığından bahisle adaylığına son verilenlerin, yargı kararı üzerine tekrar eğitime alınmaları ve subay olarak atanmaları üzerine, "sicil numaralarının" atama onaylarının Milli Savunma Bakanı tarafından imzalandığı yıl esas alınarak düzenlenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; subay adayı olarak eğitim almakta iken, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması olumsuz sonuçlandığından bahisle adaylıklarına son verilenlerin yargı kararı üzerine tekrar eğitime alınmaları ve subay olarak atanmaları üzerine, "sicil numaralarının" atama onaylarının Milli Savunma Bakanı tarafından imzalandığı yıl ile mi yoksa, haklarında son verme işlemi bulunmayan emsallerinin subay olarak atandıkları yıl ile mi başlaması gerektiği hususu oluşturmaktadır.

Subay adaylığı eğitimi devam etmekte iken davacıların ilişiklerinin kesildiği, bu işlemlerin iptali istemiyle açtıkları davaların lehlerine sonuçlandığı ve tekrar eğitime alındıkları, ardından subay olarak atandıkları ve nasıp tarihlerinin emsalleri ile aynı tarihe getirildiği, ancak meslek sicil numaralarının emsallerinin subaylığa atandığı yıl ile değil kendi atama onaylarının imzalandığı yıl ile başladığı, uyuşmazlıkların sicil numaralarının düzeltilmesi isteminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Kural olarak, subayların sicil numarasının ilk dört rakamı Milli Savunma Bakanının nasıp kararını imzaladığı yılı ifade etmektedir. Davacıların sicil numaraları da yargı kararı üzerine adaylığa iade edildikten sonra aldıkları eğitim ve ardından girdikleri sınav sonucunda başarılı olmaları üzerine, atamalarının yapıldığı yıl ile başlamaktadır (Örneğin 2022-00..) ve buna "neşet yılı" denmektedir.

926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu hükümlerine göre, rütbe terfilerinde, subayların ve astsubayların ilk subaylığa veya astsubaylığa başlama ve bekleme sürelerinin esas alınacağı; naspın, ilk subaylığa, astsubaylığa ve bir rütbeden sonraki rütbeye terfide yeni rütbenin normal bekleme süresinin başlama tarihi olduğu; kıdemin, belli bir rütbeye nasıp tarihinden itibaren o rütbede hizmet süreleri veya aynı nasıplılar arasında yeterlik bakımından üstünlük sırası olduğu; kazai, idari veya sıhhi zorunluluklar nedeniyle harp okullarını 30 Ağustos'tan sonra bitirenlerin, bitirdikleri ayın sonundan geçerli olarak teğmenliğe nasbedilecekleri, bunların nasıplarının emsalleri tarihine götürüleceği, aynı günde subaylığa nasbedilenler arasında kıdem sırasının, harp okullarında fakülte veya yüksek okullarda kazanılan not ortalamalarına göre tespit edileceği ve bunların kendi aralarında sıralanacakları, aynı rütbe ve nasıplılar arasında kıdem sırasının, her yıl tespit edilen yeterlik derecesine göre saptanacağı, aynı rütbe ve aynı nasıplı olup değişik kaynaklardan yetiştiğinden yeterlik derecesi kıyaslanamayan subaylar arasındaki kıdem sırasının Kanun'un 37. maddesinde detaylı olarak düzenlendiği, benzeri düzenlemelerin Subay Sicil Yönetmeliği'nde de yer aldığı anlaşılmakta olup, rütbe terfi ve kıdem sıralamasında, nasıp tarihi ile rütbenin başlama tarihlerinin esas alındığı görülmektedir.

Sicil numarası ise mezun olan her subayın, sistematik bir şekilde atama onayının imzalandığı yıl ile başlayıp, kendi dönemindeki (sınav başarısı, disiplin, ödül vb. kriterlere göre belirlenen) sıra numarası ve bağlı olduğu kuvvet dikkate alınarak belirlenmektedir.

Bu sistematiğe göre, örneğin sicil numarası 2021-0014 olan bir subayın emsallerinin sicil numarası -2018'de atandıkları için- 2018 ile başlıyor ise; 2018-0014 sicil numarasının dolu olduğu ve bu kişiye verilmesinin mümkün olmadığı tartışmasızdır. Davacıların sicillerinin emsalleri gibi belirlenebilmesi için aynı dönemde mezun olan subay adaylarının mezuniyet notlarına, disiplin, ödül vb. durumlara göre yeniden sıralanmasının gerektiği, yani davacının sicilinde değişiklik yapılabilmesi için aynı dönemde mezun olan subay adaylarının sicillerinde de değişiklik yapılmasının gerekeceği, bunun ise hukuken ve fiilen mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır.

926 sayılı Kanun hükümlerine göre, rütbe terfi ve kıdem sıralamalarında, nasıp tarihi ile rütbenin başlama tarihlerinin esas alınmış olması ve sicil yılının ise fiili olarak göreve başlama tarihini gösteren bir gösterge olması karşısında, davacıların sicillerinin ilk dört rakamının atandıkları yıl olarak belirlenmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Bununla birlikte, aykırılığın giderilmesine konu uyuşmazlıkların davacılarının neşet yılları fiiliyatta göreve başladıkları yılı yansıtmakla birlikte, yargı kararları sonucunda nasıp tarihleri emsalleri ile aynı tarihe götürülmüş olduğundan, bu kişilerin statüye giriş yılını ifade eden neşet yılı ile nasıp yılları birbirinden farklı olacaktır. Bu durumda, olası mağ-

duriyetlerin önlenmesi açısından, hakkaniyet gereği, idarenin davacılar hakkında işlem tesis ederken bu kişilerin neşet yıllarını değil nasıp tarihlerini esas alması gerektiğine kuşku bulunmamaktadır.

Bu durumda, nasıp yılı ile neşet yılı kavramlarının birbirinden farklı olması, davacıların nasıp tarihlerinin emsallerinin nasıp tarihi esas alınarak düzeltilmiş olması ve sicillerinin ilk dört rakamının fiilen subay olarak atandıkları yılı ifade etmesi karşısında, hukuken ve fiilen mümkün olmayan sicil yılının değiştirilmesi talebinin reddi işlemlerinde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Sonuç olarak, subay adayı olarak eğitim almakta iken, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması olumsuz sonuçlandığından bahisle adaylığına son verilenlerin, yargı kararı üzerine tekrar eğitime alınmaları ve subay olarak atanmaları üzerine, "sicil numaralarının" atama onaylarının Milli Savunma Bakanı tarafından imzalandığı tarih olan yıl esas alınarak düzenlenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

3. Görevde yükselme sınavı sonucu yazı işleri müdürlüğüne ilk atandıkları görev yerleri kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde olup, burada fiilen çalışmak suretiyle geçirdikleri süreleri iki yılı aşanlara, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 64/3. maddesi hükmü çerçevesinde her iki yıl için bir kademe ilerlemesi daha verilmesi gerektiği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2024/63, **Karar No:**2025/6

Zabıt kâtibi olarak görev yapmaktayken girdikleri görevde yükselme sınavı sonucunda, kadro ve ihtiyaç durumu dikkate alınmak suretiyle idare tarafından ilan edilen yerler arasında bulunan kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelere, başarı sıralamalarına ve tercihlerine göre atanan ve bu yerlerde iki yıldan fazla bir süre fiilen çalışan ilgililerin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 64/3. maddesi gereğince bir kademe ilerlemesi verilmesi istemiyle yapmış oldukları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, görevde yükselme sınavı sonucu yazı işleri müdürlüğüne ilk atandıkları görev yerleri kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerden olup, burada fiilen çalışmak suretiyle geçirdikleri süreleri iki yılı aşanlara, 657 sayılı Kanun'un 64/3. maddesi hükmü çerçevesinde her iki yıl için bir kademe ilerlemesi daha verilmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; görevde yükselme sınavı sonucu yazı işleri müdürlüğüne ilk atandıkları görev yerlerinin zorunlu hizmet bölgesinde ve kalkınmada birinci derecede öncelikli yerde olanların, burada fiilen çalışmak suretiyle geçirdikleri sürelerin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 64/3. maddesi hükmü çerçevesinde değerlendirilmek suretiyle, her iki yıl için bir kademe ilerlemesi daha verilip verilemeyeceği hususu oluşturmaktadır.

657 sayılı Kanun'un 64/3. maddesi hükmünün uygulanabilmesi için, aynı Kanun'un 72. maddesi gereğince belirli bir süre görev yapmak üzere, mecburî olarak sürekli görevle atanan bir memur olunması, atanılan yerin kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerden olması ve bu yerde fiilen çalışmak suretiyle geçirilen sürenin -yıllık izin süresi dahil- iki yıldan az olmaması koşullarının bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu dü-

zenleme ile, kalkınmada öncelikli yörelerde çalışan tüm memurların değil, sadece belirli bir süre görev yapmak üzere mecburî olarak sürekli görevle atanan Devlet memurlarını teşvik etmenin ve bu amaçla atananların ödüllendirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Aykırılığa konu edilen kararların incelenmesinden; zabıt kâtibi olarak görev yapmaktayken girdikleri görevde yükselme sınavı sonucunda, kadro ve ihtiyaç durumu dikkate alınmak suretiyle idare tarafından ilan edilen yerler arasında bulunan kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelere, başarı sıralamalarına ve tercihlerine göre atanan ve bu yerlerde iki yıldan fazla bir süre fiilen çalışan ilgililerin, 657 sayılı Kanun'un 64/3. maddesi gereğince bir kademe ilerlemesi verilmesi istemiyle yapmış oldukları başvuruların, Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğine göre zorunlu atama hükümlerine göre atanmamış olmaları sebebiyle reddedildiği anlaşılmaktadır.

Bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilebilmesi için, görevde yükselme sınavı sonucu yazı işleri müdürlüğüne yapılan ilk atamanın, belirli bir süre görev yapmak üzere, mecburî olarak sürekli görevle yapılan bir atama olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin 22/A maddesinin 1. fıkrasında; yazı işleri müdürlerinin zorunlu atamaya tâbî personel olduğu açıkça belirtilmiş, hizmet sürelerinin ise beşinci ve dördüncü bölgelerde en az iki yıl, üçüncü bölgede en az üç yıl, ikinci bölgede en az dört yıl, birinci bölgede ise en az beş yıl olduğu düzenlenmiştir. Ayrıca, Adalet Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği'nin 22. maddesine göre, yazı işleri müdürlüğü kadrosuna atanabilmek için yalnızca görevde yükselme sınavında başarılı olmak yeterli olmayıp, kadro ve ihtiyaç durumu dikkate alınarak idarece ilan edilen yerler arasından tercih yapılması ve aynı yeri tercih edenler arasında başarı sıralamasında önde olunması da gerekmektedir.

Bu çerçevede, ilgili atamaların davalı idarenin kadro ve ihtiyaç durumu gözetilerek sınırlı sayıda ilan edilen yerler arasından yapılan tercihler doğrultusunda gerçekleştirilmesi, ilan edilen kadroların bu şekilde doldurulamaması hâlinde boş kalan kadrolara kur'a ile atama yapılacağının öngörülmesi, atanılan yerde belirli bir süre çalışma zorunluluğunun bulunması hususları göz önünde bulundurulduğunda, görevde yükselme sınavı sonucu zorunlu atamaya tabi yazı işleri müdürlüğüne yapılan ilk atamanın da, kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde istihdamı teşvik etme ve bu amaçla atananların ödüllendirilmesi amacını taşıyan Kanun hükmünün lafzında yer alan, "belirli bir süre görev yapmak üzere, mecburî olarak sürekli görevle yapılan" bir atama olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu itibarla, görevde yükselme sınavı sonucu yazı işleri müdürlüğüne ilk atandıkları görev yerleri kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerden olup, burada fiilen çalışmak suretiyle geçirdikleri süreleri iki yılı aşanlara, 657 sayılı Kanun'un 64/3. maddesi hükmü çerçevesinde her iki yıl için bir kademe ilerlemesi daha verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, görevde yükselme sınavı sonucu yazı işleri müdürlüğüne ilk atandıkları görev yerleri kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerden olup, burada fiilen çalışmak suretiyle geçirdikleri süreleri iki yılı aşanlara, 657 sayılı Kanun'un 64/3. maddesi hükmü çerçevesinde her iki yıl için bir kademe ilerlemesi daha verilmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

4. Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapan astsubaylar hakkındaki sicil değerlendirmesinin 23/02/2017 tarihinden sonra da Astsubay Sicil Yönetmeliği hükümlerine göre yapılması gerektiği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/4, **Karar No:**2025/8

Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapan astsubayların haklarındaki sicil değerlendirme işlemlerinin iptali istemlerinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, sicil değerlendirme işleminin, astsubaylarda terfi ve nasbın temel unsuru olduğu dikkate alındığında, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 13. maddesinde nasıp ve terfi konusunda 926 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı yönünde yapılan atıf uyarınca anılan Kanun'a dayanılarak çıkarılan Astsubay Sicil Yönetmeliği hükümlerine göre astsubaylar hakkında 23/02/2017 tarihinden sonra da sicil değerlendirme işleminin tesis edilebileceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapan astsubaylar tarafından, sicil değerlendirmesinin 23/02/2017 tarihinden sonrasında da Astsubay Sicil Yönetmeliği hükümlerine göre yapılıp yapılamayacağı hususu oluşturmaktadır.

27/07/2016 tarih ve 29783 sayılı 2. mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (6755 sayılı Kanun'un) 6. maddesiyle değiştirilen 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 4. maddesinde, Jandarma Genel Komutanlığının İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu, aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesiyle değiştirilen Kanun'un 13. maddesinde, Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun uygulanacağı, ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 27/07/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 13/06/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanun, 28/05/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 18/03/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu ile 10/03/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'na tabi personel hakkındaki hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 17. maddesiyle değiştirilen 2803 sayılı Kanun'un 24. maddesinde, Jandarma personelinin; terfi işleri, değerlendirme, ödüllendirme, kılık ve kıyafet ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususların Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiş, 23/02/2017 tarih ve 29988 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Astsubay Sicil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin değişik maddelerinde yer verilen Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Öte yandan, 2803 sayılı Kanun'un 24. maddesinde, jandarma personelinin terfi işleri, değerlendirme, ödüllendirme, kılık ve kıyafet ve Kanun'un uygulanmasına ilişkin diğer hususların düzenlenmesi öngörülen yönetmeliğin çıkarılmadığı görülmektedir.

Buna göre, mevzuat hükümlerinde Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapan astsubayların sicil değerlendirmesinin, 23/02/2017 tarihinden sonra nasıl yapılacağı hususunda doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, 2803 sayılı Kanun'un 13. maddesinde, jandarma personelinin; nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 926 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Bu kapsamda, sicil değerlendirme işleminin, astsubaylarda terfi ve nasbın temel unsuru olduğu dikkate alındığında, 2803 sayılı Kanun'un 13. maddesinde nasıp ve terfi konusunda 926 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı konusunda yapılan atıf uyarınca anılan Kanun'a dayanılarak çıkarılan Astsubay Sicil Yönetmeliği hükümlerine göre astsubaylar hakkında 23/02/2017 tarihinden sonra da sicil değerlendirme işleminin tesis edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapan astsubaylar hakkındaki sicil değerlendirmesinin 23/02/2017 tarihinden sonra da Astsubay Sicil Yönetmeliği hükümlerine göre yapılması gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

5. 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görevde bulunmakta iken, aynı Kanun'a 7433 sayılı Kanun ile eklenen geçici 48. madde uyarınca memur kadrosuna atananların, Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme'nin 28. maddesi ile öngörülen ilave bir derece ilerlemesinden yararlanamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2024/65, **Karar No:**2025/11

15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görevde bulunan ve 2016 - 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşmesi'nin yürürlük süresinin bitmesinin ardından aynı Kanun'a 19/01/2023 tarih ve 7433 sayılı Kanun ile eklenen geçici 48. madde uyarınca memur kadrosuna atananların, memur kadrosunda görevli iken de 3. Dönem Toplu Sözleşme'nin 28. maddesi ile öngörülen ilave bir derece ilerlemesinden yararlandırılmaları istemiyle yaptığı başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görevde bulunan ve daha sonra aynı Kanun'a 7433 sayılı Kanun ile eklenen geçici 48. madde uyarınca memur kadrosuna atananların, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'a göre aylık alan personel olmamaları ve Toplu Sözleşme'nin 28. maddesinde istisnai olarak sayılan personel arasında da yer almamaları sebebiyle, söz konusu ilave derece ilerlemesinden yararlanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görevde bulunmakta iken, aynı Kanun'a 7433 sayılı Kanun ile eklenen geçici 48. madde uyarınca memur kadrosuna atananların, Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme'nin 28. maddesi ile öngörülen ilave bir derece ilerlemesinden yararlanıp yararlanamayacağı hususu oluşturmaktadır.

İlgililerin, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesine göre sözleşmeli personel statüsünde görev yaptıkları, 2016 ve 2017 yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşmenin yürürlük süresinin bitmesinin ardından, 19/01/2023 tarih ve 7433 sayılı Kanun hükmü uyarınca memur kadrosuna atanmış oldukları, memur kadrosunda görevli iken de 2016 ve 2017 yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme'nin 28. maddesi ile öngörülen ilave bir derece ilerlemesinden yararlandırılması taleplerinde bulundukları anlaşılmaktadır.

22/09/1991 tarih ve 458 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 657 sayılı Kanun'a eklenen mülga ek geçici madde ile 02/02/2005 tarih ve 5289 sayılı Kanun; belirli tarihlerde görevde bulunan kamu görevlilerinin öğrenim durumlarına ve kadro şartına bakılmaksızın bir üst derecenin aynı kademesine yükseltilmesini sağlayan düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler, personelin motivasyonunu artırmayı, geçmiş katkılarını takdir etmeyi ve daha önce benzer haklardan yararlanmamış kamu görevlilerine fırsat sunarak eşitlik ilkesini gözetmeyi amaçlamaktadır. Düzenlemelerde belirtilen tarihlerde gerekli koşulları sağlayanlara ilave derece verilmesi gerektiği açıktır.

3. Dönem Toplu Sözleşme'nin "İlave derece verilmesi" başlıklı 28. maddesi de bu düzenlemelere koşut olarak "15/01/2016 tarihinde görevde bulunanlar (aylıksız izinde olanlar dahil) ile bu tarihten önce emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlananlar ile dul ve yetim aylığı alanlar hakkında da uygulanır" ifadesine yer vermektedir. Bu madde hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere, ilave derece ilerlemesinden yararlanmanın temel şartı, 15/01/2016 tarihinde fiilen kamu görevlisi olarak görevde bulunmaktır.

Madde hükmünden yararlanabilmek için bir diğer koşul ise anılan tarihte, düzenlemede atıfta bulunulan mülga ek geçici madde hükmü gereği, 657 sayılı Kanun'a göre aylık almakta olan personel statüsünde olmaktır.

657 sayılı Kanun'un 4. maddesinde; memur ve sözleşmeli personel istihdam şekilleri ayrı ayrı düzenlenmiş olup, sözleşmeli personele ödenebilecek ücretlerin üst sınırlarının Cumhurbaşkanınca belirleneceği belirtilmiştir. Nitekim, 28/06/1978 tarih ve 16330 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'ın 3. maddesinde sözleşme ile çalıştırılacak personele ödenecek ücretlerin tespitine ilişkin hükümler sevkedilmiştir. Bu bağlamda 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesine göre sözleşmeli personel statüsünde görev yapanların, 657 sayılı Kanun'a göre aylık almadıkları açıktır.

Toplu Sözleşme'nin 28. maddesinde, ilave derece verilecek personel sayma yoluyla belirlenmiş olmakla birlikte, düzenlemede bu kapsama sadece sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar ayrıca eklenmiştir. Dolayısıyla, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel statüsünde görev yapanlar, anılan maddede tahdidi olarak sayılan personel arasında da yer almamaktadır.

Öte yandan, 657 sayılı Kanun'un geçici 48. maddesi uyarınca, memur kadrosuna atananların, sözleşmeli personel olarak geçirdikleri hizmet süreleri öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilmektedir. Ancak bu değerlendirme, ilgililerin memur kadrosuna atandıktan sonraki döneme ilişkin maddi ve özlük haklarının tespitine yönelik olup, geçmişe yönelik bir statü değişikliği getirmemekte, bir başka ifade ile ilgilileri 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'a göre aylık alan personel olarak kabul edilmelerini sağlamamaktadır.

Bu nedenlerle, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görevde bulunan ve daha sonra aynı Kanun'a 7433 sayılı Kanun ile eklenen geçici 48. madde uyarınca memur kadrosuna atananların, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'a göre aylık alan personel olmamaları ve Toplu Sözleşme'nin 28. maddesinde istisnai olarak sayılan personel arasında da yer almamaları sebebiyle, söz konusu ilave derece ilerlemesinden yararlanmalarına hukuken olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, 15/01/2016 tarihinde 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görevde bulunan ve daha sonra aynı Kanun'a 7433 sayılı Kanun ile eklenen geçici 48. madde uyarınca memur kadrosuna atananların, Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme'nin 28. maddesi ile öngörülen ilave bir derece ilerlemesinden yararlanmalarının mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

6. 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yürürlüğe girmeden önce il müdürü olarak atananların bu görevlerinden alınarak araştırmacı olarak atanmalarına ilişkin uyuşmazlığın 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesi uyarınca çözümlenmesi gerektiği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/14, **Karar No:**2025/14

3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlükte olmadığı dönemde, il müdürü kadrosuna atanarak görev yapmakta olan ilgililerin, görevlerinden alınarak 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinin 2 numaralı alt bendi uyarınca araştırmacı kadrosuna atanma işlemlerinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yürürlüğe girmeden önce il müdürü olarak atananların bu görevlerinden alınarak araştırmacı olarak atanmalarına ilişkin uyuşmazlığın 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesi uyarınca çözümlenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yürürlüğe girmeden önce il müdürü kadrosuna atanan fakat anılan Kararname yürürlüğe girdikten sonra bu görevlerinden alınanlar hakkında, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin uygulanıp uygulanamayacağı hususu oluşturmaktadır.

21 Ocak 2017 tarih ve 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu'yla getirilen cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin, 09/07/2018 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından, bakanlıklar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan üst kademe kamu yöneticilerinin atama usûl ve esaslarını belirlemek amacıyla 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yürürlüğe konulmuştur. Kararname uyarınca, Kararname eki listelerde sayılan üst kademe yöneticilerini atama ve görevden alma yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi yürürlüğe girmeden önceki dönemde ise 15/04/2015 tarih ve 29327 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ve 09/07/2018 tarih ve 30473 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 177. maddesi ile yürürlükten kaldırılmakla birlikte yine aynı Kanun Hükmünde Kararna-

me'nin geçici 1. maddesi uyarınca uygulanmasına devam olunan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 18. maddesi uyarınca atamaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Aykırılığın giderilmesi istemine konu uyuşmazlıklarda, davacılar 2017 yılında İl Ticaret Müdürü kadrolarına atanmışlar, 2020 yılında 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin yürürlükte olduğu dönemde bu görevlerinden alınarak araştırmacı kadrosuna atanmışlardır. Bu atamaların yasal dayanağı ise 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 1. maddesi ile uygulanmaya devam edilen 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 18. maddesidir.

Bu durumda, aykırılığın giderilmesi istemine konu olaylarda 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi henüz yürürlükte değil iken 2017 yılında il müdürü kadrosuna atananların, bu görevden alınmaları durumunda, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesi uyarınca işlem tesis edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yürürlüğe girmeden önce il müdürü olarak atananların bu görevlerinden alınarak araştırmacı olarak atanmalarına ilişkin uyuşmazlığın 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin mülga ek 18. maddesi uyarınca çözümlenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

7. Kamu görevinden ihraç edildikten sonra yargı ya da OHAL komisyonu kararına istinaden kamu görevine iade edilenlerin, görevden ayrı kaldıkları döneme ilişkin banka promosyon ödemelerinden yararlanamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/6, **Karar No:**2025/15

Kamu görevinden ihraç edildikten sonra yargı ya da OHAL komisyonu kararına istinaden kamu görevine iade edilenlerin, görevden ayrı kaldıkları döneme ilişkin banka promosyon ödemesi istemlerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, kamu görevinden ihraç edilen ve yargı kararına ya da OHAL komisyon kararına istinaden kamu görevine iade edilenlerin, görevden ayrı kaldıkları döneme ilişkin banka promosyon ödemelerinden yararlanmalarının mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; kamu görevinden ihraç edildikten sonra yargı kararına veya OHAL komisyon kararına istinaden kamu görevine iade edilenlere, görevden ayrı kaldıkları döneme ilişkin banka promosyon ödemelerinin yapılıp yapılmayacağı hususu oluşturmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 164. maddesinin son fıkrasında; *"Üçüncü fıkra kapsamına giren personelin her türlü özlük haklarının ve tahakkuk işlemlerinin belli merkezlerden yapılabilmesi ve ödemelerin bankacılık sistemi aracılığı ile gerçekleştirilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmaya ve gerekli tedbirleri almaya Maliye Bakanlığı yetkilidir."* kuralına yer verilmiştir.

20/07/2007 tarih ve 26588 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Banka Promosyonları" konulu 2007/21 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nin 1. maddesinde, kamu görevlilerinin aylık ve ücretlerinin Maliye Bakanlığı Muhasabat Genel Müdürlüğünün (6) sıra nolu Tebliğinde belirtilen esas ve usuller çerçevesinde bankalar vasıtasıyla ödenmesine devam edileceği; 3. maddesinde, bankalar ile yapılacak protokollerin süresinin iki yıldan az, beş yıldan çok olamayacağı; aynı Genelge'nin 2010/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile değişik 4. maddesinde, banka tarafından verilecek promosyon miktarının tamamının personele dağıtılacağı; öte yandan aynı Genelge'nin 2008/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile değişik 5. maddesinde, dağıtılacak promosyonlar, ilgili banka tarafından personel adına açılan hesaba aktarılmak suretiyle ödeneceği düzenlemelerine yer verilmiştir.

Bu düzenlemeler uyarınca, kamu görevlilerinin maaş ve özlük hakları, bankalar ile kamu görevlisinin çalıştığı kurum arasında yapılan protokoller çerçevesinde bankalar aracılığıyla ödenmektedir. Kamu görevlilerinin aylık ve ücretlerinin ilgili bankada belirli bir süre kalması nedeniyle banka, bu paradan elde ettiği gelirin karşılığı olarak ilgili personele promosyon adı altında ödeme yapmaktadır. Diğer bir deyişle, kamu kurumları ile bankalar arasında belirli sürelerle imzalanan ve personel maaşlarının taraf bankaya yatırılması karşılığında maaşını bu bankadan alan personele, protokol süresince ilgili banka tarafından dönemler halinde belirli miktarda para ödenmesinin taahhüt edildiği protokollere istinaden gerçekleştirilen promosyon ödemelerinin kaynağını, ilgili kamu kurumu tarafından personelin aylık ve ücretlerinin belirli bir süre boyunca ilgili bankaya yatırılmış olması nedeniyle, bu paralardan ilgili bankanın elde ettiği nema oluşturmaktadır. Dolayısıyla kamu görevlilerine yapılan promosyon ödemeleri tamamen ilgili banka tarafından karşılanmaktadır.

Aykırılığa konu uyuşmazlıklarda ise, kamu görevinden çıkarıldıkları dönem içinde davacıların maaş almadığı, dolayısıyla ilgili banka hesabına yatırılan ve banka tarafından üzerinden gelir elde edilen ve personele dağıtılması gereken bir kazanç elde edilmediği görülmektedir. Davacıların yoksun kaldıklarını ileri sürdükleri promosyon ödemesinin, memurun özlük haklarını düzenleyen mevzuattan kaynaklı bir parasal hak da olmadığı dikkate alındığında, ilgili dönem içinde maaş almayanların promosyon ödemesine hak kazanmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, kamu görevinden ihraç edilen ve yargı kararına ya da OHAL komisyon kararına istinaden kamu görevine iade edilenlerin, görevden ayrı kaldıkları döneme ilişkin banka promosyon ödemelerinden yararlanmalarının mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

8. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen geçici 50. maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, sahne üstü ve gerisi hizmet grubunda sözleşmeli personel olarak görev yapan personelin, 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Personeli Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrasındaki sanatkâr memurlar arasında sayılan "rejisör yardımcısı" kadrosuna atanamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/10, **Karar No:**2025/16

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatlarında 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli olarak çalışan personelin, aynı Kanun'a eklenen geçici 50. madde kapsamında "rejisör yardımcısı" olarak atanma talepleriyle yaptıkları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 50. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihte, sahne üstü ve gerisi hizmet grubunda sözleşmeli personel olarak görev yapan personelin, 1309 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrasındaki sanatkar memurlar arasında sayılan "rejisör yardımcısı" kadrosuna atanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen geçici 50. maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, sahne üstü ve gerisi hizmet grubunda sözleşmeli personel olarak görev yapan personelin, 1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Personeli Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrasındaki sanatkâr memurlar arasında sayılan "rejisör yardımcısı" kadrosuna atanıp atanamayacağı hususu oluşturmaktadır.

657 sayılı Kanun'un geçici 50. maddesinde; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünde 28/11/2022 tarihi itibarıyla 4. maddenin (B) fıkrası kapsamında bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Cumhurbaşkanınca karar verilen sanatsal faaliyetlerde görevlendirilen solist sanatçı ve sanatçı ile sahne üstünde ve sahne gerisinde ihtiyaç duyulan hizmetler için belirlenmiş olan pozisyonlarda sözleşme ile çalışan ve anılan maddenin yürürlüğe girdiği tarih olan 26/01/2023 tarihi itibarıyla sözleşmesi devam edenler arasından, bu tarihten itibaren otuz gün içerisinde başvuruda bulunanların kadroya geçirileceği, hüküm altına alınmıştır. Anılan madde çerçevesinde, "solist sanatçı ve sanatçılar", durumlarına uygun sanatçı pozisyonlarına; sahne

üstü ve gerisinde görev yapan personelin ise, 1309 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (b) ve (c) fıkraları kapsamına giren pozisyonlardan kurumlarınca belirlenecek pozisyonlara atanacakları hüküm altına alınmıştır.

Bu çerçevede, ilgililerin atanacakları kadronun belirlenmesinde idare ile ilgililer arasında imzalanan ve 657 sayılı Kanun'un geçici 50. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihte devam eden hizmet sözleşmelerindeki pozisyonun ön plana çıkacağı ve anılan hizmet sözleşmelerine uygun olarak kadroya atanacakları açıktır. Dolayısıyla, 657 sayılı Kanun'un geçici 50. maddesinin yürürlüğe girdiği tarih olan 26/01/2023 tarihi itibarıyla, "sahne üstü ve gerisi hizmet grubu" sözleşmesini imzalayarak görev yapanların, 1309 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (b) ve (c) fıkraları kapsamına giren pozisyonlardan kurumlarınca belirlenecek pozisyonlara atanacakları konusunda şüphe bulunmamaktadır.

Aykırılığın giderilmesine konu edilen dosyalardaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden; davacılar tarafından, her ne kadar fiilen "reji asistanı/rejisör yardımcısı" gibi görev yaptıkları ileri sürülmekte ise de; davacıların, idare ile 657 sayılı Kanun'un geçici 50. maddesinin yürürlüğe girdiği yıl olan 2023 yılında "sahne üstü ve gerisi hizmet grubu" sözleşmesini imzaladıkları ve anılan hizmet sözleşmeleri kapsamında idare tarafından "sözleşmeli personel" olarak istihdam edildikleri anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 50. maddesi uyarınca kadroya atanma talebinde bulunan ilgililerin atanacakları kadroların, hizmet sözleşmelerine göre belirleneceği anlaşıldığından ve aykırılığın giderilmesine konu edilen dosyaların davacılarının da, sahne üstü ve gerisi hizmet grubunda sözleşme imzaladıkları görüldüğünden, 1309 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrasında "sanatkar memurlar" arasında sayılan "rejisör yardımcısı" kadrosuna atanmalarının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 50. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihte, sahne üstü ve gerisi hizmet grubunda sözleşmeli personel olarak görev yapan personelin, 1309 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrasındaki sanatkar memurlar arasında sayılan "rejisör yardımcısı" kadrosuna atanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

9. Sözlü sınavlara ilişkin olarak, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin, sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlamak için gerekli olduğu hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/9, **Karar No:**2025/17

Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde vekil imam/hatip olarak görev yapan personelin 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un geçici 20. maddesi uyarınca, memur kadrolarına geçiş yapabilmeleri için 2023 yılında yapılan sözlü sınavlarda adayların başarısız sayılmalarına ilişkin işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin, sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlamak için gerekli olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde vekil imam/hatip olarak görev yapan personelin, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un geçici 20. maddesi uyarınca, memur kadrolarına geçiş yapabilmeleri için yapılan sözlü sınavlara ilişkin olarak, sınav komisyonlarınca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanarak tutanağa bağlanmasının ve sözlü sınavda adaylara hangi soruların sorulduğunun kayıt altına alınmasının gerekli olup olmadığı hususu oluşturmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3. maddesinde, söz konusu Kanun'a hâkim olan temel ilkelere yer verilmiş; bu ilkeler ise, sınıflandırma, kariyer ve liyakat olarak belirtilmiştir. Anılan Kanun'da, liyakat ilkesi, kamu hizmetlerine girmede, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmede ve göreve son vermede liyakat sistemine dayanılması, işin ehline verilmesi ve bu sistemin eşit olarak tüm Devlet memurlarına uygulanmasını sağlamak olarak ifade edilmiştir.

Kamu görevine girme ve yükselmede liyakat ilkesi çerçevesinde, mevzuatımızda genel olarak yazılı sınavların yanında sözlü ve/veya mülakat sınavlarına da yer verilmektedir. Görsel, işitsel ve anlık gözlemlere yönelik değerlendirmeler içeren sözlü ve/veya mülakat sınavlarının da objektif nitelikte olması zorunludur.

Diğer tüm idari işlemlerin yargısal denetiminde olduğu gibi, sözlü sınavda başarısız sayılma işlemlerinin de, yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka uygunluğunun denetiminin yapılması gerekmektedir.

Ancak, niteliği itibarıyla görsel, işitsel ve anlık duruma ilişkin tespitler içermesi nedeniyle, sözlü sınav ve mülakatların objektifliğine ilişkin yargısal denetimin bilirkişi incelemesi gibi metotlarla yeniden değerlendirilmesini imkansız kılmaktadır.

İdari işlemlerin hukuka uygun olduklarına dair bir yargı kararına gereksinim duymadan hukuka uygun kabul edilerek ilgililer üzerinde hukukî sonuç doğurması olarak tanımlanabilen "hukuka uygunluk karinesi"ne göre, idarenin yaptığı işlemler, bu bağlamda sözlü ve mülakat değerlendirmeleri de aksi kanıtlanıncaya kadar hukuka uygun kabul edilir.

Sözlü sınavların yargısal denetimine ilişkin olarak; Kurulumuzca, adayların girdiği sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin gerektiği, bu durumun sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlayacağı içtihat olarak benimsenmektedir.

Bu çerçevede aykırılığa konu uyuşmazlıklar incelendiğinde, her ne kadar sınav komisyonunca Yönetmelikte ve sınav duyurusunda belirlenen konular çerçevesinde sorulan sorulara, adayların verdiği cevaplara ilişkin değerlendirme gerekçelerine yer verilerek adayların başarı puanları tutanak altına alınarak sözlü sınavlar gerçekleştirilmiş ise de, yargısal denetiminin yapılmasını sağlayacak biçimde sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların ve cevaplarının önceden hazırlanarak tutanağa bağlanmadığı, adaylara önceden hazırlanan sorulardan hangi soruların sorulduğunun da kayıt altına alınmadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin, sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlamak için gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanarak tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin, sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlamak için gerekli olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

10. Üniversitelerin tıp fakültelerinde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca hem öğretim üyesi hem de yönetici (dekan yardımcısı, başhekim yardımcısı) olarak görev yapan ve 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendi kapsamında görev yaptıkları birimin döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme alanlara, aynı zamanda öğretim üyesi sıfatıyla fiilen kliniklerde görev yapmaları nedeniyle, aynı maddenin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında "taban ödeme" yapılamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/7, **Karar No:**2025/19

Üniversitelerin tıp fakültelerinde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca hem öğretim üyesi hem de yönetici (dekan yardımcısı, başhekim yardımcısı) olarak görev yapan ve 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendi kapsamında görev yaptıkları birimin döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme alanların, yöneticilik görevlerinin yanında öğretim üyesi olarak fiilen kliniklerde görev yaptıklarından bahisle taraflarına aynı Kanun'un 58. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında "taban ödemesi"nin de yapılması taleplerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, üniversitelerin tıp fakültelerinde 2547 sayılı Kanun uyarınca hem öğretim üyesi hem de yönetici (dekan yardımcısı, başhekim yardımcısı) olarak görev yapan ve 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendi kapsamında görev yaptıkları birimin döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme alanlara, aynı zamanda öğretim üyesi sıfatıyla fiilen kliniklerde görev yapmaları nedeniyle, aynı maddenin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında "taban ödeme" yapılamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; üniversitelerin tıp fakültelerinde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca hem öğretim üyesi hem de yönetici (dekan yardımcısı, başhekim yardımcısı) olarak görev yapan ve 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin 1. fıkrasının (f) fıkrası kapsamında görev yaptıkları birimin döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme alanlara, aynı zamanda öğretim üyesi sıfatıyla fiilen kliniklerde görev yapmaları nedeniyle, aynı maddenin 1. fıkrasının (c) fıkrası kapsamında "taban ödeme" yapılıp yapılmayacağı hususu oluşturmaktadır.

İlgili mevzuat incelendiğinde; 2547 sayılı Kanun'un "Döner Sermaye" başlıklı 58. maddesi, yükseköğretim kurumlarında döner sermaye işletmesi kurulması, gelirlerin izlenmesi ve elde edilen gelirlerin dağıtımına ilişkin temel esasları belirlemiştir. Maddenin (c) fıkrası, tıp ve diş hekimliği fakülteleri ile sağlık uygulama ve araştırma merkezlerinde görev yapan personele döner sermaye gelirlerinden yapılacak ek ödemenin esaslarını düzenlerken, (f) fıkrası ise döner sermaye geliri elde edilen birimlerin dekan, başhekim ve bunların yardımcıları gibi yöneticilerine gelir getirici katkılarına bakılmaksızın görev yaptıkları birimin döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme yapılmasını hükme bağlamıştır.

Kanun'un 58. maddesinin (f) fıkrasında yer alan *"Bu fıkra kapsamında bulunan yöneticilere, mesai saatleri içerisinde verdikleri mesleki hizmetlerinden dolayı ayrıca ek ödeme yapılmaz."* şeklindeki açık hüküm, yöneticilik görevi yürüten personelin, yöneticilik payı haricinde, mesai saatleri içinde ifa ettikleri mesleki hizmetleri karşılığında ayrıca bir ek ödeme alamayacağını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in "Dağıtım esasları" başlıklı 5. maddesinin (9) fıkrasında yapılan düzenleme ile 2547 sayılı Kanunun 58. maddesinin (c) fıkrası kapsamındaki personele yapılan ek ödemenin; temel ek ödeme ile teşvik ek ödemesinden oluştuğu, temel ek ödemenin ise sabit ek ödeme ile taban ödeme toplamından müteşekkil olduğu belirtilmiştir. Aynı fıkranın (b) bendinde ise taban ödemenin, 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası kapsamındaki personele yapılacak bir ödeme olduğu, Ek-4'te yer alan tablodaki kadro unvanına göre belirlenen taban katsayısının en yüksek devlet memuru aylığı ile çarpımı sonucu bulunacağı, hesaplamada aktif çalışılan gün katsayısı ayrıca çarpan olarak kullanılacağı ifade edilmiştir. Taban ödemenin personel motivasyonunu artırma amacı taşıdığı ve mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara ödenmeyeceği de belirtilmiştir. Buna ek olarak, aynı fıkranın (ç) bendinde, mesai içi teşvik ek ödemesinin tavan tutarı, 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası uyarınca hesaplanacak tavan tutardan sabit ek ödeme tutarı ile taban ödeme tutarı düşülerek tespit edileceği belirtilmiştir. Taban ödemenin hesabında kullanılan çarpanlardan birinin aktif çalışılan gün sayısı olması ve taban ödemenin mesai içi teşvik ek ödemesinin tavan tutarının hesabında dikkate alınması söz konusu ödemenin mesai içi bir ek ödeme niteliğinde olduğunu göstermektedir.

Öte yandan, anılan Yönetmeliğin "Ek-4 Taban Ödeme Katsayı Cetveli" incelendiğinde, katsayıların belirlenmesinde kadro unvanı ile gelire katkı gibi ölçütlerin esas alındığı ve söz konusu cetvelde yöneticilere yer verilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Yönetmelikte taban ek ödemenin mesai saatleri içerisinde sunulan mesleki hizmetlerden bağımsız bir ödeme olduğuna ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Aksine, bu ödemenin personele yönelik bir ödüllendirme ve motivasyon artırma aracı olarak düzenlendiği belirtilmek suretiyle, mesai saatleri dâhilinde ifa edilen mesleki hizmetlerin karşılığı olduğu dolaylı biçimde ifade edilmiştir.

Bu durumda, taban ödeme, mahiyeti itibarıyla 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası kapsamında döner sermayeden ek ödeme alan personelin mesai saatleri içinde verdikleri hizmetler karşılığında aldıkları temel ek ödemenin bir unsurudur. Yönetici olarak 58. maddenin (f) fıkrası kapsamında ek ödeme alanlar için ise, Kanun'un 58. maddesinin (f) fıkrasındaki açık düzenleme gereği, mesai saatleri içerisindeki mesleki hizmetlerinden dolayı ayrıca ek ödeme yapılmayacağı esası geçerlidir.

Kanun'un 58. maddesinin (f) fıkrasının lafzı ve amacı dikkate alındığında, bu fıkra kapsamında yöneticilik görevi üstlenen personelin, yöneticilik görevi nedeniyle döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme alması karşılığında, mesai saatleri içindeki diğer mesleki hizmetlerinden dolayı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası kapsamında öngörülen taban ödemeyi ayrıca alması mümkün değildir. Aksi yöndeki yorum, Kanun'un 58. maddesinin (f) fıkrasındaki açık yasa hükmüne aykırılık teşkil edecek ve yönetici payından aldığı ek ödemeye ilave olarak mesai içi hizmet karşılığı ikinci bir ödeme yapılması sonucunu doğuracaktır. Döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan yapılan ek ödeme, yöneticinin gelir getirici katkısına bakılmaksızın yöneticilik görevi nedeniyle yapılan bir ödeme olup, yöneticinin mesai içindeki diğer mesleki hizmetlerinin bu paydan verilen ek ödeme kapsamında değerlendirilmiş olduğunun kabulü gerekir.

Bu itibarla, üniversitelerde hem öğretim üyesi hem de 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (f) fıkrası kapsamında yönetici (dekan yardımcısı, başhekim yardımcısı gibi) olarak görev yapan personelin, Kanun'un 58. maddesinin (f) fıkrasındaki *"mesai saatleri içerisinde verdikleri mesleki hizmetlerinden dolayı ayrıca ek ödeme yapılmaz"* hükmü gereğince, öğretim üyesi sıfatları nedeniyle yapılan döner sermaye ek ödemesinin bir unsuru olan taban ödemesini ayrıca almalarına yasal olarak imkân bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, üniversitelerin tıp fakültelerinde 2547 sayılı Kanun uyarınca hem öğretim üyesi hem de yönetici (dekan yardımcısı, başhekim yardımcısı) olarak görev yapan ve 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendi kapsamında görev yaptıkları birimin döner sermaye gelirlerinden yönetici payı olarak ayrılan tutardan ek ödeme alanlara, aynı zamanda öğretim üyesi sıfatıyla fiilen kliniklerde görev yapmaları nedeniyle, aynı maddenin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında "taban ödeme" yapılamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

11. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca Sualtı Arama ve Kurtarma Ekibi ve Kurbağa Adam Yönergesi kapsamında kurbağa adam kabul edilmeyi sağlayan sınav ve akabindeki eğitim üzerine düzenlenen sertifikaya sahip olanlara, 3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş ve Dalış Hizmetleri Tazminat Kanunu uyarınca dalış tazminatı ödenemeyeceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/21, **Karar No:**2025/20

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca Sualtı Arama ve Kurtarma Ekibi ve Kurbağa Adam Yönergesi kapsamında kurbağa adam kabul edilmeyi sağlayan sınav ve akabindeki eğitim üzerine düzenlenen sertifikaya sahip olan personelin, 3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş ve Dalış Hizmetleri Tazminat Kanunu uyarınca taraflarına dalış tazminatı ödenmesine ilişkin taleplerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca Sualtı Arama ve Kurtarma Ekibi ve Kurbağa Adam Yönergesi kapsamında kurbağa adam kabul edilmeyi sağlayan sınav ve akabindeki eğitim üzerine düzenlenen sertifikaya sahip olanlara, 3160 sayılı Kanun uyarınca dalış tazminatı ödenemeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca Sualtı Arama ve Kurtarma Ekibi ve Kurbağa Adam Yönergesi kapsamında kurbağa adam kabul edilmeyi sağlayan sınav ve akabindeki eğitim üzerine düzenlenen sertifikaya sahip olanlara, 3160 sayılı Emniyet Teşkilatı Uçuş ve Dalış Hizmetleri Tazminat Kanunu uyarınca dalış tazminatı ödenemeyeceği hususu oluşturmaktadır.

3160 sayılı Kanun'un 1. maddesinde; Kanun'un amacının, Emniyet Genel Müdürlüğünde kadrolu veya sözleşmeli olarak görevli pilot, pilot adayı ve uçuş ekibi ile kurbağa adam ve kurbağa adam adaylarının hizmet müddetlerinin, kendilerine ödenecek tazminatlar ile bu tazminatların ödenmesine dair esas ve usûllerin düzenlenmesi, olduğu belirtilmiş; "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendinde, "kurbağa adam ve kurbağa adam adayı", Emniyet Genel Müdürlüğünün düzenlemiş olduğu polis kurbağa adam kurslarını başarıyla bitirerek sertifika alan veya yurt içi-yurt dışı dalış okulu kurslarından sertifika alan ve sertifikası Emniyet Genel Müdürlüğünün yapacağı sınavdan sonra usulüne göre onaylanan emniyet personeli, olarak tanımlanmış; kurbağa adam olmak için

sayılan yerlerde fiilen dalış eğitimine başlayan emniyet personeline de "kurbağa adam adayı" denileceği belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 05/04/2007 tarih ve 5611 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile değişik "Tazminatın Ödenme Şartları ve Kesilmesi" başlıklı 6. maddesinin (g) bendinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan pilot, pilot adayı, uçuş ekibi, kurbağa adam ve kurbağa adam adayı personeline, sözleşmeli olarak çalışanlar dahil, bu Kanun'da belirtilen esaslar çerçevesinde durumlarına uygun tazminat ödeneceği kurala bağlanmıştır.

3160 sayılı Kanun, Emniyet Genel Müdürlüğünde kadrolu veya sözleşmeli olarak görevli pilot, pilot adayı ve uçuş ekibi personeli ile kurbağa adam ve kurbağa adam adaylarını kapsamakta olup, Kanun'da, uçuş ve dalış yapacak personel için bazı kıstaslar getirilmiştir. Buna göre, kurbağa adam olabilmek için, Emniyet Genel Müdürlüğünün düzenlemiş olduğu kurbağa adam kurslarını başarıyla bitirerek sertifika alınması ve eğer yurt içi-yurt dışı dalış okulu kurslarından sertifika alınmış ise; sertifikanın Emniyet Genel Müdürlüğünün yapacağı sınavdan sonra usulüne göre onaylanmış olması gerekmektedir.

Kanun'un "kapsam" başlıklı 2. maddesinden ve "kurbağa adam" tanımından, asıl olanın Emniyet Genel Müdürlüğünde kadrolu veya sözleşmeli olarak görevli personelin bu haktan yararlanması olduğu anlaşılmakla birlikte, 6. maddenin (g) bendi uyarınca, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan pilot, pilot adayı, uçuş ekibi, kurbağa adam ve kurbağa adam adayı personeline de bu Kanun'da belirtilen esaslar çerçevesinde durumlarına uygun tazminat ödenmesi gerektiği açıktır.

Özel bilgi, tecrübe ve uzmanlık gerektiren dalış görevinin riskli bir görev olduğu hususu da göz önünde bulundurulduğunda, bu görevi yapacak kişilerin iyi bir eğitimden geçmeleri ve belli şartları taşımaları gerektiği hususunda kuşku bulunmamaktadır.

Bu çerçevede, kanun koyucu, 3160 sayılı Kanun'dan yararlanmak için Emniyet Genel Müdürlüğünde kadrolu veya sözleşmeli olarak görevlendirilecek kurbağa adam ve kurbağa adam adayı personel için, anılan Genel Müdürlükçe yapılacak sınav sonunda başarılı olunması hâlinde alınacak sertifikaya sahip olma şartını getirmiş ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kurbağa adam ve kurbağa adam adayı personelin de bu Kanun'da belirtilen esaslar çerçevesinde söz konusu tazminattan yararlandırılabileceklerini düzenlemiştir.

Dolayısıyla, yurt içi ve yurt dışı dalış kurslarından sertifika almış "kurbağa adam" sıfatına sahip olan ve Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışmayan personelin de Emniyet Genel Müdürlüğünde çalışan kurbağa adamlarla aynı vasıflara sahip olmaları, anılan personel için aranan şartları taşımaları gerekmektedir.

Bu durumda, kurbağa adam olabilmek ve 3160 sayılı Kanun uyarınca dalış tazminatına hak kazanabilmek için, Emniyet Genel Müdürlüğünün düzenlemiş olduğu kurbağa adam kurslarını başarıyla bitirerek sertifika alınması ve eğer yurt içi-yurt dışı dalış okulu kurslarından sertifika alınmış ise; sertifikanın Emniyet Genel Müdürlüğünün yapacağı sınavdan sonra usulüne uygun olarak onaylanmış olması gerektiği yolundaki Kanun hükmü göz önüne alındığında, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca oluşturulan

"Kurbağa Adam Seçme ve Yeterlik Tespit Komisyonu" tarafından düzenlenen "Kurbağa Adam Seçme ve Yeterlik Sınavı" ve Çanakkale Deniz Polisi Eğitim Merkezinde gerçekleştirilen "dalış eğitimi"nin, Emniyet Genel Müdürlüğünün sertifika alan diğer kamu kurumlarında görevli personelin bu sertifikalarının onaylanmasına ilişkin ya da bu nitelikleri haiz bir sınav ve eğitim olmadığı, alınan kurbağa adam sertifikasının bu nitelikte bir sınavla onaylanmadığı görüldüğünden, davacıların, 3160 sayılı Kanun kapsamında dalış tazminatına hak kazanılabilmesi için gerekli olan şartları taşımadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca oluşturulan Kurbağa Adam Seçme ve Yeterlik Tespit Komisyonu tarafından düzenlenen "Kurbağa Adam Seçme ve Yeterlik Sınavı" ve Çanakkale Deniz Polisi Eğitim Merkezinde gerçekleştirilen dalış eğitiminin başarıyla tamamlayarak kurbağa adam sertifikasına sahip olanlara, 3160 sayılı Kanun uyarınca dalış tazminatı ödenmesinin mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

12. Ayniyat saymanı kadrosunda görev yapanların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 7417 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik "Hizmet Sınıfları İtibariyle Unvan veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler"i düzenleyen (I) Sayılı Cetvelin Genel İdare Hizmetleri Sınıfına ilişkin I. Bölümünün (ı) bendinde sayma yoluyla belirtilen kadrolar içerisinde belirtilen "sayman" kadrosu içerisinde yer almamaları nedeni ile 1. derecede olanlar açısından belirlenen 3600 ek göstergeden yararlanamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/15, **Karar No:**2025/31

Ayniyat saymanı kadrosunda görev yapanların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 7417 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik "Hizmet Sınıfları İtibariyle Unvan veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler"i düzenleyen (I) Sayılı Cetvelin Genel İdare Hizmetleri Sınıfına ilişkin I. Bölümünün (ı) bendi kadroları için düzenlenen 3600 ek göstergeden faydalandırılmaları taleplerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, ayniyat saymanı kadrosunda görev yapanların, 657 sayılı Kanun'un 01/07/2022 tarih ve 7417 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik Hizmet Sınıfları İtibariyle Unvan Veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeleri düzenleyen (I) Sayılı Cetvelin Genel İdare Hizmetleri Sınıfına ilişkin I. Bölümünün (ı) bendinde, *"Bölge müdür yardımcısı, il müdür yardımcısı, ilçe müdürü, daire başkan yardımcısı, başkan yardımcısı, şube müdürü, sayman, şube müdür yardımcısı, müdür yardımcısı, sayman yardımcısı, hazine sayman yardımcısı, yüksekokul sekreteri, enstitü sekreteri, merkez sekreteri, kurum sekreteri, birlik sekreteri, savunma sekreteri, genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, sivil savunma uzmanı kadrolarında bulunanlar, diğer müdür ve başkan unvanlı kadrolar ile bunların yardımcıları, (II) sayılı Cetvelde sayılan unvanların birinci derece dışındaki kadrolarında bulunanlar"* için 1. derecede olanlar bakımından belirlenen 3600 ek gösterge rakamından yararlanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; ayniyat saymanı kadrosunda görev yapanların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 7417 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik "Hizmet Sınıfları İtibariyle Unvan veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler"i düzenleyen (I) Sayılı Cetvelin Genel İdare Hizmetleri Sınıfına ilişkin I. Bölümünün

(ı) bendi kadroları için düzenlenen 3600 ek göstergeden faydalanıp faydalanamayacağı hususu oluşturmaktadır.

Anayasa'nın 128. maddesinde, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ve memurların nitelik, atanma, ödev, yetki, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiş, 657 sayılı Kanun'da da memurların hizmet şartları, nitelikleri, hak ve yükümlülükleri ile parasal ve özlük hakları objektif kurallara bağlanarak hukuki statüleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, Devlet personel rejimimiz ve bunun hukuki sujesi olan memurluk, statü hukukuna dayanmakta, kadroda bu hukukun ayrılmaz parçasını oluşturmaktadır.

Personel hukukunun temel kavramlarından olan kadro, kamu görevlisi ile idare arasında bağ kuran önemli bir araçtır. Asli ve sürekli bir kamu hizmetinin yürütüldüğü yerde varlığından söz edilebilen "kadro" kavramı; personelin bulunduğu yeri, yaptığı işi gösteren ve yürüttüğü asli ve sürekli kamu hizmetini tanımlayan önemli bir kavramdır. 657 sayılı Kanun'un 33. maddesinde öngörülen "Kadrosuz memur çalıştırılamaz." kuralı ile memurların bir kadroya bağlı olarak istihdam edilmelerinin zorunlu olduğu ifade edilmiş, kadro ile memur arasındaki bağlantı net bir şekilde ortaya konulmuştur.

657 sayılı Kanun'un 43. maddesinde, "ek gösterge" kavramı düzenlenmiş olup; anılan Kanun'a tabi kurumların kadrolarında bulunan personelin aylıklarının; hizmet sınıfları, görev türleri ve aylık alınan dereceler dikkate alınarak bu kanuna ekli I ve II sayılı cetvellerde gösterilen ek gösterge rakamlarının eklenmesi suretiyle hesaplanacağı belirtilmiştir. Anılan düzenlemede de belirtildiği üzere, personelin aylıklarının hesaplanmasındaki başlangıç noktası, görev yaptıkları kadrolar olup; yapılacak aylık ödeme, gösterge tablosundaki rakama, ek gösterge rakamlarının eklenmesi suretiyle bulunacak gösterge rakamı üzerinden hesaplanmaktadır.

Bu bağlamda, ek göstergeden yararlanmak için cetvellerde karşılığı gösterilen kadroların birine atanmış olmak gerekmektedir. 657 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı cetvel, hizmet sınıfları itibariyle unvan veya aylık alınan derecelere göre ek göstergeler düzenlemektedir. Dolayısıyla, 657 sayılı Kanun'a tabii kurumlarda çalışan personelin, hangi kadroda görev yapıyorsa o kadronun karşılığında belirtilen ek göstergeden yararlanacağı açıktır.

657 sayılı Kanun'un "Zam ve tazminatlar" başlıklı 152. maddesinde ise, görevin önemi, sorumluluğu ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak memurlara ödenecek zam ve tazminatlar düzenlenmiş olup; bu zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceği, miktarları, ödeme usul ve esaslarının Cumhurbaşkanı Kararı ile belirleneceği kurala bağlanmıştır.

Dolayısıyla, 657 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (B) bendinde düzenlenen "ek gösterge" kavramı ile anılan Kanun'un 152. maddesinde düzenlenen "memurlara ödenecek zam ve tazminat" kavramları birbirinden farklıdır.

Anayasa'nın 128. maddesinde de belirtildiği üzere, memurların ve diğer kamu görevlilerinin aylık ve ödeneklerinin kanunla düzenlenmesi zorunludur. Dolayısıyla, 657 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı ek gösterge cetvelinde kadroların tek tek sayıldığı dikkate alındığında, memurun parasal haklarını düzenleyen kuralların, yorum yoluyla kapsamlarının genişletilemeyeceğinden ancak kanuni bir düzenleme sonucunda anılan cetvellerde değişiklik yapılmasının mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bu itibarla, aykırılığın giderilmesine konu edilen dosyalardaki davacıların, "ayniyat saymanı" kadrosunda görev yaptıkları ve 657 sayılı Kanun'a tabii kurumlarda, "sayman" ve "ayniyat saymanı" kadrolarının ayrı kadrolar olduğu göz önüne alındığında; ayniyat saymanı kadrosunda görev yapanların 657 sayılı Kanun'a ekli (I) sayılı cetvelin (ı) bendinde sayma yoluyla belirtilen kadrolar içerisinde belirtilen "sayman" kadrosu içerisinde yer aldıklarının kabulü ile 1. derecede olanlar açısından belirlenen 3600 ek göstergeden yararlanabileceklerinin kabulünün mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, ayniyat saymanı kadrosunda görev yapanların 657 sayılı Kanun'un 7417 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişik "Hizmet Sınıfları İtibariyle Unvan veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler"i düzenleyen (I) Sayılı Cetvelin Genel İdare Hizmetleri Sınıfına ilişkin I. Bölümünün (ı) bendinde sayma yoluyla belirtilen kadrolar içerisinde belirtilen "sayman" kadrosu içerisinde yer almamaları nedeni ile 1. derecede olanlar açısından belirlenen 3600 ek göstergeden yararlanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

13. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 20/02/2014 tarih ve 9 sayılı kararının geçici 8. maddesi kapsamında bulunmayan sertifikalara istinaden sınıf öğretmenliğinden özel eğitim alanına geçişin olanaklı bulunmadığı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/18, **Karar No:**2025/33

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde sınıf öğretmeni olarak görev yapmakta iken farklı üniversitelerce düzenlenen "540 saatlik Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenliği Eğitim Programına" katılarak sertifika alanların, Milli Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünce yapılan 2024 yılı alan değişikliğine bağlı yer değişikliği duyurusuna istinaden özel eğitim alanına atanmak amacıyla yaptıkları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 20/02/2014 tarih ve 9 sayılı kararının geçici 8. maddesi kapsamında bulunmayan sertifikalara istinaden sınıf öğretmenliğinden özel eğitim alanına geçişin olanaklı bulunmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde sınıf öğretmeni olarak görev yapmakta iken farklı üniversitelerce düzenlenen "540 saatlik Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenliği Eğitim Programına" katılarak sertifika alanların aldıkları eğitimin ve bu eğitim sonucunda edindikleri sertifikaların Milli Eğitim Bakanlığınca duyurusu yapılan alan değişikliği başvurularında aranan eğitim koşulunu karşılayıp karşılamadığı hususu oluşturmaktadır.

Alan değişikliğine imkan tanıyan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin 60. maddesinin 3. fıkrasında, alan değişikliği işlemlerinin Bakanlıkça belirlenecek takvim çerçevesinde yapılacağı düzenlemesine yer verilmiş; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 20/02/2014 tarih ve 9 sayılı kararının geçici 8. maddesinin 2. fıkrasında ise, bu kapsamda düzenlenecek olan eğitim programının içeriğinin, yönteminin, uygulama esaslarının, başlama ve bitiş tarihlerinin, Personel Genel Müdürlüğü ile Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü koordinesinde belirleneceği kuralına yer verilmiştir.

Anılan Yönetmelik hükümleri ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20/02/2024 tarih ve 9 sayılı kararı esas alınarak hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığının 2024 yılı alan değişikliğine bağlı yer değişikliği duyurusunda, sınıf öğretmeni olarak görev yapmakta iken özel eğitim alanına atanmak isteyenlerin, Personel Genel Müdürlüğü ile Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü koordinesinde gerçekleştirilen "540 saatlik Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenliği Eğitim Programını" başarıyla tamamlama koşulunu taşımaları gerektiği ifade edilmiş; bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığının koordinesinde ve bilgisi dahilinde olmayan eğitimler kapsamında alınan sertifikalar doğrultusunda özel eğitim alanına geçmek üzere yapılan başvurular kabul edilmemiştir.

Mevzuatta yer alan, eğitim programının içeriğinin, yönteminin, uygulama esaslarının, başlama ve bitiş tarihlerinin, Personel Genel Müdürlüğü ile Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü koordinesinde belirleneceği kuralı karşısında, ilgililerin sair eğitim kurumlarında aldıkları eğitimlerin, hem davalı idarenin koordinesinde gerçekleştirilmemiş olması yönüyle hem de hangi eğiticilerin katılımı ile düzenlendiği, eğitim programının içeriğinin ne olduğu, davalı idarece belirlenen içerik, yöntem ve uygulama esasları ile uyumlu bulunup bulunmadığı, eğitim sonucunda herhangi bir sınav yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise söz konusu sınavın eğitim programı ile kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerileri ölçmeye uygun bulunup bulunmadığı hususlarının belirsiz olması yönüyle, mevzuatta öngörülen koşulları sağlamadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 20/02/2014 tarih ve 9 sayılı kararının geçici 8. maddesi kapsamında bulunmayan sertifikalara istinaden sınıf öğretmenliğinden özel eğitim alanına geçişin olanaklı bulunmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

14. Yabancı uyruklu kişiler tarafından, geçici koruma statüsü veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgelerinin iptaline ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamında otuz (30) günlük özel dava açma süresine tabi olduğu hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/13, **Karar No:**2025/34

Suriye uyruklu davacıların geçici koruma statülerinin veya bu statüye dayalı olarak verilen geçici koruma kimlik belgelerinin iptali/sonlandırılmasına ilişkin işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda, dava açma süresine ilişkin Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, yabancı uyruklu davacıların geçici koruma statülerinin veya bu statüye bağlı olarak verilen geçici koruma kimlik belgelerinin iptaline ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların, 6458 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamında otuz (30) günlük özel dava açma süresine tabi olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; yabancı uyruklu davacıların geçici koruma statülerinin veya bu statüye dayalı olarak verilen geçici koruma kimlik belgelerinin iptali/sonlandırılmasına ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, dava açma süresi değerlendirilirken, otuz (30) günlük özel dava açma süresinin mi (6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 1. fıkrasının 80. maddesi (ç) bendi), yoksa altmış (60) günlük genel dava açma süresinin mi dikkate alınması gerektiği hususu oluşturmaktadır.

6458 sayılı Kanun'un üçüncü kısmının ikinci bölümünde yer alan 80. maddesinin 1. fıkrasında, bu kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda uygulanacak hükümler belirtilmiş, Kanun'un 68. maddesinde düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72. ve 79. maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabileceği kuralına yer verilmiş; uyuşmazlıklara konu "geçici koruma" statüsü de anılan Kanun'un üçüncü kısmının dördüncü bölümünde düzenlenmiştir.

Bu durumda, 6458 sayılı Kanun'un 80. maddesi metninde de açıkça; bulunduğu kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yolu usulünün gösterildiğinin belirtilmesi ve anılan Kanun'da, söz konusu 80. madde ile geçici koruma statüsünü düzenleyen 91. maddenin aynı kısımda yer almaları karşısında, geçici koruma statüsü ile ilgili olarak idarelerce tesis edilecek işlemlerin 6458 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki diğer idari karar ve işlemlerden olduğu ve dolayısıyla bu işlemlerin iptali istemiyle açılacak davaların, otuz (30) günlük özel dava açma süresine tabi olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, yabancı uyruklu davacıların geçici koruma statülerinin veya bu statüye bağlı olarak verilen geçici koruma kimlik belgelerinin iptaline ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların, 6458 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamında otuz (30) günlük özel dava açma süresine tabi olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

15. Yabancı uyruklu kişiler tarafından, geçici koruma statüsü veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgesi verilmesi talebiyle yapılan başvuruların zımnen reddine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların, altmış (60) günlük genel dava açma süresine tabi olduğu hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/12, **Karar No:**2025/35

Suriye uyruklu davacıların geçici koruma statüsü veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgesi verilmesi talebiyle yapılan başvurularının zımnen reddine ilişkin işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda, dava açma süresine ilişkin Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, yabancı uyruklu davacılar tarafından, geçici koruma statüsü veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgesi verilmesi talebiyle yapılan başvuruların zımnen reddine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların altmış (60) günlük genel dava açma süresine tabi olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; geçici koruma statüsü veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgesi verilmesi talebiyle yapılan başvuruların zımnen reddine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, dava açma süresi değerlendirilirken, otuz (30) günlük özel dava açma süresinin mi (6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi), yoksa altmış (60) günlük genel dava açma süresinin mi dikkate alınması gerektiği hususu oluşturmaktadır.

6458 sayılı Kanun'un üçüncü kısmının ikinci bölümünde yer alan 80. maddesinin 1. fıkrasında, bu kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda uygulanacak hükümler belirtilmiş, Kanun'un 68. maddesinde düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72. ve 79. maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabileceği kuralına yer verilmiş; uyuşmazlıklara konu "geçici koruma" statüsü de anılan Kanun'un üçüncü kısmının dördüncü bölümünde düzenlenmiştir.

Kurulumuzun 14/05/2025 tarih ve E:2025/13, K:2025/34 sayılı kararı ile, *"6458 sayılı Kanun'un 80. maddesi metninde de açıkça bulunduğu kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yolu usulünün gösterildiğinin belirtilmesi ve anılan Kanun'da, söz konusu 80. madde ile geçici koruma statüsünü düzenleyen 91. maddenin aynı kısımda yer almaları karşısında, geçici koruma statüsü ile ilgili olarak idarelerce tesis edilecek işlemlerin 6458 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamındaki diğer idari karar ve işlemlerden olduğu ve dolayısıyla bu işlemlerin iptali istemiyle açılacak davaların, otuz (30) günlük özel dava açma süresine tabi olduğu sonucuna varıldığı" gerekçesiyle, Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın, "yabancı uyruklu davacıların geçici koruma statülerinin veya bu statüye bağlı olarak verilen geçici koruma kimlik belgelerinin iptaline ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların, 6458 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamında otuz (30) günlük özel dava açma süresine tabi olduğu"* doğrultusunda giderilmesine kesin olarak karar verilmiştir.

Öte yandan, dava açma süreleriyle ilgili olarak Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu, 15/03/2022 tarih ve E:2021/2, K:2022/1 sayılı kararı ile, *"Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tâbi olmasına rağmen, bu hususun işlemde ya da yazılı bildirimde açıklanmaması hâlinde, dava konusu işlemin tebliğ tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği yorumunun, hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkesi ile mahkemeye erişim hakkı arasındaki hassas dengeyi sağlayan bir özellik taşıdığı; ilgililere aşırı bir külfet yüklemediği, vergi mahkemelerinde 30 gün, Danıştayda ve idare mahkemelerinde 60 gün olan genel dava açma süresinin ilgilinin dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıklarını yapmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım almasına yetecek düzeyde olduğu; açık, anlaşılabilir ve ulaşılabilir olan genel dava açma sürelerinin mahkemeye erişimi zorlaştıran ya da engelleyen kısa süreler olarak nitelendirilemeyeceği, özel dava açma süresi yerine genel dava açma süresinin uygulanması sayesinde ilgilinin, işlemde başvuru yolu ve süresinin gösterilmemesinden dolayı uğradığı mağduriyetin, mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadan önleneceği"* gerekçesiyle, yazılı olarak bildirilen özel veya genel dava açma süresine tabi idari işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği doğrultusunda içtihadın birleştirilmesine yönelik karar vermişken, *"zımni ret işlemleri üzerine açılan davalarda, dava açma süresi hesaplanırken Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasındaki kural uygulanmak suretiyle dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay daire ve kurullarınca verilen kararlar arasında süregelen bir aykırılık bulunmadığı, dolayısıyla 2575 sayılı Kanun'un 39. maddesinde aranan lüzum unsurunun gerçekleşmediği"* gerekçesiyle, zımni ret işlemleri üzerine açılan davalarda dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay dava daireleri ve kurulları kararları arasındaki aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığına yönelik karar vermiştir.

Geçici koruma statüsüne ilişkin olarak idarelerce tesis edilecek işlemlere karşı açılacak davaların özel dava açma süresine tabi oldukları yargı kararıyla da kabul edilmiş olmakla birlikte, işbu aykırılığın giderilebilmesi için, özel dava açma süresine tabi bir konu olan

geçici koruma statüsünün veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgesinin verilmesi talebiyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında yapılacak başvuruların, idarelerce cevap verilmemek suretiyle zımnen reddedilmesinde, başka bir ifadeyle ortada ilgililere yazılı olarak bildirilen herhangi bir işlemin olmadığı durumlarda açılacak davaların hangi süreye tabi olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.

2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile dava açılabilir bir idari işlem niteliği kazanan zımni ret işlemlerinde, ortada ilgililere yazılı olarak tebliğ edilen bir işlem olmadığı, dolayısıyla Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca özel dava açma süresine tâbi olmasına rağmen, bu hususun idarelerce ilgililere işlem tesis edilmek suretiyle bildirilmediği dikkate alındığında, özel dava açma süresine tabi bir işlemin tesisi için başvuruda bulunan ilgililerin, konunun özel dava açma süresine tabi olduğunu bilmeleri beklenerek bu davalarda özel dava açma süresinin uygulanması, mahkemeye erişim hakkını zorlaştıracak bir yorum olup, bu nedenle özel dava açma süresine tabi bir işlemin tesis edilmesi için bile olsa, cevap verilmemek suretiyle reddedilmiş sayılan işlemlerde, 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde düzenlenen genel dava açma süresi olan altmış (60) günlük sürenin dikkate alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, aykırılığın giderilmesine konu edilen dava açma süresinin, 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamında aynı Kanun'un 7. maddesi uyarınca altmış (60) günlük genel dava açma süresine tabi olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, yabancı uyruklu davacılar tarafından, geçici koruma statüsü veya bu statüye bağlı olarak geçici koruma kimlik belgesi verilmesi talebiyle yapılan başvuruların zımnen reddine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davaların altmış (60) günlük genel dava açma süresine tabi olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

16. Üniversitelerin tıp fakültelerinde profesör olarak görev yapan ve aynı zamanda mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara, Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesinin 9. fıkrasının (b) bendi uyarınca "taban ödeme" yapılamayacağı hakkında.

Esas No:2025/31, **Karar No:**2025/38

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Üniversitelerin tıp fakültelerinde profesör olarak görev yapan ve aynı zamanda mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olan öğretim üyeleri tarafından, 15/09/2022 tarih ve 31954 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmeliğin 3. maddesi ile esas Yönetmeliğin 5. maddesinin 9. fıkrasına eklenen (b) bendi uyarınca "taban ödeme"nin yapılması istemiyle yapılan başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, üniversitelerin tıp fakültelerinde profesör olarak görev yapan, aynı zamanda mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara, Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesinin 9. fıkrasının (b) bendi uyarınca "taban ödeme" yapılmasının mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; üniversitelerin tıp fakültelerinde profesör olarak görev yapan aynı zamanda mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara, 15/09/2022 tarih ve 31954 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmeliğin 3. maddesi ile esas Yönetmeliğin 5. maddesinin 9. fıkrasına eklenen (b) bendi uyarınca taban ödemesi yapılıp yapılmayacağı hususu oluşturmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Döner sermaye" başlıklı 58. maddesi, yükseköğretim kurumlarında döner sermaye işletmesi kurulması, gelirlerin izlenmesi ve elde edilen gelirlerin dağıtımına ilişkin temel esasları belirlemiştir. Bu maddeye göre, yapılacak ek ödemenin oranları ile usul ve esasları; yükseköğretim kurumlarının hizmet sunum şartları ve kriterleri, personelin unvanı, görevi, çalışma şartları ve süresi, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ve mesleki uygulamalar ile ilgili performansı ve özellik arz eden riskli bölümlerde çalışma gibi hizmete katkı unsurları esas alınarak Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenecektir.

Bu Kanun maddesine dayanılarak hazırlanan Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin (Yönetmelik), "Dağıtım esasları" başlıklı 5. maddesinin -15/09/2022 tarih ve 31954 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile değişik- 9. fıkrasında yapılan düzenleme ile 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası kapsamındaki personele yapılan ek ödemenin; temel ek ödeme ile teşvik ek ödemesinden oluştuğu, temel ek ödemenin ise sabit ek ödeme ile taban ödeme toplamından müteşekkil olduğu belirtilmiştir. Aynı fıkranın (b) bendinde ise taban ödemenin, 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası kapsamındaki personele yapılacak bir ödeme olduğu, Ek-4'te yer alan tablodaki kadro unvanına göre belirlenen taban katsayısının en yüksek devlet memuru aylığı ile çarpımı sonucu bulunacağı, hesaplamada aktif çalışılan gün katsayısı ayrıca çarpan olarak kullanılacağı ifade edilmiştir. Taban ödemenin personel motivasyonunu artırma amacı taşıdığı ve mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara ödenmeyeceği de belirtilmiştir. Buna ek olarak, aynı fıkranın (ç) bendinde, mesai içi teşvik ek ödemesinin tavan tutarı, 2547 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (c) fıkrası uyarınca hesaplanacak tavan tutardan sabit ek ödeme tutarı ile taban ödeme tutarı düşülerek tespit edileceği belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 5. maddesinin 9. fıkrasının (b) bendine eklenen *"Ancak bu ödeme mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara ödenmez."* düzenlemesine göre, mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olan öğretim üyeleri taban ödeme alamayacaklardır. Ancak, Yönetmeliğe göre bu kişilerin taban ödeme dışındaki sabit ödeme ve teşvik ödemesi gibi diğer ödemelerden faydalanabildikleri anlaşılmaktadır.

Yönetmeliğin 5. maddesinin 9. fıkrasının (b) bendine eklenen söz konusu düzenlemenin iptali istemiyle açılan davada, Danıştay Sekizinci Dairesinin 04/09/2024 tarih ve E:2022/7070, K:2024/4282 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiş, bu karar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 11/06/2025 tarih ve E:2024/3085, K:2025/1251 sayılı kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

Bu durumda, üniversitelerin tıp fakültelerinde profesör olarak görev yapan, aynı zamanda mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara, Yönetmeliğin 5. maddesinin 9. fıkrasının (b) bendine eklenen

"Ancak bu ödeme mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara ödenmez." hükmü gereğince, personelin ödüllendirilerek motivasyonunun artırılması amacını taşıyan "taban ödeme"nin yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, üniversitelerin tıp fakültelerinde profesör olarak görev yapan, aynı zamanda mesai saatleri dışında serbest meslek faaliyetinde bulunan veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olanlara, 15/09/2022 tarih ve 31954 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmeliğin 3. maddesi ile esas Yönetmeliğin 5. maddesinin 9. fıkrasına eklenen (b) bendi uyarınca "taban ödeme" yapılmasının mümkün olmadığı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

17. Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde görev yapmakta iken olağanüstü hal döneminde yayımlanan kanun hükmünde kararnameler ile görevinden çıkarılan ve sonrasında görevine iade edilen emniyet personelinin kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe dönük rütbe terfi işlemlerinin ilgili kurullarda görüşülebilmesi için 2017 - 2019 yılları arasında yürürlükte bulunan mevzuatta yer alan sınav şartını yerine getirmeleri gerekmediği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/2, **Karar No:**2025/39

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında çeşitli rütbelerde emniyet personeli olarak görev yapmakta iken, olağanüstü hal döneminde yayımlanan kanun hükmünde kararnameler ile görevinden çıkarılan ve sonrasında görevine iade edilen emniyet personelinin kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe dönük rütbe terfi işlemlerinin ilgili kurullarda görüşülmesi taleplerinin, 2017 - 2019 yılları arasında yürürlükte bulunan mevzuatta yer alan sınav şartını yerine getirmedikleri için reddedilmesinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında görev yapan emniyet personeli statüsünde bulunan ve 15/07/2016 tarihli darbe girişiminin akabinde kamu görevinden çıkarılan, ardından Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararı ile kamu görevine iade edilenlerin, kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe yönelik rütbe terfi işlemleri bakımından 2017 - 2019 yılları yönünden, bu yıllarda yürürlükte bulunan mevzuata göre sınav şartını yerine getirmelerinin gerekli olmadığı, halihazırda yürürlükte olan mevzuatta terfi değerlendirmesi için ilgili Kurul gündemine alınma bakımından sınav şartı aranmayan rütbeler için, halihazırda yürürlükte bulunan mevzuat uygulanmak suretiyle sınav şartı aranmaksızın terfi durumlarının değerlendirilmesi yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında çeşitli rütbelerde emniyet personeli olarak görev yapmakta iken, 15/07/2016 tarihli darbe girişiminin akabinde ilan edilen olağanüstü hal döneminde yayımlanan kanun hükmünde kararnameler ekinde yer alan listelerde

adlarına yer verilerek kamu görevinden çıkarılan, sonrasında Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunca müracaatları kabul edilerek kamu görevine iade edilen davacıların, kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe dönük rütbe terfi işlemlerinin ilgili kurullarda görüşülebilmesi için 2017 - 2019 yılları arasında yürürlükte bulunan mevzuatta yer alan sınav şartını yerine getirmeleri gerekip gerekmediği hususu oluşturmaktadır.

2015 yılından itibaren mevzuatta terfi bakımından "yöneticilikle ilgili hizmet içi eğitimde başarılı olunması" şartı da aranmış ve bu şarta ilişkin değişiklikler yapılmış ise de, kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin maddi olaylar sadece "sınav şartı" bakımından ortaya çıkmış olup bu sınır içerisinde inceleme yapılmıştır. Öte yandan, 2019 yılından sonraki değişikliklerde de emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfilerde sınav şartı aranmaya devam ettiğinden, inceleme, bu döneme ilişkin olarak bu durumda bulunanları, yani 2019 yılından sonra da olsa emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi edecek olan Teşkilat personelini kapsamamaktadır. Bu rütbeye yönelik olarak sınav şartı yönünden değişiklik bulunmamaktadır.

Konu ve inceleme sınırları bağlamında emniyet hizmetleri sınıfının rütbe terfilerine ilişkin mevzuattaki gelişim şu şekilde olmuştur:

3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 55. maddesinde, 04/04/2015 tarihinde yürürlüğe giren 6638 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle rütbelere terfilerin maddede öngörülen sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere liyakate göre yapılacağı düzenlenmiş; Değerlendirme Kurullarında personelin rütbe terfiinin görüşülebilmesi için kurul gündemine alınma şartları arasında ise her rütbe yönünden olmak üzere, Yönetmelik'e uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olunması, şartlardan birisi olarak aranmıştır. Kanun'daki bu değişiklikle aynı doğrultuda olmak üzere 10/05/2015 tarihinde yürürlüğe konulan Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik'te de, Yönetmelik'e uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı sayılma, her rütbe bakımından terfi için kurul gündemine alınma şartları arasında zikredilmiştir.

Hal böyle iken, 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinde değişiklik yapan ve 24/12/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7196 sayılı Kanun ile rütbelere terfilerin liyakate göre yapılacağı düzenlenmiş ve kurullarda personelin rütbe terfiinin görüşülebilmesi ve kurul gündemine alınma için aranan şartlar arasında, yalnızca dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi için Yönetmeliğe uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olunması şartı aranmış, diğer rütbelere terfi için, daha önceki düzenlemede aranan, sınavlarda başarılı olma şartı kaldırılmıştır. Kanun'un bu düzenlemesi doğrultusunda yeniden düzenlenen Yönetmelik'te de, 28/05/2020 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile sadece dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi için Yönetmeliğe uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olunması şartı getirilmiştir.

Özetle söylenebilir ki, 04/04/2015 ila 24/12/2019 tarihleri arasında, her rütbede terfi kurullarında görüşme ve kurul gündemine alınma şartları arasında yazılı ve sözlü sınavda

başarılı olma şartı mevcut iken, 24/12/2019 tarihinde sonra böylesine bir şart sadece emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi için aranmıştır.

Öte yandan, 7075 sayılı Kanun'un yukarıda aktarılan kuralında da, olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler ekinde yer alan listelerde adlarına yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanlardan, yaptıkları müracaatlar neticesinde Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararı ile müracaatları kabul edilmek suretiyle kamu görevine iade edilmelerine karar verilenler hakkında, bu kararların nasıl tatbik edileceği kurala bağlanmıştır.

Aykırılığa konu uyuşmazlıklarda, davacılar 2019 yılından sonraki bir tarihte Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararı ile müracaatları kabul edilmek suretiyle kamu görevine iade edilmişlerdir.

Davacıların kamu görevlerine iade edilerek emniyet hizmetleri sınıfında göreve başladıkları esnada, terfi bakımından yalnızca emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfilerde sınav şartı bulunmaktadır.

İdare tarafından, bu halde bulunan personelin geçmişe yönelik terfi durumunun, 2017, 2018 ve 2019 yıllarına ilişkin olarak sınav şartının yerine getirilmesi halinde, 2020 ve sonraki yıllara ilişkin olarak ise sınav şartı aranmaksızın, terfilere yönelik yapılacak olan Değerlendirme Kurullarınca değerlendirileceği yönünde işlemler tesis edilmiştir.

Davacılar, kamu görevinden çıkarılmış, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararı ile görevlerine iade edilmişlerdir ve bu süreçte statü dışında kalmışlardır.

Davacıların statü dışında bulundukları süreçte, rütbe terfiine ilişkin mevzuatta değişiklik yapılarak, daha önce mevcut olan sınav şartı yürürlükten kaldırılmıştır.

Halihazırda yürürlükte bulunmayan bir mevzuatın uygulanmasının hukuki ve fiili manada güçlükler oluşturabileceği; yürürlükte olmayan ve sınavda başarılı olma yükümlülüğü öngören mevzuatın tatbik edilmesinin, kamu görevine iade edilenlere 7075 sayılı Kanun'un sağladığı imkana ve tatmine nazaran bariz bir nispetsizlik göstereceği; yürürlükte olmayan mevzuatın uygulanmamasının aşılamaz bir engel olmadığı; ilgililerin durumunun eski hale getirilmesi bakımından en uygun alternatif çözümün bu şekilde olduğu; bu dönem için, halihazırda yürürlükte bulunmayan sınav şartı aranmasının, kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi maksadını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca da karşılık gelmediği; Teşkilat yapısına bağlı olarak, gelinen aşamada sınav şartının kaldırılmış olduğu; idarece, yürürlükte bulunmayan sınav şartının geçmişe yönelik olarak uygulanmasını gerektirecek, kabul edilebilir ölçüde hukuki ve fiili mecburiyetler de gösterilmediği, böylesine bir durumun kamu yararı ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından gerekli ve ölçülü olduğunun da söylenemeyeceği, zira bir yükümlülüğün ortadan kaldırılmış bulunduğu göz önüne alındığında, 7075 sayılı Kanun'a göre, müracaatı kabul edilerek kamu görevine iade edilenler yönünden, kamu görevinden çıkarılmalarına ilişkin kanun hükmünde kararname hükümleri tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılacağından, bunların statü dışında kaldıkları 2017, 2018 ve 2019 yılları için geçmişe yönelik terfi değerlendirme-

sinin yapılmasında, yeniden atandıkları dönem sonrasında yürürlükte olan mevzuatın uygulanması gerektiği, bu mevzuatta sınav şartının bulunmadığı ve sınav şartı aranmadan yetkili Kurul gündemine alınarak terfi değerlendirmelerinin yapılabileceği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında görev yapan emniyet personeli statüsünde bulunan ve 15/07/2016 tarihli darbe girişiminin akabinde ilan edilen olağanüstü hal döneminde yayımlanan kanun hükmünde kararnameler ekinde yer alan listelerde adlarına yer verilerek kamu görevinden çıkarılan, ardından Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna müracaat eden ve müracaatları kabul edilerek kamu görevine iade edilenlerin, kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe yönelik rütbe terfi işlemleri bakımından 2017 - 2019 yılları yönünden, bu yıllarda yürürlükte bulunan mevzuata göre sınav şartını yerine getirmelerinin gerekli olmadığı, halihazırda yürürlükte olan mevzuatta terfi değerlendirmesi için ilgili Kurul gündemine alınma bakımından sınav şartı aranmayan rütbeler için, halihazırda yürürlükte bulunan mevzuat uygulanmak suretiyle sınav şartı aranmaksızın terfi durumlarının değerlendirilmesi yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

18. Eylemin idariliğinin, herhangi bir şekilde daha önceden öğrenilemediği uyuşmazlıklarda, vazife malullüğü hakkında idare mahkemesince verilen iptal kararının, eylemin idariliğini ortaya çıkaran bir olgu olarak kabul edilerek, dava açma süresinin bu kararın tebliğinden itibaren hesaplanması gerektiği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/58, **Karar No:**2025/46

Askerlik vazifelerini yerine getirdikleri esnada vefat eden ve vefatın üzerinden otuz yılı aşkın bir zamanın geçmesinin ardından, murislerinin vazife malulü sayılması için yapılan başvuruların reddi işlemlerine ilişkin verilen iptal kararları üzerine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi uyarınca, vefata sebep olan eylemin idariliğinin vazife malullüğü kararlarının tebliği ile öğrenildiğinden bahisle açılan tam yargı davalarından doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, vazife malullüğü kararının eylemin idariliğini ortaya çıkaran bir olgu olarak dikkate alınması ve öğrenmenin vazife malullüğüne ilişkin idare mahkemesi kararının tebliğinden sonra başlayacağı gerekçesiyle, dava açma süresinin bu kararın tebliğinden itibaren hesaplanması gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; eylemin idariliğinin, olayın gerçekleştiği tarihte veya sonrasında herhangi bir şekilde öğrenilmediği uyuşmazlıklarda, vazife malullüğü hakkında verilen yargı kararının, eylemin idariliğini ortaya çıkaran bir olgu olarak dikkate alınıp alınamayacağı hususu oluşturmaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi uyarınca, idari dava türleri arasında, idari eylemler ve işlemlerden doğan tam yargı davalarına yer verilmiş olup, aynı Kanun'un 13. maddesinde, idari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gerektiği kurala bağlanmıştır.

İdari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazminine yönelik olan tam yargı davalarının açılabilmesi, eylemin idariliğinin ve zararın bilinmesine bağlıdır.

İdari eylem, idarenin faaliyetleri sırasında yaptığı bir hareketi, aldığı bir tutumu, başka anlatımla, öncesinde bir idari işlem bulunmayan salt maddi tasarrufları veya gerçekleşen bir olayı anlatır.

İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması, dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmelidir.

Bir eylemin idariliği ve doğurduğu zarar bazı durumlarda eylemin gerçekleşmesiyle, kimi zaman da değişik araştırma ve incelemelerden, hatta ceza davalarından sonra ortaya çıkabilmektedir.

Özellikle, kamu görevlilerinin idari tasarrufta bulunurken uyulması zorunlu görülen kurallara uymamaları nedeniyle kendilerine izafe edilebilecek nitelikte olmakla birlikte, resmi yetkilerin kullanımı sırasında gerçekleştiği için idaresinden de ayrılamayan görev kusurlarından doğan zararın tazmini istemiyle açılacak tam yargı davalarında eylemin idariliği, zararın, kamu görevlisinin kişisel kusurundan mı, görev kusurundan mı kaynaklandığının ceza muhakemesi sonucunda belirlenmesiyle ortaya çıkabilmektedir.

Bu nedenlerle, 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesinde öngörülen bir ve beş yıllık sürelerin eylemin idariliğinin ve doğurduğu zararın ortaya çıktığı tarihten itibaren hesaplanması zorunludur. Aksi yorumun, dava açma yolunun kullanımını güçleştirerek hak arama hürriyetini olumsuz etkileyeceğini belirtmek gerekir. Anılan Kanun hükmünde öngörülen tam yargı davalarının, idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazminine yönelik olması sebebiyle davanın açılabilmesi için eylemin idariliğinin ve yol açtığı zararın ortaya çıkması zorunludur.

Dosyaların incelenmesinden, davacıların murislerinin, askerlik vazifelerini yerine getirdikleri esnada vefat ettikleri, vefatın üzerinden otuz yılı aşkın bir zamanın geçmesinin ardından, varislerin, vefat eden murislerinin vazife malulü sayılması için yaptıkları başvuruların reddi işlemlerinin iptali istemiyle açtıkları davalarda verilen iptal kararları üzerine, taraflarca 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca, vefata sebep olan eylemin idariliğinin vazife malullüğü kararlarının tebliği ile öğrenildiği ileri sürülerek, tam yargı davaları açıldığı anlaşılmaktadır.

Kişinin vazife malulü olduğuna karar verilmesinin, eylemin idariliğinin herhangi bir şekilde daha önceden öğrenilmediği durumlarda, eylemin idariliğini ortaya çıkarıp çıkarmayacağı hususunda kanaate varılabilmesi için, vazife malullüğü kavramının irdelenmesi ve anlamının ortaya konulması gerekmektedir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca, maluliyet, iştirakçilerin vazifelerini yaptıkları sırada vazifelerinden doğmuş olursa vazife

malullüğü olarak tanımlanmaktadır. Nitekim, anılan Kanun'un 48. maddesine göre maluliyet, keyif verici içki ve her çeşit maddeler kullanmaktan, kanun, tüzük ve emir dışında hareket etmiş olmaktan, yasak fiilleri yapmaktan, intihara teşebbüsten ve her ne suretle olursa olsun kendisine veya başkalarına menfaat sağlamak veya zarar yapmak maksadından doğmuş olursa, bunlara uğrayanlar hakkında vazife malulullüğü değil adi malullük hükümleri uygulanacaktır. Dolayısıyla, kamu görevlisinin malullüğünün, görevinden doğan ve görevi sırasında meydana gelen ve kendisine sorumluluk yüklenemeyen bir malullük olduğu yolunda yargı yerlerince yapılmış bir tespitin olması, eylemin idariliğini de ortaya koyan bir tespit olacaktır.

Vazife malullüğüne ilişkin yargı kararlarında yer alan, "askerlik vazifesi esnasında meydana gelen ölüm olaylarının, görevden doğduğu ve görev sırasında meydana geldiği, müteveffaların kendi eylemlerinin ölüme sebebiyet verdiği yolunda bir bilgi ya da belge sunulmadığı" yolundaki tespitlerin, ölüm olayının öğrenildiği anda veya sonrasında herhangi bir şekilde eylemin idariliğinin ortaya çıkmadığı durumlarda, ölüm olayına sebebiyet veren olguya, eylemin idariliğine dair bir bilgiye ve veriye sahip olmalarını sağlayan tespitler olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, eylemin idariliğine ilişkin tespitlere yer verilen vazife malullüğüne ilişkin idare mahkemesi kararının tebliği üzerine, eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda, öğrenmenin vazife malullüğüne ilişkin mahkeme kararının tebliğinden sonra başlayacağı kabul edilmelidir.

Öte yandan, vazife malullüğüne ilişkin yargı kararının sonradan bozulmuş olması, tarafların idariliği, bozulan kararın kendilerine tebliği ile öğrendikleri sonucunu değiştirmeyecek olup, uyuşmazlığın esası çözümlenirken anılan kararın bozulmuş olmasının mahkemece dikkate alınacağı tabiidir.

Sonuç olarak, eylemin idariliğinin, herhangi bir şekilde daha önceden öğrenilmediği uyuşmazlıklarda, vazife malullüğü hakkında idare mahkemesince verilen iptal kararının, eylemin idariliğini ortaya çıkaran bir olgu olarak dikkate alınması ve 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesinde yer alan bir ve beş yıllık sürelerin, bu kararın tebliğinden itibaren hesaplanması gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

19. Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli kadrolarda (vaiz, müftü) görev yapmakta iken Başkanlığın yurt dışı teşkilatı bünyesinde sürekli göreve atanan ve görev süresi sona eren personelin, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6/4-(b) bendi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35/9-(c)-2 bendi uyarınca Diyanet İşleri Uzmanı (kariyer) kadrosuna atanamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/55, **Karar No:**2025/52

Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli kadrolarda (vaiz, müftü) görev yapmakta iken Başkanlığın yurt dışı teşkilatı bünyesinde din hizmetleri ataşesi olarak görev yapan personelin, görev sürelerinin sona ermesinin ardından, 10/07/2018 tarih ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3 sayılı Üst Kademe Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi uyarınca Diyanet İşleri Uzmanı (kariyer) kadrosuna atanma talebiyle yaptıkları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli kadrolarda (vaiz, müftü) görev yapmakta iken Başkanlığın yurt dışı teşkilatı bünyesinde sürekli göreve atanan ve görev süresi sona eren personelin, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6/4-(b) bendi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35/9-(c)-2 bendi uyarınca Diyanet İşleri Uzmanı (kariyer) kadrosuna atanamayacakları yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli kadrolarda (vaiz, müftü) görev yapmakta iken Başkanlığın yurt dışı teşkilatı bünyesinde sürekli göreve atanan ve görev süresi sona eren personelin, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6/4-(b) bendi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35/9-(c)-2 bendi uyarınca Diyanet İşleri Uzmanı (kariyer) kadrosuna atanıp atanamayacakları hususu oluşturmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümlenebilmesi bakımından, kamu kurum ve kuruluşlarında kariyer uzmanı istihdamına ilişkin hukuki çerçevenin öncelikle açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda açık bir tanım yer almamakla birlikte, "kariyer meslekler"e dâhil kadrolar, atanma şartları ve kadro unvanları belirtilmek suretiyle, anılan Kanun'un 36. maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi, ek 40. ve ek 42. maddeleri ile Kanun'un eki (I) sayılı Ek Gösterge Cetveli ve (IV) sayılı Makam Tazminatı Cetvelinde düzenlenmiştir. Kariyer uzmanlara ilişkin temel konular ise aynı Kanun'un ek 41. maddesinde yer almaktadır.

657 sayılı Kanun'un 36/A-11. maddesinde, kariyer uzmanlarının da içinde yer aldığı kariyer mesleklere ilişkin kadrolara topluca yer verilmiş ve özel yeterlik sınavı yönetmeliklerine göre yapılacak yeterlik sınavlarında başarı göstererek uzman yardımcılığından uzmanlığa atanmaları sırasında kariyer uzmanlar için, ayrıca bir derece yükselmesi uygulaması öngörülmüş, ayrıca, ek gösterge, özel hizmet tazminatı, denetim tazminatı, makam tazminatı, ücret göstergesi, tazminat göstergesi gibi konularda da 657 sayılı Kanun'da ve diğer mevzuatta kariyer uzmanlar hakkında özel düzenlemelere yer verilmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında uzman istihdamının dayanağı olan 657 sayılı Kanun'un "Uzman İstihdamı" başlıklı ek 41. maddesinde ise; bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla, kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında uzman ve uzman yardımcılarının istihdam edilebileceği, uzman yardımcılığına atanabilmek için mezkur Kanun'un 48. maddesinde sayılan şartlara ek olarak yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve en az dört yıllık lisans eğitimi veren ilgili öğretim kurumlarından mezun olma şartının aranacağı, uzman yardımcılarının mesleğe özel yarışma sınavıyla alınacağı, uzman yardımcılığına atananların ise en az üç yıl çalışacakları ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezlerinin kabul edilmesi koşuluyla yeterlik sınavına girecekleri, bu sınavda başarılı olmaları ve Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı'ndan gerekli düzeyde yabancı dil yeterliği almaları durumunda uzman kadrolarına atanabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Görüldüğü üzere, 657 sayılı Kanun, uzman kadrolarına atanma bakımından memur kadroları için öngörülen genel şartlara ek olarak özel koşullar belirlemiş; bu suretle kamu kurum ve kuruluşlarında uzmanlığı, birden fazla sınav, tez ve yeterlik aşamasını içeren bir sürecin sonunda elde edilen kariyer meslek unvanı olarak düzenlemiştir.

Buna karşın uzman unvanına sahip tüm meslekler kariyer uzmanlığı olarak nitelenmemektedir. Örneğin genel idari hizmetler sınıfına dâhil uzman unvanlı memur kadroları bulunabilmekte olup bunlar kariyer uzmanlığı kapsamına girmemektedir. 657 sayılı Kanun'daki düzenlemelerden hareketle yasa koyucunun kariyer uzmanlık kadrolarını, kadro unvanlarında uzman ibaresi bulunan "eğitim uzmanı", "uzman", "uzman tabip", "adli tıp uzmanı", "uzman jandarma", "uzman öğretmen" kadroları gibi diğer memuriyet kadrolarından farklı bir hukuki statüde düzenlediği; dolayısıyla bu gibi kadroların kariyer uzmanlıkla doğrudan bir ilgisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu genel çerçeve içinde, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 11. maddesi uyarınca, Başkanlık merkez teşkilatında "Diyanet İşleri Uzma-

nı" ve "Uzman Yardımcısı" unvanlı personel istihdam edilmektedir. Uzman yardımcılığı kadrosuna atanabilmek için, 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinde yer alan genel şartların yanı sıra, en az lisans düzeyinde dinî yükseköğrenim mezunu olmak ve yarışma sınavında başarılı bulunmak gerekmektedir. Uzman yardımcılığı kadrosuna atananlar, en az üç yıl fiilen görev yaptıktan ve öngörülen yabancı dil yeterliğini sağladıktan sonra hazırlayacakları uzmanlık tezinin kabulü üzerine meslekî yeterlik sınavına girmeye hak kazanmaktadır. Bu sınavda başarılı olanlar, "Diyanet İşleri Uzmanı" unvanını kazanmaktadır. Söz konusu personel, Başkanlığın hizmet alanlarına göre ihtisaslaştırılmakta ve merkez birimlerinde görevlendirilmektedir.

Öte yandan; 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin A/11 maddesinde, Diyanet İşleri Uzman Yardımcılarının mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınacağı belirtilmiştir.

Diğer yandan, 633 sayılı Kanun'un 18/A maddesinde; Başkanlık yurt dışı teşkilatının 13/12/1983 tarih ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına göre kurulan müşavirlik ve ataşeliklerden oluştuğu, yurt dışı sürekli görev süresinin üç yıl olduğu, bu sürenin hizmetin gerektirdiği hâllerde Cumhurbaşkanının onayı ile bir yıla kadar uzatılabileceği ve söz konusu hükmün müteakip yurt dışı atamalarında da uygulanacağı kuralına yer verilmiştir.

Mevzuatımızda üst kademe kamu yöneticilerinin atanması, görev sürelerinin sona ermesi veya görevden alınmaları hâlinde hangi kadrolara atanacaklarına ilişkin esas ve usuller, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesi ile 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde düzenlenmiş olup, bu hükümlerle söz konusu yöneticilerin statüsüne özgü ayrı bir atama rejimi öngörülmüştür.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinde, üst kademe kamu yöneticilerinin kadro, pozisyon ve görevlerine ilişkin genel hususlar düzenlenmiştir. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında, üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevleri ile yurt dışındaki sürekli görevlere, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde belirtilen şartları taşımak kaydıyla, 657 sayılı Kanun'un atanma, sınav, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümlerine bağlı olmaksızın atama yapılabileceği, ancak bu şekilde atanmış olmanın, kamu kurum ve kuruluşlarındaki diğer kadro, pozisyon veya görevlere atanma ya da kamuda herhangi bir statüde çalışma açısından kazanılmış hak sağlamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Anılan maddenin dokuzuncu fıkrasında ise, üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon ve görevlerinde bulunurken görevden alınan veya görevleri sona eren personelin durumu düzenlenmiş; (c) bendinin ikinci alt bendinde, söz konusu görevlerde en az üç yıl çalışmış olanların, görevden alındıkları veya görevlerinin sona erdiği kuruma ait idari uzman unvanlı kadro veya pozisyonlara Cumhurbaşkanınca, bakanlarca veya atamaya yetkili amirlerce atanabileceği hükme bağlanmıştır.

3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6. maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde ise; Kararname'ye ekli (II) sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlerde bulunmakta iken görevden alınanlardan, kamu kurumlarında en az üç yıl görev yapmış

olan; daire başkanı kadro ve pozisyonunda bulunanlar ile genel müdürden daha alt düzeydeki kadro, pozisyon veya görevlerde görev yapanlar ve taşra teşkilatında il müdürü ile bölge müdürü kadro, pozisyon ve görevlerinde bulunup görevlerinden alınanların, 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan denetim elemanı veya uzman kadrolarına (kariyer uzman) ya da bunlara denk pozisyonlara atanabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35. maddesinin dokuzuncu fıkrasının (c) bendinin ikinci alt bendi uyarınca, üst kademe kamu yöneticisi kadro, pozisyon veya görevlerinde bulunurken görevden alınan ya da görev süresi sona eren kamu görevlilerinin, görevden alındıkları veya görevlerinin sona erdiği kuruma ait idari uzman unvanlı kadro veya pozisyonlara atanabilecekleri, buna karşılık Diyanet İşleri Başkanlığının yurt dışı teşkilatında sürekli göreve atanan ve görev süreleri sona eren personelin, anılan hüküm kapsamında Diyanet İşleri Uzmanı (kariyer uzmanı) kadrosuna atanmasına hukuken imkân bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli kadrolarda (vaiz, müftü) görev yapmakta iken Başkanlığın yurt dışı teşkilatı bünyesinde sürekli göreve atanan ve görev süresi sona eren personelin, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 6/4-(b) bendi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 35/9-(c)-2 bendi uyarınca Diyanet İşleri Uzmanı (kariyer) kadrosuna atanamayacakları yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

20. Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde sözleşmeli personel statüsünde dağıtıcı olarak görev yapan personelin, haftalık 40 saati aşan ve süreklilik arz edecek şekilde tatil günü olan cumartesi günleri çalıştırılmalarının mümkün olduğu hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/56, **Karar No:**2025/54

Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde (PTT), 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi olarak sözleşmeli personel statüsünde dağıtıcı olarak görev yapan personelin, haftalık 40 saati aşan ve süreklilik arz eden fazla mesai çalışmasının (6. gün olan cumartesi günü çalıştırılmalarının) kaldırılması istemiyle yaptıkları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, PTT'de 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi olarak sözleşmeli personel statüsünde dağıtıcı olarak görev yapanların, haftalık 40 saati aşacak şekilde tatil günü olan cumartesi günleri sürekli olarak çalıştırılmalarının mümkün olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi olarak PTT'de sözleşmeli personel statüsünde dağıtıcı olarak görev yapan davacıların, haftalık 40 saati aşacak şekilde tatil günü olan cumartesi günleri sürekli olarak çalıştırılmalarının mümkün olup olmadığı hususu oluşturmaktadır.

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kamu iktisadi teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşlarının, ekonomik gereklere uygun olarak özerk biçimde, verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda faaliyet göstermeleri, kendi aralarında ve milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardımcı olmaları ve bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmaları amaçlanmıştır. Bu düzenleme, PTT'nin de dahil olduğu kamu iktisadi teşebbüslerinin idari ve mali yapılanmalarında işletme esnekliği ve ekonomik rasyonalite esaslarını öne çıkarmaktadır.

399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi teşebbüslerde çalışan personelin statüsünü, çalışma koşullarını ve özlük haklarını düzenlemiştir. Bu kapsamda personel rejiminde; verimlilik, kârlılık, maliyet bilinci ve liyakat ilkeleri esas alınmıştır.

6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu ise, posta sektörünün serbestleştirilmesini, etkin, kaliteli ve kesintisiz hizmet sunulmasını ve posta hizmetlerinin evrensel nitelikte yürütülmesini öngörmektedir. Kanun'un 6. ve 13. maddeleri uyarınca, belirli posta hizmetleri (yurt içi ve yurt dışı haberleşme gönderileri, tebligatlar ve TSK posta hizmetleri) PTT'nin tekelinde olup, PTT evrensel posta hizmet yükümlüsü sıfatıyla ülke genelinde kesintisiz hizmet vermekle yükümlüdür. PTT'nin faaliyet alanı yalnız posta değil, kargo, lojistik, ödeme, elektronik tebligat ve benzeri hizmetleri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu hizmetin niteliği gereği, posta ve tebligat işlemlerinin sürekli, aralıksız ve kamu yararı gözetilerek yerine getirilmesi zorunludur.

PTT'de görev yapan personelin hukuki statüsü, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve PTT İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik hükümlerine tabidir. Bu düzenlemelere göre haftalık çalışma süresi 40 saat olup, iş ve iş yerinin çalışma şartlarına göre çalışma ve tatil günleri ile günlük sekiz saatin üzerinde çalışmayı gerektiren hizmetlerdeki çalışma şekillerinin belirlenmesi yetkisi PTT Genel Müdürlüğüne bırakılmıştır.

Yönetmelik'in 40. maddesi uyarınca personele haftada en az bir gün istirahat verilmesi zorunlu olmakla birlikte, 41. maddesinde hizmetin niteliği itibarıyla devamlılık arz eden görevlerde, Yönetim Kurulu tarafından belirlenen usuller çerçevesinde normal çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde de fazla çalışma yaptırılabileceği öngörülmüştür.

Ayrıca, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 30. maddesinde, zorunlu ve istisnai hallerde normal çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde fazla çalışma yaptırılabileceği ve bu çalışmalar karşılığında fazla çalışma ücreti ödeneceği düzenlenmiştir.

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi kuruluşların birçoğunun faaliyet alanlarında özel sektör işletmeleri de bulunmakta ve bu kuruluşlar, serbest piyasa koşulları içerisinde rekabet esasına dayalı olarak faaliyet göstermektedir. Bu nedenle, söz konusu kuruluşlar gerek kuruluş amaçları, gerek yürüttükleri faaliyet konuları ve gerekse çalışma usulleri bakımından, klasik anlamda kamu hizmeti yürüten ve devlet tüzel kişiliğini temsil eden idarelerden, bağlı veya ilgili kuruluşlardan farklı bir teşkilat yapısına sahiptir.

Bu farklılığın doğal bir sonucu olarak, bazı hizmetlerin kesintisiz biçimde yürütülmesi ve bu kapsamda mesai saatleri dışında, hafta sonlarında veya resmî tatil günlerinde dahi çalışmanın zorunlu hale gelmesi mümkündür. Nitekim, 7201 sayılı Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 55. maddesinde, resmî ve adlî tatil günlerinde de tebligat yapılabileceğinin öngörülmüş olması, posta ve tebligat hizmetlerinin süreklilik arz eden bir kamu hizmeti niteliği taşıdığını açıkça göstermektedir. Bu durum, klasik idari teşkilatlanma modelinin ötesine geçilmesini ve hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla idarenin geleneksel çalışma yöntemlerinden farklı uygulamalara başvurma-

sını zorunlu kılmaktadır. Özellikle özel telgraf hizmetlerinin niteliği itibarıyla, mesai saati, hafta sonu veya resmî tatil ayrımı yapılmaksızın (örneğin toplantı, açılış, tören, taziye veya kutlama gibi durumlarda gönderilen telgrafların) belirli bir zaman aralığında alıcısına ulaştırılması gerekliliği, bu hizmetlerin aksatılmadan yürütülmesi zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, PTT'nin yürüttüğü bu tür kesintisiz hizmetlerin, kamu yararını temin etmek amacıyla klasik çalışma düzeninin dışında bir organizasyon ve çalışma rejimi gerektirdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Öte yandan, 233 ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler uyarınca teşkilatlandırılmış olan PTT'nin faaliyet alanlarından biri de kargo taşımacılığıdır. Bu alanda özel hukuk hükümlerine tabi pek çok özel sektör şirketi de faaliyet göstermekte ve cumartesi günleri de hizmet sunmaktadır. PTT'nin, aynı sektörde hizmet veren özel kuruluşların sürdürdüğü faaliyet temposuna uygun şekilde cumartesi günleri de hizmet vermemesi, rekabet gücünün azalmasına ve dolayısıyla kamu iktisadi teşebbüsünün piyasa koşulları karşısında dezavantajlı konuma düşmesine neden olacaktır. Böyle bir durum, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de öngörülen verimlilik ve kârlılık ilkeleri ile bu kuruluşların "kendi aralarında ve millî ekonomi ile uyum içinde çalışmak suretiyle sermaye birikimine katkıda bulunmak, yatırım kaynağı yaratmak ve kamu kaynaklarının etkin kullanımını sağlamak" amacına aykırılık teşkil edecektir.

Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde Çalıştırılacak İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik'in 40 ve 41. maddelerinde; haftalık çalışma süresinin 40 saat olduğu, iş ve iş yerinin çalışma şartları dikkate alınarak tatil ve çalışma günleri ile günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatlerinin ve sekiz saatin üzerindeki çalışmaları gerektiren hizmetlerde uygulanacak çalışma şekillerinin Genel Müdür tarafından belirlenebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca aynı maddelerde, personele haftada en az bir gün istirahat verilmesinin zorunlu olduğu, normal çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde fazla çalışma yaptırılabileceği, yapılan fazla çalışmalar karşılığında her fazla çalışma saati için ücret ödeneceği veya sekiz saatlik fazla çalışma karşılığında bir gün izin verileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemeler uyarınca personele haftada en az bir gün istirahat hakkı tanınması koşuluyla, fazla çalışma ücretinin ödenmesi suretiyle cumartesi günleri mesai yaptırılmasının hukuken mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Dosya kapsamından, davacılara yapılan fazla çalışmaların karşılığında fazla mesai ücretlerinin ödendiği ve bu konuda bir ihtilaf bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında, PTT'nin, verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda faaliyet göstermek, milli ekonomiyle uyum içinde çalışarak sermaye birikimine katkıda bulunmak ve haberleşme, iletişim ve kargo taşımacılığı hizmetlerini kesintisiz biçimde sürdürmek amacıyla kurulduğu dikkate alındığında; hizmetin etkin ve sürekli şekilde yürütülmesi ve özel sektörle rekabet edebilmesi için ihtiyaç hâlinde personele cumartesi günleri sürekli olarak fazla çalışma yaptırılabileceği sonucuna varılmıştır. Aksi yönde bir kabulün, ani veya zorunlu durumlarda ortaya çıkan hizmet ihtiyaçlarının karşılanamamasına, haberleşme hizmetlerinde aksamalara ve kamu zararına yol açabileceği açıktır.

Sonuç olarak, PTT'de 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi olarak sözleşmeli personel statüsünde dağıtıcı olarak görev yapanların, haftalık 40 saati aşacak şekilde tatil günü olan cumartesi günleri sürekli olarak çalıştırılmalarının mümkün olduğu yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

21. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Merkez ve Taşra Teşkilatı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü sözlü sınav aşamasında adayların kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplar ile yetersiz görülenler bakımından yetersiz görülme nedenlerinin Sözlü Sınav Değerlendirme Formu'nun (C) "Açıklamalar", bölümünde belirtilmemesinin yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getireceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/17, **Karar No:**2025/55

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul müdürü kadrosunda görev yapan personelin, farklı komisyonlarca farklı tarihlerde yapılan Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Merkez ve Taşra Teşkilatı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü sözlü sınav aşamasında başarısız sayılmalarına ilişkin işlemlerden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Merkez ve Taşra Teşkilatı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü sözlü sınav aşamasında adayların kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplar ile yetersiz görülenler bakımından yetersiz görülme nedenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik'in Eki, EK-1 Sözlü Sınav Değerlendirme Formu'nun (C) "Açıklamalar", bölümünde belirtilmemesinin yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getireceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; farklı komisyonlarca farklı tarihlerde yapılan Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Merkez ve Taşra Teşkilatı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü sözlü sınav aşamasında adayların kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplar ile yetersiz görülenler bakımından yetersiz görülme nedenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik'in Eki, EK-1 Sözlü Sınav Değerlendirme Formu'nun (C) "Açıklamalar" bölümünde belirtilmemesinin yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getirip getirmeyeceği hususu oluşturmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3. maddesinde, söz konusu Kanun'a hâkim olan temel ilkelere yer verilmiş; bu ilkeler ise, sınıflandırma, kariyer ve liyakat olarak belirtilmiştir. Anılan Kanun'da, liyakat ilkesi, kamu hizmetlerine girmede, işin ehline verilmesi ve bu sistemin, eşit olarak tüm Devlet memurlarına uygulanmasını sağlamak olarak ifade edilmiştir.

Kamu görevine girme ve yükselmede liyakat ilkesi çerçevesinde, mevzuatımızda genel olarak yazılı sınavların yanında, sözlü ve/veya mülakat sınavlarına da yer verilmektedir. Görsel, işitsel ve anlık gözlemlere yönelik değerlendirmeler içeren sözlü ve/veya mülakat sınavlarının da objektif nitelikte olması zorunludur.

Diğer tüm idari işlemlerin yargısal denetiminde olduğu gibi, sözlü sınavda başarısız sayılma işlemlerinin de yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka uygunluğunun denetiminin yapılması gerekmektedir.

Sözlü sınavların yargısal denetimine ilişkin olarak; adayların girdiği sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin, tutanakta ayrı ayrı gösterilmesi gerektiği, bu durumun sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlayacağı içtihat olarak benimsenmekte olup, bu prosedürler yerine getirilerek yapılan sözlü sınavların, hukuka uygun olarak gerçekleştirildiğinin kabulü gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik'in Ek-1 Sözlü Değerlendirme Formu'nun Açıklamalar başlıklı kısmının 3. maddesinde, *"adayın soruya verdiği cevap ile yetersiz görülenler bakımından yetersiz görülme nedenleri komisyon başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından C bölümünde belirtilecektir"* düzenlemesine yer verildiği göz önüne alındığında, sözlü sınavın icrası sırasında, bilgi ölçmeye yönelik "sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi" ve "Genel kültürü ve genel yeteneği" kısımlarına ilişkin adaya sorulan soruya adayın verdiği cevabın Sözlü Değerlendirme Formu'nun ilgili bölümüne yazılmasının gerekeceği, öte yandan doğrudan bilgi ölçmeyle ilgisi bulunmayan sınav konuları açısından da gözlem ve kanaate dayalı kısımlar olan, "bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü", "liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu", "özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı", "bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı" bakımından ise, adayın yetersiz görülmesi halinde, yetersiz görülme nedenlerinin belirtilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Merkez ve Taşra Teşkilatı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü sözlü sınav aşamasında, bilgi ölçmeye yönelik kısım olan "sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi" ve "genel kültürü ve genel yeteneği" bölümlerine ilişkin adaylara sorulan soruya adaylarının verdiği cevabın Sözlü Değerlendirme Formu'nun ilgili bölümüne yazılmasının gerekeceği; doğrudan bilgi ölçmeyle ilgisi bulunmayan gözlem ve kanaate dayalı kısımlar olan, "bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü", "liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu", "özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı", "bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı" bakımından ise, adayın yetersiz görülmesi halinde, yetersiz görülme nedenlerinin belirtilmesinin gerekeceği, bu hususlara riayet edilmemesinin, mevzuatın açık hükmüne aykırı olacağı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Merkez ve Taşra Teşkilatı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü sözlü sınav aşamasında adayların kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplar ile yetersiz görülenler bakımından yetersiz görülme nedenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik'in Eki, EK-1 Sözlü Sınav Değerlendirme Formu'nun (C) "Açıklamalar", bölümünde belirtilmemesinin yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getireceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

22. Görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavının sözlü sınav aşamasında başarısız sayılan adayların verdikleri cevapların kayıt altına alınmamasının ve sınavda düzenlenen aday değerlendirme tutanaklarında komisyon üyelerince her bir değerlendirme kriteri için aynı puanın verilmiş olmasının yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getirmeyeceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/19, **Karar No:**2025/57

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatında görev yapan personele yönelik olarak düzenlenen görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavının sözlü sınav aşamasında başarısız sayılma işlemlerinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatında görev yapan personele yönelik olarak düzenlenen görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavının sözlü sınav aşamasında başarısız sayılan adayların, sözlü sınavda sorulan sorulara verdikleri cevapların kayıt altına alınmaması ve sınavda düzenlenen aday değerlendirme tutanaklarında komisyon üyelerince her bir değerlendirme kriteri için aynı puanın verilmiş olmasının yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getirmeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatında görev yapan personele yönelik olarak düzenlenen görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavının sözlü sınav aşamasında başarısız sayılan adayların, sözlü sınavda sorulan sorulara verdikleri cevapların kayıt altına alınmaması ve sınavda düzenlenen aday değerlendirme tutanaklarında komisyon üyelerince her bir değerlendirme kriteri için aynı puanın verilmiş olmasının yapılan sözlü sınavı hukuka aykırı hale getirip getirmeyeceği hususu oluşturmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3. maddesinde, söz konusu Kanun'a hâkim olan temel ilkelere yer verilmiş; bu ilkeler ise, sınıflandırma, kariyer ve liyakat olarak belirtilmiştir. Anılan Kanun'da, liyakat ilkesi, kamu hizmetlerine girmede, işin ehline verilmesi ve bu sistemin, eşit olarak tüm Devlet memurlarına uygulanmasını sağlamak olarak ifade edilmiştir.

Kamu görevine girme ve yükselmede liyakat ilkesi çerçevesinde, mevzuatımızda genel olarak yazılı sınavların yanında, sözlü ve/veya mülakat sınavlarına da yer verilmektedir. Görsel, işitsel ve anlık gözlemlere yönelik değerlendirmeler içeren sözlü ve/veya mülakat sınavlarının da objektif nitelikte olması zorunludur.

Diğer tüm idari işlemlerin yargısal denetiminde olduğu gibi, sözlü sınavda başarısız sayılma işlemlerinin de, yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka uygunluğunun denetiminin yapılması gerekmektedir.

Sözlü sınavların yargısal denetimine ilişkin olarak; adayların girdiği sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin, tutanakta ayrı ayrı gösterilmesi gerektiği, bu durumun sözlü sınavın nesnelliği ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlayacağı içtihat olarak benimsenmekte olup, bu prosedürler yerine getirilerek yapılan sözlü sınavların, hukuka uygun olarak gerçekleştirildiğinin kabulü gerekmektedir.

Diğer taraftan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği'nin "Sözlü sınava alınma ve sözlü sınav konuları" başlıklı 14. maddesinin üçüncü fıkrasında, adayların, kurul tarafından ikinci fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ilâ (e) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirileceği ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirileceği, bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmayacağına yönelik kurala yer verilmiştir.

Sonuç olarak, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatında görev yapan personele yönelik olarak düzenlenen görevde yükselme ve unvan değişikliği sözlü sınavları öncesinde, sınav komisyonlarınca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesinin dışında, adayların verdiği cevapların da kayıt altına alınmasının gerekmediği, adayların sorulara verdikleri cevapların kayda alınmaması ve değerlendirme kriterleri bakımından komisyon başkan ve üyelerince adaya aynı puanın verilmesinin sözlü sınav işlemini hukuken sakatlamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

23. Sözleşmeli er veya erbaş olarak görev yapmakta iken 7517 sayılı Kanun ile 6191 sayılı Sözleşmeli Er ve Erbaş Kanunu'nun 8. maddesine eklenen 12. fıkranın yürürlüğe girdiği 28/06/2024 tarihinden önce sözleşmeli er veya erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapanlara 6191 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 5. fıkrasında yer alan ikramiyenin ödenemeyeceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/65, **Karar No:**2025/60

Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde sözleşmeli er olarak görev yapmakta iken girdikleri sınav sonucunda başarılı olarak erbaşlığa geçiş yapan personelin, sözleşmeli er olarak görev yaptıkları süre için 6191 sayılı Sözleşmeli Er ve Erbaş Kanunu'nun 7. maddesinin 5. fıkrasında yer alan ikramiye istemlerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 7517 sayılı Kanun ile 6191 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen 12. fıkranın yürürlüğe girdiği 28/06/2024 tarihinden önce sözleşmeli er veya erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapanlara 6191 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 5. fıkrasında yer alan ikramiyenin ödenemeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; sözleşmeli er veya erbaş olarak görev yapmakta iken 6191 sayılı Sözleşmeli Er ve Erbaş Kanunu'nun 8. maddesine eklenen 12. fıkranın yürürlük tarihinden önce uzman erbaşlığa geçiş yapan kişilere anılan Kanun'un 7. maddesinin 5. fıkrasında yer alan ikramiyenin ödenip ödenemeyeceği hususu oluşturmaktadır.

6191 sayılı Kanun'un aykırılığa konu uzman erbaşlığa geçişlerin yapıldığı tarihte yürürlükte olan, 7. maddesinin 5. fıkrasında; kendi kusurları olmaksızın veya ilk sözleşmesini yahut müteakip sözleşme süresini bitirmesinden dolayı Türk Silahlı Kuvvetlerinden (7517 sayılı Kanun'un 47. maddesi ile bu ibare "Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığından" şeklinde değiştirilmiştir.) ayrılan sözleşmeli erbaş ve erlere yapılacak ödeme hüküm altına alınmıştır.

Anılan Kanun'da 7517 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce sözleşmeli er veya erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapan kişilere 7. maddenin 5. fıkrası kapsamında ödeme yapılıp yapılamayacağı hususu aykırılığın giderilmesine konu olmuş, Kurulumuzun

12/10/2022 tarih ve E:2022/58, K:2022/64 sayılı kararıyla özetle; hükümde, kusur ve sözleşme süresine ilişkin koşullar belirlenmekle birlikte kişilere ödeme yapılmasının temel koşulunun Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılmak olarak belirlendiği, aykırılığın giderilmesine konu olaylarda Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde sözleşmeli er olarak görev yapan kişilerin uzman erbaşlık sınavında başarılı olmaları sonrasında bu statüye geçiş yapabilmeleri için mevcut sözleşmelerinin feshi ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesine uzman erbaş statüsüne nasbedilmelerinin söz konusu olduğu, dolayısıyla bu kişilerin Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrıldıklarından söz edilemeyeceği, bu nedenle hükümde yer alan "ayrılma" koşulunun sözleşmeli er ve erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapanlar açısından gerçekleşmediği anlaşıldığından, bu kişilere ödeme yapılmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmış, sözleşmelerinin feshedilmesinde davacıların kusurunun bulunmadığı kabul edilse dahi temel koşul olan ayrılma koşulu sağlanmadığından bu hususun uyuşmazlıkların esasını etkiler yönünün bulunmadığı gerekçesiyle aykırılığın ret kararları doğrultusunda giderilmesine karar verilmiştir.

Dolayısıyla, 28/06/2024 tarihinden önce, sözleşmeli er veya erbaşlıktan, uzman erbaşlığa geçiş yapan kişilere 6191 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 5. fıkrası kapsamında ödeme yapılması mümkün bulunmamaktadır.

28/06/2024 tarihinden sonra bu şekilde geçiş yapan kişilere ödeme yapılmasını mümkün kılan hüküm ise, 28/06/2024 tarih ve 32586 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7517 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile 6191 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen 12. fıkradır. Anılan hükmün, yürürlük tarihinden sonra sözleşmeli er veya erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapanlara uygulanacağı konusunda duraksama bulunmamaktadır.

Somut uyuşmazlıklardaki şekliyle, 7517 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce sözleşmeli er veya erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapmış, bu geçiş ardından idareden herhangi bir ikramiye talebinde bulunmamış veya böyle bir talepte bulunup talebinin reddi üzerine dava açmamış, bir diğer deyişle geçiş yapılan tarih itibarıyla hukuk aleminde bütün sonuçlarıyla kesinleşmiş işlemler sonrasında yürürlüğe giren 7517 sayılı Kanun kapsamında geriye dönük olarak ikramiye isteminde bulunan uzman erbaşlar açısından inceleme yapıldığında;

Yargı içtihatları ve doktrinde ağırlıklı olarak kabul edilen yaklaşıma göre, kanunların zaman bakımından uygulanmasında temel kural kanunların geçmişe yürümezliği ilkesidir. Kanunların geçmişe yürümezliği ilkesi, kanunların kural olarak yürürlük tarihlerinden sonra gerçekleşen olaylar hakkında uygulanabilmesini ifade etmektedir. Hukuk devletinin temel kriterlerinden, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine uygun olan, kanunların yürürlük tarihlerinden önce gerçekleşen hukuki ilişkilere etkili olacak şekilde uygulanmamasıdır.

Bununla birlikte, kamu yararı, kamu düzeni, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi ayrıksı konular bakımından kanunların geçmişe yürümezliği ilkesine istisna getirilerek, kanunların geçmişe etkili kılınabileceği kabul edilmektedir. Ancak ifade, mali haklarda iyileştirme getiren her sonraki tarihli kanun hükmünün, geçmişe etkili

olarak uygulanabileceği şeklinde anlaşılmamalıdır. Mali haklarda iyileştirme getiren bir kanun hükmünün, yürürlüğünden önceki bir tarihten başlayarak uygulanmasını mümkün kılan bir kuralın bulunması halinde; mali haklarda iyileştirme getiren kanun, yürürlüğünden önce gerçekleşen olaylara da uygulanabilecek olup, ilgilileri aleyhine sonuç doğurmayan sonraki tarihli kanunun yürürlüğünden önceki olaylara etkili olacak şekilde uygulanması, hukuk devletinin gerekliliklerinden olan hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerine aykırılık teşkil etmeyecektir.

Buna karşın, mali haklara iyileştirme getiren sonraki tarihli kanunun, yürürlüğünden önceki tarihlerde gerçekleşmiş olaylara etkili olarak uygulanabilmesine imkan veren herhangi bir geçiş hükmünün bulunmaması durumunda ise; kanunların geçmişe yürümezliğine ilişkin temel ilkenin izlenmesi gerekmektedir. Bu ihtimalde sonraki tarihli kanun, mali haklarda iyileştirme getiriyor olsa dahi, yorum yoluyla geçmişe etkili olarak uygulanamayacaktır. Aksi halin kabulü, mali hakları iyileştiren sonraki tarihli kanunun, uygulanma alanının kapsam ve sınırlarının belirlenmesinde eşitlik ilkesi bağlamında da sorun teşkil edebilecek farklı uygulama örneklerinin ortaya çıkmasına yol açabilecektir.

Bu açıklamalar çerçevesinde, aykırılığın giderilmesine konu olaylarda kişilerin taleplerinin dayanağı olan 7517 sayılı Kanun ile 6191 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen 12. fıkranın da mali haklarda iyileştirme getirdiği muhakkaktır. Ancak 7517 sayılı Kanun'un 56. maddesinde açıkça; bu Kanun'un yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmış, hükümlerin geçmişe etkili olarak uygulanabileceğine dair herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu haliyle, anılan 12. fıkranın yürürlüğe girdiği 28/06/2024 tarihinden önce tesis edilmiş ve hukuk aleminde tüm sonuçlarıyla doğmuş işlemler açısından uygulanma kabiliyeti bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, yukarıda belirtildiği üzere hüküm mali haklarda iyileştirme içerse dahi yorum yoluyla geçmişe dönük olarak kişilerin bu haktan yararlanabileceğinden bahsetmek kanunların geriye yürümezliği ilkesine de aykırı olacaktır.

Sonuç olarak, 7517 sayılı Kanun ile 6191 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen 12. fıkranın yürürlüğe girdiği 28/06/2024 tarihinden önce sözleşmeli er veya erbaşlıktan uzman erbaşlığa geçiş yapanlara 6191 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 5. fıkrasında yer alan ikramiyenin ödenemeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

24. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesinin 2. fıkrası uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararında, söz konusu fıkranın (ç) bendi uyarınca ilave idari para cezasına da yer verilmesi halinde; (ç) bendinde yer alan düzenlemeye encümen kararında açıklama olarak yer verilmesi zorunluluğu bulunmadığı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2024/68, **Karar No:**2025/61

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesinin 2. fıkrası uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararında, söz konusu fıkranın (ç) bendi uyarınca ilave idari para cezasına da yer verilmesi halinde; anılan bentteki düzenlemeye açıklama olarak encümen kararında yer verilmemesinin, işlemin (ç) bendi uyarınca verilen idari para cezasına ilişkin kısmını hukuka aykırı hale getirip getirmeyeceği hususunda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 3194 sayılı Kanun'un 42. maddesinin 2. fıkrası uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararında, söz konusu fıkranın (ç) bendi uyarınca ilave idari para cezasına da yer verilmesi halinde; anılan maddede yer alan "Bu fıkraya göre verilen idari para cezasının ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi halinde bu bent uyarınca ilave edilen para cezası tahsil edilmez." ifadesine yönelik bir açıklamaya encümen kararında yer verilmemesinin, anılan işlemin (ç) bendi uyarınca verilen idari para cezasına ilişkin kısmını hukuka aykırı hale getirmeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesinin 2. fıkrası uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararında, söz konusu fıkranın (ç) bendi uyarınca ilave idari para cezasına da yer verilmesi halinde; anılan maddede yer alan "Bu fıkraya göre verilen idari para cezasının ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi halinde bu bent uyarınca ilave edilen para cezası tahsil edilmez." ifadesine yönelik bir açıklamaya encümen kararında yer verilmemesinin, anılan işlemin (ç) bendi uyarınca verilen idari para cezasına ilişkin kısmını hukuka aykırı hale getirip getirmeyeceği hususu oluşturmaktadır.

Ülke genelinde düzenli ve planlı yapılaşmanın sağlanması bakımından inşa edilecek yapılarda uyulması gereken usul ve esaslar bu konuda genel Kanun niteliğinde bulunan 3194 sayılı Kanun ile düzenlenmiş, anılan Kanun'un 42. maddesinde imar mevzuatına aykırılık bulunması halinde uygulanacak idari yaptırımlara yer verilmiş, anılan maddenin 1. fıkrasında, maddede belirtilen ve imar mevzuatına aykırılık teşkil eden fiil ve hallerin tespit edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde ilgili idare encümenince sorumlular hakkında, üstlenilen her bir sorumluluk için ayrı ayrı olarak bu maddede belirtilen idari yaptırımların uygulanacağı belirtilmiş, 2. fıkrasında ise; ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere ve imar mevzuatına aykırı olarak yapılan veya Kanun'un 27. maddesi kapsamında ruhsat alınmadan yapılabilen yapılardan bu maddede belirtilen şartlar sağlanmadan yapılanların sahibine, yapı müteahhidine ve aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere, yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal güvenliğini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre bin Türk lirasından az olmamak üzere idari para cezası uygulanacağı belirtilmiş; bu kapsamda verilecek idari para cezası tutarının ne şekilde hesaplanacağı ise fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde düzenlenmiştir.

Anılan fıkranın (a) bendinde, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca (Bakanlık) belirlenen yapı sınıflarına ve gruplarına göre yapının inşaat alanı üzerinden hesaplanacak idari para cezaları belirlenmiştir. Buna göre mevzuata aykırılığın her bir metrekaresi için I., II. ve III. sınıf (A) ve (B) grubu yapılar; IV. sınıf (A), (B) ve (C) grubu yapılar ile V. sınıf (A), (B), (C) ve (D) grubu yapılar yönünden verilecek idari para cezası tutarları ayrı ayrı hükme bağlanmış; (b) bendinde, mevzuata aykırılığın yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan uygulamalar sebebiyle verilecek idari para cezaları düzenlenmiş; (c) bendinde ise, (a) ve (b) bentlerine göre cezalandırmayı gerektiren aykırı uygulamalara eklenen bazı haller sebebiyle (a) ve (b) bentlerine göre belirlenen para cezalarının artırılması ve artırım oranları düzenlenmiştir.

3194 sayılı Kanun 'un 42. maddesinin 2. fıkrasına, 26/03/2020 tarih ve 31080 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 25/03/2020 tarih ve 7226 sayılı Kanun'un 39. maddesiyle eklenen (ç) bendinde; anılan fıkra uyarınca idari para cezası verilmesini gerektiren aykırılığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel kadar idari para cezasının (a), (b) ve (c) bentlerine göre verilen para cezalarına ayrıca ilave edileceği hükme bağlanmış; verilen idari para cezasının ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi durumunda ise (ç) bendi uyarınca ilave edilen para cezasının tahsil edilmeyeceği düzenlenmiştir.

3194 sayılı Kanun'un 42. maddesinin 2. fıkrasının (ç) bendinde, imar mevzuatına aykırılık nedeniyle verilecek idari para cezalarına ayrıca bentte sayılan durumların varlığı halinde ayrıca ilave para cezası verilmesi düzenlenmiş olup, 42. maddenin 2. fıkrasına göre verilen idari para cezasının ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi durumunda ilave olunan para cezasının

tahsil olunmayacağı hükme bağlanmıştır. Anılan kuralda, 3194 sayılı Kanun'un 42. maddesinin 2. fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri uyarınca hesaplanacak olan para cezasına ilave yapılması suretiyle nihai olarak verilecek idari para cezası tutarının belirlenmesi öngörülmüş olup, diğer yandan hesaplanan ilave para cezasının tahsilinden vazgeçilebilmesine imkan tanınmıştır.

İmar mevzuatına aykırı yapılaşmanın varlığı halinde ilave idari para cezası öngörülmesinin bu konudaki caydırıcılığı artıracağı, mevzuata aykırılığın belirli bir süre içinde giderilmesi veya yapının mevzuata uygun hale getirilmesi durumlarında ise ilave idari para cezasının tahsilinden vazgeçilmesinin, aykırılıktan sorumlu kişileri imar mevzuatına aykırılıkların bir an önce giderilmesi hususunda teşvik edeceği açıktır.

3194 sayılı Kanun'un 42. maddesinin 2. fıkrasının (ç) bendinde; bu fıkraya göre ayrıca ilave edilecek para cezasının tahsil edilmemesinin, idari para cezasına konu aykırılığın cezanın ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde giderilmesi ve yapının imar mevzuatına uygun hale getirilmesi şartına bağlandığı, şartın yerine getirilmesi halinde sorumlu kişilere ilave edilen para cezasından kurtulma imkanı sağlandığı, anılan bentte yer alan ''Bu fıkraya göre verilen idari para cezasının ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi halinde bu bent uyarınca ilave edilen para cezası tahsil edilmez.'' şeklindeki ifadenin, para cezasının tahsilatına ilişkin olduğu, bu ifadenin yazılmasının işlemin geçerlilik şartı olmadığı, bu ifadenin idari para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararında yazılmamasının anılan işlemin (ç) bendi uyarınca verilen idari para cezasına ilişkin kısmını hukuka aykırı hale getirmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, 3194 sayılı Kanun'un 42. maddesinin 2. fıkrası uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararında aynı zamanda söz konusu fıkranın (ç) bendi uyarınca ilave idari para cezasına da yer verilmesi halinde; anılan maddede yer alan "Bu fıkraya göre verilen idari para cezasının ilgilisine tebliğinden itibaren bir ay içinde aykırılığın giderilmesi ve yapının mevzuata uygun hale getirilmesi halinde bu bent uyarınca ilave edilen para cezası tahsil edilmez." ifadesine yönelik bir açıklamaya encümen kararında yer verilmemesinin, anılan işlemin (ç) bendi uyarınca verilen idari para cezasına ilişkin kısmını hukuka aykırı hale getirmeyeceği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

25. Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken, olağanüstü hal tedbirleri kapsamında kamu görevinden çıkarılıp, sonrasında görevine iade edilen personelin, kamu görevinden çıkarıldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının; idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak yasal faiziyle birlikte ödeneceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/54, **Karar No:**2025/63

Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken, olağanüstü hal tedbirleri kapsamında kamu görevinden çıkarılıp, sonrasında görevine iade edilen personelin, kamu görevinden çıkarıldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatı taleplerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararıyla görevine iade edilen emniyet mensuplarının, kamu görevinden çıkarıldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının; idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, ilgililerin kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıklarının araştırılması ve anılan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak yasal faiziyle birlikte ödenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken, olağanüstü hal tedbirleri kapsamında kamu görevinden çıkarılıp, sonrasında göreve iade edilen emniyet mensuplarına kamu görevi dışında kaldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının ödenip ödenmeyeceği hususu oluşturmaktadır.

İdare; Anayasa'ya ve yasalara uygun davranmak, hukuka uygun işlem ve eylem tesis etmek zorundadır. Aynı zamanda idarenin işlem ve eylemleri de yargı denetimine açık olup, idare tarafından yargı kararlarının gereğinin yerine getirilmesi gerekmektedir. İdarenin anılan yükümlülükleri Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen ve hüküm altına alınan "hukuk devleti" ilkesinin gereğidir. Bu kapsamda da, Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmıştır.

Dosyaların incelenmesinden, olağanüstü hâl tedbirleri kapsamında terör örgütlerine veya Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan personelin, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunca yapılan inceleme sonucunda kamu görevlerine iade edildiği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle, öncelikle, aykırılığın giderilmesine konu edilen dosyaların çözümlenebilmesi açısından "Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu"nun yapısı ile kararlarının niteliği ve sonuçları incelenecektir.

Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu, 02/01/2017 tarih ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile OHAL kapsamında başka bir işlem tesis edilmeksizin, doğrudan OHAL KHK'sıyla tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere kurulmuştur. Anılan KHK, 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'la TBMM tarafından kabul edilerek kanunlaşmıştır.

7075 sayılı Kanun'un 2. maddesinde Komisyonun görevleri sayılmış olup, bu kapsamda, olağanüstü hâl kapsamında doğrudan OHAL KHK'larıyla tesis edilen kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişiğin kesilmesine ilişkin işlemler hakkındaki başvuruları değerlendirip karar vereceği belirtilmiştir. Komisyon tarafından dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda "başvurunun reddine" ya da "kabulüne" karar verilebileceği aynı Kanun'da hüküm altına alınmıştır. Bu noktada, Komisyonun aslında idare tarafından tesis edilen işlemin denetimini gerçekleştirdiği ve ilgililerin gerçekten milli güvenlik aleyhine faaliyette bulunan örgüt veya oluşumlarla irtibat ve iltisaklı olup olmadıklarını değerlendirdiği, başka bir ifadeyle, Komisyon tarafından, idarece alınan tedbirin denetlendiği anlaşılmaktadır.

Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun kararının ilgililer açısından olumlu olması durumunda, tıpkı yargı makamlarınca verilen iptal kararlarında olduğu gibi işlemin tüm hüküm ve sonuçlarının ortadan kalkacağı; ilgililerin kamu görevine iade edileceği ve bu kapsamda göreve başlarlarsa, kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden ay başından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden yoksun kaldıkları mali ve sosyal hakların ödeneceği 7075 sayılı Kanun'da belirtilmiştir.

Bu itibarla, 7075 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kurulan Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunca, ilgililerin başvurusu kabul edilirse, yapılan incelemeler sonucunda bir nevi idarenin tesis ettiği işlemin hukuka aykırılığının tespit edildiği anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda, idari işlemin hukuka aykırı olduğunun Komisyonca tespiti halinde, kişilerin de yoksun kaldıkları mali ve sosyal hakları ödenmektedir. Dolayısıyla, Komisyonun "kabul" kararlarının, bir nevi yargı makamlarınca verilen iptal kararları niteliğinde olduğu ve tıpkı iptal kararları gibi, tesis edilen idari işlemi tesis edildiği tarihten itibaren etkisiz hale getiren, tüm hüküm ve sonuçlarıyla ortadan kaldıran hatta tesis edildiği tarihten itibaren hiç tesis edilmemiş gibi ilgililerin mali ve sosyal haklarının da karşılanması sonucunu doğuran kararlar olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu aşamada, "mülkiyet hakkı" kavramına da değinilmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı, sadece taşınmaz/gayrimenkul ve taşınırlar/menkul mallar üzerindeki mülkiyet veya intifa gibi diğer ayni haklar ile fikri ürünler üzerinde kurulan fikri mülkiyet gibi mutlak hakları kapsamamaktadır; aynı zamanda, alacak haklarını, sosyal güvenlik pozisyonlarından kaynaklanan talep hakları gibi şahsi/nisbi hakları da kapsamaktadır. Mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimlerini oluşturmaktadır.

Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleriyle doğrudan kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilen kişilerin, anılan işlemlerin hukuka aykırılığı tespit edilerek görevlerine iade edilmeleri durumunda, hukuka aykırı bir şekilde kamu görevinden çıkarılarak mali ve sosyal haklardan mahrum edilmeleriyle birlikte mülkiyet haklarına da sınırlama getirildiğinin kabulü gerekmektedir.

Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır; bu yükümlülük nedeniyle idarenin, ilgili hakkında, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa onu mümkün olduğunca en yakın konuma getirmek amacıyla ilgili işlemleri tesis etmesi gerekmektedir. Hukuka aykırı olduğu tespit edilen işlemler ile ilgililerin, mülkiyet haklarına yönelik getirilen sınırlama nedeniyle oluşan mağduriyetin tam olarak giderildiğinden söz edilebilmesi için hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kamu görevinden çıkarılan kişilerin, anılan döneme ilişkin mali, sosyal ve özlük haklarının tazmin edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, operasyon (terör) tazminatının ödenmesine dair ilke ve esaslara ilişkin kararda aktarılan mevzuat hükümleri uyarınca, güvenlik açısından kritik görülen illerde terörle mücadeleye yönelik özel harekât ve operasyonlarda görevlendirilen emniyet hizmetleri sınıfı personel ile operasyonu sevk ve idare eden birinci derece kritik illerde görev yapan il emniyet müdürü, il emniyet müdür yardımcısı, ilçe emniyet müdürü ve ilçe emniyet amirlerine tazminat ödeneceği anlaşılmaktadır.

Yasal düzenlemede 1. derece kritik illerde görev yapanlar için ayrıksı durumlar öngörülmüş ise de, genel olarak, temel özel harekat kursu görüp özel harekat sertifikası almış ve özel harekat biriminde çalışan personelin, fiilen uçuş görevine katılan pilot ve teknisyenlerin, patlayıcı maddeleri zararsız hale getirme ve yok etme hizmetlerinde fiilen çalışan bomba imha uzmanlarının, fiilen istihbarat kaynağında görevli istihbarat grubu personelin, Terörle Mücadele ve Güvenlik Şube Müdürlükleri ile Bomba İmha ve İnceleme birimlerinde görevli personelin ve operasyonlarda görevlendirilen diğer emniyet hizmetleri sınıfı personelin ek tazminattan yararlanması öngörülmüştür.

Öte yandan, gerçekleşen operasyon ve harekatın terörle mücadele amacı taşıyıp taşımadığı konusunda il valileri yetkili kılınmış, bu yetkinin ise, genel kolluk ve güvenlik hizmetleri çerçevesinde yürütülen mutat ve asli işleri kapsayacak şekilde genişletilmesi, genel nitelikte bir defaya mahsus onay verilerek sürekli hale getirilmesi de yasaklanmıştır.

Ayrıca, operasyon (terör) tazminatının bulunduğu birlik ve birimlerin dışına çıkarak fiilen operasyona iştirak etmeyen personele ödenmeyeceği belirtilmiştir.

Buna göre, her ne kadar Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunca ilgililerin başvurusunun kabul edilmesi halinde, tıpkı yargı makamlarınca verilen iptal kararlarında olduğu gibi işlemin tüm hüküm ve sonuçlarının ortadan kalkacağı, ilgililerin kamu görevine iade edileceği ve bu kapsamda göreve başlarlarsa, kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden ay başından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden yoksun kaldıkları mali ve sosyal hakların ödeneceği 7075 sayılı Kanun'da hüküm altına alınmış ise de; operasyon (terör) tazminatının ödenebilmesi için "güvenlik açısından kritik görülen illerde görev yapılması" ve "fiilen operasyonlara iştirak edilmesi" şartı bulunmaktadır.

Aykırılığın giderilmesine konu edilen dosyalarda yer alan personelin, güvenlik açısından kritik görülen illerde görev yaptıkları anlaşılmakla birlikte, "fiilen operasyonlara iştirak edilme" şartı yönünden, idarelerce görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıkları araştırılarak, katılmış olduklarının tespit edilmesi halinde, "fiilen operasyonlara iştirak edilme" şartını kendi iradeleri dışında, idarenin hukuka aykırı işlemleri nedeniyle yerine getirememeleri nedeniyle bu işlemler sonucu uğradığı zararların Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca tazmini gerekmektedir.

Bu nedenle, ilgililerin "fiilen operasyonlara iştirak etme" şartını sağlayamaması hukuka aykırı bulunan işlemlerden kaynaklandığından ve operasyon (terör) tazminatı da ilgililerin yoksun kaldığı parasal hak kalemlerinden birisi olduğundan, yukarıda aktarılan anayasal hükümler ve idare hukuku ilkeleri çerçevesinde, idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, ilgililerin kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıklarının araştırılması ve anılan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak operasyon tazminatlarının ilgililere yasal faiziyle birlikte ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararıyla görevine iade edilen emniyet mensuplarının, kamu görevinden çıkarıldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının; idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, ilgililerin kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıklarının araştırılması ve anılan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak yasal faiziyle birlikte ödenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

26. Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken re'sen emekliye sevk edilip yargı kararıyla görevine iade edilen ilgililere, kamu görevi dışında geçirdikleri döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının; idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin anılan dönemde operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi halinde ödeneceği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/45, **Karar No:**2025/64

Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken re'sen emekliye sevk edilen ancak yargı kararıyla emekliliğe sevk işlemlerinin iptaline karar verilerek göreve iade edilen personelin, kamu görevi dışında kaldıkları döneme ilişkin kendilerine operasyon (terör) tazminatı ödenmesi taleplerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken re'sen emekliye sevk edilip yargı kararıyla görevine iade edilen ilgililere, kamu görevi dışında geçirdikleri döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının; idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, ilgililerin kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıklarının araştırılması ve anılan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak ödenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; emniyet mensubu olarak görev yaparken, re'sen emekliye sevk edilip yargı kararıyla görevine iade edilen emniyet mensuplarına kamu görevi dışında kaldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının ödenip ödenmeyeceği hususu oluşturmaktadır.

İdare; Anayasa'ya ve yasalara uygun davranmak, hukuka uygun işlem ve eylem tesis etmek zorundadır. Aynı zamanda idarenin işlem ve eylemleri de yargı denetimine açık olup, idare tarafından yargı kararlarının gereğinin yerine getirilmesi gerekmektedir. İdarenin anılan yükümlülükleri Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen ve hüküm altına alınan "hukuk devleti" ilkesinin gereğidir. Bu kapsamda da, Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmıştır.

Bu aşamada, "mülkiyet hakkı" kavramına da değinilmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı, sadece taşınmaz/gayrimenkul ve taşınır-

lar/menkul mallar üzerindeki mülkiyet veya intifa gibi diğer ayni haklar ile fikri ürünler üzerinde kurulan fikri mülkiyet gibi mutlak hakları kapsamamaktadır; aynı zamanda, alacak haklarını, sosyal güvenlik pozisyonlarından kaynaklanan talep hakları gibi şahsi/nisbi hakları da kapsamaktadır. Mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimlerini oluşturmaktadır.

Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken re'sen emekliye sevk edilen kişilerin, anılan işlemlerin hukuka aykırılığı tespit edilerek yargı kararıyla iptaline karar verilmesi ve bu kararların uygulanması amacıyla görevlerine iade edilmeleri durumunda, hukuka aykırı bir şekilde kamu görevi statüsü dışında bırakılarak mali ve sosyal haklardan mahrum edilmeleriyle birlikte mülkiyet haklarına da sınırlama getirildiğinin kabulü gerekmektedir.

Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır; bu yükümlülük nedeniyle idarenin, ilgili hakkında, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa onu mümkün olduğunca en yakın konuma getirmek amacıyla ilgili işlemleri tesis etmesi gerekmektedir. Hukuka aykırı olduğu tespit edilen işlemler ile ilgililerin, mülkiyet haklarına yönelik getirilen sınırlama nedeniyle oluşan mağduriyetin tam olarak giderildiğinden söz edilebilmesi için hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı re'sen emekliye sevk edilen kişilerin, anılan döneme ilişkin mali, sosyal ve özlük haklarının tazmin edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, operasyon (terör) tazminatının ödenmesine dair ilke ve esaslara ilişkin kararda aktarılan mevzuat hükümleri uyarınca, güvenlik açısından kritik görülen illerde terörle mücadeleye yönelik özel harekat ve operasyonlarda görevlendirilen emniyet hizmetleri sınıfı personel ile operasyonu sevk ve idare eden birinci derece kritik illerde görev yapan il emniyet müdürü, il emniyet müdür yardımcısı, ilçe emniyet müdürü ve ilçe emniyet amirlerine tazminat ödeneceği anlaşılmaktadır.

Yasal düzenlemede 1. derece kritik illerde görev yapanlar için ayrıksı durumlar öngörülmüş ise de, genel olarak, temel özel harekat kursu görüp özel harekat sertifikası almış ve özel harekat biriminde çalışan personelin, fiilen uçuş görevine katılan pilot ve teknisyenlerin, patlayıcı maddeleri zararsız hale getirme ve yok etme hizmetlerinde fiilen çalışan bomba imha uzmanlarının, fiilen istihbarat kaynağında görevli istihbarat grubu personelin, Terörle Mücadele ve Güvenlik Şube Müdürlükleri ile Bomba İmha ve İnceleme birimlerinde görevli personelin ve operasyonlarda görevlendirilen diğer emniyet hizmetleri sınıfı personelin ek tazminattan yararlanması öngörülmüştür.

Öte yandan, gerçekleşen operasyon ve harekatın terörle mücadele amacı taşıyıp taşımadığı konusunda il valileri yetkili kılınmış, bu yetkinin ise, genel kolluk ve güvenlik hizmetleri çerçevesinde yürütülen mutad ve asli işleri kapsayacak şekilde genişletilmesi, genel nitelikte bir defaya mahsus onay verilerek sürekli hale getirilmesi de yasaklanmıştır.

Ayrıca, operasyon (terör) tazminatının bulunduğu birlik ve birimlerin dışına çıkarak fiilen operasyona iştirak etmeyen personele ödenmeyeceği belirtilmiştir.

Buna göre, emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken, re'sen emekliye sevk edilip yargı kararıyla görevine iade edilen davacılara kamu görevi dışında kaldıkları döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının ödenebilmesi için "güvenlik açısından kritik görülen illerde görev yapılması" ve "fiilen operasyonlara iştirak edilmesi" şartı bulunmaktadır.

Aykırılığın giderilmesine konu edilen dosyaların davacılarının, güvenlik açısından kritik görülen illerde görev yaptıkları anlaşılmakla birlikte, "fiilen operasyonlara iştirak edilme" şartı yönünden, idarelerce davacıların görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, davacıların kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıkları araştırılarak, katılmış olduklarının tespit edilmesi halinde, davacıların "fiilen operasyonlara iştirak edilme" şartını kendi iradeleri dışında, idarenin hukuka aykırı işlemleri nedeniyle yerine getirememeleri nedeniyle bu işlemler sonucu uğradığı zararların Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca tazmini gerekmektedir.

Bu nedenle, ilgililerin "fiilen operasyonlara iştirak etme" şartını sağlayamaması yargı kararıyla hukuka aykırı bulunarak iptal edilen işlemlerden kaynaklandığından, yukarıda aktarılan anayasal hükümler ve idare hukuku ilkeleri çerçevesinde, idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, ilgililerin kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıklarının araştırılması ve anılan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak operasyon tazminatlarının ilgililere ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Emniyet mensubu olarak görev yapmakta iken re'sen emekliye sevk edilip yargı kararıyla görevine iade edilen ilgililere, kamu görevi dışında geçirdikleri döneme ilişkin operasyon (terör) tazminatının; idarelerce ilgililerin görev yaptıkları illerdeki birimlerde yer alan kişilerin, ilgililerin kamu görevi dışında geçirdikleri dönemde operasyona katılıp katılmadıklarının araştırılması ve anılan kişilerin operasyona katılmış olduklarının tespit edilmesi şartına bağlı olarak ödenmesi gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

27. Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında çeşitli rütbelerde emniyet personeli olarak görev yapmakta iken, resen emekli edilen, ardından haklarında verilen iptal kararları doğrultusunda görevine iade edilen emniyet personelinin kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe dönük rütbe terfi işlemlerinin ilgili kurullarda görüşülebilmesi için 2015 - 2019 yılları arasında yürürlükte bulunan mevzuatta yer alan sınav şartının, halihazırda yürürlükte olan mevzuatta terfi değerlendirmesi için ilgili Kurul gündemine alınma bakımından sınav şartı aranmayan rütbeler için yerine getirmeleri gerekmediği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/50, **Karar No:**2025/66

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında çeşitli rütbelerde emniyet personeli olarak görev yapmakta iken, resen emekli edilen, ardından haklarında verilen iptal kararları doğrultusunda kamu görevine iade edilen emniyet personelinin kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe dönük rütbe terfi işlemlerinin ilgili kurullarda görüşülmesi taleplerinin, 2015 - 2019 yılları arasında yürürlükte bulunan mevzuatta yer alan sınav şartını yerine getirmedikleri için reddedilmesinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında görev yapan emniyet personeli statüsünde bulunan ve resen emekli edilen, ardından haklarında verilen iptal kararları doğrultusunda kamu görevine iade edilenlerin, kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe yönelik rütbe terfi işlemleri bakımından 2015 - 2019 yılları yönünden, bu yıllarda yürürlükte bulunan mevzuata göre sınav şartını yerine getirmelerinin gerekli olmadığı, halihazırda yürürlükte olan mevzuatta terfi değerlendirmesi için ilgili Kurul gündemine alınma bakımından sınav şartı aranmayan rütbeler için, halihazırda yürürlükte bulunan mevzuat uygulanmak suretiyle sınav şartı aranmaksızın terfi durumlarının değerlendirilmesi yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında çeşitli rütbelerde görev yapan emniyet personeli statüsünde bulunan ve idare tarafından resen emekli edilen, bu işlemlerin iptali istemiy-

le açtıkları davalarda verilen iptal kararlarının gereklerinin yerine getirilmesi için kamu görevine iade edilen, 2019 yılından sonraki tarihlerde, yeniden görev yapmaya başlayan davacıların, kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe yönelik rütbe terfi işlemleri bakımından, üst rütbeye terfilerinin ilgili kurullarda görüşülebilmesi için kurul gündemine alınma şartları arasında yer alan ve 2015 ila 2019 yılları arasında yürürlükte bulunan, fakat halihazırda yürürlükte olmayan mevzuata göre, bu yıllar için sınav şartını yerine getirmeleri gerekip gerekmediği hususu oluşturmaktadır.

2015 yılından itibaren mevzuatta terfi bakımından "yöneticilikle ilgili hizmet içi eğitimde başarılı olunması" şartı da aranmış ve bu şarta ilişkin de değişiklikler yapılmış ise de, kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin maddi olaylar sadece "sınav şartı" bakımından ortaya çıkmış olup bu sınır içerisinde inceleme yapılmıştır. Öte yandan, 2019 yılından sonraki değişikliklerde de emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfilerde sınav şartı aranmaya devam ettiğinden, inceleme, bu döneme ilişkin olarak bu durumda bulunanları, yani 2019 yılından sonra da olsa emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi edecek olan teşkilat personelini kapsamamaktadır. Bu rütbeye yönelik olarak sınav şartı yönünden değişiklik bulunmamaktadır.

Konu ve inceleme sınırları bağlamında emniyet hizmetleri sınıfının rütbe terfilerine ilişkin mevzuattaki gelişim şu şekilde olmuştur:

3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 55. maddesinde, 04/04/2015 tarihinde yürürlüğe giren 6638 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle rütbelere terfilerin maddede öngörülen sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere liyakate göre yapılacağı düzenlenmiş; Değerlendirme Kurullarında personelin rütbe terfiinin görüşülebilmesi için kurul gündemine alınma şartları arasında ise her rütbe yönünden olmak üzere, bu konuda düzenlenen yönetmeliğe uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olunması, şartlardan birisi olarak aranmıştır. Kanun'daki bu değişiklikle aynı doğrultuda olmak üzere 10/05/2015 tarihinde yürürlüğe konulan Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik'te de, Yönetmelik'e uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı sayılma, her rütbe bakımından terfi için kurul gündemine alınma şartları arasında zikredilmiştir.

Hal böyle iken, 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinde değişiklik yapan ve 24/12/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7196 sayılı Kanun ile rütbelere terfilerin liyakate göre yapılacağı düzenlenmiş ve kurullarda personelin rütbe terfiinin görüşülebilmesi ve kurul gündemine alınma için aranan şartlar arasında, yalnızca dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi için Yönetmelik'e uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olunması şartı aranmış, diğer rütbelere terfi için, daha önceki düzenlemede aranan, sınavlarda başarılı olma şartı kaldırılmıştır. Kanun'un bu düzenlemesi doğrultusunda yeniden düzenlenen Yönetmelik'te de, 28/05/2020 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile sadece dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine ter-

fi için Yönetmelik'e uygun olarak yapılacak yazılı ve sözlü sınavda başarılı olunması şartı getirilmiştir.

Özetle söylenebilir ki, 04/04/2015 ila 24/12/2019 tarihleri arasında, her rütbede terfi kurullarında görüşme ve kurul gündemine alınma şartları arasında yazılı ve sözlü sınavda başarılı olma şartı mevcut iken, 24/12/2019 tarihinde sonra böylesine bir şart sadece emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi için aranmıştır.

Öte yandan, 2577 sayılı Kanun'un yukarıda aktarılan kuralında da, iptal kararlarının sonuçları kurala bağlanmıştır.

Aykırılığa konu uyuşmazlıklarda, davacılar, idarece resen emekliye sevk edilmişler, bu işlemlerin iptali istemiyle açtıkları davalarda mahkemelerce iptal kararı verilmiş ve 2019 yılından sonraki bir tarihte yargı kararının gereğinin yerine getirilmesi için kamu görevine iade edilmişlerdir.

Davacıların kamu görevlerine iade edilerek emniyet hizmetleri sınıfında göreve başladıkları esnada, terfi bakımından yalnızca emniyet amiri rütbesinden dördüncü sınıf emniyet müdürü rütbesine terfilerde sınav şartı bulunmaktadır.

İdare tarafından, bu halde bulunan personelin geçmişe yönelik terfi durumunun, 2015 ila 2019 yıllarına ilişkin olarak sınav şartının yerine getirilmesi halinde, 2020 ve sonraki yıllara ilişkin olarak ise sınav şartı aranmaksızın, terfilere yönelik yapılacak olan Değerlendirme Kurullarınca değerlendirileceği yönünde işlemler tesis edilmiştir.

Davacılar, resen emekli edilmişler, mahkeme kararlarının gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla görevlerine iade edilmişler ve bu süreçte statü dışında kalmışlardır.

Davacıların statü dışında bulundukları süreçte, rütbe terfiine ilişkin mevzuatta değişiklik yapılarak, daha önce mevcut olan sınav şartı yürürlükten kaldırılmıştır.

Halihazırda yürürlükte bulunmayan bir mevzuatın uygulanmasının hukuki ve fiili manada güçlükler oluşturabileceği; yürürlükte olmayan ve sınavda başarılı olma yükümlülüğü öngören mevzuatın tatbik edilmesinin, yargı kararı üzerine kamu görevine iade edilenlere iptal kararlarının sağladığı imkana ve tatmine nazaran bariz bir nispetsizlik göstereceği; yürürlükte olmayan mevzuatın uygulanmamasının aşılamaz bir engel olmadığı; ilgililerin durumunun eski hale getirilmesi bakımından en uygun alternatif çözümün bu şekilde olduğu; bu dönem için, halihazırda yürürlükte bulunmayan sınav şartı aranmasının, kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi maksadını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca da karşılık gelmediği; Teşkilat yapısına bağlı olarak, gelinen aşamada sınav şartının kaldırılmış olduğu; idarece, yürürlükte bulunmayan sınav şartının geçmişe yönelik olarak uygulanmasını gerektirecek, kabul edilebilir ölçüde hukuki ve fiili mecburiyetler de gösterilmediği, böylesine bir durumun kamu yararı ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından gerekli ve ölçülü olduğunun da söylenemeyeceği,

zira bir yükümlülüğün ortadan kaldırılmış bulunduğu göz önüne alındığında, lehlerine olan iptal kararlarıyla kamu görevine iade edilenler yönünden, iptal edilen işlemler tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılacağından, bunların statü dışında kaldıkları 2015 ila 2019 yılları için geçmişe yönelik terfi değerlendirmesinin yapılmasında, yeniden statüye girdikleri dönem sonrasında yürürlükte olan mevzuatın uygulanması gerektiği, bu mevzuatta sınav şartının bulunmadığı ve sınav şartı aranmadan yetkili Kurul gündemine alınarak terfi değerlendirmelerinin yapılabileceği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında görev yapan emniyet personeli statüsünde bulunan ve resen emekli edilen, ardından haklarında verilen iptal kararları doğrultusunda kamu görevine iade edilenlerin, kamu görevlisi statüsünde bulunmadıkları yıllar için geçmişe yönelik rütbe terfi işlemleri bakımından 2015 ila 2019 yılları yönünden, bu yıllarda yürürlükte bulunan mevzuata göre sınav şartını yerine getirmelerinin gerekli olmadığı, halihazırda yürürlükte olan mevzuatta terfi değerlendirmesi için ilgili Kurul gündemine alınma bakımından sınav şartı aranmayan rütbeler için, halihazırda yürürlükte bulunan mevzuat uygulanmak suretiyle sınav şartı aranmaksızın terfi durumlarının değerlendirilmesi yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

28. İl polis disiplin kurullarının, hukuki ve haklı sebepler mevcut ise toplantı yeter sayısı olan salt çoğunlukla toplanabilecekleri ve kurulun, il hukuk işleri müdürü bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısının katılımı olmadan da teşkil etmiş sayılacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/51, **Karar No:**2025/67

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde emniyet hizmetleri sınıfında ve çeşitli rütbelerde emniyet personeline il polis disiplin kurullarınca tesis edilen disiplin işlemlerinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, il polis disiplin kurullarının 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'da sayılan her bir üyenin katılımıyla toplanmasının zorunlu olmadığı, hukuki ve haklı sebepler mevcut ise toplantı yeter sayısı olan salt çoğunlukla toplanabilecekleri; öte yandan, kurulun, il hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısının katılımı olmadan da teşkil etmiş sayılacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; il polis disiplin kurullarının üye tam sayısı ile toplanmasının zorunlu olup olmadığı ile il polis disiplin kuruluna il hukuk işleri müdürünün, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısının katılmasının zorunlu olup olmadığı hususları oluşturmaktadır.

7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 16/1-a hükmünde, il polis disiplin kurulu üyelerinin hangi kamu görevlileri olduğu düzenlenmiştir. Hükümde, il polis disiplin kurulunun, muhakkak bu üyelerin tümünün birden katılımıyla toplanacağına ilişkin emredici bir kural bulunmamaktadır. Anılan hükümdeki *"İl polis disiplin kurulu, vali yardımcısının başkanlığında aşağıdaki kişilerin katılımıyla oluşur."* kuralı, üye olarak sayılanların her birinin katılımını zorunlu tutmamakta, disiplin kurulunun ancak unvanları ve makamları sayılan üyelerden oluşabileceğine işaret etmektedir.

Kanun'un 26/8 hükmünde ise, disiplin kurullarının salt çoğunlukla toplanacağı, kararların oy çokluğu ile alınacağı, çekimser oy kullanılamayacağı, oyların eşitliği halinde baş-

kanın oyu yönünde karar alınmış sayılacağı düzenlenmiştir. Hükümde, il polis disiplin kurulunun toplantı ve karar yeter sayıları kurala bağlanmış ve bu sayılara göre kararların şeklen nasıl alınabileceği yolunda kurallar vazedilmiştir. Buna göre, hukuki ve haklı sebepler mevcutsa kurul, salt çoğunlukla toplanabilecektir.

Uyuşmazlığın çözümü için Kanun'un her iki hükmünün birlikte göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kanun'da, il polis disiplin kurulunun hangi kamu görevlilerinden oluşacağı belirtilmiş olmasına karşın, kurulun teşkil etmiş addedilebilmesi için üyelerin her birinin iştirakinin mecburi olduğu yönünde bir kural koyulmadığına göre, toplantı yeter sayısına tekabül ettiği müddetçe, il hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısı da dahil olmak üzere sayılan üyelerden bazılarının hukuki ve haklı sebeplerle toplantıda bulunmamasının, kurulun oluşumunu sakatlamayacağı değerlendirilmiştir. Nitekim, kanun koyucu, kurulun her bir üyesinin iştirakinin mecburi olduğu yönünde bir muradı olsa idi, böyle bir imkanı varken, bu hususu da düzenlerdi. Toplantı yeter sayısı olan salt çoğunluk sağlandığı müddetçe kurulun, Kanun'da belirtilen üyeler arasından hangi kamu görevlilerinin katılımıyla toplandığının önemi bulunmamaktadır. Aksi halde, "disiplin kurullarının salt çoğunlukla toplanacağı" kuralı işlevsiz hale gelecek, öte yandan kanun koyucunun öngörmediği, genişletici yorum yoluyla bir kapsam genişletmesi söz konusu olacaktır.

Diğer taraftan, Kanun'da, il disiplin kurulunu oluşturan üyelerden birinin "il hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısı" olduğu belirtilmiş, fakat bu üyenin kurulda muhakkak bulunacağına ve bulunmazsa kurulun oluşmamış sayılacağına yönelik bir düzenleme de yapılmamıştır. Buna göre, kurul, il hukuk işleri müdürü yahut bulunmadığı durumlarda bağlı olduğu vali yardımcısı katılımı olmaksızın da toplantı yeter sayısı olan salt çoğunluğa ulaşabiliyorsa, toplanmasına ve karar almasına kanunen engel bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, il polis disiplin kurullarının Kanun'da sayılan her bir üyenin katılımıyla toplanmasının zorunlu olmadığı, hukuki ve haklı sebepler mevcut ise toplantı yeter sayısı olan salt çoğunlukla toplanabilecekleri; öte yandan, kurulun, il hukuk işleri müdürü, bulunmadığı durumda il hukuk işleri şube müdürlüğünün bağlı olduğu vali yardımcısının katılımı olmadan da teşkil etmiş sayılacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

29. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde muvazzaf hava pilot subay olarak görev yapmakta iken zorunlu hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan adi malul statüsünde emekliye sevk edilmiş olup, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde kapsamında sağlık kurulu raporu ile uçuşa elverişli oldukları belirlenerek maluliyetleri sona erdirilen ve mecburi hizmet yükümlülük sürelerini tamamlamak üzere yeniden muvazzaf subay olarak nasbedilenlerin, halihazırda pilot olarak görev yapmalarına engel fiili ve hukuki sebepler bulunmadığı sürece haklarında terhis işlemi uygulanamayacağı hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/38, **Karar No:**2025/68

Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde muvazzaf hava pilot subay olarak görev yapmakta iken, sağlık sorunları sebebiyle adi malul statüsünde emekliye sevk edilmiş olup, sonrasında 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde kapsamında sağlık kurulu raporu ile uçuşa elverişli oldukları belirlenerek maluliyetleri sona erdirilen ve mecburi hizmet yükümlülük sürelerini tamamlamak üzere yeniden muvazzaf subay olarak nasbedilenlerin, terhis işlemine tabi tutularak ilişiklerinin kesilmesi istemlerinin reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, muvazzaf hava pilot subay olarak görev yapmakta iken adi malul olarak emekliye sevk edildikten sonra 926 sayılı Kanun'a 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde kapsamında sağlık kurulu raporu ile uçuşa elverişli oldukları belirlenerek maluliyetleri sona erdirilen ve mecburi hizmet yükümlülük sürelerini tamamlamak üzere yeniden muvazzaf subay olarak nasbedilenlerin, pilot olarak görev yapmalarına engel fiili ve hukuki sebepler bulunmadıkça haklarında terhis işlemi uygulanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; zorunlu hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan malulen emekliye sevk edilen davacıların, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde çerçevesinde zorunlu yükümlülüğe tabi olup olmadığı hususu oluşturmaktadır.

Maddi olayların gelişim süreci gözetildiğinde, davacıların Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde pilot subay iken yükümlülük sürelerini tamamlamadan adi malul olarak emekliye

sevk edildikleri, 926 sayılı Kanun'a 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde kapsamında sağlık kurulu raporu alınarak uçuşa elverişli olduklarının belirlendiği ve maluliyetleri sona erdirilerek yükümlülük sürelerini tamamlamak üzere yeniden muvazzaf subay nasbedildikleri; davacıların halen muvazzaf subay olarak idare bünyesinde görev yapmaya devam ettikleri, görev yaptıkları esnada idareye başvuruda bulunarak, malul olarak emekliye sevk edilmiş olmalarına rağmen yeniden subay nasbedilmelerinin hukuka uygun olmadığını belirterek terhis işlemine tabi tutulmalarını, ilişiklerinin kesilmesini istedikleri anlaşılmaktadır.

Adi malul olarak emekliye sevk edildikleri tartışmasız olan davacıların, bu duruma rağmen 926 sayılı Kanun'a 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde çerçevesinde yeniden sağlık kontrolünden geçirilerek zorunlu hizmet yükümlülüğüne tabi tutulmalarının hukuki denetimi, ancak zorunlu hizmet yükümlülüğüne tabi tutuldukları ilk tarihteki idari işlem üzerine açılan davada tartışılabilecek bir husustur. Oysa davacıların o tarihte açtıkları davalar, süre aşımı nedeniyle reddedilmiş ve kararlar kesinleşmiştir.

Gelinen aşamada, davacılar ilk katılış tebligatı üzerine sağlık kontrolünden geçirilmişler, uçuşa elverişli oldukları anlaşılmış, yeniden subay nasbedilmişler ve statü içerisinde görevlerine devam etmektedirler. Davacılar, içinde bulundukları statüden çıkmak istemektedirler. Bu aşamada tartışılması gereken husus, davacıların öne sürdükleri sebebin statüden çıkmayı gerektirip gerektirmediğidir.

Buna göre, davacıların göreve katılış esnasında aldırılan sağlık kurulu raporlarına göre çeşitli kategorilerde uçucu sağlığı niteliğine sahip olduklarının görüldüğü, bunun üzerine yeniden muvazzaf subaylığa nasbedildikleri, Türk Hava Kuvvetleri saflarına katılış yaptıkları, görevlerini icra etmeyi sürdürdükleri, Hava Kuvvetleri Komutanlığında pilot olarak görev yapmaları için bu aşamadan sonra sağlık durumlarının uygun olmadığına yönelik geçerli bir raporun dosyalara ibraz edilmediği, davacıların statüden çıkarılarak terhis edilmelerini gerektiren geçerli fiili ve hukuki sebepler ortaya konulamadığı, katılış esnasındaki ilk duruma atıf yapılarak başvurularda bulunulduğu, bu çerçevede davacıların statüden çıkma taleplerinin reddine yönelik dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, ülke savunmasının herhangi bir şekilde zafiyete uğramaması ve millî güvenliğin temini için Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde görev yapan pilot subayların yeterli sayıda ve donanımda olmalarının vazgeçilmez gerekliliklerden biri olduğu, uzun ve masraflı bir askeri pilotaj eğitiminin akabinde pilot subay olmaya hak kazanılabileceği, darbe teşebbüsünün sonrasında mevcut pilot kaynağının ise yetersiz olabileceği göz önüne alındığında, anılan maddede yapılan düzenlemelerle, özlük hakları ve iktisadi şartlar yönünden yapılan iyileştirmelerle kapsamdaki davacıların üstleneceği külfetlerin azaltılmasının gözetildiği, ülke savunması ve millî güvenliğin sağlanması hususunda oluşan acil gereksinim sebebiyle ortaya çıkan kamu yararı karşısında görevine geri çağrılan ve belirli bir müddet daha mecburi hizmet süresine tabi tutulan, fiziksel yeterlilikleri sağlayan, yeniden yapılan sağlık muayenelerine göre sağlık durumlarına elverişli araç

kategorilerinde uçuş yaparak görev icra eden davacıların aşırı külfet altına sokulmadığı ve işlemlerin kamu menfaati ile şahsi menfaat arasında adil bir denge kurularak ölçülülük ilkesine uygun olarak tesis edildiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, muvazzaf hava pilot subay olarak görev yapmakta iken adi malul olarak emekliye sevk edildikten sonra 926 sayılı Kanun'a 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen ek geçici 98. madde kapsamında sağlık kurulu raporu ile uçuşa elverişli oldukları belirlenerek maluliyetleri sona erdirilen ve mecburi hizmet yükümlülük sürelerini tamamlamak üzere yeniden muvazzaf subay olarak nasbedilenlerin, pilot olarak görev yapmalarına engel fiili ve hukuki sebepler bulunmadıkça haklarında terhis işlemi uygulanamayacağı yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

30. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görev yapan, 28/11/2022 tarihinden evvel yapılmış sınavlarda başarılı olan ve evraklarını teslim ederek atanmayı ve/veya işe başlatılmayı bekleyen, emsali personele göre gecikmeye bir dahli olmadığı tespit edilen kişilerden, 29/11/2022 tarihi ile 26/01/2023 tarihleri arasında çalışmaya başlatılmış olanların, 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 48. maddesinde düzenlenen memur kadrolarına geçiş yapabilecekleri hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/46, **Karar No:**2025/71

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görev yapan kişilerin, 26/01/2023 tarih ve 32085 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7433 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 48. madde kapsamında kadroya atanma istemiyle yapmış oldukları başvuruların reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görev yapan, 28/11/2022 tarihinden evvel yapılmış sınavlarda başarılı olarak ve evraklarını teslim ederek atanmayı ve/veya işe başlatılmayı beklemiş, emsali personele göre gecikmeye bir dahli olmadığı tespit edilen kişilerden, 29/11/2022 tarihi ile 26/01/2023 tarihleri arasında çalışmaya başlatılmış olanların, 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 48. maddesinden faydalandırılmaları gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görev yapan kişilerin, 26/01/2023 tarih ve 32085 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7433 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 48. madde kapsamında kadroya geçiş imkanı veren düzenlemeden 28/11/2022 tarihi öncesinde atama onayları yapılmış olmakla birlikte, 29/11/2022 tarihi ile 26/01/2023 tarihleri arasında fiilen göreve başlatılmış olmaları halinde memur kadrolarına kurumlarınca atanıp atanamayacağı hususu oluşturmaktadır.

İlgili mevzuat incelendiğinde; Kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda; bir yıldan az süreli, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı çalışanlar ile yükseköğretim

kurumlarının araştırma-geliştirme projelerinde proje süreleriyle sınırlı olarak çalışanlar hariç olmak üzere; 28/11/2022 tarihi itibarıyla 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrası uyarınca vizelenmiş veya ihdas edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarında çalışmakta olanlardan bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sözleşmesi devam eden ve 48. maddede belirtilen genel şartları taşıyanlardan bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde yazılı olarak başvuranların memur kadrolarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde kurumlarınca atanacakları anlaşılmaktadır. (15/02/2023 tarih ve 32105 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 122 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile başvuru süreleri 31/03/2023 (bu tarih dahil) tarihine kadar, atanma süreleri 28/04/2023 (bu tarih dahil) tarihine kadar uzatılmıştır.)

Uyuşmazlığın çözümünde, 19/01/2023 tarih ve 7433 sayılı Kanun'un uyarınca belirlenen "28/11/2022" tarihinden önce yazılı ve sözlü sınavlara girerek başarılı olmuş, gerekli evraklarını idareye teslim etmiş, hakkında güvenlik soruşturması yürüyen ve/veya atama onayı yapılmış olmakla birlikte fiilen çalışmaya bu tarihten (28/11/2022) sonra idarece başlatılmış kişilerin Kanun'un geçici 48. maddesi kapsamında olup olmadığının saptanması gerekmektedir.

Uyuşmazlıklara konu personel ile aynı sınavlara girerek başarılı olan emsali diğer bazı personelin incelemelerinin davacılara göre daha erken sonuçlandırılması üzerine görevlerine 28/11/2022 tarihi ve öncesinde göreve başlatıldıkları ve geçici 48. maddeden faydalanmak suretiyle kadrolu personel statüsüne geçirildikleri dosya kapsamından anlaşılmaktadır.

Anayasa'da vurgulanan eşitlik ilkesinin, ayrı hukuksal durumlardaki kişilerin farklı kurallara tabi tutulmasına engel oluşturmadığı yargısal içtihatlarla kabul edilmiştir.

Somut uyuşmazlıklar bu kapsamda incelendiğinde, 7433 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle 657 sayılı Kanun'a eklenen ve 26/01/2023 tarihinde yürürlüğe giren geçici 48. madde uyarınca kapsama dahil olmak için aranan koşulu sağlayan, yani 28/11/2022 tarihi ve öncesinde göreve başlayanlarla bu tarihten sonra göreve başlayanların ayrı hukuksal durumlarda bulundukları yorumunu yapmak mümkün ise de bu kişiler arasındaki farklılık bu kişilerin davranışlarından değil, idarenin aynı durumdaki kişilere farklı uygulamalar yapmasından kaynaklanmaktadır. Esas itibarıyla bu kişiler, 657 sayılı Kanun'un geçici 48. maddesi uyarınca kadroya geçirilmek için aranan 28/11/2022 tarihi ve öncesinde atanmak için evraklarını idareye teslim etmiş, atama onayı bekleyen ve/veya atanmış olmaları nedeniyle aynı durumdaki kişilerdir.

Bu itibarla, 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 48. maddesinde öngörülen, 28/11/2022 tarihi itibarıyla çalışmakta olma şartının, uyuşmazlık konusu olan olay bakımından, yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olmuş, evraklarını idareye zamanın teslim etmiş, atama onayı bekleyen ve/veya atanmış ve fiilen çalışmaya başlamaya hazır hale gelmiş şeklinde anlaşılması emsali personelin durumu gözetildiğinden eşitlik ilkesine daha uygun olacaktır. Nitekim, aynı ve/veya benzer durumda olan personelin farklı muameleye tabi tutulmasını gerekli kılan nesnel ve ölçülü bir neden bulunmadığından aksi bir yorum eşit muamele görme hakkının ihlaline neden olacağı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak görev yapan, 28/11/2022 tarihinden evvel yapılmış sınavlardan başarılı olarak ve evraklarını teslim ederek atanmayı ve/veya işe başlatılmayı beklemiş, emsali personele göre gecikmeye bir dahli olmadığı anlaşılmış kişilerden 29/11/2022 tarihi ile 26/01/2023 tarihleri arasında çalışmaya başlatılmış olanların 657 sayılı Kanun'a eklenen geçici 48. maddeden faydalandırılmaları gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

31. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun sağladığı istihdam hakkından yararlanarak, Kanun'un ek 1. maddesi uyarınca ataması yapılanların, aynı Kanun'un geçici 15. maddesi ile getirilen düzenlemeden faydalanabilmeleri için ilk atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılmış olması gerektiği hakkında.

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2025/70, **Karar No:**2025/73

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 1. maddesi uyarınca ataması yapılanların, aynı Kanun'un geçici 15. maddesinden yararlanma istemiyle yaptıkları başvuruların, ilk atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılmadığından bahisle reddinden doğan uyuşmazlıklarda, Bölge İdare Mahkemelerince verilen farklı nitelikteki kararların kesinleşmesi üzerine aykırılığın giderilmesi istenilmiştir.

Kurulca, 3713 sayılı Kanun'un sağladığı istihdam hakkından yararlanarak, Kanun'un ek 1. maddesi uyarınca ataması yapılanların, aynı Kanun'un geçici 15. maddesi ile getirilen düzenlemeden faydalanabilmeleri için ilk atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılmış olması gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

Başvuruya konu olan kararlar arasındaki aykırılığı, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun sağladığı istihdam hakkından yararlanarak, Kanun'un ek 1. maddesi uyarınca ataması yapılanların, aynı Kanun'un geçici 15. maddesi ile getirilen düzenlemeden faydalanabilmeleri için ilk atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılmış olmasının gerekip gerekmediği hususu oluşturmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında, terör nedeni ve etkisi sonucu şehit veya malul olanların eş, çocuk veya kardeşlerinden birisi veya çalışabilecek durumdaki malullere istihdam hakkı ilk olarak 1995 yılında, 4131 sayılı Kanun'la, 3713 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. madde ile tanınmış, süreç içerisinde, hak sahipliğinin tespitine, atama teklifini yapacak makama ve atama usul ve esaslarına yönelik farklı tarihlerde değişiklikler yapılmıştır. Dolayısıyla, 3713 sayılı Kanun'un geçici 15. madde hükmü ile getirilen düzenlemeden faydalanacak olanların tespiti, diğer bir ifadeyle maddenin kapsamında kimlerin yer aldığı hususu, hak sahiplerine istihdam hakkı tanıyan ek 1. maddeye ilişkin sürecin değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

İlk olarak 16/11/1995 tarih ve 22465 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4131 sayılı Kanun'la, 3713 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. madde uyarınca yapılan atamalarda, hak sahipliğinin tespiti ve atama teklifleri İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmış, atama yapılırken de ilgililerin nitelikleri (öğrenim durumları) ile iş gerekleri göz önüne alınarak ve durumlarına uygun kadro gözetilmek suretiyle atamalar gerçekleştirilmiştir.

02/08/2013 tarih ve 28726 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6495 sayılı Kanun ile değiştirilen ek 1. maddede, hak sahiplerinden ilköğretim, ortaokul, ilkokul mezunu olanların hizmetli ünvanlı kadrolara; ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların ise memur ünvanlı kadrolara atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığınca yapılacağı hükmü getirilmiş, yapılan değişiklikle, ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların öğrenim durumu itibarıyla elde ettikleri ünvan durumuna uygun kadro yerine memur kadrolarına atanmaları öngörülmüştür.

Son olarak, 27/07/2016 tarih ve 29783 (2. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen ek 1. maddede; hak sahiplerinden ilköğretim, ortaokul, ilkokul mezunu olanların hizmetli ünvanlı kadro ve pozisyonlara; ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların, atama teklifinin yapıldığı tarihte öğrenim durumları itibarıyla ihraz ettikleri unvanın 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin eki cetvellerde yer alması koşuluyla ihraz etmiş bulundukları ünvanlara, bunların dışında kalan ortaöğretim ve yükseköğretim mezunlarının ise memur ünvanlı kadro ve pozisyonlara atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığınca yapılacağı düzenlenmiş ve aynı KHK ile Kanun'a eklenen geçici 15. madde ile de, bu maddenin yürürlük tarihinden önce, ek 1. madde kapsamında göreve başlayan personelden, Devlet Personel Başkanlığı tarafından atama teklifinin yapıldığı tarihte öğrenim durumları itibarıyla ihraz ettikleri ünvanları 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin eki cetvellerde yer alanların, bu ünvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara kamu kurum ve kuruluşlarınca sınava tabi olmaksızın atanacağı hükmü getirilmiştir.

Aktarılan süreç dikkate alındığında, geçici 15. madde ile ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların öğrenim durumu itibarıyla elde ettikleri ünvan durumuna uygun kadro yerine mülga Devlet Personel Başkanlığı tarafından doğrudan memur kadrolarına atama tekliflerinin yapıldığı dönemde, ilgililerin atandıkları tarihteki öğrenim durumları uyarınca sahip oldukları ünvanlara atanamamaları nedeniyle yaşanan mağduriyetlerin giderilmesinin amaçlandığı sonucuna varılmaktadır. ek 1. maddenin 668 sayılı KHK ile değiştirilmeden önce İçişleri Bakanlığı ve mülga Devlet Personel Başkanlığınca atama tekliflerinin yapıldığı iki ayrı dönemin söz konusu olduğu; atama tekliflerinin İçişleri Bakanlığı tarafından yapıldığı dönemde, hak sahiplerinin nitelikleri (öğrenim durumları) ile iş gerekleri göz önüne alınarak ve durumlarına uygun kadro gözetilmek suretiyle atamaları gerçekleştirilirken, Devlet Personel Başkanlığınca atama tekliflerinin yapıldığı dönemde ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların doğrudan memur kadrolarına atandıkları dikkate alındığında, geçici 15. madde hükmünden, ilk atama teklifleri Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılanların faydalanmasının amaçlandığı değerlendirilmektedir.

Gelinen noktada, İçişleri Bakanlığı tarafından ilk atama tekliflerinin yapıldığı dönemde, hak sahiplerinin nitelikleri (öğrenim durumları) ile iş gerekleri göz önüne alınarak ve durumlarına uygun kadro gözetilmek suretiyle atamalarının yapıldığı, 668 sayılı KHK ile yapılan değişiklik ile de ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların, atama teklifinin yapıldığı tarihte öğrenim durumları itibarıyla ihraz ettikleri ünvanın 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin eki cetvellerde yer alması koşuluyla ihraz etmiş bulundukları ünvanlara atanmalarının düzenlendiği göz önünde bulundurulduğunda, geçici 15. maddenin, ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olanların memur ünvanlı kadrolara atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığınca yapldığı dönemi, yani ek 1. maddenin 6495 sayılı Kanun ile değiştirildiği tarihten, 668 sayılı KHK ile yapılan değişikliğe kadar geçen sürede yapılan (mülga Devlet Personel Başkanlığı tarafından) sınırlı bir dönemdeki atamaları kapsadığı anlaşıldığından, anılan hükümden ilk atama teklifleri İçişleri Bakanlığı tarafından yapılanların faydalanmalarına olanak bulunmamaktadır.

Bu durumda, atama teklifleri 2013 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından yukarıda aktarılan usul ve esaslar dahilinde yapılan davacıların, 3713 sayılı Kanun'un geçici 15. maddesi hükmünden yararlanarak atanma olanağı bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Sonuç olarak, 3713 sayılı Kanun'un sağladığı istihdam hakkından yararlanarak, Kanun'un ek 1. maddesi uyarınca ataması yapılanların, aynı Kanun'un geçici 15. maddesi ile getirilen düzenlemeden faydalanabilmeleri için ilk atama tekliflerinin Devlet Personel Başkanlığı tarafından yapılmış olması gerektiği yönünde aykırılığın giderilmesine karar verilmiştir

II. İLK DERECE MAHKEMESİ VEYA TEMYİZ MERCİİ OLARAK VERİLEN KARARLAR

A. USULE İLİŞKİN KARARLAR

GÖREV

1. Sosyal güvenlik ve emeklilik yönünden 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na tabi kamu görevlileri ile ilgili olarak bu Kanun'dan kaynaklanan uyuşmazlıkların görüm ve çözümünde adli yargının görevli bulunduğu hakkında.

Esas No:2024/2700, **Karar No:**2025/2788

ONİKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, İl Emniyet Müdürlüğünde teknisyen yardımcısı olarak görev yapan davacının; Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği'nin 16. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından adi malul olduğuna karar verildiğinden bahisle, kadrosuyla ilişiği kesilerek malulen emekliye sevk edilmesine ilişkin işlemin iptali ile yoksun kaldığı aylık ve diğer özlük haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacının, hakkında düzenlenen amir kanaat raporu, sağlık kurulu raporları ve sağlık dosyasının Emniyet Genel Müdürlüğü Sağlık Komisyonunca değerlendirilmesi üzerine Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği'nin 16. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi uyarınca görevinde çalışamayacağına ve Sağlık Kurulunca da adi malul olduğuna karar verildiğinden, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, davacının, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 'un yürürlüğe girmesinden önce, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu kapsamında iştirakçiliğinin bulunmadığı ve emeklilik yönünden 5510 sayılı Kanun'a tabi olduğu, bu Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde ise iş mahkemelerinin görevli olduğu gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, İl Emniyet Müdürlüğünde teknisyen yardımcısı olarak görev yapan davacının; Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği'nin 16. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından

adi malul olduğuna karar verildiğinden bahisle, kadrosuyla ilişiği kesilerek malulen emekliye sevk edilmesine ilişkin işlemin iptali ile yoksun kaldığı aylık ve diğer özlük haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi ödenmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının hakkında düzenlenen amir kanaat raporu, sağlık kurulu raporları ve sağlık dosyasının Emniyet Genel Müdürlüğü Sağlık Komisyonunca değerlendirilerek Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği'nin 16. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi uyarınca görevinde çalışamayacağına ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Kurum Sağlık Kurulunca da adi malul olduğuna karar verildiğinden, davacının kadrosuyla ilişiği kesilerek malulen emekliye sevk edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 96. maddesi ve bu madde uyarınca çıkarılan yönetmelik kurallarının uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıkla ilgili Danıştay Onbirinci Dairesinin E:2010/743 sayılı esasına kayıtlı dosyanın temyizen incelenmesi sırasında 24/02/2010 tarihli ara kararla, 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinde yer alan *"Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle, iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulması üzerine, Anayasa Mahkemesinin 22/12/2011 tarih ve E:2010/65, K:2011/169 sayılı kararıyla; *"...5510 sayılı Kanun ile birlikte sosyal güvenlik tek çatı altında toplanmış, özel hukuk niteliği ağır basan sosyal güvenlik hukuku alanı oluşmuştur. İtiraz konusu kuralda, ayrım yapılmaksızın 5510 sayılı Kanun'da ki iş ve işlemler hakkında genel düzenleme yapılmış ve aksine hüküm bulunmayan hallerde, kanun kapsamındaki uyuşmazlıkların çözüm yeri olarak iş mahkemeleri gösterilmiştir. İş mahkemeleri, iş hukuku alanındaki uyuşmazlıkları çözmekle görevli, ihtisaslaşmış adli yargı mahkemeleridir. Yasa koyucu 5510 sayılı Kanun kapsamındaki iş ve işlemleri, prim esasına dayalı yeni sistemin niteliğine bağlı olarak iş mahkemelerinin görev alanı kapsamına alabilir. Sosyal güvenlik hukuku kapsamında aynı konuya ilişkin tüm uyuşmazlıkların, bu alanda görevli uzman mahkeme olan iş mahkemelerinde görülmesinin, hak arama özgürlüğünü kolaylaştırıcı nitelikte olduğu, bu suretle kısa sürede sonuç alınmasını olanaklı kıldığı açıktır.*

Bu bakımdan, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yeni sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılama bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulunan memurlar ile diğer kamu görevlileriyle ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır." gerekçesiyle itirazın reddine karar verilmiştir.

Yukarıda yer verilen Kanun hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce (01/10/2008 tarihi öncesinde) 5434 sayılı Kanun'a tabi hizmeti bulunmayan ilgililer hakkında, 5510 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğinden, sosyal güvenlik ve emeklilik yönünden 5510 sayılı Kanun'a tabi kamu görevlileriyle ilgili olarak bu Kanun'dan kaynaklanan uyuşmazlıkların görüm ve çözümünde de adli yargının (iş mahkemeleri) görevli bulunduğu açıktır.

Bu kapsamda, uyuşmazlığın görüm ve çözümünün, hangi yargı yerinde görüleceğinin belirlenebilmesi için, ilişiği kesilerek malulen emekliye sevk edilen davacının, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden (01/10/2008 tarihinden) önce 5434 sayılı Kanun kapsamında iştirakçiliğinin bulunup bulunmadığı hususunun tespiti gerekmektedir.

Dosyasının incelenmesinden; davacının İl Emniyet Müdürlüğünde 14/07/2009 tarihinde memuriyete başladığı ve Valiliğin 08/06/2021 tarihli işlemiyle adi malul olarak emekliye sevk edildiği; her ne kadar, Valiliğin söz konusu işleminde, 5434 sayılı Kanun'un 44. ve 46. maddeleri uyarınca malul olarak emekliye sevk edildiği belirtilmiş ise de; Dairenin 25/02/2025 tarihli ara kararına istinaden, Sosyal Güvenlik Kurumunca gönderilen 21/04/2025 tarihli cevabi yazıdan, davacının 01/10/2008 tarihinden önce 5434 sayılı Kanun'a tabi bir hizmetinin bulunmadığı, sosyal güvenlik yönünden 5510 sayılı Kanun'a tabi olduğu ve anılan Kanun'un 25. maddesi uyarınca malullük hükümleri uygulanarak emekliye sevk edildiği anlaşılmaktadır.

Buna göre, davacının 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden (01/10/2008 tarihinden) önce 5434 sayılı Kanun kapsamında iştirakçiliğinin bulunmadığı ve emeklilik yönünden 5510 sayılı Kanun'a tabi olduğu, 5510 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde ise (bu Kanun'da aksine bir düzenleme olmadıkça) iş mahkemelerinin görevli olduğu dikkate alındığında; 5510 sayılı Kanun'un 25. maddesi uyarınca davacının malulen emekliye sevk edilerek ilişiğinin kesilmesi işleminin iptali isteminden kaynaklanan uyuşmazlığın görüm ve çözümünde iş mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nitekim, benzer mahiyetteki bir uyuşmazlıkta (Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak görev yapan bir kişinin, 5510 sayılı Kanun'un 25. maddesi uyarınca malulen emekliye sevk edilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada) Uyuşmazlık Mahkemesinin 28/01/2019 tarih ve E:2018/687, K:2019/22 sayılı kararıyla davanın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğuna karar verilmiştir.

Bu itibarla, davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, işin esasına girilerek verilen davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

YETKİ

2. Maden mevzuatının uygulanmasından kaynaklanan davalarda, madenlerin taşınmaz olarak nitelendirilmesi suretiyle özel yetki kuralını düzenleyen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 34. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, taşınmazın (madenin) bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğu; uyuşmazlığın madenin kendisinden kaynaklanmadığı hallerde ise genel yetki kuralı uyarınca işlemi tesis eden idari merciin bulunduğu yer mahkemelerinin yetkili olduğu hakkında.

SEKİZİNCİ DAİRE

Esas No:2024/5344, **Karar No:**2025/377

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, maden ruhsatı sahibi şirketin Maden Yönetmeliği'nin 79. maddesinin 11. fıkrası gereğince yapılan hisse devri onay başvurusunun uygun bulunmamasına dair Taşınmaz Komisyonu kararının iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacının isteminin hiçbir somut ve hukuki gerekçeye yer verilmeden reddedilmesine ilişkin dava konusu Komisyon kararının davacı şirkete ilişkin kısmında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, uyuşmazlıkta, özel yetki kuralını düzenleyen 2577 sayılı Kanun'un 34. maddesinin 1. fıkrasının uygulanma imkanı bulunmadığından, uyuşmazlığın görüm ve çözümünde, genel yetki kuralını düzenleyen 2577 sayılı Kanun'un 32. maddesinin 1. fıkrasına göre, dava konusu olan idari işlemi tesis eden idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesi olan Ankara İdare Mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Maden ruhsatı sahibi şirketin Maden Yönetmeliği'nin 79. maddesinin 11. fıkrası gereğince yapılan hisse devri onay başvurusunun uygun bulunmamasına dair Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Bağlı, İlgili ve İlişkili Kuruluşlar Taşınmaz Komisyonu kararının iptali istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacıların hisse pay devri işlemi konusunda Maden Yönetmeliği'nin 79. maddesinin 11. fıkrası uyarınca işlem yapılması talebinin, hiçbir somut ve hukuki gerekçeye yer verilmeden reddedilmesine ilişkin dava konusu Komisyon ka-

rarının davacı şirkete ilişkin kısmında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Uyuşmazlıkta, Manisa ili, Merkez ilçesinde bulunan II (a) grubu işletme ruhsat sahasında faaliyet gösteren davacı şirketin ortaklık yapısında değişiklik yapılarak hisse payı devri ile diğer davacı şirket ile ortaklık oluşturulduğu, söz konusu ortaklık yapısındaki değişikliğe/hisse pay devrine izin verilmesi için Maden Yönetmeliği'nin 79. maddesinin 11. fıkrası doğrultusunda Bakanlığa başvuruda bulunulduğu görülmektedir.

Dairenin istikrarlı şekilde verilen çok sayıda kararında (E:2024/3978, E:2023/341, E:2022/4859 sayılı dosyaları) madenlerin taşınmaz olarak nitelendirilmesi konusunda duraksama bulunmayıp, özel yetki kuralını düzenleyen 2577 sayılı Kanun'un 34. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, taşınmaz mallara ve bu taşınmazlarla ilgili haklara ilişkin olduğu anlaşılan uyuşmazlıkların görüm ve çözümünde, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğuna karar verilmiştir.

Bununla birlikte, uyuşmazlığın taşınmaz mallarla ilgili 2577 sayılı Kanun'un 34. maddesinde 1. fıkrasında sayılan tahsis, ruhsat ve benzeri mevzuatın uygulanmasından doğan bir işlemden kaynaklanmaması, dolayısıyla özel yetki kuralının uygulanamayacak olması hallerinde ise (Dairemizin E:2021/1592, E:2021/1935 sayılı dosyaları) uyuşmazlığın görüm ve çözümünde, işlemi tesis eden idari merciin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğuna karar verilmiştir.

Bu halde, Dairemizce, yetkili yargı yerinin belirlenmesinde söz konusu uyuşmazlığın madenle/taşınmazla olan bağının gözetildiği açıktır.

Dava konusu olayda, her ne kadar davacı şirketin Manisa ilinde bulunan maden ruhsatını işletmekte olduğu ve hisse devrine ilişkin uyuşmazlığın taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi olan Manisa 2. İdare Mahkemesince karara bağlandığı görülmekte ise de, uyuşmazlığın özelliği gereği, hisse devrinin taşınmaz mallarla ilgili mevzuatın uygulanmasından, dolayısıyla madenin kendisinden kaynaklanmadığı, şirketin ortaklık yapısındaki değişikliğe ilişkin olduğu, hisse devrinin de Maden Kanunu uyarınca Bakanlık iznine bağlandığı ve yapılacak değerlendirmenin doğrudan madene ilişkin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Kaldı ki, hisse devrini gerçekleştirecek şirketin birden fazla ilde maden ruhsatı sahibi olmasının da ihtimal dahilinde olduğu gözetildiğinde, bu hallerde uyuşmazlığın hangi madenin bulunduğu yerdeki mahkemece çözümleneceği sorununun ortaya çıkacağı tabiidir.

Bu durumda, uyuşmazlıkta, özel yetki kuralını düzenleyen 2577 sayılı Kanun'un 34. maddesinin 1. fıkrasının uygulanma imkanı bulunmadığından, uyuşmazlığın görüm ve çözümünde, genel yetki kuralını düzenleyen 2577 sayılı Kanun'un 32. maddesinin 1. fıkrasına göre, dava konusu olan idari işlemi tesis eden idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesi olan Ankara İdare Mahkemesinin yetkili olduğu sonucuna varılmıştır.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

3. İdarenin hizmet kusuru nedeniyle açılacak manevi tazminat davalarında, mağdur yakınının ölmeden önce manevi tazminat talepli dava açmamış olması halinde, murislerin sonrasında bu yönde talepte bulunamayacağı hakkında.

ONUNCU DAİRE

Esas No:2021/5982, **Karar No:**2025/2533

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, idarenin hizmet kusuru nedeniyle uğradıkları iddia edilen zararlarına karşılık vefat eden baba ile davacılar için belirtilen tutardaki maddi ve manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava tarihinden önce vefat eden baba için oluştuğu iddia olunan manevi zararın tazmini isteminin reddi gerektiği belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine, kısmen karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, manevi tazminat alacağının şahsa sıkı sıkıya bağlı hallerden olduğu ve hak sahibi kişi tarafından kullanılması gerektiği, bu nedenle dava konusu edilmemiş manevi tazminat alacağının devredilemeyeceği ve miras yoluyla intikal etmeyeceği, bakılan uyuşmazlıkta babanın vefatından önce dava açmadığı dikkate alındığında manevi tazminat isteme hakkının mirasçılarına geçeceğinden söz edilemeyeceği, babanın vefatıyla birlikte hak ve fiil ehliyeti sona erdiğinden, uğramış olduğu zararlara karşılık davacılar tarafından babanın mirasçıları sıfatıyla onun uğradığını ileri sürdükleri manevi zararın karşılığı olan manevi tazminatı talep haklarının, vefatı nedeniyle kendilerine tevarüs ettiği yorumundan hareketle kendi adlarına açılan davada davacıların ehliyetleri bulunmadığından, davanın müteveffa baba için manevi tazminat ödenmesi istemine ilişkin kısmının davacıların ehliyeti yönünden reddine karar verilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bu kısmının bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: İdarenin hizmet kusuru nedeniyle uğradıkları iddia edilen zararlarına karşılık vefat eden baba ile davacılar için belirtilen tutardaki maddi ve manevi

tazminatın veraset ilamındaki payları oranında olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Feragat nedeniyle kısmen konusu kalmayan maddi tazminat istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına, kısmen işgücü kaybı oranında maddi tazminata hükmedilmesine, manevi tazminat istemi yönünden ise, davalı idarenin, bahse konu olayda hizmet kusuru çerçevesinde sorumlu olduğu hususu dikkate alındığında gerek bahse konu olaya maruz kalan davacı gerekse de diğer davacılar nezdinde yaşanılan acı ve üzüntünün kısmen de olsa tatmin edilmesi amacıyla manevi tazminatın davacılara ödenmesi, dava tarihinden önce vefat eden baba için oluştuğu iddia olunan manevi zararın tazmini isteminin ise reddi gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine, kısmen karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacıların istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararının, baba için talep edilen manevi tazminat isteminin reddine ilişkin kısmı yönünden incelenmesi sonucunda:

Davacının babası olan müteveffanın, dava dilekçesinde davacı sıfatı ile adı bulunmadığı gibi müteveffa adına vefatından önce avukata verilmiş bir vekaletname de bulunmadığı, ayrıca bakılmakta olan davanın mütevaffanın uğradığı bir zarar nedeniyle onun mirasçıları tarafından açılmış bir dava olmadığı, davacılar arasında yer alan ve hak ihlaline uğradığından bahisle maddi ve manevi tazminat talebinde bulunan mağdur ile onun yakınları tarafından açılmış bir dava olduğu, mütevaffanın da asıl mağdur davacının yakınlarından birisi (babası) olduğu, ancak bakılmakta olan davada davacı sıfatının bulunmadığı, dilekçenin talep kısmında mütevaffanın suçtan zarar gören sıfatıyla ceza davasına müdahil olduğu, bu tutumuyla maruz kaldığı manevi zararın giderilmesi iradesini ortaya koyduğu, 12/08/2012 tarihinde vefat eden babanın maruz kaldığı manevi zararın, mirasçıları olan davacılar tarafından talep edildiği belirtilerek vefat eden baba için manevi tazminatın veraset ilamındaki payları oranında davacılara verilmesine karar verilmesi talep edilmiştir.

Manevi tazminat alacağı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olup, mutlaka hak sahibi kişi tarafından kullanılması gerekmektedir. Bu özelliğinden dolayı dava konusu edilmemiş ve manevi tazminatı gerektiren zarara neden olmuş kişiye karşı ileri sürülmemiş manevi tazminat alacağı başkalarına devredilemez ve miras yoluyla geçmez. Ancak bu hakkın dava açılmak suretiyle bir kez dermeyan edilmesi sonucu artık şahsa bağlı olmaktan çıkarak kişinin mamelekine girdiği ve dolayısıyla miras yolu ile intikal edebileceği ve devredilebileceği tartışmasızdır. Yargıtayın konu ile ilgili görüşü de bu yöndedir. (Yargıtay 21. H.D., 24/03/2016 tarih ve E:2015/8769, K:2016/5171)

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin *"yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal edilir."* hükmünden kastedilen; münhasıran ölenin şahsına sıkı sıkıya bağlı olan, başkalarına devir ve temliki veya miras yoluyla intikali mümkün olmayan haklarla ilgili davalardır. Bunun dışında, Türk Medeni Kanunu hükümleri uyarınca, ölene ait bulunan bütün haklar, mallar ve borçlar mirasçılara geçeceğinden, dava açılmakla mameleki niteliğe dönüşen haklar da ölenin malvarlığının bir bölümünü oluşturacağından, açılmış bulunan bu tür davaları ölenin mirasçılarının takip etme hakkı bulunduğunun kabulü gerekir.

Bakılan uyuşmazlıkta ise, babanın dava açılmadan ve davalı idareye başvuru yapılmadan önce vefat ettiği, dolayısıyla vefatından önce dava açmadığı veya dava açma iradesini açıklamadığı ve Ağır Ceza Mahkemesinde dava dışı üçüncü kişilere karşı açılan ceza davasına müdahil olarak katılmış olması ile idari yargıda idare aleyhine iş bu tam yargı davasını açarak manevi tazminat talep etme iradesini ortaya koyduğunun da kabul edilemeyeceği dikkate alındığında manevi tazminat isteme hakkının da mirasçılarına geçeceğinden söz edilmesi mümkün değildir.

Bu itibarla; babanın vefatıyla birlikte hak ve fiil ehliyeti sona erdiğinden, adı geçenin uğramış olduğu zararlara karşılık davacılar tarafından babanın mirasçıları sıfatıyla onun uğradığını ileri sürdükleri manevi zararın karşılığı olan manevi tazminatın talep haklarının, vefatı nedeniyle kendilerine tevarüs ettiği yorumundan hareketle davacılar tarafından kendi adlarına açılan davada davacıların ehliyetleri bulunmadığından, davanın müteveffa baba için manevi tazminat ödenmesi istemine ilişkin kısmının davacıların ehliyeti yönünden reddine karar verilmesi gerekirken davanın bu kısmının da esasının incelenmesi suretiyle verilen idare mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararının belirtilen kısmında hukuki isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine, kısmen karar verilmesine yer olmadığına ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın kısmen bozulmasına karar verilmiştir.

SÜRE

4. Birel idari işlemlerin yargı kararıyla iptal edilmesinin, süresinde dava açılmayarak hukuken kesinleşen diğer tüm benzer idari işlemler hakkında yeniden bir işlem tesisini gerekli kılmadığı, benzer nitelikte olup kesinleşmiş birel işlemler açısından dava açma süresi geçtikten sonra idari işlemlerin değiştirilmesi, düzeltilmesi gibi istemlerle yapılan başvuruların, dava açma süresini yeniden başlatmayacağı hakkında.

ONÜÇÜNCÜ DAİRE

Esas No:2024/3156, **Karar No:**2025/457

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacının sorumluluk bölgesinde bulunan genel aydınlatma kapsamındaki tesislerin saha kontrollerinde fazla ödendiği tespit edilen ücretin iadesine ilişkin 15/01/2021 tarihli işlemin ve bu işlem nedeniyle mahsuplaşma yöntemiyle ödenmiş sayılan tutarların işleyecek faizi ile birlikte iadesi istemiyle yapılan 02/11/2021 tarihli başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda dava konusu işlemlerde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne ve dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmiştir.

Dairece, altmış günlük dava açma süresi geçtikten sonra idari işlemlerin değiştirilmesi, düzeltilmesi, kapsamının genişletilmesi gibi istemlerle yapılan ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayan başvuruların, dava açma süresini yeniden başlatmayacağı, bir başka denetim sonucu tesis edilen farklı birel işlemlerin idare mahkemesi ya da Danıştay tarafından iptal edilmesinin, süresinde dava açılmayarak hukuken kesinleşen diğer tüm benzer idari işlemler hakkında yeniden bir işlem tesis edilmesini zorunlu kılmayacağı, bu durumda, diğer davalarda verilen iptal kararlarının, dava konusu edilen 15/01/2021 tarihli işleme hukuken bir etkisinin bulunmadığı, bu işleme karşı dava açma süresinden çok sonra yapılan 02/11/2021 tarihli başvurunun, 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında 15/01/2021 tarihli işlemin geri alınması istemi niteliğinde olduğu ve yeni bir dava açma süresi başlatmayacağı, bu nedenle davanın esasının süre aşımı nedeniyle incelenemeyeceği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, sorumluluk bölgesinde bulunan genel aydınlatma kapsamındaki tesislerin saha kontrollerinde Ocak 2011 – Eylül 2017 dönemleri arasında fazla ödendiği tespit edilen ücretin ödenmesine ilişkin işlemin ve bu işlem nedeniyle mahsuplaşma yöntemiyle ödenmiş sayılan tutarların 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca işleyecek faizi ile birlikte iadesi istemiyle yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davalı idare tarafından, söz konusu denetim kapsamındaki döneme ilişkin ödemelerin incelenmesi sırasında mevzuatta öngörülen şekilde saha denetimlerinin ve ölçümlerinin yapıldığı, denetimler sonucunda elde edilen sayısal veriler esas alınarak denetim yapılan dönemdeki her faturalama dönemi için aylık bazda fazla yapılan ödemelerin hesaplandığı, hesaplamada kullanılan metodolojinin mevzuat hükümlerine uygun olduğu ve dönemindeki mevzuat çerçevesinde hareket edildiği, bununla birlikte davacı şirketin itirazlarının da dikkate alındığı, dava dosyasında bulunan teknik rapor ve ekleri ile diğer bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda, dava konusu işlemlerde hukuka uygunluk, davanın reddi yolunda verilen Mahkeme kararında hukuki isabet bulunmadığından istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. ve 11. maddeleri uyarınca, idari işlemin iptalinin, bildirimden itibaren altmış gün içinde istenilmesi gerektiği, ilgililerin, altmış günlük dava açma süresi içerisinde doğrudan dava açmak yerine işlemi tesis eden idarenin hiyerarşik olarak üstü olan makama veya üst makam yoksa işlemi tesis eden makama başvurarak işlemin kaldırılmasını, geri alınmasını, değiştirilmesini veya yeni bir işlem yapılmasını isteyebilecekleri anlaşılmaktadır.

Altmış günlük dava açma süresi geçtikten sonra idari işlemlerin değiştirilmesi, düzeltilmesi, kapsamının genişletilmesi gibi istemlerle yapılan ve 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayan başvuruların, dava açma süresini yeniden başlatacağı kabul edilemeyeceğinden, bu davaların süre aşımı yönünden reddi gerekir.

Bu durumda, öncelikle davacı şirketin 02/11/2021 tarihli başvurusunun hukuki niteliği ortaya koyularak dava açma süresine olan etkisinin belirlenmesi gerekmektedir.

Bakılan davaya konu iki işlem söz konusudur. Bunlardan birincisi, davalı idare tarafından Ocak 2011 – Eylül 2017 dönemleri arasında fazla ödendiği tespit edilen 28.106.939,59 kWh'a karşılık ana para ve gecikme faizi olarak hesaplanan toplam 22.433.704,97-TL'nin ödenmesine ilişkin 15/01/2021 tarihli fazla ödemenin iadesine ilişkin işlemdir.

İptali istenen ikinci işlem ise, fazla ödemenin iadesine ilişkin işlemden çok sonra 02/11/2021 tarihinde yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemdir. Davacı yapmış olduğu baş-

vuru ile, sorumluluk bölgesindeki bir başka abone grubunun denetimi sonucu tesis edilen işlemin iptali istemiyle açmış oldukları davada bölge idare mahkemesi tarafından iptal kararı verildiği, diğer dağıtım şirketleri tarafından açılan davalarda benzer işlemler için Danıştay ve bölge idare mahkemesinin çok sayıda iptal kararının bulunduğundan bahisle nihai raporun iptali ile kesinti yapılan tutarların ödeme tarihinden iade tarihine kadar 6183 sayılı Kanun uyarınca işleyecek faizi ile birlikte iade edilmesini talep etmiştir.

Davacının 02/11/2021 tarihli başvurusunda bahsettiği iptal davaları; davacının sorumluluk sahasında bulunan diğer tesislere ilişkin, bir başka denetim sonucu tesis edilen farklı bir birel işlem ile diğer dağıtım şirketleri hakkında benzer denetimler sonucu tesis edilen birel işlemlere ilişkindir. Bu birel işlemler sadece denetlemeye konu tesislere yönelik ödemelerle sınırlı hukuki etki doğurduğundan, iptallerinin hukuki etkisinin de bu kapsamda olması gerekmektedir. Bir başka denetim sonucu tesis edilen farklı birel işlemin idare mahkemesi ya da Danıştay tarafından iptal edilmesi, süresinde dava açılmayarak hukuken kesinleşen diğer tüm benzer idari işlemler hakkında yeniden bir işlem tesis edilmesini zorunlu kılmaz.

Bu durumda, diğer davalarda verilen iptal kararlarının, dava konusu işlemlerden 15/01/2021 tarihli işleme hukuken bir etkisi bulunmadığından, davacının hukuki durumunda yeni bir çekişmeye sebep olabilecek hukuki koşullardaki değişikliğe dayanmayan nihai raporun iptali ile mahsup edilen bedelin iadesine ilişkin 02/11/2021 tarihli başvuru, 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında 15/01/2021 tarih işlemin geri alınması istemi niteliğindedir.

Dosyanın incelenmesinden, dava dilekçesinde tebliğ tarihi olarak 22/01/2021 tarihinin gösterildiği ancak bunun hangi işleme ilişkin olduğuna ilişkin bir açıklamaya yer verilmediği, dosya içinde yer alan posta gönderisinde ise 21/01/2021 tarihinde şirkete bir bildirim yapıldığı anlaşılmakla birlikte, bunun hangi işleme ilişkin olduğunun tam olarak belli olmadığı görülmektedir. Bir an belirtilen tarihlerin, dava konusu fazla ödemenin iadesine ilişkin işleme ilişkin olup olmadığı konusunda tereddüt oluşturduğu kabul edilse dahi, dava dilekçesinde davacı şirket tarafından dava konusu işlem ile talep edilen tutarın ödenmemesi üzerine, davacı şirketin cari alacaklarından 09/03/2021, 10/03/2021 ve 08/04/2021 tarihlerinde olmak üzere kesinti yapıldığı beyan edildiğinden en geç son kesinti tarihinde işlemin davacı şirket tarafından öğrenildiğinin kabulü gerekmektedir.

Bu durumda, dosyada bulunan posta gönderisine göre davacıya işlemin ulaştığı 21/01/2021 tarihinden, dava dilekçesinde kendi beyanına dayanan tebliğ tarihi olan 22/01/2021 tarihinden ya da her halükarda alacaklarından en son mahsup işleminin tarihi olan 08/04/2021 tarihinden çok sonra 02/11/2021 tarihinde yapılan başvurunun 15/01/2021 tarihli işlemin geri alınması istemi niteliğinde ve dolayısıyla 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında olduğu, yeni bir dava açma süresi başlatmayacağı, bu nedenle davanın esasının süre aşımı nedeniyle incelenemeyeceği sonucuna varılmıştır.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulü yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

AYNI DİLEKÇE İLE DAVA AÇILABİLECEK HALLER

5. İmar planı değişikliklerine konu birden fazla taşınmazın fonksiyonlarının birbiriyle ilişkili olarak planlanması ve iddiaların taşınmazların tümüne yönelik olması durumunda, uyuşmazlığa konu tüm parsellere yönelik olarak tek dilekçe ile dava açılabileceği hakkında.

ALTINCI DAİRE

Esas No:2025/3929, **Karar No:**2025/4388

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, imar planlarında ticaret konut alanı ve belediye hizmet alanı olarak ayrılan taşınmazların otogar alanı olarak, otogar alanı olarak planlanan taşınmazların depolama alanı ve toplu işyeri alanı olarak planlanmasına ilişkin nazım ve uygulama imar planı değişiklikleri ile bu değişikliklere yapılan itirazın zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, maddi ya da hukuki yönden bağlılık bulunmayan üç farklı kullanım türü değişikliğinin birlikte dava konusu edildiği dava dilekçesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 5. maddesine uygun olmadığı, dilekçe ret kararı üzerine yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıkların yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, uyuşmazlığa konu taşınmazlara ilişkin imar planı değişikliklerinin aynı belediye meclisi kararıyla yapıldığı, taşınmazların fonksiyonlarının birbiriyle ilişkili olarak birlikte planlandığı ve kullanım türlerinin birbiriyle bağlantılı olduğu, davacının iddialarının taşınmazların tümüne yönelik olduğu, aynı dava konusu işlem ile imar planı değişikliklerine konu olan taşınmazlar arasında maddi ve hukuki yönden bağlantı bulunduğu, dava konusu tüm taşınmazlara yönelik olarak tek dilekçe ile dava açılmasında usule aykırılık bulunmadığı, dava konusu edilen imar plan değişikliklerinin bir bütün halinde incelenerek işin esası hakkında karar verilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: İmar planlarında ticaret konut alanı ve belediye hizmet alanı olarak ayrılan taşınmazların otogar alanı olarak, otogar alanı olarak planlanan taşınmaz-

ların depolama alanı ve toplu işyeri alanı olarak planlanmasına ilişkin nazım ve uygulama imar planı değişiklikleri ile bu değişikliklere yapılan itirazın zımnen reddine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Maddi ya da hukuki yönden bağlılık bulunmayan üç farklı kullanım türü değişikliğinin birlikte dava konusu edildiği dava dilekçesinin 2577 sayılı Kanun'un 5. maddesine uygun olmadığı, üç kullanım türüne karşı ayrı olmak üzere toplam üç adet dava açılması gerektiği gerekçesiyle dava dilekçesinin reddine ve yenilenen dilekçede aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde davanın reddedileceği hususunun davacıya bildirilmesine karar verildiği, yenilenen dava dilekçesinde de (üç kullanım türü değişikliğinin aynı davada dava konusu edilebileceği ileri sürülerek) yine aynı şekilde üç kullanım türü değişikliğinin aynı dava dilekçesinde dava konusu edildiği, 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 5. fıkrasının açık ve emredici hükmü uyarınca, dilekçe ret kararı üzerine yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıkların yapıldığının görüldüğü gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme, AİHS) 6/1. maddesinde: *"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir."* kuralı yer almıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 36533/04 başvuru numaralı Mesutoğlu-Türkiye kararında özetle; mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, bazı sınırlamalara tabi olabildiğini, bununla birlikte, getirilen kısıtlamaların, hakkın özünü ortadan kaldıracak ölçüde, kişinin mahkemeye erişimini engellememesi gerektiğini, mahkemeye erişim hakkına getirilen bu tür sınırlamaların ancak meşru bir amaç güdüldüğü takdirde ve hedeflenen amaç ile başvurulan araçlar arasında makul bir orantı olması halinde Sözleşme'nin 6/1. maddesi ile bağdaşabileceğini, bu ilkelerden, dava açma hakkının doğal olarak yasayla belirlenen şartları olmakla birlikte, mahkemelerin yargılama usullerini uygularken bir yandan davanın hakkaniyetine halel getirecek kadar abartılı şekilcilikten, öte yandan, kanunla öngörülmüş olan usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak kadar aşırı bir gevşeklikten kaçınmaları gerektiği belirtilmiştir.

Uyuşmazlığa konu parsellere ilişkin imar planı değişikliklerinin aynı belediye meclisi kararıyla yapıldığı, uyuşmazlığa konu parsellerin kullanım türü değişikliğinin otogar alanının değiştirilmesinden kaynaklandığı, İskenderun ilçesinde otogar alanı planlanmasına bağlı olarak uyuşmazlığa konu parsellerin fonksiyonlarının birbiriyle ilişkili olarak birlikte planlandığı ve kullanım türlerinin birbiriyle bağlantılı olduğu, davacının iddialarının anılan parsellerin tümüne yönelik olduğu, dolayısıyla anılan plan değişiklerinin bütünlüğü açısından incelenmesi gereken iddiaların bulunduğu dikkate alındığında, aynı dava konusu işlem ile imar planı değişikliklerine konu olan parseller arasında

maddi ve hukuki yönden bağlantı bulunduğu anlaşıldığından, uyuşmazlığa konu tüm parsellere yönelik olarak tek dilekçe ile dava açılmasında usule aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durumda; İdare Mahkemesince, dava konusu edilen imar plan değişikliklerinin bir bütün halinde incelenerek işin esası hakkında karar verilmesi gerekirken, üç kullanım türüne karşı ayrı olmak üzere toplam üç adet dava açılması gerektiğinden bahisle verilen dilekçe ret kararından sonra aynı yanlışlığın tekrar edildiği gerekçesiyle 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 5. fıkrası uyarınca verilen davanın reddi yolundaki idare mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine dair idari dava dairesi kararında isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

TEMYİZ EDİLEBİLİRLİK

6. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Finansman Genel Koordinatörlüğü görevinin sonlandırılmasına ilişkin işleme karşı açılan davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinde yer alan, "daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin görevden alma işlemlerine ilişkin davalar" kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden temyiz kanun yoluna tabi olduğu hakkında.

İKİNCİ DAİRE

Esas No:2025/1855, **Karar No:**2025/3338

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunda Finansman Genel Koordinatörü olarak görev yapan davacının görevinin sonlandırılarak, kuruma uzman olarak atanmasına ilişkin işlemin iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının işlem tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, işin esası incelenerek davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddi yolunda verilen karara karşı davacı tarafından yapılan temyiz isteminin reddine karar verilmiştir.

Dairece, davacının Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunda yürüttüğü Finansman Genel Koordinatörlüğü görevinin sonlandırılarak kuruma uzman olarak atanmasına ilişkin dava konusu işlemin, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinde yer alan, "daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin görevden alma işlemlerine ilişkin davalar" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği dikkate alındığında, istinaf incelemesi sonucunda Bölge İdare Mahkemesince verilen kararın, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca temyize tabi olduğu sonucuna varılarak temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunda yürüttüğü "Finansman Genel Koordinatörü" görevinin sonlandırılarak, kuruma

uzman olarak atanmasına ilişkin işlemin iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının işlem tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının finansman genel koordinatörü olarak görev yaptığı dönemdeki verilere bakıldığında, başarılı bir çalışma dönemi geçirdiğinden bahsedilemeyeceği, öte yandan, davacının koordinatörlük görevini yürütürken fon kaybı riski yaşandığı, ve yönetimsel hataları bulunduğu, davacının atandığı idari görevde sürekli kalmasını gerektirecek kazanılmış bir hakkı bulunmadığı dikkate alındığında, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek istinaf başvurusunun reddi yolunda verilen karara karşı davacı tarafından temyiz başvurusunda bulunulması üzerine, anılan kararın kesin olduğu ve 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinde sayılan temyize tabi davalardan olmadığı gerekçesiyle temyiz isteminin reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemlerine karşı açılan davalar hakkında bölge idare mahkemelerinin istinaf yoluyla yapılan başvurular üzerine verdikleri kararların, temyiz edilebilecek kararlar arasında olduğu kurala bağlanmıştır.

Uyuşmazlığın, davacının Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunda yürüttüğü "Finansman Genel Koordinatörü" görevinin sonlandırılarak, kuruma uzman olarak atanmasına ilişkin olduğu; bu nedenle, Bölge İdare Mahkemesince her ne kadar Danıştaya temyiz yolu kapalı olmak üzere karar verilmiş ise de, temyiz istemine esas teşkil eden kararın, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinde yer alan daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin görevden alma işlemlerine ilişkin davalar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varıldığından, temyiz yolu açık olmak üzere karar verilmesi gerekirken, anılan karara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği gerekçesiyle temyiz isteminin reddi yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki karara karşı yapılan temyiz isteminin reddine dair temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

VEKALET ÜCRETİ

7. Davada haksız çıkan tarafın, karşı tarafı vekil tutmak zorunda bırakmış olması nedeniyle ödemeye mahkum edildiği ve davayı kazanan tarafa ait olan yasal vekâlet ücretinin, adli yardım kapsamında geçici muafiyet tanınan giderler arasında bulunmadığı hakkında.

Esas No:2023/372, **Karar No:**2025/1326

ONUNCU DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacı tarafından, tutuklandığı tarihten tahliye edildiği tarihe kadar geçen süreçte maruz kaldığı hizmet kusurlarından dolayı engelli hale geldiği ileri sürülerek uğradığı maddi ve manevi zararlarının yasal faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davanın görev yönünden reddine, davacının adli yardım talebi kabul edildiğinden tahsil edilmeyen yargılama giderinin davacıdan tahsili için ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına, davalı idare lehine vekalet ücretine hükmedilmesine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, davacının esasa yönelik istinaf başvurusunun reddine, adli yardımdan faydalanan davacının aleyhine yargılama giderlerine ve vekalet ücretine hükmedilmesinin davacıyı zor duruma düşüreceği gerekçesiyle, yargılama gideri ve vekalet ücretine yönelik istinaf başvurusunun kabulüne, davacının istinaf yargılama giderinden muaf tutulmasına ve davalı idare lehine vekalet ücretine hükmedilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Dairece, adli yardım müessesesinin, yalnızca Devletin kendi alacağının tahsilini bir müddet ertelemesi sonucunu doğurduğu; bu nedenle, davada haksız çıkan tarafın, karşı tarafı vekil tutmak zorunda bırakmış olması nedeniyle ödemeye mahkum edildiği ve davayı kazanan tarafa ait olan yasal vekâlet ücretinin, adli yardım kapsamında geçici muafiyet tanınan giderler arasında kabul edilmesinin mümkün olmadığı; aynı şekilde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nun 339. maddesinin 2. fıkrasının metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, yasal vekâlet ücretinin, anılan fıkrada kesin/süresiz muafiyet tanınan yargılama giderleri arasında da yer almadığı; aksi kabulün, davayı kazanan tarafın mülkiyet hakkı ve hakkaniyet ilkesiyle bağdaşmayacağı gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, tutuklandığı tarihten tahliye edildiği tarihe kadar geçen süreçte maruz kaldığı hizmet kusurlarından dolayı engelli hale geldiği ileri sürülerek uğradığı maddi ve manevi zararlarının işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davanın görev yönünden reddine, davacının adli yardım talebi kabul edildiğinden tahsil edilmeyen yargılama giderinin davacıdan tahsili için ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına, davalı idare lehine vekalet ücretine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının esasa yönelik istinaf başvurusunun reddine, adli yardımdan faydalanan davacının aleyhine yargılama giderlerine ve vekalet ücretine hükmedilmesinin davacıyı zor duruma düşüreceği gerekçesiyle, yargılama gideri ve vekalet ücretine yönelik istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının davacı aleyhine yargılama gideri ve davalı lehine vekalet ücretine hükmedilmesine ilişkin kısmının kaldırılmasına, davacının istinaf yargılama giderinden muaf tutulmasına ve davalı idare lehine vekalet ücretine hükmedilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Temyiz istemine konu Bölge İdare Mahkemesi Kararının, davacının istinaf başvurusunun vekâlet ücreti yönünden kabulüne ilişkin kısmına karşı davalı idare tarafından yapılan temyiz isteminin incelenmesi sonucunda;

Vekâlet ücretinin, HMK'nın 323. maddesinde düzenlenen yargılama giderleri kapsamında yer aldığına ve -kural olarak- davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedileceğinde kuşku bulunmamaktadır. Anılan vekâlet ücretinin ise, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 17/05/2023 tarih ve E:2022/3-918, K:2023/486 sayılı kararında da belirtildiği üzere, vekilin/avukatın, müvekkiline/iş sahibine sunduğu hukukî yardımının karşılığı olan ve vekil ile müvekkili arasındaki sözleşme ilişkisinden doğan "akdi vekâlet ücreti" değil, yargılama sonunda davada haksız çıkan tarafın, karşı tarafı vekil tutmak zorunda bırakmış olması nedeniyle ödemeye mahkum edildiği ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenen "yasal vekâlet ücreti" olduğu açıktır.

Diğer taraftan, yargılama giderlerini karşılayamayacak oranda ekonomik güçlük içerisinde bulunan, ancak dava açma ihtiyacı olan kimseler için HMK'nın 334 ve devamındaki maddelerinde adli yardım müessesesi düzenlenmiştir.

HMK'nın 334. maddesinin 1. fıkrası gereğince, kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukukî korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilmektedirler.

Aynı Kanun'un "Adli yardımın kapsamı" başlıklı 335. maddesi uyarınca, adli yardım kapsamında sağlanan haklar, genel olarak, peşin ödenmesi gereken giderlerin ertelenmesi,

bazı giderlerin Devlet tarafından avans olarak karşılanması olup, ilgilinin bu hakları hükmün kesinleşmesine kadar devam etmektedir. HMK'nın 335. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde ifade edilen avukatlık ücretinin ise, davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilecek yasal vekâlet ücreti ile ilgisi bulunmamaktadır.

Öte yandan, HMK'nın "Adli yardımla ertelenen yargılama giderlerinin tahsili" başlıklı 339. maddesinde,

"*(1) Adli yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ile Devletçe ödenen avanslar dava veya takip sonunda haksız çıkan kişiden tahsil olunur. Adli yardımdan yararlanan kişinin haksız çıkması hâlinde, uygun görülürse yargılama giderlerinin en çok bir yıl içinde aylık eşit taksitler hâlinde ödenmesine karar verilebilir.*

(2) Adli yardım kararından dolayı Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinin tahsilinin, adli yardımdan yararlananın mağduriyetine neden olacağı mahkemece açıkça anlaşılırsa, mahkeme, hükümde tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmasına karar verebilir." hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda aktarılan hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; adli yardım müessesesinin, yargılama ve icra takibi giderlerini ödeme gücünden yoksun bulunan kişilere hak arama özgürlüklerinin temini amacıyla tanınan bir hak olduğu da dikkate alındığında; HMK'nın 335. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca kişinin hüküm kesinleşinceye kadar (geçici olarak) muaf tutulduğu "tüm yargılama giderleri" ifadesinden kastın, yalnızca adli yardım kararından yararlanacak tarafın bizzat yapacağı giderler olduğu; daha açık bir anlatımla, dava açarken ya da davanın devamı sırasında ödemekle yükümlü olduğu, yargı ve posta hizmetinden yararlanmasının karşılığı olan yargı harçları, posta avansları, bilirkişi ücreti, keşif masrafı gibi gider kalemlerini kapsadığı, davanın sonucunda haksız çıkması halinde karşı (davayı kazanan) tarafa ödemekle yükümlü olacağı yasal vekâlet ücretini içermediği sonucuna varılmaktadır. Esasen, HMK'nın 326. ve 330. maddelerinde, yasal vekâlet ücretinin, davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedileceği ve davada haklı çıkan tarafa ait olacağı yolundaki kurala, adli yardım bakımından bir istisna getirilmemiş, böylelikle davayı kazanan tarafın yasal vekâlet ücretine ilişkin hakkı her durumda korunmuştur. Nitekim Anayasa Mahkemesi, 29/12/2021 tarihli ve Başvuru No:2018/3222 sayılı kararında, davada haklı çıkan taraf lehine hükmedilen yasal vekâlet ücretinin, mülkiyet hakkının güvencelerinden yararlanacağını kabul etmiştir.

Daha açık bir anlatımla, adli yardım müessesesi, yalnızca Devletin kendi alacağının tahsilini bir müddet ertelemesi sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle, davada haksız çıkan tarafın, karşı tarafı vekil tutmak zorunda bırakmış olması nedeniyle ödemeye mahkum edildiği ve davayı kazanan tarafa ait olan yasal vekâlet ücretinin, adli yardım kapsamında geçici muafiyet tanınan giderler arasında kabul edilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde, HMK'nın 339. maddesinin 2. fıkrasının metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, yasal vekâlet ücreti, anılan fıkrada kesin/süresiz muafiyet tanınan yargılama giderleri arasında da yer almamaktadır. Aksi kabulün, davayı kazanan tarafın mülkiyet hakkı ve hakkaniyet ilkesiyle bağdaşmayacağı açıktır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28/04/2022 tarih ve E:2020/11-123, K:2022/620 sayılı kararında da bu husus aynen kabul edilmiştir.

Bütün bu açıklamalar ışığında uyuşmazlık incelendiğinde; her ne kadar temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında, HMK'nın 339/2. maddesi gereğince vekâlet ücretinin tahsilinin, adli yardımdan yararlanan davacının mağduriyetine neden olacağı gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararının, davacı aleyhine hükmedilen 5.500,00 TL vekâlet ücretine ilişkin kısmının kaldırılmasına karar verilmiş ise de; yukarıda detaylıca açıklandığı üzere, yasal vekâlet ücreti, bir yargılama gideri olmakla birlikte adli yardımla muafiyet tanınan yargılama giderleri arasına, dolayısıyla HMK'nın 339/2. maddesi kapsamına girmediğinden; Bölge İdare Mahkemesince, ilk derece mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun bulunan vekâlet ücretine ilişkin kısmı yönünden davacının istinaf isteminin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, Bölge İdare Mahkemesi kararının, davada haksız çıkan davacının adli yardım kapsamında yer almayan yasal vekâlet ücretinden muaf tutulmasına ilişkin kısmında hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın görev yönünden reddine ve davacının adli yardım talebi kabul edildiğinden tahsil edilmeyen yargılama giderinin davacıdan tahsili için ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına ve davalı idare lehine vekalet ücretine hükmedilmesine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun yargılama gideri ve vekalet ücreti yönünden kabulü yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

B. VERGİYE İLİŞKİN KARARLAR

VERGİ MUAFİYETİ

1. Deprem bölgesinde mükellefiyet kaydı bulunmamakla birlikte kurumlar vergisine tabi iktisadi faaliyeti bulunan mükelleflerin de bu bölgelerdeki iktisadi faaliyetleri ile sınırlı olarak 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesinin 27. fıkrasında yer alan ek vergi muafiyetinden yararlandırılması gerektiği hakkında.

Esas No:2024/3677, **Karar No:**2025/2201

ÜÇÜNCÜ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacı tarafından 7440 sayılı Kanun uyarınca hesaplanan ek verginin hukuka aykırı olduğu ihtirazi kaydıyla verilen 2022 yılı kurumlar vergisi beyannamesi üzerine bu çekinceye itibar edilmeksizin tahakkuk ettirilerek ödenen ek verginin kaldırılması ve yasal faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, deprem bölgesinde mükellefiyet kaydı bulunmayan davacının söz konusu ek verginin mükellefi olduğu, kurumlar vergisi beyannamesinde yer alan istisna ve indirim unsurları üzerinden yasal düzenlemeyle öngörülen oranda vergi alınmasında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, 7440 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 27. fıkrasıyla getirilen muafiyet hükmü ile amaçlananın, deprem nedeniyle iktisadi faaliyetleri sekteye uğrayan veya zarar gören mükelleflerin mali yüklerini arttırmamak olduğu, 7440 sayılı Kanun'la getirilen ek vergiden, maddede sayılan il ve ilçelerde mükellefiyet kaydı bulunanların yanı sıra söz konusu il ve ilçelerde mükellefiyet kaydı bulunmamakla birlikte kurumlar vergisi mükellefiyetine tabi faaliyeti bulunan mükelleflerin de bu bölgelerdeki iktisadi faaliyetleri ile sınırlı olarak muafiyetten yararlanmaları gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesinin 27. fıkrası uyarınca hesaplanan ek verginin hukuka aykırı olduğu ihtirazi kaydıyla verilen 2022 yılı kurumlar vergisi beyannamesi üzerine bu çekinceye itibar edilmeksizin tahakkuk ettirilerek ödenen ek verginin kaldırılması ve yasal faiziyle birlikte iadesine hükmedilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Dava konusu ek verginin, vergi yükümlülüğünün kanuni dayanağının bulunmasını öngören anayasal ilke doğrultusunda ihdas edildiği dikkate alındığında, söz konusu ek verginin mükellefi olduğu anlaşılan davacı tarafından verilen kurumlar vergisi beyannamesinde yer alan istisna ve indirim unsurları üzerinden yasal düzenlemeyle öngörülen oranda vergi alınması Kanun hükmü gereği olduğundan yapılan tahakkukta hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu Vergi Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararının kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Dava konusu ek vergi tahakkukunun dayanağı 7440 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (27) numaralı fıkrasında 06/02/2023 tarihi itibarıyla, Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illeri ile Sivas İlinin Gürün İlçesinde kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunanların ek vergiden muaf olduğunun hükme bağlanmış olması ve Kanun'un gerekçesinde de Kahramanmaraş depreminin oluşturduğu etkilerin giderilmesi saikiyle kurum kazancından indirim konusu yapılan istisna ve indirim tutarları ile 5520 sayılı Kanun'un 32/A maddesi kapsamında indirimli kurumlar vergisine tabi matrahlar üzerinden tek seferlik %10 oranında ek vergi alınmasının öngörüldüğünün belirtilmiş olması dikkate alındığında, kanun koyucunun amacının, depremin hazine üzerine yüklediği mali yükün kısmen de olsa telafi edilmesinin yanı sıra deprem nedeniyle ticari faaliyetleri sekteye uğrayan ve zarar gören mükellefleri ek vergi yükümlülüğünden muaf tutarak mükelleflerin mali yüklerini arttırmamak olduğu anlaşılmaktadır.

Davacının kurumlar vergisi yönünden Çorlu Vergi Dairesi Müdürlüğü mükellefi olduğu ve deprem bölgesinde iktisadi faaliyet yürüttüğü hususlarında taraflar arasında bir ihtilaf bulunmadığından, uyuşmazlığın çözümlenebilmesi için 7440 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (27) numaralı fıkrasındaki "kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunanlar" ibaresinden anlaşılması gerekenin ne olduğu ve davacının muafiyet kapsamında olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Mevzuat uyarınca vergi mükellefi, üzerine vergi borcu düşen kişi olup kurumlar vergisi mükellefleri Kurumlar Vergisi Kanunu'nda sayma yoluyla belirlenmiş ve vergilendirilmesi gereken kazancın kapsamı kanuni veya iş merkezi esas alınarak tespit edilmiştir.

Mükelleflerin hangi vergi dairesine bağlı olacakları ise Hazine ve Maliye Bakanlığınca kanuni ve iş merkezi dikkate alınmaksızın belirlenebilmektedir.

7440 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (27) numaralı fıkrasındaki "kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunanlar" ifadesi ile Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illeri ile Sivas İlinin Gürün İlçesinde kurumlar vergisi yönünden vergi dairesine kayıtlı olanların mı yoksa sözü edilen yerlerde kurumlar vergisi mükellefiyetine tabi faaliyeti olanların mı kastedildiği hususunun Kanun'un lafzından ziyade hükmün konuluşundaki maksat göz önünde tutularak yorumlanması gerekmektedir.

Kanun'la getirilen muafiyet hükmü ile amaçlananın deprem nedeniyle iktisadi faaliyetleri sekteye uğrayan veya zarar gören mükelleflerin mali yüklerini arttırmamak olduğu açık olduğundan, 7440 sayılı Kanun'la getirilen ek vergiden, maddede sayılan il ve ilçelerde mükellefiyet kaydı bulunanların yanı sıra söz konusu il ve ilçelerde mükellefiyet kaydı bulunmamakla birlikte kurumlar vergisi mükellefiyetine tabi faaliyeti bulunan mükelleflerin de bu bölgelerdeki iktisadi faaliyetleri ile sınırlı olarak muafiyetten yararlanmaları gerekmektedir.

Deprem bölgesinde kurumlar vergisine tabi iktisadi faaliyeti bulunan ve bu faaliyeti deprem nedeniyle sekteye uğrayan davacının bu bölgedeki iktisadi faaliyeti ile sınırlı olarak muafiyetten yararlandırılması gerektiğinden yazılı gerekçeyle davayı reddeden Vergi Mahkemesi kararına yöneltilen istinaf başvurusunun reddine dair Vergi Dava Dairesi kararının, bu husus göz önünde bulundurulmak suretiyle karar verilmek üzere bozulması gerekmiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin Vergi Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KATMA DEĞER VERGİSİ

2. Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan şirketin, Türkiye'de erişim sağlanan internet sitesi ve mobil uygulama üzerinden gerçekleştirdiği reklam hizmetinin katma değer vergisinin konusuna girdiği hakkında.

ÜÇÜNCÜ DAİRE

Esas No:2023/6909, **Karar No:**2025/2830

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan davacı adına, Türkiye'de elde ettiği ticari kazancını kayıt ve beyan dışı bıraktığı yolundaki vergi inceleme raporu uyarınca re'sen salınan vergi ziyaı cezalı katma değer vergisinin kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, uyuşmazlık konusu reklam hizmetinin Türkiye'den erişim sağlanan internet sitesi ve/veya mobil uygulama üzerinden gerçekleştirildiği ve hizmetten Türkiye'de faydalanıldığı dikkate alındığında söz konusu işlemlerin Türkiye'de gerçekleştirildiği dolayısıyla katma değer vergisinin konusuna girdiği, bu nedenle vergi incelemesiyle tespit edilen matrah üzerinden yapılan tarhiyatta hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, uyuşmazlık konusu işlemlerin gerçekleştirildiği internet sitesinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 156. maddesinde sayılan iş yerlerinden olmadığı gibi söz konusu işlemlerin Türkiye'de iş yeri oluşturacak şekilde yapıldığına dair bir tespit bulunmadığı dolayısıyla katma değer vergisi beyan ve ödeme yükümlülüğünden bahsedilemeyeceği belirtilerek istinaf isteminin kabulü ile dava konusu cezalı verginin kaldırılmasına karar verilmiştir.

Dairece, kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan davacı şirketin verdiği uyuşmazlık konusu reklam hizmetinin Türkiye'den erişim sağlanan internet sitesi ve/veya mobil uygulama üzerinden gerçekleştirildiği ve verilen hizmetten Türkiye'de faydalanıldığı dikkate alındığında, söz konusu işlemlerin Türkiye'de gerçekleştirildiği dolayısıyla katma değer vergisinin konusuna girdiği gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan davacı adına, Türkiye'de elde ettiği ticari kazancını kayıt ve beyan dışı bıraktığı yolunda saptamalar içeren vergi tekniği raporu uyarınca düzenlenen vergi inceleme raporuna dayanılarak 2017 yılının Ocak ila Temmuz dönemleri için re'sen salınan bir kat vergi ziyaı cezalı katma değer vergisinin kaldırılması istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacı tarafından İrlanda Devleti mukimi olmaları nedeniyle uyuşmazlığın çözümünde Türkiye ile anılan ülke arasında imzalanan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının uygulanması gerektiği iddia edilmekle birlikte söz konusu anlaşmanın gelir ve sermaye değer artış kazançlarına ilişkin olması nedeniyle uygulanma imkanı bulunmadığı, uyuşmazlık konusu reklam hizmetinin Türkiye'den erişim sağlanan internet sitesi ve/veya mobil uygulama üzerinden gerçekleştirildiği ve hizmetten Türkiye'de faydalanıldığı dikkate alındığında söz konusu işlemlerin Türkiye'de gerçekleştirildiği dolayısıyla katma değer vergisinin konusuna girdiği sonucuna varıldığından vergi incelemesiyle tespit edilen matrah üzerinden yapılan tarhiyatta hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Uyuşmazlık konusu işlemlerin gerçekleştirildiği internet sitesinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 156. maddesinde sayılan iş yerlerinden olmadığı gibi söz konusu işlemlerin Türkiye'de iş yeri oluşturacak şekilde yapıldığına dair bir tespit bulunmadığı dolayısıyla katma değer vergisi beyan ve ödeme yükümlülüğünden bahsedilemeyeceği, öte yandan kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan davacının 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 44. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi uyarıca tarhiyata muhatap tutulamayacağından adına yapılan tarhiyatta hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusu kabul edilerek Vergi Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dava konusu cezalı tarhiyatın kaldırılmasına karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Davacının, internet sitesi ve/veya mobil uygulama üzerinden reklam hizmeti vererek ticari faaliyet yürüttüğü konusunda bir ihtilaf bulunmayan dava konusu uyuşmazlığın çözümü, davacının söz konusu işlemleri Türkiye'de gerçekleştirip gerçekleştirmediği hususunun açıklığa kavuşturulmasına bağlı bulunmaktadır.

3065 sayılı Kanun hükümlerine göre, Türkiye'de ticari faaliyet kapsamında yapılan teslim ve hizmet işlemleri katma değer vergisine tabi olup söz konusu işlemlerin verginin konusuna girebilmesi için malların teslim anında Türkiye'de bulunması, hizmetin Türkiye'de yapılması veya hizmetten Türkiye'de faydalanılması yeterlidir. Mükellefin Türkiye içinde ikametgahının, işyerinin, kanuni merkezi ve iş merkezinin bulunmaması katma değer vergisinin konusunu teşkil eden işlemlere etkisi bulunmayıp anılan durumlar vergi sorumluluğunun varlığına yöneliktir.

Buna göre, davacı şirketin verdiği uyuşmazlık konusu reklam hizmetinin Türkiye'den erişim sağlanan internet sitesi ve/veya mobil uygulama üzerinden gerçekleştirildiği ve verilen hizmetten Türkiye'de faydalanıldığı dikkate alındığında, söz konusu işlemlerin Türkiye'de gerçekleştirildiği dolayısıyla katma değer vergisinin konusuna girdiği sonucuna varılmış olup yazılı gerekçeyle verilen Vergi Dava Dairesi kararının dava konusu tarhiyatın matrahının hukuka uygunluğu yönünden yapılacak incelemeye göre yeniden karar verilmek üzere bozulması gerekmiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin Vergi Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusun kabulü yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

TRANSİT REJİM

3. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 86. maddesine 7190 sayılı Kanun ile eklenen 3. fıkra ile asıl sorumlular lehine getirilen düzenlemenin vergi yükümlülüğüne ilişkin olduğu, para cezaları yönünden uygulamayacağı hakkında.

YEDİNCİ DAİRE

Esas No:2022/3462, **Karar No:**2025/6

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, transit refakat belgesi muhteviyatı eşyaları taşıyan araçta yapılan muayene ve denetleme sonucunda beyan edilenden belirgin şekilde farklı cinste eşyalar bulunduğunun tespit edildiğinden bahisle asıl sorumlu sıfatıyla davacı şirket adına 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) ve (b) bentleri uyarınca karara bağlanan para cezasına vaki itirazın reddine dair işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacı şirketin asıl sorumlu sıfatı ile sorumlu tutulabilmesi için transit rejimi kurallarının ihlal edildiğinin somut olarak tespit edilmesi ve olaya dahlinin bulunması gerektiği, davalı idarece transit rejimi kurallarının ihlal edildiğine dair herhangi bir somut tespit bulunmadığı belirtilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, 4458 sayılı Kanun'un 86. maddesine 7190 sayılı Kanun ile eklenen 3. fıkra ile asıl sorumlular lehine getirilen düzenlemenin eşyanın Kanun'a aykırı olarak gümrük gözetiminden çıkarılması halinde, 183 ve 184. maddeler kapsamında bir gümrük yükümlülüğü (gümrük vergilerinin ödenme zorunluluğunu ifade eden) doğduğunda vergisel yükümlülüklerin hukuka uygunluğunun irdelenmesi için esas alınabilecek nitelikte olduğu, transit refakat belgesi kapsamında taşınan henüz gümrük gözetimi altındaki uyuşmazlık konusu eşyalara ilişkin olarak 4458 sayılı Kanun'un 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) ve (b) bendi kapsamında ceza kesme koşullarının olayda gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi suretiyle ulaşılacak sonuca göre yeniden karar verilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Transit refakat belgesi muhteviyatı eşyaları taşıyan araçta yapılan muayene ve denetleme sonucunda beyan edilenden belirgin şekilde farklı cinste eşyalar bulunduğunun tespit edildiğinden bahisle asıl sorumlu sıfatıyla davacı şirket adına 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) ve (b) bentleri uyarınca karara bağlanan para cezasına vaki itirazın reddine dair işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Asıl sorumlunun, eşyayı öngörülen süre içerisinde ve gümrük idareleri tarafından eşyanın ayniyetinin tespiti amacıyla alınan önlemlere uymak suretiyle, varış gümrük idaresine sağlam ve noksansız olarak sunmak ve transit rejimine ilişkin hükümlere uymakla yükümlü olduğu, 183 ve 184. maddeler kapsamında bir gümrük yükümlülüğü doğduğunda, asıl sorumlunun, transit rejimine tabi tutulan eşya ile ilgili gümrük idaresine karşı mali olarak sorumluluğunun bulunduğu, ancak 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu uyarınca gümrük idaresince işlem yapıldığı hâllerde, asıl sorumlunun sorumluluğunun belirlenmesinde fiilin işlenmesinde dahlinin olup olmadığı hususunun dikkate alınacağı, olayda, davacı şirketin asıl sorumlu sıfatı ile sorumlu tutulabilmesi için transit rejimi kurallarının ihlal edildiğinin somut olarak tespit edilmesinin ve olaya dahlinin bulunmasının gerektiği tartışmasız olup, dava dosyasında yer alan "Tespit, Sayım, Cumhuriyet Savcısı ile Görüşme ve El Koyma Tutanağı"nda, eşyaların taşındığı aracın dorse kapaklarına tatbik edilen gümrük güvenlik mührünün sağlam olduğu bilgisine yer verildiği ve transit rejimi hükümlerinin ne suretle ihlal edildiğine dair herhangi bir saptamaya yer verilmediğinin görüldüğü, bu durumda, davalı idarece transit rejimi kurallarının ihlal edildiğine dair herhangi bir somut tespit bulunmaksızın, sadece transit refakat belgesi muhteviyatı eşyaların beyan edilenden farklı nitelik ve nicelikte olduğundan bahisle asıl sorumlu davacı şirket adına 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) ve (b) bentleri uyarınca karara bağlanan para cezasına vaki itirazın reddine dair işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın hukuka ve usule uygun olduğu ve davalı idare tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği gerekçesiyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Rejim hak sahibi (asıl sorumlu), transit rejimi kapsamında taşınan eşyayı ayniyetinin tespiti amacıyla alınan önlemlere uymak suretiyle, varış yeri gümrük idaresine sağlam ve noksansız olarak sunmak ve transit rejimine ilişkin hükümlere uymakla yükümlü olup, rejim ihlali nedeniyle gümrük yükümlülüğü doğduğu takdirde gümrük idaresine karşı gümrük vergilerinden dolayı sorumluluğu bulunmaktadır.

Öte yandan, 4458 sayılı Kanun'un 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) ve (b) uyarınca fiilin niteliğine göre ceza kesilebilmesi için ise, transit rejim beyanında bulunulan serbest dolaşımda olmayan eşyanın, beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinste olması; bir eşyanın belirgin bir şekilde farklı cinste olduğunun kabul edilebilmesi için de giriş gümrük idaresinde yapılan kontrolü neticesinde, beyan edilenden açıkça farklı olduğunun tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın kolayca anlaşılabilmesi şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Dosyasının incelenmesinden; Habur Gümrük Müdürlüğüne sevk edilmek üzere davalı idarece tescilli transit refakat belgesi muhteviyatı 4 kalem ve 17 kap olarak beyan edilen eşyalara ilişkin davalı idareye sunulan kantar fişinin sahte olduğunun tespit edilmesi

üzerine, Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü ile Gümrük Müdürlüğü personelleri ve davacı şirket vekilinin katılımıyla oluşturulan heyet tarafından, uyuşmazlık konusu eşyaların, aracın dorse kapaklarına tatbik edilmiş gümrük güvenlik mührünün kırılarak, Liman sahasında bulunan ambara indirildiği, yapılan aramada, söz konusu transit refakat belgesinde eksik beyan edilen eşyaların (kg ve adet şeklinde) ve beyan harici eşyaların bulunduğu, beyan harici eşyaların, beyan edilen eşyaların arasına gizlendiği, para cezası kararına dayanak alınan beyan harici eşya olarak, ''kullanılmamış motor ve motor aksam parçaları''; ''kullanılmamış vites kutusu ve vites kutusu aksam parçası''; '' kullanılmamış krank mili''; ''kullanılmamış şarj dinamosu''; ''kullanılmış airbag''; ''kullanılmış araba anahtarı''; ''kullanılmamış gösterge sigorta paneli''; ''kullanılmış oto beyni''; ''muhtelif audi marka gösterge''; ''kullanılmamış direksiyon pompası'; ''klima motoru'' ticari tanımlı eşyaların tespit edildiği, durumun Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi üzerine ceza soruşturmanın başlatıldığı ve eşyalara el konulduğu, davalı idarece ''kullanılmamış motor/ vites kutusu/ krank mili/ şarj dinamosu/ sigorta gösterge paneli/ direksiyon pompası'' cinsi eşyalar için 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) bendi uyarınca; ''kullanılmış airbag/ araba anahtarı/ oto beyni/ klima motoru'' cinsi eşyalar için aynı Kanun'un 5. fıkrasının (b) bendi uyarınca davacı şirket adına asıl sorumlu sıfatıyla para cezası kararı alındığı, vaki itirazın reddi üzerine de işbu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Her ne kadar mahkemece, davacı şirketin alınan para cezası kararından asıl sorumlu sıfatı ile sorumlu tutulabilmesi için transit rejimi kurallarına aykırı davranıldığının somut olarak tespiti ile olayda dahlinin bulunmasına bağlı olduğu, dava dosyasında yer alan tutanakta transit rejim kurallarının ne suretle ihlal edildiğine dair herhangi bir somut tespitte bulunmaksızın, sadece transit refakat belgesi muhteviyatı eşyaların beyan edilenden farklı olduğundan bahisle asıl sorumlu sıfatıyla davacı şirket adına tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolundaki karara yönelik istinaf başvurusu reddedilmiş ise de, 4458 sayılı Kanun'un 86. maddesine 7190 sayılı Kanun ile eklenen 3. fıkra ile asıl sorumlular lehine getirilen düzenleme eşyanın Kanun'a aykırı olarak gümrük gözetiminden çıkarılması halinde, 183 ve 184. maddeler kapsamında bir gümrük yükümlülüğü (gümrük vergilerinin ödenme zorunluluğunu ifade eden) doğduğunda vergisel yükümlülüklerin hukuka uygunluğunun irdelenmesi için esas alınabilecek nitelikte olduğundan, aksi yönde verilen vergi dava dairesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Bu durumda, transit refakat belgesi kapsamında taşınan henüz gümrük gözetimi altındaki uyuşmazlık konusu eşyalara ilişkin olarak 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235. maddesinin 5. fıkrasının (a) ve (b) bendi kapsamında ceza kesme koşullarının olayda gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi suretiyle ulaşılacak sonuca göre yeniden karar verilmesi gerektiğinden, aksi yönde verilen temyize konu kararda hukuka uygunluk bulunmamıştır.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin Vergi Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

4. Benzinli ve elektrikli olmak üzere iki adet motoru bulunan, elektrik enerjisini dışarıdan şarj edilebilen donanımı bulunmayıp dış kaynak olarak tamamen fosil yakıta bağlı olarak çalışan araçların özel tüketim vergisi yükümlülüğü yönünden "sadece elektrik motorlu araç" olarak kabul edilemeyeceği hakkında.

Esas No:2025/976, **Karar No:**2025/2752

YEDİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacı adına tescilli aracın sadece elektrikli olması nedeniyle %10 oranında özel tüketim vergisine tabi olduğu ileri sürülerek, %80 oranı üzerinden tahakkuk ettirilen özel tüketim vergisi ile anılan vergi üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin, %10 oranına tekabül eden tutarı aşan kısmının iadesi istemiyle yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptali ile fazladan ödenen tutarın tecil faiziyle birlikte iadesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan bir taşıtın elektrik motorunun yanı sıra elektrik motoru dışında başka bir motora da sahip olması durumunda, bu taşıtın "sadece elektrik motorlu olanlar" kapsamında değerlendirilemeyeceği ve elektrik motoru haricindeki motorun silindir hacmi dikkate alınarak vergilendirileceği, elektrik motoru haricindeki motorun, doğrudan tekerleklere güç verip vermemesinin bu yönde işlem tesisini etkilemeyeceği yolundaki düzenleme karşısında, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (II) sayılı Listenin; "Motor silindir hacmi 1600 cm^3'ü geçmeyenler başlığı altında "-Diğerleri" kısmı dikkate alınarak tahakkuk ettirilen vergilerde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, uyuşmazlık konusu aracın ruhsatında yakıt cinsinin elektrik olduğu, elektrikli motor gücü 140 kW olan aracın AT Uygunluk Belgesinde sadece elektrikli ve tek yakıtlı olduğunun belirtildiği, Ticaret Bakanlığı'nca verilen bağlayıcı tarife bilgisinde, aracın hareketi için gerekli olan tahrik gücünün sadece elektrikli motor ile sağlandığı, aracı hareket ettiren enerjinin benzinden değil, benzinle üretilen elektrikten kaynaklandığı, uyuşmazlık konusu aracın "sadece elektrik motorlu" araç olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilerek açık vergilendirme hatası bulunduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulü ile mahkeme kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Dairece, biri benzinli diğeri elektrikli olmak üzere iki adet motoru bulunan ve elektrik enerjisini dışarıdan şarj ederek temin etmesini sağlayacak donanımı bulunmayıp dış kaynak itibarıyla tamamen fosil yakıta bağlı olarak çalışan 1497 cm3 silindir hacmine sahip aracın "sadece elektrik motorlu olanlar" kapsamında olmadığı ve %80 oranında özel tüketim vergisine tabi olduğu gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı adına tescilli aracın sadece elektrikli olması nedeniyle %10 oranında özel tüketim vergisine tabi olduğu ileri sürülerek, %80 oranı üzerinden tahakkuk ettirilen özel tüketim vergisi ile anılan vergi üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin, %10 oranına tekabül eden tutarı aşan kısmının iadesi istemiyle yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptali ile fazladan ödenen tutarın tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak tecil faiziyle birlikte iadesi istemiyle dava açılmıştır.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Olayda, aracın şarj edilebilir nitelikte olmadığı, elektrik enerjisinin araçta bulunan benzinli motor tarafından sağlandığı, özü itibariyle fosil yakıt tüketerek elektrik motoruna güç veren benzinli motor vasıtasıyla hareket ettiği, bu haliyle, elektrik motoruna güç vererek aracın hareketini sağlayan 1497cm3 silindir hacmine sahip içten yanmalı motorun salt jeneratör niteliğinde olduğunun kabulüne imkan bulunmadığı, bu doğrultuda, araçta 1497cm3 silindir hacmine sahip içten yanmalı ve 140kW elektrikli olmak üzere iki adet motorun bulunduğu dikkate alındığında, Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan bir taşıtın elektrik motorunun yanı sıra elektrik motoru dışında başka bir motora da sahip olması durumunda, bu taşıtın "sadece elektrik motorlu olanlar" kapsamında değerlendirilemeyeceği ve elektrik motoru haricindeki motorun silindir hacmi dikkate alınarak vergilendirileceği, elektrik motoru haricindeki motorun, doğrudan tekerleklere güç verip vermemesinin bu yönde işlem tesisini etkilemeyeceği yolundaki düzenleme karşısında, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (II) sayılı Listenin; "Motor silindir hacmi 1600 cm^3'ü geçmeyenler başlığı altında "-Diğerleri" kısmı dikkate alınarak tahakkuk ettirilen vergilerde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Uyuşmazlık konusu aracın ruhsatında yakıt cinsinin elektrik olduğu, elektrikli motor gücü 140 kW olan aracın AT Uygunluk Belgesinde sadece elektrikli ve tek yakıtlı olduğunun belirtildiği, Ticaret Bakanlığı'nca verilen bağlayıcı tarife bilgisinde, aracın hareketi için gerekli olan tahrik gücünün sadece elektrikli motor ile sağlandığı, içten yanmalı motorun ise sadece jeneratörü tahrik etmek için kullanıldığının ifade edildiği, aracı hareket ettiren enerjinin benzinden değil, benzinle üretilen elektrikten kaynaklandığı anlaşıldığından uyuşmazlık konusu aracın "sadece elektrik motorlu" araç olarak kabul edilmesi gerektiğinden açık vergilendirme hatası bulunduğu, öte yandan, 4760 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı listede 87.03 GTİP numaralı "Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar" için vergi oranlarının Gümrük Giriş Tarife Cetveline benzer şekilde olduğu ve üst başlıkların tek tire (-), alt başlıkların iki tire (--) ve üç tire (---) konulmak suretiyle sıralandığı, 9 kişiden az oturma yeri olan binek otomobilleri ihtiva eden (-) Diğerleri üst başlığı altında hem elektrik motoru hem de fosil yakıtlı motoru bulunan araçların "(--) Motor silindir hacmi 1600 cm^3'ü geçen fakat 2000 cm^3'ü geçmeyenler", "(--) Motor silindir hacmi 2000 cm^3'ü geçenler" ve de "(--) Elektrik motoru da bulunan araç dışından şarj edilebilir araçlardan, ağırlıklı birleşik kilometre başına karbondioksit emisyonu 25 gramın altında, eşdeğer elektrik enerjisiyle katedilebilir menzili 70 kilometre ve üzerinde olanlar" başlıkları altında düzenlenerek ayrı vergi oranlarına tabi tutuldukları, uyuşmazlık konusu

motor silindir hacmi 1600 cm³'ü geçmeyen araç ise listede yer almadığından, "-- Motor silindir hacmi 1600 cm³'ü geçen fakat 2000 cm³'ü geçmeyenler" başlığı altında elektrik motoru gücüne ve özel tüketim vergisi matrahına göre vergilendirilmesinde hukuka uygunluk görülmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulü ile mahkeme kararının kaldırılmasından sonra dava konusu işlemin iptaline, fazladan tahsil edilen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak tecil faiziyle birlikte iadesine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 4760 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanların ilk iktisabının bir defaya mahsus olmak üzere özel tüketim vergisine tâbi olduğu, anılan listede yer alan "87.03. GTİP" numaralı otomobiller ve insan taşımak üzere imal edilmiş motorlu taşıtlardan 9 kişiden daha az oturma yeri olan otomobillerin (-Diğerleri) başlığı altında içten yanmalı motorlu araçlarda silindir hacmi ve/veya elektrik motorunun kW değerine göre aracın matrahı da dikkate alınarak, listede karşılarında belirtilen oranlara göre özel tüketim vergisine tabi oldukları, bir taşıtın elektrik motorunun yanı sıra elektrik motoru dışında başka bir motora da sahip olması durumunda, bu taşıtın "sadece elektrik motorlu olanlar" kapsamında değerlendirilemeyeceği, elektrik motoru haricindeki motorun silindir hacmi dikkate alınarak vergilendirileceği, ayrıca, elektrik motoru haricindeki motorun, doğrudan tekerleklere güç verip vermemesinin bu yönde işlem tesisini etkilemeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Motorlu araçların vergilendirilmesinde; elektrikli araçların fosil yakıtlı araçlara göre teşvik edilmesi için bir çok ülkede kanun koyucular tarafından daha düşük vergi oranlarının öngörüldüğü, ülkemizde de sadece elektrikli araçlar için uyuşmazlık konusu dönemde, motor gücü ve matrahlarına göre bu oranın %10 ilâ %60 olduğu, ayrıca, Kanun'a ekli (II) sayılı Listede, 1600cm3'ü geçen fakat 2000 cm3'ü geçmeyenler ile 2000 cm3'ü geçenler bölümlerinde farklı ve daha düşük vergi oranlarının öngörüldüğü, dolayısıyla kısmen fosil yakıt kullanan ve çeşitli türleri bulunan hibrit araçların vergilendirilmesinde yüksek silindir hacmine sahip araçlar için ülkemizde indirimli oranlar düzenlenmişken düşük silindir hacimli motora sahip araçlar yönünden böyle bir indirimin öngörülmediği, 1600cm3'ün altındaki söz konusu araçlar için hibrit araç ayrımının yapılmadığı dikkate alındığında, bu iki kısımda bulunmayan hibrit araçların vergisinin hesabında motor silindir hacminin esas alınması gerektiği açık olup, bu araçların listede yer almadığını ve özel tüketim vergisine tabi olmadığını söylemek mümkün değildir. Kısacası, motor silindir hacmi dikkate alınarak vergi oranının belirlenmesinde listenin farklı alt bölümlerinde hibrit düzenlemesinin olması, hibrit düzenlemesi yapılmayan bölümler bakımından kanunda boşluk bulunduğu anlamına da gelmemektedir.

Dosyanın incelenmesinden; uyuşmazlık konusu araçta birisi benzinli 1497cm3, diğeri elektrikli 140kW gücünde 2 adet motorun bulunduğu, içten yanmalı konvansiyonel motorun 3 silindirli, dört zamanlı ve benzinli olduğu, E-Power teknolojisine ilişkin bilgi ve belgelerden anlaşıldığı üzere, benzinli motorun çalışması ile elde edilen hareket enerjisinin bu motorla çalışan ayrı bir jeneratör ile elektrik enerjisine dönüştürülerek elde edilen akımın batarya ve elektrik motoruna iletildiği, bu elektrik enerjisi ile bataryanın dolduğu ve aracın hareketi için gerekli tahrikin batarya ve invertörden iletilen bu elektrikle sağlandığı, benzinli motorun direkt olarak aracı hareket ettirme kabiliyetinin olmadığı,

aracın yakıt tüketimi verisinin lt/km (WLTP-Combined 5,8lt/100km) olarak hesaplandığı, 130gr/km CO2 salınımının olduğu, her ne kadar ruhsat ve ülkemizde alınan AT Uygunluk Belgesinde sadece elektrikli olarak kayıtlı olsa da üretici firma tarafından Avrupa Birliğinden alınan COC ve Tip Onay Belgelerinde NOVC HEV (araç dışından şarj edilemeyen hibrit araçlar) ibaresi ile kayıtlı olduğu, ABD, Fransa ve Almanya örneklerinde de söz konusu araçların hibrit olarak kabul edildiği ve sadece elektrikli araçlar kategorisinde yer almadığı, vergi mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda da seri hibrit olduğu ve sadece elektrikli olarak değerlendirilemeyeceğinin ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 4760 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı listedeki 87.03 GTİP'inde yer alan araçlar özel tüketim vergisine tabi olup bunların hangi oranda vergilendirilmesi gerektiğinin tespiti için listede yer alan (-), (--)... sıralamalarının takip edilmesi gerekmektedir. Biri benzinli diğeri elektrikli olmak üzere iki adet motoru bulunduğu tartışmasız olan ve elektrik enerjisini dışarıdan şarj ederek temin etmesini sağlayacak donanımı bulunmayıp dış kaynak itibarıyla tamamen fosil yakıta bağlı olarak çalışan uyuşmazlık konusu 1497 cm3 silindir hacmine sahip aracın "sadece elektrik motorlu olanlar" kapsamında olmadığı, anılan listede "-Diğerleri, --Motor silindir hacmi 1600 cm^3'ü geçmeyenler ---Diğerleri" kısmında yer aldığı ve %80 oranında özel tüketim vergisine tabi olduğu, motor silindir hacmi daha yüksek olan bir kısım hibrit araçlara indirimli/düşük vergi oranlarının uygulanması kanun koyucunun takdiri ile ilgili bir husus olup, motor silindir hacmine karşılık gelen oran üzerinden vergilendirilmesi gereken uyuşmazlık konusu araca herhangi bir etkisinin bulunmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık, aksi yönde verilen temyize konu karada hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin Vergi Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulü yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

ÖZEL USULSÜZLÜK CEZASI

5. Cezayı gerektiren tek bir fiil ile vergi ziyaı ve usulsüzlük suçunun birlikte işlenmesi halinde bu suçların cezalarının karşılaştırılması ve miktar itibarıyla daha ağır olan cezanın kesilmesi gerektiği hakkında.

Esas No:2024/613, **Karar No:**2025/3396

DOKUZUNCU DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, defter ve belgelerini incelemeye ibraz etmediği ve devreden katma değer vergisi bulunmadığı yolunda düzenlenen vergi inceleme raporlarına dayanılarak davacı adına re'sen tarh edilen katma değer vergisi ile kesilen vergi ziyaı cezası ve özel usulsüzlük cezasının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, ara karar üzerine ibraz edilen defter ve belgeler üzerinden yapılan inceleme sonucunda cezalı tarhiyatın kısmen hukuka uygun bulunduğu, özel usulsüzlük cezası yönünden ise, davacının yasal defter ve belgelerini ibraz etmemesine yönelik tek fiilinin, hem vergi ziyaı hem de özel usulsüzlük cezasının kesilmesini gerektirir nitelikte olduğu, ancak davacı adına kesilen vergi ziyaı cezasının miktar itibarıyla daha ağır olduğu belirtilerek özel usulsüzlük cezasında hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinafa konu kararın vergi ziyaı cezalı katma değer vergisine ilişkin kısmının hukuka uygun olduğu; kesilen özel usulsüzlük cezasına ilişkin kısmının ise; ibrazda bulunmama fiili nedeniyle mevzuatta öngörülen tek cezanın özel usulsüzlük cezası olduğu, bu fiil nedeniyle doğrudan vergi ziyaı cezasının kesilmesinin söz konusu olmadığı, olayda tek fiil ile iki ayrı cezayla muhatap olma durumundan bahsedilemeyeceği belirtilerek istinaf başvurusunun kısmen kabulüne kısmen reddine karar verilmiştir.

Dairece, davacının yasal defter ve belgelerini ibraz etmemesine yönelik tek fiili, hem vergi ziyaı hem de (özel) usulsüzlük cezasının kesilmesini gerektirir nitelikte ise de, davacı adına kesilen vergi ziyaı cezasının miktar itibarıyla daha ağır olduğu, bu nedenle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 355. maddesine istinaden kesilen özel usulsüzlük cezasında hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın kısmen bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı adına, 2017 yılına ilişkin defter ve belgelerini incelemeye ibraz etmediği ve 2017 yılından devreden katma değer vergisinin bulunmadığı yolunda düzenlenen vergi inceleme raporlarına dayanılarak re'sen tarh edilen katma değer vergisi ve kesilen üç kat vergi ziyaı cezası ile 2017 yılı için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 355. maddesi uyarınca kesilen özel usulsüzlük cezasının kaldırılması istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Mahkemenin ara kararı üzerine ibraz edilen defter ve belgelere istinaden davalı idare tarafından yapılan inceleme sonucu düzenlenen görüş ve öneri raporu uyarınca cezalı vergi tarhiyatında kısmen hukuka uyarlık bulunmadığı, özel usulsüzlük cezası yönünden ise; davacının yasal defter ve belgelerini ibraz etmemesine yönelik tek fiilinin, hem vergi ziyaı hem de özel usulsüzlük cezasının kesilmesini gerektirir nitelikte olduğu, ancak davacı adına kesilen vergi ziyaı cezasının miktar itibarıyla daha ağır olduğu anlaşıldığından, 213 sayılı Kanun'un mükerrer 355. maddesine istinaden kesilen özel usulsüzlük cezasında hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine, dava konusu üç kat vergi ziyaı cezalı katma değer vergisi tarhiyatının; görüş ve öneri raporunda eleştiri konusu yapılmayan faturalara isabet eden kısmının ve özel usulsüzlük cezasının kaldırılmasına karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: 213 sayılı Kanun'un mük.355/1-1. maddesi uyarınca kesilen özel usulsüzlük cezasına ilişkin hüküm fıkrasında; Mahkemesince, davacıya tek fiil nedeniyle iki ayrı ceza kesilemeyeceği gerekçesiyle özel usulsüzlük cezasının kaldırılmasına karar verilmiş ise de; ibrazda bulunmama fiili nedeniyle mevzuatta öngörülen tek cezanın özel usulsüzlük cezası olduğu, bu fiil nedeniyle doğrudan vergi ziyaı cezasının kesilmesinin söz konusu olmadığı, ibrazda bulunmama fiilinin, 213 sayılı Kanun'un 30. maddesine göre resen takdir sebebi olduğu ve takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden verginin tarh edilmesine imkan tanıdığı, ancak yapılacak inceleme neticesinde vergi ziyaına sebebiyet verildiğinin tespiti halinde vergi ziyaı cezasının kesilebileceği, dolayısıyla ihtilaf konusu olayda tek fiil ile iki ayrı cezayla muhatap olma durumundan bahsedilemeyeceğinden, davacı adına mükerrer 355. madde uyarınca kesilen özel usulsüzlük cezasında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davalı idare istinaf başvurusunun kısmen kabulüne, Vergi Mahkemesi kararının; özel usulsüzlük cezasına yönelik hüküm fıkrasının kaldırılmasına ve bu kısım yönünden davanın reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Bölge İdare Mahkemesi kararının, vergi ziyaı cezalı katma değer vergisine ilişkin kısmının uygun görüldüğü; özel usulsüzlük cezasına ilişkin kısmına yönelik olarak; daha önceki Daire kararlarında defter ve belgeleri ibraz etmeme fiili nedeniyle vergi ziyaı cezası ve özel usulsüzlük cezasının ayrı olarak kesilebileceği ve defter - belge ibraz etmeme fiilinin cezası olan özel usulsüzlük cezası ile katma değer vergilerinin indirim reddinden kaynaklanan vergi ziyaı cezalarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği yolunda kararlar verilmiş ise de; Dairenin tüm üyelerinin katılımıyla yapılan toplantıda bu konuda içtihat değişikliğine gidilmiş olup, anılan toplantıda; 213 sayılı Kanun'un 331. maddesinde usulsüzlükten başka özel usulsüzlük cezası ifadesine ayrıca yer verilmediği, anılan hükümlerin Kanun'un

sistematiğindeki yeri ve diğer maddelerle bağlantısı göz önünde tutulduğunda, Dördüncü Kitabın İkinci Kısmında yer alan İkinci Bölümün başlığının usulsüzlük cezası olması ve bu başlığın altında hem usulsüzlük cezası ve hem de özel usulsüzlük cezasının düzenlenmesi nedeniyle ayrıca belirtilmediği hallerde "usulsüzlük" deyiminden hem usulsüzlük cezasının hem de özel usulsüzlük cezasının anlaşılması gerektiği, aynı Kanun'un 353. maddesinde bu maddede yazılı usulsüzlük fiillerinin aynı zamanda vergi ziyaına da sebebiyet vermesi halinde vergi ziyaı cezası da kesileceği ve bu halde Kanun'un 336. maddesinde yer alan usulsüzlük cezası ile vergi ziyaı cezasının kıyaslanmasına ve hangisinin kesileceğinin belirlenmesine yönelik kuralın uygulanmayacağının belirtildiği, Kanun koyucunun bu belirlemeyi yaparken 336. maddede belirtilen usulsüzlük ifadesinin aynı zamanda özel usulsüzlükleri de kapsadığını kabul ettiğini, anılan maddede yer verilen hükmün uygulanmayacağına ilişkin kuralı açıkça 353. maddede sayılan usulsüzlük fiilleri ile sınırlandırdığı, usulsüzlük fiilerinin yer aldığı diğer maddelerde (352, 355 ve mükerrer 355 maddesinde) bu yönde bir istisna hükmüne yer vermediği, bu durumda, cezayı gerektiren tek bir fiil ile vergi ziyaı ve usulsüzlük suçu birlikte işlenirse, vergi ziyaı cezası ile mükerrer 355. maddeye istinaden kesilen özel usulsüzlük cezasının karşılaştırılması ve bu cezalardan sadece miktar itibarıyla daha ağır olan cezanın kesilmesi gerektiğine karar verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, davacının 213 sayılı Kanun'un 256. maddesinde yer verilen yükümlülüğe uymayarak usulüne uygun şekilde istenilmesine rağmen 2017 yılına ilişkin yasal defter ve belgelerini ibraz etmeyerek adına aynı Kanun'un mükerrer 355. maddesinde öngörülen cezanın kesilmesine sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca aynı fiil ile de ilgili ödevini yerine getirmemesi sebebiyle katma değer vergisi indiriminin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 29 ve 34. maddelerinde yer verilen koşullara uygunluğunun ispat koşulunu yerine getirmeyerek verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesine sebebiyet vermiştir.

Buna göre, davacının yasal defter ve belgelerini ibraz etmemesine yönelik tek fiili, hem vergi ziyaı hem de (özel) usulsüzlük cezasının kesilmesini gerektirir nitelikte ise de; davacı adına kesilen vergi ziyaı cezasının miktar itibarıyla daha ağır olduğu anlaşıldığından 213 sayılı Kanun'un mükerrer 355. maddesine istinaden kesilen özel usulsüzlük cezasında hukuka uygunluk bulunmayıp, bu kısım yönünden aksi yönde verilen Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın kısmen kabul, kısmen reddine ilişkin Vergi Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kısmen kabulü ile kısmen reddi yolundaki temyize konu kararın özel usulsüzlük cezasına yönelik kısmı yönünden bozulmasına karar verilmiştir.

6. Hazineye ait deniz dolgu alanı üzerinde taşınmaz inşa ederek, bu taşınmazlar üzerinde malik gibi tasarruf edenlerin emlak vergisine tabi olduğu hakkında.

Esas No:2023/8340, **Karar No:**2025/3428

DOKUZUNCU DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacı ile Hazine arasında yapılan "kullanma izin sözleşmeleri" kapsamında, deniz dolgu alanında davacı tarafça inşa edildiği belirtilen rıhtım alanına ilişkin olarak, davacı adına tarh edilen emlak (bina) vergileri ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ait katkı payının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, ihtilaf konusu taşınmazların dolgu alanı olduğu, özel mülkiyete konu olamayacağı, tapu kaydının bulunmadığı ve devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, davacının malik gibi tasarruf ettiğinden söz edilemeyeceği belirtilerek dava konusu tarhiyatlarda hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, davacı ile Hazine arasında dolgu alanı üzerinde tesis yapılması ve işletilmesi amacıyla kullanım izin sözleşmeleri imzalandığı, davacının bu sözleşmelere göre üst hakkı sahibi olduğu ve bu hakka istinaden de ilgili binaları inşa ettiği, bu haliyle üst hakkı sahibi olan davacının Emlak Vergisi Kanunu kapsamında malik sıfatıyla bina vergisinin mükellefi olacağı belirtilerek istinaf başvurusunun kabulü ile davanın reddine karar verilmiştir.

Dairece, yetkili idare tarafından verilen izin kapsamında deniz dolgu alanında emlak vergisi konusuna girecek nitelikte sabit olarak inşa edilen yapıların, uzun süreler boyunca kullanılması, işletilmesi ve kiraya verilmesi nedeniyle davacının bina vergisi yönünden malik gibi tasarruf eden sıfatıyla emlak vergisi mükellefi olduğu belirtilerek iskan belgesinin verildiği tarihten itibaren tarh zamanaşımı süresi dikkate alınmak suretiyle temyize konu kararın kısmen onanmasına, kısmen bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı ile Hazine ile arasında yapılan "kullanma izin sözleşmeleri" kapsamında, deniz dolgu alanında davacı tarafça inşa edildiği belirtilen 89.830,74 metreka-

re rıhtım alanına ilişkin olarak, davacı adına 2012 ila 2021 yılları için tarh edilen emlak (bina) vergileri ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ait katkı payının kaldırılması istemine ilişkindir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İhtilaf konusu taşınmazların dolgu alanı olduğu, özel mülkiyete konu olamayacağı, tapu kaydının bulunmadığı ve devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu tartışmasız olduğundan davacının söz konusu taşınmazlar üzerinde mülkiyet, intifa veya herhangi bir irtifak hakkına sahip olmadığı, davacı ile Hazine arasında yapılan kira sözleşmesi niteliğindeki kullanma izin sözleşmelerinde davacıya tanınan yetkilerin de bu durumu değiştirmediği, zira kullanma izin sözleşmelerinde yer verilen yetki ve sorumluluklar değerlendirildiğinde, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki uyuşmazlık konusu taşınmazlar üzerinde davacının malik gibi tasarruf ettiğinden söz edilemeyeceği anlaşıldığından, dava konusu tarhiyatlarda hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, tarhiyatların kaldırılmasına karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Uyuşmazlığın çözümünün davacı şirketin inşa ettiği binalar yönünden Emlak Vergisi Kanunu'nun 3. maddesi kapsamında mükellef olarak nitelenip nitelemeyeceğine bağlı bulunduğu, Türk Medeni Kanunu'nun üst hakkına ilişkin hükümleri değerlendirildiğinde, bir üst irtifakına dayalı olarak başkasına ait bir arazinin altında veya üstünde sürekli kalmak üzere inşa edilen yapıların mülkiyetinin, irtifak hakkı sahibine ait olduğu kuralına yer verilerek, üst hakkı sahibine inşa ettiği binalar yönünden malik olma yetkisi verildiği, bu durumda, üst hakkı sahibinin bu hakka istinaden inşa ettiği binalar yönünden malik olduğu ve buna istinaden Emlak Vergisi Kanunu'nun 3. maddesi kapsamında bina vergisinin mükellefi olduğu sonucuna varıldığı, olayda, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ışığında bir değerlendirme yapıldığında, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki toplam 89.830,74 metrekare deniz dolgu alanıyla ilgili olarak davacı ile Hazine adına Milli Emlak Müdürlüğü arasında dolgu alanı üzerinde tesis yapılması ve işletilmesi amacıyla kullanım izin sözleşmeleri imzalandığı, davacının bu sözleşmelere göre üst hakkı sahibi olduğu ve bu hakka istinaden de ilgili binaları inşa ettiği anlaşılmakta olduğu, bu haliyle üst hakkı sahibi olan davacının Emlak Vergisi Kanunu'nun 3. maddesi kapsamında malik sıfatıyla bina vergisinin mükellefi olacağı açık olduğundan, dava konusu tarhiyatlarda hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davalı istinaf başvurusunun kabulüne, Vergi Mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 2017 ila 2021 yıllarına ilişkin emlak (bina) vergileri ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ait katkı payına yönelik temyiz istemi yönünden;

Mevzuatın incelenmesinden, vergisi ihtilaflı taşınmazların, devletin hüküm ve tasarrufunda olan deniz doldurularak elde edilen, dolgu alanında inşa edilen rıhtım yapısına ilişkin olduğu, yapının üzerinde bulunduğu alanın mülkiyete konu olmaması, bu alanların devletin hüküm ve tasarrufunda olmakla birlikte, Medeni Kanun gereği tescil edilememesi, gerek Anayasa, gerek Kıyı Kanunu gerekse Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik gereği kimsenin mülkiyetinde olmadığı, herkesin eşit olarak yararlanabileceği alanlar olduğu, özel mevzuatı dahilinde, kendine özgü hukuki rejimi çerçevesinde tasarruf edilebildiği, bu durumda yetkili idare tarafından verilen izin kapsamında, davacı tarafça deniz dolgu alanında

inşa edilerek, emlak vergisi konusuna girecek nitelikte sabit olarak yapılan yapıların, davacı tarafça inşa edilmesi, uzun süreler boyunca kullanılması, işletilmesi ve kiraya verilmesi nedeniyle, davacı tarafça malik gibi tasarruf edildiği, davacının da bina vergisi yönünden malik gibi tasarruf eden sıfatıyla emlak vergisi mükellefi olduğu, ayrıca mevzuat kapsamında muafiyet koşullarının mevcut olduğuna ilişkin hukuken dikkate alınabilecek bir bilgi ve belge sunulamadığı anlaşıldığından, 2017 ila 2021 yıllarına ilişkin tarhiyatlarda hukuka aykırılık, Bölge İdare Mahkemesi kararın bu kısmında sonucu itibarıyla isabetsizlik görülmemiştir.

2012 ila 2016 yıllarına ilişkin emlak (bina) vergileri ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ait katkı payına yönelik temyiz istemi yönünden ise;

Mevzuat hükümlerinin incelenmesinden; Emlak Vergisi Kanunun "Vergi değerini tadil eden sebepler" başlıklı 33. maddesi 1. fıkrası yeni bina inşa edilmesini vergi değerini tadil eden sebeplerden saymış, aynı Kanunun bina vergisine ilişkin tarh ve tahakkuku düzenleyen 11. maddesinin (b) fıkrasında ise vergi değerini tadil eden sebeplerle bildirim verilmesi icabeden hallerde, vergi değerini tadil eden sebeplerin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılın Ocak ayı içinde verginin tarh ve tahakkuk edeceği hükmüne yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, iskan belgesinin verildiği tarih olan 22/06/2016 tarihinden önce yapının tamamlanarak, kullanılmaya başlanıldığı yönünde davalı idarece yapılmış yoklama, tespit veya hukuken dikkate alınabilecek bir veri bulunmadığından ve mevzuat hükümleri göz önüne alındığında iskan belgesi tarihi olan 2016 yılını takip eden yıl olan 2017 yılından itibaren emlak vergisi tarh edilebileceğinden, 2012 ila 2015 yılı vergilerinin tarh zamanaşımına uğradığı açık olup, 2012 ila 2016 yılı için tarh edilen emlak (bina) vergisi ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ait katkı payında hukuka uyarlık, aksi yönde verilen Bölge İdare Mahkemesi kararının bu kısmında isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın kabulüne ilişkin Vergi Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulü yolundaki temyize konu kararın kısmen onanmasına, kısmen bozulmasına karar verilmiştir.

EMSAL BEDEL

7. İthalat ve dahilde satın alma yoluyla iktisap edilen araçların salt ithalde alınan katma değer vergisi matrahından ve yevmiye defterine kaydedilen maliyet bedelinden daha düşük bir bedelle zararına satılmasının emsal bedel uygulaması kapsamında bedel takdirini gerektirmediği hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2023/507, **Karar No:**2025/327

ISRAR KARARININ TEMYİZİ

Uyuşmazlıkta, ithalat yoluyla ve dahilde satın alma yoluyla iktisap edilen araçların, ithalde alınan katma değer vergisi matrahından ve yevmiye defterine kaydedilen maliyet bedelinden daha düşük bir bedelle satılmasından dolayı elde edilen kazancın bir kısmının kayıt ve beyan dışı bırakıldığı yolundaki saptamaları içeren vergi inceleme raporu uyarınca davacı adına re'sen salınan kurumlar vergisi, geçici vergiler ve kesilen vergi ziyaı cezalarının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davalı idarece davacı tarafından yapılan satışların, ilgili araçlara ait maliyet bedelinin üzerinde bir bedelle yapıldığına dair somut herhangi bir tespit yapılmadığı gerekçesiyle dava konusu vergi ve cezaların kaldırılmasına karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, davacı tarafından ithalat yoluyla ve bayiden satın alma yoluyla iktisap edilen araçların maliyet tutarının altında satılmak suretiyle cari yılda zarar elde edildiği ve elde edilen hasılatın kayıt ve beyan dışı bırakıldığı, ispat külfeti kendisine ait bulunan davacı tarafından, kayıt ve beyan dışı bırakılan kazancın bulunmadığına dair herhangi bir bilgi veya belgenin sunulamadığı belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, ilk kararda ısrar edilmiştir.

Kurulca, ithalat yoluyla ve dahilde satın alma yoluyla iktisap edilen araçların salt ithalde alınan katma değer vergisi matrahından ve yevmiye defterine kaydedilen maliyet bedelinden daha düşük bir bedelle zararına satılmasının emsal bedel uygulaması kapsamında bedel takdirini gerektiren bir durum olmadığı, ayrıca davalı idarece davacı tarafından fatura düzenlenen kişiler nezdinde karşıt inceleme yapılmak ve/veya satış sözleşmeleri incelenmek suretiyle satış faturalarındaki bedellerin gerçeği yansıtmadığının da somut olarak ortaya konulamadığı gerekçesiyle ısrar kararına yöneltilen temyiz isteminin bu gerekçeyle reddine karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Otomobillerin ve hafif motorlu kara taşıtlarının ticareti faaliyetiyle iştigal eden davacı tarafından, ithalat yoluyla ve dahilde satın alma yoluyla iktisap edilen araçların, ithalde alınan katma değer vergisi matrahından ve yevmiye defterine kaydedilen maliyet bedelinden daha düşük bir bedelle satılmasından dolayı elde edilen kazancın bir kısmının kayıt ve beyan dışı bırakıldığı yolundaki saptamaları içeren vergi inceleme raporu uyarınca belirlenen matrah farkı üzerinden 2010 yılı için re'sen salınan kurumlar vergisi, 2010 yılının Ocak-Mart ve Ekim-Aralık dönemlerine ilişkin re'sen salınan geçici vergiler ve vergilerin bir katı tutarında kesilen vergi ziyaı cezalarının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Mükellefler ekonomik ve ticari hayatın gerekliliğine uygunluk sağlamak, finansman ihtiyacını karşılamak gibi nedenlerle emtia satış bedelini maliyet bedeli altında belirlemek suretiyle satış yapabilirler. Maliyet bedelinin altında satış yapılması, tek başına belirli bir hasılatın kayıt ve beyan dışı bırakıldığı sonucunu doğurmaz. Bunun için satışa dair bedelin gerçek durumu yansıtmadığının davalı idarece somut olarak tespit edilmesi gerekir.

213 saylı Vergi Usul Kanunu'nun 267. maddesinin birinci fıkrasında emsal bedel "gerçek bedeli olmayan, veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerleme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değer" olarak tanımlanmıştır. Buna göre bir malın emsal bedelinin belirlenebilmesi için ilgili malın gerçek bedelinin belli olmaması veya bilinmemesi yahut doğru olarak tespit edilmemesi durumunun gerçekleşmiş olması şarttır.

Olayda, davacı tarafından satılan araçların bedelleri belli olduğundan, emsal bedele göre bu araçların bedellerinin tespit edilmesi olanaklı değildir. Bu durumda, davacı tarafından satılan araçların, doğrudan 213 sayılı Kanun'un 267. maddesi uyarınca "emsal bedel"inin "maliyet bedeli esası" ölçütüne göre saptanmasında ve buna göre matrah takdir edilmesinde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle davalı idarece davacı tarafından yapılan satışların, ilgili araçlara ait maliyet bedelinin üzerinde bir bedelle yapıldığına dair somut herhangi bir tespit yapılmaksızın, takdir edilen matrah üzerinden tarh edilen vergi ve kesilen cezalarda hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Vergi mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunu reddetmiştir.

DAİRE KARARININ ÖZETİ: Olayda, davacı tarafından ithalat yoluyla ve bayiden satın alma yoluyla iktisap edilen araçların maliyet tutarının altında satılmak suretiyle cari yılda zarar elde edilmiş ve elde edilen hasılat kayıt ve beyan dışı bırakılmıştır. Bu husus davacı tarafından inceleme esnasında "geçmiş zaman olduğu, hatırlayamadığı" şeklinde açıklanmıştır.

Bu durumda ispat külfeti kendisine ait bulunan davacı tarafından, kayıt ve beyan dışı

bırakılan kazancın bulunmadığına dair herhangi bir bilgi veya belgenin sunulamaması hususları birlikte dikkate alındığında dava konusu cezalı tarhiyatta hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Geçici vergi asıllarının da hukuka uygunluğu değerlendirilmek ve ulaşılacak sonucuna göre yeniden karar verilmek üzere temyize konu kararın bozulması gerekmiştir.

ISRAR KARARININ ÖZETİ: Vergi Dava Dairesi ilk kararında yer alan hukuksal nedenler ve gerekçeyle ısrar etmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 27. maddesinin (1) ila (3) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler uyarınca, satış bedelinin emsal bedeline göre açık bir şekilde düşük olması ve bu düşüklüğün mükellefçe haklı bir sebeple açıklanamaması halinde katma değer vergisi matrahı olarak emsal bedelin dikkate alınması ve buna göre katma değer vergisi tarhiyatı yapılması mümkündür.

Aynı mahiyette olmamakla birlikte benzer nitelikte bir düzenleme Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinde transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı müessesesi olarak yer almakta olup ilişkili kişilerle aralarında emsallere uygunluk ilkesine aykırı olacak şekilde belirlenen bedel veya fiyat üzerinden kurumlar vergisi tarhiyatı yapılabilmesi olanaklıdır. Örtülü kazanç dağıtımı için aranan şartların gerçekleşmemesi halinde ise satış bedelinin emsal bedeline göre düşük bir şekilde belirlenmesi tek başına kurumlar vergisi tarhiyatına esas alınabilecek bir durum değildir.

Ticari hayatta amaç kâr elde etmek olmasına karşın nakit ihtiyacı, ekonomik kriz ve benzeri nedenlerle emsallerine nazaran düşük tutarlı satışlar yapılarak zarar edilmesi, ticari teamüllere uygun, normal ve mutat bir durumdur. İlişkili kişilerle yapılan işlemler hariç olmak üzere sadece satış bedelinin emsal bedelin çok altında olduğu tespit edilerek aradaki fark tutar kadar hasılat elde edildiğinin iddia edilmesi halinde, elde edilen hasılatın kayıt ve beyan dışı bırakıldığının ispat yükümlülüğü bu iddiayı ileri süren davalıya aittir.

Davalı idarece faturada gösterilen satış bedelinin gerçeği yansıtmadığının başka bir ifadeyle taraflar arasında anlaşmaya varılan satış bedelinin faturada gösterilen bedelden daha yüksek olduğu somut olarak ortaya konulmaksızın satış bedelinin emsal bedelin altında belirlenmesi ve ilgili satıştan zarar elde edilmesi hususlarına dayanarak tek başına kurumlar vergisi tarhiyatı yapılabilmesi olanaklı değildir.

Olayda vergi inceleme raporunda davacı tarafından ithalat yoluyla ve dahilde satın alma yoluyla iktisap edilen araçların, ithalde alınan katma değer vergisi matrahından ve yevmiye defterine kaydedilen maliyet bedelinden daha düşük bir bedelle zararına satıldığı tespit edilmiş ve bu araçların satışından zarar edilmesinin iktisadi ve ticari icaplara uygun düşmediğinin kabulüyle bu araçların satış bedelleri Vergi Usul Kanunu'nun 267. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen "maliyet bedeli esasına" göre belirlenerek matrah farkı bulunmuştur.

Uyuşmazlıkta, ithalat yoluyla ve dahilde satın alma yoluyla iktisap edilen araçların salt ithalde alınan katma değer vergisi matrahından ve yevmiye defterine kaydedilen ma-

liyet bedelinden daha düşük bir bedelle zararına satılması emsal bedel uygulaması kapsamında bedel takdirini gerektiren bir durum değildir. Ayrıca davalı idarece davacı tarafından fatura düzenlenen kişiler nezdinde karşıt inceleme yapılmak ve/veya satış sözleşmeleri incelenmek suretiyle satış faturalarındaki bedellerin gerçeği yansıtmadığı da somut olarak ortaya konulamamıştır. Bu nedenle dava konusu vergi ve cezalarda hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varıldığından ısrar kararında sonucu itibarıyla hukuka aykırılık görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Temyize konu ısrar kararının gerekçeli olarak onanmasına karar verilmiştir.

VERGİ İADESİ

8. Vergi iadesine ilişkin işlemlerin niteliği gereğince, işlem tarihinden sonra düzenlenen vergi tekniği raporlarının işlemin hukuka uygunluğunun değerlendirilmesine dikkate alınması gerektiği hakkında.

VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No:2023/1730, **Karar No:**2025/944

ISRAR KARARININ TEMYİZİ

Uyuşmazlıkta, katma değer vergisi iade alacaklarının vergi borçlarına mahsubu istemiyle yapılan başvurunun, hakkında sahte belge düzenleme tespiti bulunması nedeniyle özel esaslarda bulunduğu ve iade işlemlerinin yerine getirilebilmesi için dört kat teminat vermesi gerektiği, aksi takdirde iade/mahsup işlemlerinin inceleme sonucuna göre yerine getirileceği belirtilmek suretiyle reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davalı idarece, davacının sahte belge düzenlediği iddiası davacı hakkında yapılmış tespitler ya da düzenlenmiş vergi tekniği raporu ile açıkça ortaya konulamamış olduğu ve sahte belge düzenlediği konusunda hakkında tespit bulunanların iade taleplerinin yerine getirilmesi için öngörülen dört kat teminat gösterilmesi şartının yerine getirilmesinin davacıdan istenemeyeceği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir

Dairece, UYAP'tan yapılan araştırma sonucu, davacı hakkında vergi tekniği raporu düzenlendiği görüldüğünden anılan rapor incelenmek suretiyle yeniden karar verilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, davacı hakkında dava konusu işlem tarihinden sonra düzenlenen vergi tekniği raporunda yer verilen tespitlerin dava konusu işlemin tesis edildiği andaki hukuki duruma etki etmeyeceği ve dava konusu işlemi hukuka uygun hâle getirmeyeceği belirtilerek ilk kararda ısrar edilmiştir.

Kurulca, idari işlemin hukuka uygunluğunun işlemin tesis edildiği tarihteki hukuki duruma göre yapılacağı yönündeki kurala, vergi iadesine ilişkin işlemlerin niteliğinden kaynaklanan ve kamu yararı ve bireysel yararı dengeleme amacı güden bir istisna tanınması ve ayrıca bu kapsamda yargılama sürecinde anılan rapordaki olumsuz tespitler değerlendirilerek iade talebinin reddine ilişkin işlemin hukuka uygunluğunun değerlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda, davacı hakkında düzenlenen vergi tekniği raporunda yer alan tespitler incelenerek yeniden bir karar verilmesi gerektiği belirtilerek ısrar kararının bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, 2016 yılının Ocak ila Temmuz ve 2017 yılının Ocak, Mart dönemlerine ait katma değer vergisi iade alacaklarının vergi borçlarına mahsubu istemiyle yapılan başvurunun, hakkında sahte belge düzenleme tespiti bulunması nedeniyle özel esaslarda bulunduğu ve iade işlemlerinin yerine getirilebilmesi için dört kat teminat vermesi gerektiği, aksi takdirde iade/mahsup işlemlerinin inceleme sonucuna göre yerine getirileceği belirtilmek suretiyle reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacı tarafından, 2016 yılının Ocak ila Temmuz ve 2017 yılının Ocak, Mart dönemlerine ait katma değer vergisi iadesi alacaklarından vergi borçlarının mahsubu istemiyle davalı idareye başvurulmuştur. Bunun üzerine davalı idarece tesis edilen dava konusu işlemle, sistem üzerinden yapılan kontroller sonucunda davacının iade taleplerinin Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin özel esaslar bölümündeki usul ve esaslara göre yerine getirileceği belirtilerek davacıdan anılan Tebliğ'de, haklarında sahte belge düzenlediği konusunda tespit bulunan mükelleflerin iade talepleri için öngörülen dört kat teminat istenmiştir.

Her ne kadar anılan Tebliğ hükmüyle, iade talebinin yerine getirilmesi, sahte belge düzenlediği konusunda hakkında tespit bulunanlar için dört kat teminat gösterilmesi şartına bağlanmış ise de olayda davalı idarece dört kat teminat istemesinin dayanağı olarak gösterilen, davacı hakkında sahte belge düzenlediği konusunda yapılmış tespitlere ilişkin tevsik edici herhangi bir bilgi ve belgenin, verilen ara kararına rağmen dosyaya sunulamadığı görülmüştür.

Bu durumda, davalı idarece, davacının sahte belge düzenlediği iddiası davacı hakkında yapılmış tespitler ya da düzenlenmiş vergi tekniği raporu ile açıkça ortaya konulamamış olduğundan, sahte belge düzenlediği konusunda hakkında tespit bulunanların iade taleplerinin yerine getirilmesi için öngörülen dört kat teminat gösterilmesi şartının yerine getirilmesinin davacıdan istenemeyeceği açıktır. Bu nedenle, dava konusu işlemde yasal isabet görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf istemine konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir nedenin bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvusunu reddetmiştir.

DAİRE KARARININ ÖZETİ: UYAP'tan yapılan araştırma sonucu, davacı hakkında vergi tekniği raporu düzenlendiği görüldüğünden anılan rapor incelenmek suretiyle yeniden karar verilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararı bozmuştur.

ISRAR KARARININ ÖZETİ: Davacı hakkında dava konusu işlem tarihinden daha sonra düzenlenen vergi tekniği raporunda yer verilen tespitlerin dava konusu işlemin tesis edildiği andaki hukuki duruma etki etmeyeceği ve dava konusu işlemi hukuka uygun hale getirmeyeceği hususlarını belirterek ilk kararında yer alan hukuksal nedenler ve gerekçeye ek olarak bu gerekçeyle ısrar etmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: İdari işlemlerin tesis edildikleri tarih itibarıyla hukuka uygunluk denetiminin yapılacağı idari yargılama hukukunun genel ilkelerinden biri olmakla birlikte bu ilkenin, işlemin hukuki sebebinin ortadan kalkması, lehe olan kanunun uygulanması, idari işlemin niteliği gibi bazı istisnalarının bulunduğu kabul edilmektedir (ULU Güher, "İdari İşlemin Sebep Unsuru Ve Yargısal Denetimi", Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2021, Bursa, s. 299-304). Bunun yanında ilkenin mutlak olarak uygulanması, kamu yararı ile bireysel yarar arasında kurulması gereken dengeyi zedeleyici sonuçların doğmasına da yol açabilir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ilgililerin, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilecekleri belirtilmiş; (2) numaralı fıkrasında maddede öngörülen süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgilinin bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği belirtilmiştir.

İdarenin bir işlemi nedeniyle ilgilinin hak veya menfaatlerinin olumsuz biçimde etkilenmesi durumunda, ilgilinin bu işlemin dayandığı maddi ve hukuki sebeplerden haberdar edilmesi gerekir. Bu bildirim, ya gerekçelerin işlem sırasında açıklanması yoluyla ya da talep edilmesi halinde ilgili kişiye makul bir süre içerisinde yazılı olarak bildirilmesi yoluyla yapılır. Ancak idarenin işlemi tesis ederken dayandığı hukuki sebebi en geç yazılı savunmasıyla birlikte hak ya da menfaati etkilenen ilgiliye yargılama süreci içinde bildirmesi gerekir. Bununla birlikte, bu durumun idareye işlemlerinde dayandığı nedeni keyfi olarak bildirmeme ve bu bildirimi yargılama sürecine erteleme noktasında bir takdir hakkı tanıdığı da düşünülemez, asıl olan idarenin ilgilinin başvurusunu reddederken dayandığı nedeni ilgiliye idari işlemiyle birlikte açıklamasıdır.

İdare tarafından bazı başvurular üzerine tesis edilecek işlemler, başvurunun niteliği gereği daha uzun bir inceleme ve değerlendirme sürecini gerekli kılabilir. Katma değer vergisi iadesine ilişkin süreç, iadenin türüne (nakden-mahsuben) ve iade edilecek tutarın miktarına göre farklı usul ve esasların benimsendiği ve iadenin genel ya da özel esaslar bağlamında yapılması hâllerine göre farklılaşan koşulların yerine getirilmesinin beklendiği, iade talep eden mükellef tarafından sunulan çeşitli belgelerin doğruluğu ve dayandıkları hukuki durumlarının gerçekliğinin araştırıldığı, hesaplamaların doğruluğunun teyit edildiği, iadeye dayanak alınabilecek vergi inceleme raporu ile yeminli mali müşavir tasdik raporunun tamamlanmasının/eksikliklerinin giderilmesinin beklendiği zamana yaygın bir süreçtir. Sürecin bu niteliği, haksız vergi iadelerinin önüne geçilerek kamunun zarara uğramasının engellenmek istenmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu durumda idarenin mükellefin mülkiyet hakkını gözetecek şekilde davranması ve iade koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini makul bir sürede ve uygun bir yöntemle incelemesi ve iade talebinde kanun ve düzenleyici işlemlerle belirlenen şartlara aykırılık bulunmadığını tespit ettiği takdirde iade talebini derhal yerine getirmesi gerekmektedir.

İade sürecinde yapılan inceleme ve değerlendirmeler nedeniyle idarenin, ilgililerin iade taleplerini 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde öngörülen süre içinde tamamlamaları

her zaman mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle idarenin, iade sürecinin bütünü dikkate alındığında, iade talep eden ilgililere incelemenin devam ettiği ve iadenin bu inceleme sonucuna göre yerine getirileceği yönünde kesin nitelikte olmayan bir cevap vermesi söz konusu olabilmektedir. Böyle bir cevabın verilmesi durumunda iade talep eden mükellefin gecikme nedeni hakkında da bilgilendirilmesi gerekir.

Bu hâlde ilgili, idarece bu inceleme ve değerlendirme süreci içinde verilen ve kesin nitelikte olmayan cevabı 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde öngörülen imkândan yararlanmak suretiyle başvurusunun reddi niteliğinde kabul ederek idari davaya konu edebilir. Böyle bir durumda, idarenin yargılama aşamasına sarkan inceleme ve değerlendirme süreci sonucunda, ilgilinin başvurusunun reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşması hâlinde bu sonucun dayandığı gerekçeleri, iade talebiyle ilgili kesin nitelikte olmayan işleme karşı açılan davada idari yargı merciine ve ilgiliye bildirmesi gerekir.

İlgililerin 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde öngörülen imkândan yararlanarak idarece verilen ve kesin nitelikte olmayan cevabı istemin reddi sayarak dava konusu etmeleri halinde idari işlemin hukuka uygunluğunun denetiminin kesin nitelikte olmayan cevabın tesis edildiği tarihteki hukuki duruma göre yerine getirileceğinin değerlendirilmesi, anılan ilkenin mutlak bir uygulaması olup bu yaklaşım hukuka uygunluk denetiminin gereği gibi icra edilememesine ve kamu yararı ile bireysel yarar arasında kurulması gereken dengeyi zedeleyici sonuçların doğmasına yol açabilir.

Olayda, davacının iade talebi üzerine tesis edilen, idarenin kesin nitelikte bir cevabını içermeyen ve davacı hakkında sahte belge düzenleme tespiti bulunması nedeniyle özel esaslarda bulunduğu ve iade işlemlerinin yerine getirilebilmesi için dört kat teminat vermesi gerektiği, aksi takdirde iade/mahsup işlemlerinin inceleme sonucuna göre yerine getirileceğini bildiren dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte henüz davacı ile ilgili tespitleri içeren rapor düzenlenmemiştir.

Bununla birlikte, UYAP ortamında yapılan araştırmada, davacı hakkında vergi tekniği raporu düzenlendiği görülmüştür.

Salt hukuka uygunluk denetiminin dava konusu işlemin tesis edildiği tarihteki hukuki duruma göre yapılması yönündeki ilke mutlak biçimde uygulanarak, dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte iade talebinin reddini gerektirecek bir neden bulunmadığından işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna ulaşılması ve iadenin yapılması gerektiğinin hüküm altına alınması hâlinde, idare, bu yargı kararını uygulamak amacıyla önce iadeyi gerçekleştirecek, daha sonra haksız olan bu iadenin geri alınması için tarh işlemi tesis etmek zorunda kalacaktır.

Bu hâlde iade edilen tutarın ilgiliden geri alınıp alınamayacağında kesinlik bulunmaması kamu yararına aykırı sonuçların doğmasına sebebiyet verebilecek niteliktedir. Ayrıca haksız iade edilen tutarın geri alınması amacıyla yapılacak tarhiyat nedeniyle ceza kesilmesi ve vergi tutarı için gecikme faizi uygulanacak olmasının davacının menfaatine uygun bir sonuç doğurduğundan da söz edilemez. Dolayısıyla dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte var olmamakla birlikte sonradan bir raporda somutlaşan ve idare-

nin davacının iade talebini reddetmesine dayanak oluşturabilecek tespitlerin yargılama aşamasında dikkate alınması kamu yararı ile bireysel yararı dengeleyici nitelik arz etmektedir.

Bu nedenle idari işlemin hukuka uygunluğunun işlemin tesis edildiği tarihteki hukuki duruma göre yapılacağı yönündeki kurala, vergi iadesine ilişkin işlemlerin niteliğinden kaynaklanan ve kamu yararı ve bireysel yararı dengeleme amacı güden bir istisna tanınması, ayrıca bu kapsamda yargılama sürecinde anılan rapordaki olumsuz tespitler değerlendirilerek iade talebinin reddine ilişkin işlemin hukuka uygunluğunun değerlendirilmesi gerekir.

Bu bağlamda, davacı hakkında düzenlenen vergi tekniği raporunda yer alan tespitler incelenerek yeniden bir karar verilmesi gerektiğinden ısrar kararının bozulması gerekmektedir.

KARAR SONUCU: Temyize konu ısrar kararının bozulmasına karar verilmiştir.

C. KAMU GÖREVLİLERİNE İLİŞKİN KARARLAR

GÜVENLİK SORUŞTURMASI

1. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılırken kişi temelli inceleme yapılması gerektiği, araştırma yapılan kişi dışındaki şahıslara (anne, baba, eş, kardeş, akraba gibi) ait verilerin değerlendirmede esas alınamayacağı hakkında.

İKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Esas No:2023/4846, **Karar No:**2025/1013

Uyuşmazlıkta, Hava Harp Okulu askeri öğrenci adayı olan davacının, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle okuldan ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemin iptali ile özlük haklarının iadesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava konusu işleme esas alınan davacının babası hakkındaki istihbari bilginin somut kanaate ve bilgiye dayalı, güvenilir, teyit edilebilir nitelikte, ön yargıdan uzak, hukuken denetlenebilen bilgiye dayalı olmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, davacının özlük haklarının iadesi isteminin kabulüne karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılırken kişi temelli inceleme yapılması gerektiği, kişiye yönelik elde edilen verilerin değerlendirmeye tabi tutulacağı ve araştırma yapılan kişi dışındaki şahıslara (anne, baba, eş, kardeş, akraba gibi) ait verilerin değerlendirmede esas alınamayacağı, somut olayda davacının kendisi hakkında herhangi bir bilgi bulunmadığı halde, babası hakkında elde edilen bilgiler dikkate alınarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz olduğuna karar verildiği, bu şekilde değerlendirmeye alınmaması gereken bir istihbari veri dikkate alınmak suretiyle güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu olumsuz olarak değerlendirilerek tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilerek temyize konu kararın dava konusu işlemin iptaline ilişkin kısmının gerekçeli olarak onanmasına, iptal kararının davacının doğrudan öğrenciliğe iadesi sonucunu doğurmadığı, davacının diğer şartları taşıyıp taşımadığı hususunun davalı idarece ayrıca incelenebileceği dikkate alındığında, davacının özlük haklarına ilişkin bu aşamada karar verilemeyeceği gerekçesiyle temyize konu kararın bu kısmının bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Hava Harp Okulu askeri öğrenci adayı olan davacı tarafından, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle okuldan ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemin iptali ile özlük haklarının iadesine karar verilmesi istenilmektedir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Dava konusu işlemin nedeni olarak, davacının şahsı hakkında bilgi bulunmamakla birlikte, babası hakkında *"FETÖ/PDY kapsamında ihraç edilen eski komiser (tutuklu) A. Ç., eski komiser (tutuklu) M. S. ve polis memuru L. Ö. ile geçmişte samimi olduğu"* şeklinde istihbari bilginin dayanak alındığının görüldüğü, söz konusu istihbari bilginin, davacının hem kendisi hakkında, hem de Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği'nin eki formda yer verilen kendisini etkileyebilecek yakın çevresi (anne, baba, kardeş, eş, çocuk) açısından somut kanaate ve bilgiye dayalı, güvenilir, teyit edilebilir nitelikte, ön yargıdan uzak, hukuken denetlenebilen bilgiye dayalı olmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı, öte yandan, hukuka aykırılığı yargı kararı ile saptanan işlem nedeniyle davacının özlük haklarının da iadesi gerektiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, davacının özlük haklarının iadesi isteminin kabulüne karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Dava konusu işlem tarihinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması, 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun hükümleri uyarınca yapılmaktadır. Anılan Kanun'un 1. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 19/2/2020 tarih ve E:2018/163, K:2020/13 sayılı kararı ile iptal edilmesi ve 4045 sayılı Kanun uyarınca yapılan işlemlere yönelik bireysel başvurularda verilen ihlal kararları dikkate alınarak kanun koyucu tarafından 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu yürürlüğe konulmuş ve 4045 sayılı Kanun da yürürlükten kaldırılmıştır.

7315 sayılı Kanun'la, Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda, güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırmasının yapılmasına ve elde edilecek verilerin kullanılmasına ilişkin temel ilkeler belirlenmiş; güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırmasının, kimler hakkında yapılacağı, araştırma konusu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağı, hangi mercilerce soruşturma ve araştırma yapılacağı, bu kapsamda Değerlendirme Komisyonunun oluşumu ve çalışma usul, esasları, kişisel veri güvenliği ile kişisel verilerin saklanma ve silinme süreleri düzenlenmiştir.

Bu itibarla, Anayasa Mahkemesi kararlarındaki kanuni düzeyde eksik düzenleme bulunduğu yolundaki gerekçeler göz önüne alınmak suretiyle kanun koyucu tarafından 7315 sayılı Kanun'la yeni yasal düzenleme yapılmak suretiyle bu konudaki eksiklikler giderildiğinden; somut olayda, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması ve özel hayatın

gizliliğinin korunması amacına yönelik olarak 7315 sayılı Kanun ile getirilen çerçevede değerlendirme yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Nitekim 7315 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun pek çok kararında (19/06/2023 tarih ve E:2022/884, K:2023/1488; 09/02/2023 tarih ve E:2022/667, K:2023/211; 23/01/2023 tarih ve E:2022/882, K:2023/53 sayılı kararlar) güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kaynaklı uyuşmazlıklarda 7315 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan 7315 sayılı Kanun'un 4 ve 5. maddelerinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılırken hangi hususlara bakılacağı düzenlenmiş olup, anılan düzenlemelerde kişi temelli inceleme yapılması gerektiği, kişiye yönelik elde edilen verilerin değerlendirmeye tabi tutulacağı ve araştırma yapılan kişi dışındaki şahıslara (anne, baba, eş, kardeş, akraba gibi) ait verilerin değerlendirilmede esas alınamayacağı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, dava konusu işlemin, 7315 sayılı Kanun'a uygunluğu yönünden bir değerlendirme yapılması suretiyle Bölge İdare Mahkemesince yeniden bir karar verilmesi gerekmekte ise de, somut olayda davacının kendisi hakkında herhangi bir bilgi bulunmadığı halde babası hakkında elde edilen bilgiler dikkate alınarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz olduğuna karar verildiği görülmekte olup, 7315 sayılı Kanun'a göre değerlendirmeye alınmaması gereken bir istihbari veri dikkate alınmak suretiyle davacı hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunun olumsuz olduğu değerlendirilerek okuldan ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından; dava konusu işlemin iptali yolundaki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf isteminin reddine dair Bölge İdare Mahkemesi kararında sonucu itibarıyla hukuki isabetsizlik görülmemiştir.

Öte yandan, davacının diğer şartları taşıyıp taşımadığı hususunun davalı idarece ayrıca incelenebileceği açıktır.

Dava konusu işlemin iptaline ilişkin kısmının yukarıda yer verilen gerekçeyle onanmasına dair Daire kararının, davacının doğrudan öğrenciliğe iadesi sonucunu doğurmadığı, davacının diğer şartları taşıyıp taşımadığı hususunun davalı idarece ayrıca incelenebileceği dikkate alındığında, davacının özlük haklarına ilişkin bu aşamada karar verilemeyeceği sonucuna ulaşıldığından, İdare Mahkemesi kararının özlük haklarının iadesine ilişkin kısmına yönelik istinaf isteminin reddine ilişkin Bölge İdare Mahkemesi kararının bu kısmında hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptali ile davacının özlük haklarının iadesi isteminin kabulü yolundaki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararının kısmen gerekçeli olarak onanmasına, kısmen bozulmasına karar verilmiştir.

DİSİPLİN SORUŞTURMASI

2. Yürütülmekte olan disiplin soruşturması kapsamında alınan yazılı savunmada, isnat edilen tüm fiillerin yer almaması durumunda, savunma hakkının etkin bir şekilde kullandırılmış sayılamayacağı hakkında.

İKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Esas No:2022/57, **Karar No:**2025/3722

Uyuşmazlıkta, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü emrinde polis memuru olarak görev yapan davacının, *"yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla ya da kin ve dostluk gibi nedenlerle kötüye kullanmak"* fiilini işlediğinden bahisle 53 kez ayrı ayrı *"meslekten çıkarma"* cezası ile tecziye edilmesine dair Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal haklarının yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacının fiili işlediği somut tespit ve deliller ile açıkça ortaya konulamadığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline, davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemlere karşı açtığı davaların bir kısmında davanın reddi yönünde karar verildiğinden mahrum kaldığı parasal hakların iadesinin mümkün olamayacağı gerekçesiyle bu kısım yönünden davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, hakkında disiplin soruşturması açılan kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için savunma istem yazısında, disiplin suçunu oluşturan eylem ya da eylemlerin (zaman, mekan ve olayla ilgili kişi bilgilerine yer verilmek suretiyle) açık bir şekilde belirtilmesi gerektiği; aksi durumun hangi disiplin suçunu, ne zaman ve ne şekilde işlediği tam olarak ortaya konulmayan ilgilinin Anayasa ile güvence altına alınan savunma hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracağı, davacıya isnat edilen fiiller açıkça belirtilmeksizin savunma istenildiği hususu göz önüne alındığında, usulüne uygun savunma hakkı tanınmaksızın yürütülen disiplin soruşturması esas alınarak tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilerek temyize konu kararın gerekçeli olarak onanmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacının, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü emrinde polis memuru olarak görev yapmakta iken, "*Yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla ya da kin ve dostluk gibi nedenlerle kötüye kullanmak*" fiilini işlediğinden bahisle 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 8/6-ç maddesi uyarınca 53 kez ayrı ayrı *"meslekten çıkarma"* cezası ile tecziye edilmesine dair Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptali ile yoksun kalınan parasal haklarının yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstanbul Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğünde görevli davacının, aynı şubede görevli olan 4 polis memurunun şifrelerini kullanarak, yabancı uyruklu 53 şahsın pasaportları üzerinden usulsüz olarak ülkeye giriş kayıtlarını yaptığından bahisle dava konusu işlemin tesis edildiği; davalı idare tarafından, davacının bu fiili işlediği somut tespit ve deliller ile açıkça ortaya konulamadığından, dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemlere karşı açtığı davaların bir kısmında davanın reddi yönünde karar verildiğinden mahrum kaldığı parasal hakların iadesinin mümkün olamayacağı gerekçesiyle bu kısım yönünden davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının iptale ilişkin kısmının usul ve hukuka uygun bulunduğu ve davalı idare tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Disiplin cezaları, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülebilmesi bakımından kamu görevlilerinin mevzuat uyarınca yerine getirmek zorunda oldukları ödev ve sorumlulukları ifa etmemeleri veya mevzuatta yasaklanan fiillerde bulunmaları durumunda uygulanan yaptırımlar olup, memurların özlük hakları üzerinde doğrudan ve önemli sonuç doğurmaları sebebiyle subjektif ve bireysel etkileri bulunduğu gibi kamu görevinin gereği gibi sürdürülmesi ve kamu düzeninin sağlanması bakımından objektif ve kamusal öneme de sahiptirler.

Bu bakımdan; kamu görevlilerinin disiplin cezasıyla cezalandırılabilmeleri için disipline aykırı eylem veya işlemlerinin sübut bulup bulmadığının, usulüne uygun olarak yapılacak soruşturma ile ortaya konulması, soruşturma aşamasında kamu görevlisinin lehinde ve aleyhinde olan her türlü bilgi ve belgenin toplanarak suçun ilgilisi tarafından işlenilmiş olduğunun kesin ve hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde hukuken kabul edilebilir nitelikte somut tespitlerle ortaya konulması, bilahare disipline aykırı davranış olarak tespit edilen eylem nedeniyle eylemine uyan disiplin cezası maddesinin tayini ve uygulanması gerekmektedir.

Bu bağlamda, hakkında disiplin soruşturması açılan kamu görevlisinin disiplin cezasıyla cezalandırılabilmesi için, savunmasını yapmak üzere ilgiliye en az yedi günlük süre ta-

nınmalı, savunma istem yazısında; gerek savunma süresi gerekse disiplin suçunu oluşturan eylem ya da eylemler (zaman, mekan ve olayla ilgili kişi bilgilerine yer verilmek suretiyle) açık bir şekilde belirtilmelidir. Aksi durumun, hangi disiplin suçunu, ne zaman ve ne şekilde işlediği tam olarak ortaya konulamayan ilgilinin Anayasa ile güvence altına alınan savunma hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracağı açıktır.

Somut uyuşmazlıkta; davacının, aynı şubede görevli olan 4 polis memurunun şifrelerini kullanarak, yabancı uyruklu 53 şahsın pasaportları üzerinden usulsüz olarak ülkeye giriş kayıtlarını yaptığından bahisle hakkında disiplin soruşturması başlatılmış, bu kapsamda davacıdan savunma talep edilmiştir. Anılan savunma talep yazısında özetle; *"S.K. isimli şahsın ülkeye usulsüz giriş işleminin yapıldığının ve aynı bilgisayarda yapılan incelemede başka polis memurlarının şifreleri kullanılarak toplam 53 adet veri giriş işlemi yapıldığının tespit edildiği"* belirtilerek bu hususa ilişkin savunma talep edilmiş, disiplin soruşturması sonucunda da her fiil için ayrı ayrı olmak üzere toplam 53 kez meslekten çıkarma cezası verilmiştir.

Bu itibarla; davacının Anayasa ve kanunlarla koruma altına alınan savunma hakkını kullanabilmesi için, isnat edilen 53 fiilin tek tek açıklanarak, hangi kişilere ait pasaport kayıtlarında, hangi tarih ve saatte, nerede, hangi polis memurlarının şifresi kullanılarak usulsüzlük yapıldığı hususlarının açıkça belirtilmesi ve bu iddialara ilişkin savunma hakkı tanınması gerekirken, diğer 52 eyleme ilişkin somut herhangi bir bilgi verilmeksizin sadece S.K. isimli şahsın ülkeye usulsüz giriş işleminden bahsedilerek, 53 adet veri giriş işlemi hakkında savunmasının istenildiği dikkate alındığında, usulüne uygun savunma hakkı tanınmaksızın yürütülen disiplin soruşturması esas alınarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık, temyize konu idari dava dairesi kararında ise sonucu itibarıyla hukuki isabetsizlik bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın gerekçeli olarak onanmasına karar verilmiştir.

CEZA ZAMANAŞIMI

3. Disiplin cezası verme konusunda mevzuatla yetkili kılınan disiplin kurulunca takdir edilen cezanın verildiği tarihin iki yıllık zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği hakkında.

İKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Esas No:2021/18235, **Karar No:**2025/3821

Uyuşmazlıkta, polis memuru olarak görev yapan davacının; meslekten çıkarma cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin il disiplin kurulu kararının uygun bulunmasına ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının işlem tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine ve özlük haklarının iadesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, disiplin cezasına konu davacı fiilinin üzerinden iki yıllık süre geçmesinin ardından disiplin cezası işleminin uygulanmasında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, yoksun kalınan parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine ve özlük haklarının iadesine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'da, disiplin kurulunca teklif edilen cezanın Bakanlık makamınca verildiği bir sistemin öngörülmediği, ceza verme yetkisinin doğrudan disiplin kuruluna ait olduğu; ancak sonuç cezanın meslekten çıkarma cezası olması durumunda, personel bakımından ikinci bir incelemeden sonra bu yaptırımın uygulanmasının amaçlandığı anlaşılmakla, anılan maddeye göre disiplin cezası verme konusunda mevzuatla yetkili kılınan disiplin kurulunca takdir edilen cezanın verildiği tarihin iki yıllık zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği, olayda, il disiplin kurulunca kanunda öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde disiplin cezasının davacıya verilmiş olması karşısında; uyuşmazlığın esasının incelenerek karar verilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Uyuşmazlıkta, polis memuru olarak görev yapan davacının *"devlet malı araç, gereç, hayvan, silah, mermi ve mühimmatı satmak veya mal edin-*

mek, personel kimlik kartını, araç, gereç, hayvan, silah ve mühimmatı başkalarının kullanımına vermek" suçunu işlediğinden bahisle 7068 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 6. fıkrasının (ğ) bendi uyarınca meslekten çıkarma cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin il disiplin kurulu kararının uygun bulunmasına ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının işlem tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine ve özlük haklarının iadesine karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının 01/05/2017 tarihinde işlenen disiplin cezasına konu olan eylemi nedeniyle meslekten çıkarma cezası ile cezalandırıldığı, işbu kararın İçişleri Bakanı tarafından 24/07/2019 tarihinde onaylandığı, dava konusu edilen meslekten çıkarma cezasının Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunun görüşünden sonra Bakan onayı ile kesinleştiği dikkate alındığında, olay üzerinden iki yıldan fazla bir süre geçtikten sonra verilen Bakan Onayı ile tesis edildiği anlaşılan disiplin cezasında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, davacının yoksun kaldığı parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine ve özlük haklarının iadesine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 7068 sayılı Kanun'un 29. maddesi incelendiğinde; kanun koyucu tarafından, disiplin kurulunca teklif edilen cezanın Bakanlık makamınca verildiği bir sistemin öngörülmediği, ceza verme yetkisinin doğrudan disiplin kuruluna ait olduğu; ancak sonuç cezanın meslekten çıkarma cezası olması durumunda, personel bakımından ikinci bir incelemeden sonra bu yaptırımın uygulanmasının amaçlandığı anlaşılmakla, anılan maddeye göre disiplin cezası verme konusunda mevzuatla yetkili kılınan disiplin kurulunca takdir edilen cezanın verildiği tarihin iki yıllık zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Nitekim, 19/02/1980 tarih ve 2261 sayılı Kamu Güvenliğine ve Kolluk Hizmetlerinle İlişkin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bunlara Yeni Hükümler Eklenmesi Hakkında Kanun ile 3201 sayılı Kanun'a "Ek Madde 2" olarak eklenen ve daha sonra 11/09/1987 tarih ve 291 sayılı KHK ile "Ek Madde 5" olarak teselsül ettirilmiş olan; ancak 7068 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılmış olmakla birlikte benzer düzenlemeleri içeren maddenin gerekçesinde; *"Emniyet örgütünde kurulacak disiplin kurullarının ceza verebilecekleri personel ve uygulayacakları cezalar bakımından yetki sınırlarını belirlemektedir. Maddeye egemen olan görüşe göre, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'ndaki, disiplin kurullarını ceza vermek için sadece görüş bildiren bir yer kabul eden ve ceza verme yetkisini merkezdeki atamaya yetkili amire bırakan sistem bırakılmakta ve disiplin kurulları, gösterilen yetki sınırları çerçevesinde disiplin cezası vermede birer karar yeri durumuna getirilmektedir. Böylece 657 sayılı Kanun'a göre bugüne kadar uygulamada karşılaşılan, işlerin merkezde toplanması yüzünden disiplin cezalarının geç verilmesinden doğan sakınca giderilecek ve disiplin işleri büyük bir hız kazanmış olacaktır."* şeklinde

ifade edilen hususlar ile de bu duruma işaret edildiği, işlerin merkezde toplanması yüzünden disiplin cezalarının geç verilmesinden doğan sakıncanın giderildiği ve disiplin işlerine büyük bir hız kazandırılmasının amaçlandığı göz önünde bulundurularak, iki yıllık zamanaşımı süresinin belirlenmesinde meslekten çıkarma disiplin cezası vermeye yetkili olan disiplin kurulunca cezanın verildiği tarihin dikkate alınması gerektiği gerekçesine dayalı yargı kararları verilmiştir.

Bu bağlamda, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 16/06/2025 tarih ve E:2025/102, K:2025/1325 sayılı kararıyla disiplin cezası verme konusunda mevzuatla yetkili kılınan disiplin kurulunca takdir edilen cezanın verildiği tarihin iki yıllık zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği yolundaki bölge idare mahkemesi ısrar kararı onanmıştır.

Buna göre; yukarıda aktarılan mevzuatta, eylem tarihinden itibaren iki yıl içerisinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğrayacağı kuralına yer verilmiş olmakla birlikte, olayda, kuruldukları il emniyet kadrosundaki polis memurlarına bütün disiplin cezalarını verme yetkisine sahip olan il disiplin kurulunca Kanun'da öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde disiplin cezasının davacıya verilmiş olması karşısında; uyuşmazlığın esasının incelenerek karar verilmesi gerekirken, disiplin cezası verme yetkisine ilişkin zamanaşımı süresi geçirildikten sonra tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesine dayanan idare mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

CEZA ZAMANAŞIMI

4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 127. maddesinde öngörülen zamanaşımı düzenlemesinin, idare tarafından ilk defa disiplin işlemi tesis edilmesi aşamasında göz önüne alınacak bir müessese olduğu, idari yargıda dava açılması halinde bozma kararı verilmesi üzerine idarenin yeni bir disiplin işlemi tesis etmesi aşamasında dikkate alınmayacağı hakkında.

Esas No:2022/4529, **Karar No:**2025/944

ONİKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, zabıt kâtibi olarak görev yapan davacının, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma ile cezalandırılmasına ilişkin Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptaline karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, davacının işlediği iddia edilen fiil 2011 yılına ilişkin olduğundan, bu tarihten itibaren 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde belirtilen iki yıllık zamanaşımı süresi geçtikten sonra 12/03/2020 tarihi itibarıyla tesis edilmiş olan dava konusu işlemde zamanaşımı sebebiyle hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne ve dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Dairece, davacının, 2011 yılında işlediği iddia edilen fiillerden dolayı tesis edilen ilk işten çıkarma cezasının 23/11/2012 tarihli olduğu, yargı süreci sonrasında verilen iptal hükmünde yer alan gerekçelere uygun olarak dava konusu işlemin 12/03/2020 tarihinde tesis edildiği, 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde öngörülen zamanaşımına ilişkin düzenlemenin idare tarafından ilk defa disiplin işlemi tesis edilmesi aşamasında göz önüne alınması gereken bir müessese olduğu, bu düzenlemeye göre ilgili hakkında bir disiplin cezası verilmesiyle beraber zamanaşımı süresinin kesildiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, zabıt kâtibi olarak görev yapmakta iken, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma ile cezalandırılmasına ilişkin Yüksek Disiplin Kurulu kararının iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Görevine girmeyen ve yetkili olmadığı bir işi yapabileceği veya yaptırabileceği kanaatini uyandırarak yarar sağladığı tespit edilen davacının, 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendinde belirtilen *"Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak"* fiili kapsamında Devlet memurluğundan çıkarılma cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Zamanaşımı sürelerinin hak düşürücü süreler olduğu, dava konusu 12/03/2020 tarihli disiplin cezasının, 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi içinde tesis edilmediği, fiil hakkında verilmiş disiplin cezalarına ilişkin önceden tesis edilen başka işlemlere karşı açılan davaların süreyi durduracağı vb. gibi, zamanaşımının durması, kesilmesi gibi hususlarda herhangi bir düzenleme getirilmediği, önceden tesis edilen bir işlem hakkında işleyen yargısal sürecin bulunduğu, bu süreç sonucunda makul bir süre içinde yeniden işlem tesis edilebileceğini söylemenin de mümkün olmadığı, diğer yandan; başka kanunların bu yönde öngördüğü düzenlemelerin bulunmasının, bu düzenlemelerin kıyasen 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde belirtilen iki yıllık zamanaşımı süresine uygulanması sonucunu doğurmayacağı, dolayısıyla dava konusu işlemin, önceki Mahkeme kararının gereğinin yerine getirilmesinden ibaret olduğu, bu sebeple ortada zamanaşımı bulunmadığından söz edilemeyeceği, bu itibarla; davacının işlediği iddia edilen fiil 2011 yılına ilişkin olduğundan, bu tarihten itibaren 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde belirtilen iki yıllık zamanaşımı süresi geçtikten sonra 12/03/2020 tarihi itibariyle tesis edilmiş olan dava konusu işlemde zamanaşımı sebebiyle hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 657 sayılı Kanun'un 127. maddesindeki zamanaşımı süreleri, idarenin disiplin suçundan haberdar olmasından ilk defa disiplin cezası verilmesine kadar ki süreçte dikkate alınacak süreler olup, idare tarafından söz konusu sürelere riayet edilerek disiplin cezası verilmesi halinde, idarenin zamanaşımı sürelerine uyma yükümlülüğünü yerine getirdiğinin kabulü gerekmektedir.

Buna göre; zamanaşımı sürelerinin hesabında disiplin cezası verildikten sonraki itiraz süreci veya onay süreci (disiplin cezasının idari anlamda kesinleşme süreci) dikkate alınmayacağı gibi, idari yargıda dava açılması halinde, yargılama esnasında geçen süreler ile bozma kararı verilmesi halinde kararın gerekçesi idareye yeni bir disiplin işlemi yapma yetkisi tanıyor ise, idarenin yeni bir disiplin işlemi tesis etmesi aşamasında, söz konusu zamanaşımı sürelerinin geçtiğinden bahsedilemeyeceği açıktır.

Bir başka ifadeyle, Kanun'un 127. maddesindeki zamanaşımı düzenlemesinin, idare tarafından ilk defa disiplin işlemi tesis edilmesi aşamasında göz önüne alınacak bir müessese olduğu ve ilgili hakkında bu süreler içinde bir disiplin cezası verilmesi suretiyle uygulanacağı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, disiplin cezalarına karşı idari yargıda açılan davalarda verilen iptal kararlarının gerekçesinin, idareye ilgili hakkında bir başka disiplin işlemi tesis etme olanağı tanıması halinde, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrası uyarınca yargı kararının gereğini yerine getirmekle yükümlü olan idarenin, bu madde kapsamında öngörülen süre içerisinde harekete geçerek söz konusu disiplin cezasına ilişkin iş ve işlemleri tesis etmesi gerektiği de kuşkusuzdur.

Bölge İdare Mahkemesince; davacı hakkında 2011 yılında işlediği iddia edilen aynı fiillerden dolayı tesis edilen ilk işten çıkarma cezasının 23/11/2012 tarihli olduğu, yargı süreci sonrasında verilen iptal hükmünde yer alan gerekçelere uygun olarak ise dava konusu işlemin zamanaşımı süresi geçirildikten sonra tesis edildiği gerekçesiyle işlemin iptaline karar verildiği görülmekle beraber, yukarıda açıklandığı üzere, 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde öngörülen zamanaşımına ilişkin düzenlemenin idare tarafından ilk defa disiplin işlemi tesis edilmesi aşamasında göz önüne alınması gereken bir müessese olduğu, bu düzenlemeye göre ilgili hakkında bir disiplin cezası verilmesiyle beraber zamanaşımı süresinin kesildiği açık olup, aksi yönde yapılan değerlendirme isabetli bulunmamıştır.

Sonuç olarak, davalı idarece davacıya ilk disiplin cezasının verildiği 23/11/2012 tarihi itibarıyla zamanaşımı süresi kesildiğinden ve bundan sonraki süreç yargılama sonucu verilen kararın yerine getirilmesinden ibaret olduğundan, Bölge İdare Mahkemesince işlemin esasına ilişkin bir inceleme yapılması gerekirken, ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen kararda hukuka uygunluk görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulü yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

SÖZLEŞME FESHİ

5. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrası uyarınca sözleşmeli olarak görev yapan personel hakkında disiplin soruşturmasında elde edilen verilerin sözleşme feshinde kullanılabileceği hakkında.

Esas No:2023/3873, **Karar No:**2025/1568

ONİKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, Atatürk Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde sözleşmeli hemşire olarak görev yapan davacı tarafından, hakkında yürütülen disiplin soruşturması neticesinde sözleşmesinin feshine ilişkin işlemin iptali ile yoksun kaldığı parasal haklarının işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacının sözleşmesinin feshedilmesine sebep olan ve disiplin suçu oluşturan eyleminin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin hangi bent ve alt bent kapsamında değerlendirildiği ve hangi madde referans norm olarak esas alınmak suretiyle sözleşmesinin feshedildiği açıkça ortaya konulmadan tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline, işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, davacı hakkında tesis edilen işlemin sözleşmesinin feshine ilişkin olduğu, Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar ile davacının imzaladığı hizmet sözleşmesi hükümleri uyarınca dava dosyasında bulunan soruşturma raporu, bilgi, belge ile idarenin dava konusu işlemin tesisinde gerekçe olarak sunduğu hususlar değerlendirilerek, davalı idarenin dava konusu işlemi tesis ederken, takdir yetkisini hizmet gerekleri ve kamu yararı çerçevesinde kullanıp kullanmadığına ilişkin davanın esası hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, Atatürk Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) fıkrası uyarınca sözleşmeli hemşire olarak görev yapmakta iken, hakkında yürütülen disiplin

soruşturması neticesinde sözleşmesinin feshine ilişkin işlemin iptali ile yoksun kaldığı parasal haklarının hak ediş tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının sözleşmesinin feshedilmesine sebep olan ve disiplin suçu oluşturan eylemlerinin 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin hangi bendi ve alt bendi kapsamında olduğuna dair soruşturma raporu ve dava konusu işlemde hukuki değerlendirme yapılmadığı, bu haliyle suçun ve cezanın belirginliği ilkesinin ihlal edilmiş olduğu, bu durumda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uygunluk bulunmadığından, idarece tesis edilen bu işlem nedeniyle oluşan zararların tazmini gerektiği, davalı idarenin dava açılış tarihiyle temerrüde düştüğü bu sebeple davacının işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal haklarına dava açılış tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesi gerektiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, işlem nedeniyle yoksun kaldığı ve tazmini gereken tüm parasal haklarının dava açılış tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve davalı idare tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Davacının, 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (B) fıkrası kapsamında sözleşmeli personel olarak Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğünde hemşire olarak görev yapmaya başladığı, sözleşme dönemi içerisinde, davacı hakkında, psikiyatri kliniğinde yatan hastayı klinik dışına, kameraların olmadığı bölüme çıkardığı, burada cinsel tacizde bulunduğundan bahisle hakkında soruşturma raporu hazırlandığı, ayrıca hastanın şikayeti nedeniyle Erzurum Asliye Ceza Mahkemesinde basit cinsel saldırı ve tehdit suçundan hakkında kamu davası açıldığı, soruşturma raporuyla sözleşmesinin feshinin önerildiği, bunun üzerine davalı idarece sözleşmesinin feshedilmiş olduğu görülmektedir.

26/01/2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 7433 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesinin son fıkrasıyla 657 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yapılan değişiklikte *"sözleşmeli personelin görevden uzaklaştırılması ile disipline aykırı fiil ve hallerin gerçekleşmesi durumunda bu personele verilmesi gereken disiplin cezaları, disiplin cezası vermeye yetkili merciler ve disiplin kurulları ile disipline dair diğer hususlar hakkında Devlet memurlarının tabi olduğu hükümler uygulanır. Ancak, kademe ilerlemesinin durdurulması ve üstü ceza verilmesini gerektiren fiil ve hallerde disiplin kurulunun kararı alınarak sözleşmeli personelin görevine atamaya yetkili amirin onayı ile son verilir."* düzenlemesine yer verilmiştir. Ancak, dava konusu işlemin, söz konusu değişiklikten önce 26/11/2020 tarihinde tesis edilmiş olmasının yanı sıra, davacı hakkında tesis edilen işlemin, ilgili maddede bent belirtilerek, somut olarak tanımlı olmasını gerektiren bir disiplin işlemi olmadığı, davalı idarenin davacının sözleşmesinin feshine ilişkin işlem olduğu açıktır.

Bu durumda; Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar ile davacının imzaladığı hizmet sözleşmesi hükümleri uyarınca dava dosyasında bulunan soruşturma raporu, bilgi, belge ile idarenin dava konusu işlemin tesisinde gerekçe olarak sunduğu hususlar değerlendirilerek, davalı idarenin dava konusu işlemi tesis ederken, takdir yetkisini hizmet gerekleri ve kamu yararı çerçevesinde kullanıp kullanmadığına ilişkin davanın esası hakkında bir değerlendirme yapılması gerekirken, İdare Mahkemesince verilen, davacının sözleşmesinin feshedilmesine sebep olan ve disiplin suçu oluşturan eyleminin 657 sayılı Kanun'un hangi bend ve alt bend kapsamında değerlendirildiği ve hangi madde referans norm olarak esas alınmak suretiyle sözleşmesinin feshedildiği açıkça ortaya konulmadan tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline ilişkin kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolunda verilen temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

YETKİ VE USULDE PARALELLİK

6. 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne ek (II) sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlere yapılacak olan atamaların Cumhurbaşkanlığı onayı ile yapılması nedeniyle yetki ve usulde paralellik ilkesi gereğince görevden almaya ilişkin işlemlerin de aynı usule uyularak Cumhurbaşkanı onayı ile yapılması gerektiği hakkında.

İKİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Esas No:2024/5175, **Karar No:**2025/4180

Uyuşmazlıkta, Tarım ve Orman Bakanlığında daire başkanı olarak görev yapan davacının, daire başkanlığı görevinden alınarak tarım ve orman uzmanı olarak atanmasına ilişkin işlemin iptali ile işlem nedeniyle mahrum kaldığı parasal haklarının, yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava konusu işlemde kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne ek (II) sayılı cetvel kapsamında daire başkanı olarak görev yapan davacı hakkında yetki ve usulde paralellik ilkesi gereği, atama yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanlığı Makamının onayı ile görevden alma işleminin tesis edilmesi gerekirken, Bakan Oluru ile tesis edilen dava konusu işlemde yetki unsuru yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Tarım ve Orman Bakanlığında daire başkanı olarak görev yapan davacı tarafından, daire başkanlığı görevinden alınarak tarım ve orman uzmanı olarak atanmasına ilişkin işlemin iptali ile işlem nedeniyle mahrum kaldığı parasal haklarının, işlem tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: 657 sayılı Kanun'un 76. maddesiyle atama yapma ve görevden alma konusunda idareye takdir yetkisi tanındığı, idarenin kamu

hizmetinin gerekleri doğrultusunda personelin görevini değiştirme konusunda yasalarla ve idare hukuku ilkelerine dayalı olarak sahip olduğu takdir yetkisini, dava konusu işlemin tesisi sırasında kamu yararı ve hizmet gerekleri dışında subjektif (öznel) nedenlerle kullandığına dair dosyada herhangi bir bilgi ya da belge bulunmadığı, kadro derecesi de korunmak suretiyle davacının daire başkanlığı görevinden alınarak önceki görevine uygun olarak "tarım ve orman uzmanı" kadrosuna atanmasına ilişkin dava konusu işlemde kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka aykırılık bulunmadığı, öte yandan, dava konusu işlem hukuka uygun bulunduğundan bu işlem nedeniyle tazmini gereken özlük ve parasal hak kaybından söz edilemeyeceği için davacının bu yöndeki talebinin de reddinin gerektiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Yargı içtihatları ile benimsenen ve idare hukukunun yerleşmiş ilkelerinden biri olan yetki ve usulde paralellik ilkesine göre, mevzuatta aksi öngörülmedikçe bir idari işlemin yapılması sırasında izlenen şekil ve usul kurallarına, o işlemin geri alınmasında, kaldırılmasında, değiştirilmesinde ve düzeltilmesinde de uyulması gerekmektedir. Başka bir ifade ile idari işlemi tesis etmeye hangi makam yetkiliyse ve işlemin tesisinde hangi usul ve esaslar uygulanıyor ise işlemin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi ve düzeltilmesinde de işlemin tesisinde uygulanan usule göre ve o işlemi kurmaya yetkili olan makam tarafından işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükteki 2/2. maddesi gereğince, Kararname'ye ek (II) sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlere yapılacak olan atamaların Cumhurbaşkanı onayı ile yapılacak olması karşısında, yetki ve usulde paralellik ilkesi gereğince anılan kadro, pozisyon ve görevlerden alınmaya ilişkin işlemlerin de aynı usule uyularak Cumhurbaşkanı onayı ile yapılması gerekmektedir.

Bu durumda; 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne ek (II) sayılı cetvel kapsamında daire başkanı olarak görev yapan davacı hakkında yetki ve usulde paralellik ilkesi gereği, atama yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanlığı Makamının onayı ile görevden alma işleminin tesis edilmesi gerekirken, Bakan Oluru ile tesis edilen dava konusu işlemde yetki unsuru yönünden hukuka uyarlık, davanın reddine ilişkin Mahkeme kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine dair Bölge İdare Mahkemesi kararında da hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

HAKİMLİK TEMİNATI

7. Bir derecede iki defa yer değiştirme cezası alındığından bahisle 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tesis edilen meslekten çıkarma cezası ile cezalandırmaya ilişkin işlemlerin yargısal denetiminde Anayasal güvenceye uygun olarak hakim ve savcıların meslekten çıkarılmalarına yol açan kusurlu fiil ve davranışlarının da değerlendirilmesi gerektiği hakkında.

Esas No:2024/5681, **Karar No:**2025/5718

BEŞİNCİ DAİRE

İLK DERECE

Uyuşmazlıkta, Hakim olarak görev yapan davacının, bir derecede iki defa yer değiştirme cezası aldığından bahisle 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yapılan yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik itirazın reddine ilişkin kararın iptaline, ilk yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik itirazın reddine dair kararın ve ikinci yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik itirazın reddine dair kararın hukuken yok hükmünde saptanarak iptaline, yoksun kaldığı parasal hakların işleyecek yasal faiziyle ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

Dairece, aynı derecede iki defa yer değiştirme cezası alan hâkim ve savcıların 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmalarının Anayasa'nın 139. maddesinin birinci fıkrasındaki azil kavramı içinde kaldığı, meslekten çıkarma cezasının, hâkim veya savcının bir kusurlu davranışı/fiili nedeniyle uygulanan yaptırım olduğu, anılan 69. maddenin ikinci fıkrası uyarınca verilen meslekten çıkarma cezasının sebep unsurunu, hâkim ve savcıların yer değiştirme cezası verilmesini gerektiren fiil ve davranışlarının oluşturduğu, dolayısıyla bu fiil ve davranışların kusurlu olup olmadığı, herhangi bir yaptırım gerektirip gerektirmediği, uygulanan yaptırımın kusurlu fiilin karşılığı olup olmadığı yönünden bir tespit ve değerlendirme yapılmaksızın meslekten çıkarma cezası için tam ve etkin bir yargısal denetim yapıldığından söz edilemeyeceği, bu itibarla dava konusu işlemin dayanağını oluşturan yer değiştirme cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olduğundan bahisle, davacı hakkında netice itibarıyla meslekten çıkarma cezası verilmesine yol açan kusurlu fiil ve davranışları değerlendirilmeksizin sadece şekli bir yargısal denetim yapılmasının Anayasal bir teminat olan hâkimlik teminatının anlamsız hale gelmesine yol açacağı, 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tesis

edilen işlemlerin yargısal denetiminde; Anayasal güvenceye uygun olarak meslekten çıkarma cezasının ''sebep'' unsuru yönünden denetimi kapsamında ilgililerin meslekten çıkarılmalarına yol açan kusurlu fiil ve davranışlarının da değerlendirilmesi gerektiği, bu kapsamda davacının eylemleri değerlendirildiğinde ise meslekten çıkarma cezasının dayanağı her iki yer değiştirme cezasına konu eylemlerinin de kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya şahsi onur ve saygınlığını yitirmesine neden olacak nitelikte olmadığı, öte yandan, Hakimler ve Savcılar Kurulunun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı yoluna başvurulması mümkün olmadığından davanın doğrudan davacı hakkında yer değiştirme cezası verilmesine dair kararlara karşı açılan kısmı yönünden esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmadığı, davacının meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yapılan yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik olarak yapılan itirazın reddine ilişkin kararda hukuka uyarlık görülmediğinden, davacının yoksun kaldığı parasal haklarının ödenmesi gerektiği belirtilerek kısmen iptal, kısmen incelenmeksizin ret, kabul kararı verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Hakim olarak görev yapan davacının, bir derecede iki defa yer değiştirme cezası aldığından bahisle 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik itirazın reddine ilişkin kararın iptaline, ilk yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik itirazın reddine dair kararın ve ikinci yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik itirazın reddine dair kararın hukuken yok hükmünde saptanarak iptaline, yoksun kaldığı parasal hakların hak ediş tarihlerinden itibaren işleyecek yasal faiziyle ödenmesine karar verilmesi istenilmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Davacının bir derecede iki defa yer değiştirme cezası aldığından bahisle 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yapılan yeniden inceleme talebinin reddine dair karara karşı yapılan itirazın reddine ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararının iptaline karar verilmesi istemi yönünden Davacı tarafından, meslekten çıkarma cezasının dayanağı yer değiştirme cezalarının esasının incelenmesi gerektiği ileri sürüldüğünden ve davalı idare tarafından ise, davacı hakkında aynı derecede verilmiş ve kesinleşmiş iki yer değiştirme cezasının bulunduğu sabit olduğundan meslekten çıkarma cezasının dayanağı yer değiştirme cezalarının esası incelenmeden davanın reddine karar verilmesi gerektiği savunulduğundan öncelikle bu hususun açığa kavuşturulması gerekmektedir.

İdari işlemlerin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca, yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden yargısal denetime tabi tutulacağı tabiidir. Sebep unsuru, idareyi işlem tesis etmeye sevk eden maddi veya hukuki durumlardır. İdare hukukunda sebepsiz idari işlemin olamayacağı, idarenin tüm işlemlerinin, idari faaliyetlerin nihai amacı olan kamu yararını gerçekleştirmeye yönelen bir sebebe dayanması gerektiği, bu anlamda, hakkında idari işlem tesis edilenlerce hukuka aykırılık iddialarının etkin bir biçimde ileri sürülebilmesi ve yargı mercii tarafından idari işlemin hukuki denetiminin gerçekleştirilebilmesi için idarece, tesis edilen işlemin maddi ve hukuki sebeplerinin ortaya konulması ya da yargı yerince anlaşılabilir nitelikte olması gerekmektedir.

Somut uyuşmazlıkta, davacının 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasının sebep unsuru davacı hakkında aynı derecede iki ayrı yer değiştirme cezası verilmiş olmasıdır. İlgili mevzuat hükümleri uyarınca yer değiştirme cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu dikkate alındığında, bir derecede iki defa yer değiştirme cezası almış olmaları nedeniyle meslekten çıkarılanlar açısından söz konusu yer değiştirme cezalarının hukuka uygun olup olmadıkları incelenmeden, davalı idare tarafından da ileri sürüldüğü gibi sadece maddede belirtilen meslekten çıkarma şartlarının oluşup oluşmadığı ile sınırlı olarak şekli bir incelemeyle karar verilmesi, bir derecede iki defa yer değiştirme cezası almış olmaları nedeniyle meslekten çıkarılanlarca açılacak davalarda, maddede belirtilen, meslekten çıkarmanın hukuki şartlarının oluşup oluşmadığını (kesinleşmiş iki yer değiştirme cezasının bulunup bulunmadığını ve bu cezaların aynı derece içinde verilip verilmediğini) incelemekten öteye gidemeyecektir. Başka bir anlatımla, bu şekildeki bir incelemeyle, 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tesis edilen işlemin, yalnızca şekil unsuru yönünden yargısal denetimi yapılmış olacak ve sebep unsuru etkin bir yargısal denetimin dışında bırakılmış olacaktır. Bu nedenle, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yer değiştirme cezasıkararlarına karşı yargı yolu kapalı olmakla birlikte, meslekten çıkarma kararının dayanağını oluşturan söz konusu cezaların hukuka uygun olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dairemizin önceki içtihadı, 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tesis edilen işlemlere karşı açılan davalarda yargısal denetimin yalnızca kesinleşmiş iki ayrı yer değiştirme cezasının bulunup bulunmadığı ve bu cezaların aynı derece içinde verilip verilmediği hususunun incelenmesi noktasında yapılması şeklindedir. Hâkimlik mesleği, önemi gereği özel bir statü olarak Anayasa ile teminat altına alınmıştır. Bu bağlamda Anayasa'nın 139. maddesinde, hâkim ve savcılık görevinin sona erdirilmesi yani hâkimlik teminatının kaybı azil olarak ifade edilmiştir. Azil kavramıyla hâkim ve savcıların görevlerine herhangi bir şekilde son verilmesinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında hâkim ve savcıların azledilemeyeceği belirtilmiş, ikinci fıkrasında ise bu kuralın istisnalarına yer verilmiştir. Anılan fıkrada üç istisnai hâl; kişinin meslekten çıkarmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olması, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşılması ve meslekte kalmasının uygun olmadığına karar verilmesi şeklinde düzenlenmiştir.

Aynı derecede iki defa yer değiştirme cezası alan hâkim ve savcıların 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmalarının Anayasa'nın 139. maddesinin birinci fıkrasındaki azil kavramı içinde kaldığı tartışmasızdır. Meslekten çıkarma cezası, hâkim veya savcının bir kusurlu davranışı/fiili nedeniyle uygulanan yaptırımdır. Anılan 69. maddenin ikinci fıkrası uyarınca verilen meslekten çıkarma cezasının sebep unsurunu, hâkim ve savcıların yer değiştirme cezası verilmesini gerektiren fiil ve davranışları oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu fiil ve davranışların kusurlu olup olmadığı, herhangi bir yaptırım gerektirip gerektirmediği, uygulanan yaptırımın kusurlu fiilin karşılığı olup olmadığı yönünden bir tespit ve değerlendirme yapılmaksızın meslekten çıkarma cezası için tam ve etkin bir yargısal denetim yapıldığından söz edilemeyecektir.

Bu itibarla dava konusu işlemin dayanağını oluşturan yer değiştirme cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olduğundan bahisle, davacı hakkında netice itibariyle meslekten çıkarma cezası verilmesine yol açan kusurlu fiil ve davranışları değerlendirilmeksizin sadece şekli bir yargısal denetim yapılması Anayasal bir teminat olan hâkimlik teminatının anlamsız hale gelmesine yol açacaktır.

Öte yandan yer değiştirme cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olmasının ve bu işlemlerin doğrudan dava konusu edilememesinin; 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca verilen ve yargı yolu açık olan meslekten çıkarma cezalarına karşı açılan davalarda, çıkarma işleminin sebep unsuru kapsamında hukuka uygunluk yönünden irdelenmesine engel teşkil etmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Dairece, Anayasa Mahkemesinin 11/01/2024 tarih ve Başvuru No:2019/2284 sayılı kararında yer alan tespit ve değerlendirmeler de göz önünde bulundurularak, 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tesis edilen işlemlerin yargısal denetiminde; Anayasal güvenceye uygun olarak meslekten çıkarma cezasının ''sebep'' unsuru yönünden denetimi kapsamında ilgililerin meslekten çıkarılmalarına yol açan kusurlu fiil ve davranışlarının da değerlendirilmesi gerektiği yönünde içtihat değişikliğine gidilmiştir.

Bu kapsamda, davacının eylemleri değerlendirildiğinde meslekten çıkarma cezasının dayanağı her iki yer değiştirme cezasına konu eylemlerinin de kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya şahsi onur ve saygınlığını yitirmesine neden olacak nitelikte olmadığı anlaşıldığından, yer değiştirme cezalarının hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, davacı hakkında verilen ve meslekten çıkarma cezasının dayanakları olan yer değiştirme cezalarının hukuka aykırı olduğu sonucuna varıldığından, davacının iki defa yer değiştirme cezası aldığından bahisle 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu İkinci Dairesi kararına karşı yapılan yeniden inceleme talebinin reddine dair aynı Dairenin kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararında hukuka uyarlık görülmemiştir.

Davacının ilk yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara karşı yaptığı itirazın reddine ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararının ve ikinci yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara karşı yaptığı itirazın reddine ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararının hukuken yok hükmünde saptanarak iptaline karar verilmesi istemleri yönünden ise;

Yukarıda açık metinlerine yer verilen mevzuat hükümlerine göre Hakimler ve Savcılar Kurulunun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı yoluna başvurulması mümkün değildir.

Bu durumda, doğrudan davacı hakkında yer değiştirme cezası verilmesine dair kararlara karşı açılan davanın esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmamaktadır. Bu itibarla, davanın bu kısmının incelenmeksizin reddine karar verilmesi gerekmektedir. Davacının yoksun kaldığı parasal hakların hak ediş tarihlerinden itibaren işleyecek yasal faiziyle ödenmesine karar verilmesi istemine gelince;

Davacının bir derecede iki defa yer değiştirme cezası aldığından bahisle 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yapılan yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik olarak yapılan itirazın reddine ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararında hukuka uyarlık görülmediğinden, davacının yoksun kaldığı parasal haklarının hak ediş tarihlerinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi gerekmektedir.

KARAR SONUCU: Davacının bir derecede iki defa yer değiştirme cezası aldığından bahisle bahisle 2802 sayılı Kanun'un 69. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu İkinci Dairesi kararına karşı yapılan yeniden inceleme talebinin reddine dair aynı Daire kararına yönelik olarak yapılan itirazın reddine ilişkin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu kararının iptaline, ilk yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik olarak yaptığı itirazın reddine dair kararın ve ikinci yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına ilişkin karara karşı yaptığı yeniden inceleme talebinin reddine dair karara yönelik olarak yaptığı itirazın reddine dair kararın hukuken yok hükmünde olduğunun saptanarak iptaline karar verilmesi istemleri yönünden davanın incelenmeksizin reddine, davacının yoksun kaldığı parasal haklarının hak ediş tarihlerinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine karar verilmiştir.

Ç. DÜZENLEYİCİ DENETLEYİCİ KURUL İŞLEMLERİNE İLİŞKİN KARARLAR

İHALE SATIŞ BEDELİ

1. Taşınmaz satış ihalelerinde, özellikle taşınmazın yüzölçümünün oldukça büyük ve tahmini satış bedelinin yüksek olduğu durumlarda, tahmini bedelin tespitine esas olacak şekilde, yetkili gayrimenkul değerleme kuruluşundan objektif ve uzmanlığa dayalı bir değerleme raporu alınmasının gerekli olduğu hakkında.

Esas No:2025/1066, **Karar No:**2025/2270

ONÜÇÜNCÜ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davalı idarenin mülkiyetinde bulunan taşınmazın 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca satışına ilişkin ihalenin iptaline karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, 2886 sayılı Kanun uyarınca yapılacak satış ihalelerinin yürütülmesinde, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, ihalede açıklık ve rekabetin sağlanmasının esas olduğu dikkate alındığında, somut uyuşmazlıkta yeterli katılımcı olmadan tek istekliyle yapılan dava konusu ihalede rekabetin sağlandığından ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli şekilde kullanılmasından bahsedilemeyeceği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Dairece, 2886 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yer verilen "rekabetin sağlanması" ilkesi uyarınca, ihaleye katılan istekli sayısının artması suretiyle kamu yararının en üst düzeyde gerçekleşmesi beklenen bir durum olmakla birlikte; aynı maddede yer verilen "ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması" ilkesi gereğince de, idarelerin bir ihale sonucunda ekonomik ve teknik anlamda en uygun şartları, en iyi şekilde ve zamanında elde etmeye çalışması da gerektiği; bu durumda, herhangi bir artırım ihalesine tek bir isteklinin katılmış olması halinde, salt bu durumdan hareketle (per se), başka hiçbir inceleme ve değerlendirme yapılmaksızın, ihalede rekabetin oluşmadığı ve bu nedenle ihalenin hukuka aykırı hale geldiği sonucuna ulaşılmasında hukuki isabet bulunmadığı; bununla birlikte tahmini bedel açısından yapılan değerlendirmede, özellikle taşınmazın yüzölçümünün oldukça büyük ve tahmini satış bedelinin yüksek olduğu durumlarda, tahmini bedelin tespitine esas olacak şekilde, yetkili gayrimenkul değerleme kuruluşundan objektif ve uzmanlığa dayalı bir değerleme raporu alınmasının gerekli olduğu, uyuşmazlığa konu ihalede ise gayrimenkul değerleme raporu alınmaksın, yalnızca İmar ve Şehircilik Müdür Vekili ile harita teknikerlerinden oluşan üç kişilik bir komisyon marifetiyle; ticaret ve sanayi odası, bir inşaat firması ve iki emlakçıdan alınan tekliflerin aritmetik ortalaması alınarak tespit edilen tahmini bedelin hukuka aykırı olduğu belirtilerek temyize konu kararın gerekçeli olarak onanmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davalı idarenin mülkiyetinde bulunan taşınmazın 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca satışına ilişkin ihalenin iptali istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Dava konusu taşınmazın davalı idarenin mülkiyetinde bulunduğu, buna göre davalı idare adına kayıtlı taşınmazın satışı amacıyla ihaleye çıkılması yönünde Belediye Meclisi kararının alındığı, akabinde ihalenin gün ve saatinin usulüne uygun olarak 2886 sayılı Kanun'da öngörülen şekilde ilan edildiği açık olsa da, 2886 sayılı Kanun uyarınca yapılacak satış ihalelerinin yürütülmesinde, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, ihalede açıklık ve rekabetin sağlanmasının esas olduğu dikkate alındığında, somut uyuşmazlıkta yeterli katılımcı olmadan (fiili kullanıcı dernekle aynı unvanlı olarak kurulan kooperatifin katılımıyla) tek istekliyle yapılan dava konusu ihalede rekabetin sağlandığından ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli şekilde kullanılmasından bahsedilemeyeceği, başka bir deyişle yapılan ihalede uygun rekabet ortamının sağlanmadığı; dava konusu ihalede hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 1- Temyize konu kararın gerekçesi yönünden yapılan değerlendirme:

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 01/01/2003 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu sadece idareye gelir getirici nitelikteki ihalelerde uygulama alanı bulduğundan, idarenin bu tip ihalelerde en yüksek geliri elde edebilmesinin sağlanması hedeflenmektedir. Nitekim, yapılan değişikliğin gerekçesinde, komisyon raporunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul tutanaklarında bu amacın açıkça vurgulandığı görülmektedir.

İdare Mahkemesince, *"somut uyuşmazlıkta yeterli katılımcı olmadan (fiili kullanıcı dernekle aynı unvanlı olarak kurulun kooperatifin katılımıyla) tek istekliyle yapılan dava konusu ihalede rekabetin sağlandığından ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli şekilde kullanılmasından bahsedilemeyeceği, başka bir deyişle yapılan ihalede uygun rekabet ortamının sağlanmadığı"* sonucuna varılmıştır.

Oysa, 2886 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yer verilen "rekabetin sağlanması" ilkesi uyarınca, ihaleye katılan istekli sayısının artması suretiyle kamu yararının en üst düzeyde gerçekleşmesi beklenen bir durum olmakla birlikte; aynı maddede yer verilen "ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması" ilkesi gereğince de, idarelerin bir ihale sonucunda ekonomik ve teknik anlamda en uygun şartları, en iyi şekilde ve zamanında elde etmeye çalışması da gerekmektedir. Bu durumda, herhangi bir artırım ihalesine tek bir isteklinin katılmış olması halinde, salt bu durumdan hareketle (per se), başka hiçbir inceleme ve değerlendirme yapılmaksızın, ihalede rekabetin oluşmadığı ve bu nedenle ihalenin hukuka aykırı hale geldiği sonucuna ulaşılması hukuken isabetli değildir.

Bu itibarla, Mahkeme kararında yer verilen gerekçede hukuki isabet bulunmamaktadır.

2- Uyuşmazlığa konu ihalede tahmini bedeli açısından yapılan değerlendirme:

Tahmin edilen bedel 2886 sayılı Kanun'da tanımlandığı haliyle, ihale konusu olan işlerin tahmin edilen bedelini ifade etmekte olup, anılan Kanun'un 9. maddesi uyarınca, tahmin edilen bedel ihaleye çıkılmadan önce ihaleyi gerçekleştiren idarelerce tespit edilir veya ettirilir, tespit işlemi yapılırken de işin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur. Belirlenen tahmin edilen bedele, ihale konusu işlerin her türlü özelliğini belirtmek üzere hazırlanan şartnamelerde ve ihalelere ilişkin olarak yayınlanan ilanlarda yer verilir.

2886 sayılı Kanun kapsamında yapılan ihalelerde, tahmin edilen bedel, ihale konusu işin hangi usulle gerçekleştirileceğinin (açık teklif, kapalı teklif veya pazarlık usulü) belirlenmesi ile ihale ilanının nasıl yapılacağının (yalnızca ihale yerinde mi, yoksa diğer şehirlerde ve/veya Resmî Gazete'de de mi yayımlanacağı) tespitinde olduğu gibi, geçici ve kesin teminat tutarlarında da belirleyici rol oynamaktadır. Ancak tahmin edilen bedelin en önemli etkisi, ihale sonucunda sunulan teklif bedelinin şekillenmesinde görülmektedir. Nitekim 2886 sayılı Kanun'un 28. maddesi uyarınca, artırma usulüyle yapılan ihalelerde uygun bedel, tahmin edilen bedelden düşük olamaz. Bu durum, tahmin edilen bedelin sadece ihale usulüne ilişkin teknik bir veri olmadığı, doğrudan ihalede rekabeti ve kamu gelirini etkileyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.

Uyuşmazlıkta, ihale konusu taşınmazın yüzölçümünün 46.433,31 m² olduğu ve tahmini bedelinin 112.983.851,56-TL olarak tespit edildiği görülmektedir.

112.983.851,56-TL tutarındaki tahmini bedel İmar ve Şehircilik Müdür Vekili başkanlığında iki harita teknikerinden oluşan bir değer takdir komisyonu aracılığıyla belirlenmiştir. Komisyon, metrekare birim fiyatını tespit etmek amacıyla Ticaret ve Sanayi Odası ile bir inşaat firması ve iki emlakçıdan fiyat bilgisi almış; bu kaynaklardan elde edilen dört ayrı fiyatın aritmetik ortalamasını esas alarak tahmini bedeli oluşturmuştur.

Bu durum, özellikle taşınmazın yüzölçümünün oldukça büyük (46.433,31 m²) ve tahmini satış bedelinin yüksek (112.983.851,56-TL) olduğu dikkate alındığında, daha kapsamlı, objektif ve şeffaf bir değerleme yöntemine başvurulmasının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

2886 sayılı Kanun'un 9. maddesinde, işin özelliğine göre tahmini bedelin ya da bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatların belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulması öngörülmüştür. Anılan düzenleme, idareye tahmini bedelin belirlenmesinde teknik uzmanlık gerektiren alanlarda ehil kişi veya kuruluşlardan yararlanma yetkisi tanımaktadır. Bu çerçevede, özellikle satışa çıkarılan gayrimenkulün yüzölçümü bakımından çok büyük ve satış bedelinin önemli ölçüde yüksek olduğu durumlarda, objektif ve bağımsız bir uzman görüşüne başvurulması zorunluluğu daha da belirginleşmektedir.

Uyuşmazlığa konu taşınmazın yüz ölçümünün büyüklüğü ve satışından elde edilmesi beklenen gelirin yüksekliği dikkate alındığında, piyasa koşullarını ve değerleme tekniklerini profesyonel düzeyde uygulayabilen, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş gayrimenkul değerleme kuruluşlarının, uzmanlıkları ve tarafsızlıkları dolayısıyla Kanun'un 9. maddesi kapsamında tahmini bedelin belirlenmesinde "bilirkişi" sıfatıyla görüşlerine başvurulabilecek kişi veya kuruluşlar arasında değerlendirilmesi mümkündür. Tahmini bedelin tespitine esas olacak şekilde, yetkili gayrimenkul değerleme kuruluşundan objektif ve uzmanlığa dayalı bir değerleme raporu alınması, Kanun'un öngördüğü ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve ihalede açıklık ve rekabetin sağlanması ilkelerinin de gereğidir.

Bu nedenle, uyuşmazlığa konu ihalede, gayrimenkul değerleme raporu alınmaksın, yalnızca İmar ve Şehircilik Müdür Vekili ile harita teknikerlerinden oluşan üç kişilik bir komisyon marifetiyle; ticaret ve sanayi odası, bir inşaat firması ve iki emlakçıdan alınan tekliflerin aritmetik ortalaması alınarak tespit edilen tahmini bedelin hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, hukuka uygun bir tahmini bedel belirlenmeksizin yapılan ihalede hukuka uygunluk, dava konusu işlemin iptali yönündeki temyize konu İdare Mahkemesi kararında sonucu itibarıyla hukuki isabetsizlik bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptali yolundaki temyize konu kararın gerekçeli olarak onanmasına karar verilmiştir.

ŞİKAYET BAŞVURUSU

2. Şikayet ve itirazen şikayet başvurusunun konusu, sebepleri ve dayandığı delillerin başvuru dilekçelerinde belirtilmesi, başvuruda bulunulan hususların dilekçelerde somut bir biçimde, mevzuata aykırı bulunma sebepleri ile birlikte gösterilmesi ve işlemin hangi unsurlarının hangi gerekçelerle hukuka aykırı olduğunun belirtilmesi gerekiği hakkında.

ONÜÇÜNCÜ DAİRE

Esas No:2025/972, **Karar No:**2025/2132

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, açık ihale usulü ile gerçekleştirilen yapım işi ihalesine ilişkin olarak davacıların oluşturduğu iş ortaklığı tarafından yapılan itirazen şikayet başvurusunun reddine dair Kamu İhale Kurulu (Kurul) kararının iptaline karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, itirazen şikayet başvurusundaki iddiaların bir kısmının somut ve ciddi nitelikte olduğu ve bu kısımlar yönünden esasın incelenmesi gerektiği belirtilerek davanın kısmen kabulüne kısmen reddine karar verilmiştir.

Dairece, şikayet ve itirazen şikayet başvurusunun konusu, sebepleri ve dayandığı delillerin başvuru dilekçelerinde belirtilmesi, başvuruda bulunulan hususların dilekçelerde somut bir biçimde, mevzuata aykırı bulunma sebepleri ile birlikte gösterilmesi ve işlemin hangi unsurlarının hangi gerekçelerle hukuka aykırı olduğunun belirtilmesi gerektiği, dava konusu başvuruda ise hukuka aykırılığı ileri sürülen hususların genel nitelikte ifade edilmiş olduğu, herhangi bir somut iddia ve dayanağı bilgi veya belge sunulmadığı, bu haliyle iddiaların soyut nitelikte kaldığı ve 4734 sayılı Kanun'da aranan *"başvurunun konusu, sebepleri ve dayandığı delillerin açıkça gösterilmesi"* şartını karşılamadığı, bu bakımdan, davalı idarece şikayet başvurusunun reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, açık ihale usulü ile gerçekleştirilen yapım işi ihalesine ilişkin olarak davacıların oluşturduğu iş ortaklığı tarafından yapılan itirazen şikayet başvurusunun reddine dair Kamu İhale Kurulu (Kurul) kararının iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının birinci iddiasının süre yönünden reddine ilişkin kısmı ile davacının ikinci iddiasının *"puanlama kriterlerinin doğru uygulanmadığı"* yönündeki kısmının reddinde hukuka aykırılık bulunmadığı; dava konusu Kurul kararının, davacının ikinci iddiasının *"ihale üzerinde bırakılan isteklinin teknik ve mali yeterlilik koşullarını tam olarak sağlamadığı"* yönündeki kısmı ve üçüncü iddiasının reddine ilişkin kısımlarının incelenmesinden; gizlilik ilkesinin uygulanmasının zorunlu olduğu ihale süreçlerinde isteklilerin, diğer isteklilerin teklifi ve ihale dosyasına sunulan bilgi ve belgeleri hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olmalarının mümkün olmadığı dikkate alındığında, itirazen şikayet başvurularında ileri sürülen iddiaların somutluğu açısından konunun geniş yorumlanması gerektiği, aksinin kabulünün, 4734 sayılı Kamu İhale Kanun'da zorunlu idari başvuru yolu olarak öngörülen itirazen şikayet başvurusunun işlevini yerine getiremeyen bir kurum olmasına ve kişilerin hak arama hürriyetinin kullanılmasının zorlaştırılmasına sebebiyet vereceği, davacı şirketin itirazen şikayet başvurusuna ilişkin dilekçede yer alan ikinci iddiasının *"ihale üzerinde bırakılan isteklinin teknik ve mali yeterlilik koşullarını tam olarak sağlamadığı"* yönündeki itirazının ve üçücü iddiasının, somut ve ciddi nitelikte olduğu, itirazen şikayet başvurusunun esasının incelenmesi gerekirken başvurunun bu kısmının şekil yönünden reddine yönelik dava konusu Kurul kararında hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılarak davacının ikinci iddiasının *"ihale üzerinde bırakılan isteklinin teknik ve mali yeterlilik koşullarını tam olarak sağlamadığı"* yönündeki itirazı ile üçüncü iddia yönünden dava konusu işlemin iptaline, diğer iddialar yönünden davanın reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: İlgili mevzuat uyarınca, ihale sürecindeki hukuka aykırı işlem veya eylemler nedeniyle bir hak kaybına veya zarara uğradığını veya zarara uğramasının muhtemel olduğunu iddia eden aday veya istekli ile istekli olabileceklerin şekil ve usul kurallarına uygun olmak şartıyla şikayet ve itirazen şikayet başvurusunda bulunabilecekleri, başvurunun konusu, sebepleri ve dayandığı delillerin başvuru dilekçelerinde belirtilmesi, başvuruda bulunulan hususların dilekçelerde somut bir biçimde, mevzuata aykırı bulunma sebepleri ile birlikte gösterilmesi ve işlemin hangi unsurlarının hangi gerekçelerle hukuka aykırı olduğunun belirtilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

İtirazen şikâyet başvurularında iddiaların somutlaştırılması şartının gizlilik ilkesi gerekçesiyle geniş yorumlanması gerektiğine yönelik yaklaşımın sınırlarının belirlenmesi gerekmekte olup, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Mesutoğlu/Türkiye kararında da vurgulandığı üzere, mahkemeye erişim hakkı mutlak bir hak olmayıp, bazı sınırlamalara tabi olabilir. Bununla birlikte, yargılama usulleri uygulanırken bir yandan davanın hakkaniyetine halel getirecek kadar abartılı şekilcilikten, öte yandan, kanunla öngörülmüş olan usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak kadar aşırı bir esneklikten kaçınılması gerekmekte olup, Anayasa Mahkemesinin 10/07/2013 tarih ve E.2012/66, K.2013/85 sayılı kararında da benzer şekilde, ihale süreçlerinde idari başvuru yollarının işlevselliğini sağlamak amacıyla getirilen sınırlamaların, kamu yararını koruma ve sürecin gereksiz yere uzamasını önleme amaçlı olduğu, gizlilik ilkesi gerekçesiyle, iddiaların somutlaştırılması şartının tamamen işlevsiz kılınması ya da salt soyut ve genel nitelikli iddiaların kabulüne yol açacak biçimde geniş yorumlanması mümkün olmadığı vurgulanmıştır.

Bu kapsamda, dava konusu Kurul kararının, davacının ikinci iddiasının "ihale üzerinde bırakılan isteklinin teknik ve mali yeterlilik koşullarını tam olarak sağlamadığı" yönündeki kısmı incelendiğinde:

Davacılar tarafından şikayet ve itirazen şikayet dilekçesinde yer alan iddia incelendiğinde, davacıların hukuka aykırılığından yakındığı hususlar yalnızca genel nitelikte ifade edilmiş olup, hangi yeterlik belgesinde ne tür bir eksiklik bulunduğuna veya hangi yönüyle mali yeterliliğin sağlanamadığına dair herhangi bir somut iddia ve dayanağı bilgi veya belge sunulmamıştır. Bu nedenle, anılan iddia, Kanun'un 54. maddesinin dördüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca gerekli şekli unsurları taşımamakta ve soyut nitelikte kalmaktadır.

Dava konusu Kurul kararının üçüncü iddianın reddine ilişkin kısmı incelendiğinde ise:

Davacıların *"İhalede verilen teklifler göz önünde bulundurulduğunda 4. ve 13. tekliflerin birbirine çok yakın olduğu ve burada 17. maddenin ihlal edildiği açıkça görülmekte olup, idarenizin bu konuda hiçbir müdahalede bulunmadığı ya da bu konuyu araştırmadığı görülmektedir. 17. maddenin ihlalinin tespiti için birçok yöntem bulunmakta olup, bu konunun detaylıca araştırılması, böyle bir davranışın görülmesi durumunda idareniz tarafından konunun yetkili kuruma bildirilmesi gerekmektedir."* şeklindeki iddiasının, davalı idare tarafından *"(...) ancak iddia kapsamında istekli adı belirtilmediği gibi, Kanun'un 17. maddesinin ihlal edildiğini delillendirecek herhangi bir somut dayanak gösterilmeden genel ifadeler ile iddiada bulunulduğu, dolayısıyla başvuru sahibinin iddiasının somut dayanaktan uzak genel hukuka aykırılık ifadelerini içerdiği; kaldı ki başvuru konusu ihaleye ait doküman edinenler listesi ile ihaleye teklif verenler listesi incelendiğinde, teklif verenler arasında aynı IP numarasından doküman indiren veya teklif veren isteklinin bulunmadığı anlaşıldığından söz konusu iddianın uygun olmadığı"* gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir.

Davacı tarafından ileri sürülen bu iddianın, yalnızca teklif tutarlarının birbirine yakınlığına dayandığı görülmektedir. Bu durumun tek başına anılan Kanun'un 17. maddesinde düzenlenen rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı fiil veya davranışların varlığına karine teşkil etmeyeceği açıktır. Zira ihale konusu işin niteliği, piyasa koşulları ve maliyet unsurlarındaki benzerlikler dikkate alındığında, teklifler arasında belli bir yakınlık bulunması, sadece bu sebeple (per se) hukuka aykırılık oluşturmaz.

Davacı tarafından, tekliflerin birbirine yakın olmasının ötesinde, ihale sürecine katılan istekliler arasında bir ilişki veya uyumlu eylem bulunduğunu, danışıklı hareket edildiğini, rekabetin sınırlandığını ve dolayısıyla, Kanun'un 17. maddesinin ihlal edildiğini ortaya koyacak nitelikte herhangi bir somut bilgi, veri ya da belge sunulmadığı görülmektedir. Bu haliyle, söz konusu iddia soyut nitelikte kalmakta olup, 4734 sayılı Kanun'da aranan *"başvurunun konusu, sebepleri ve dayandığı delillerin açıkça gösterilmesi"* şartını karşılamamaktadır.

Bununla birlikte, davalı idare tarafından, davacıların iddiaları soyut kabul edilmesine karşın teklif verenlerin IP numaraları açısından inceleme yapılmış, buradan hareketle,

İdare Mahkemesince, sadece IP numaraları açısından yapılan incelemenin eksik inceleme olduğu, ihalede teklif veren istekliler arasında organik bağlantı bulunup bulunmadığı, ortaklık yapıları ve diğer kriterler dikkate alınarak davacıların iddiasının incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Davalı idare tarafından, Kanun'un 17. maddesinin ihlal edildiği iddiası soyut olarak kabul edilmesine karşın, yine de IP numarası incelemesi yapılması çelişik bir durumu ortaya çıkarmış olsa da, ihalede teklif veren istekliler arasında organik bağlantı bulunup bulunmadığı, ortaklık yapıları ve diğer kriterlere ilişkin somut bir iddia davacılar tarafından ileri sürülmeden Kurul tarafından re'sen inceleme yapılamayacaktır. Bu nedenle, sonuç itibarıyla davacıların anılan iddiasının reddedilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU: Davanın kısmen kabulü, kısmen reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

D. İMARA İLİŞKİN KARARLAR

KISMİ YAPILAŞMA

1. 11/07/1992 tarihinden önce uygulama imar planı ya da mevzii imar planı bulunmayan alanlarda dönemin meri mevzuatına uygun yapı ruhsatı alarak inşa edilmiş yapıların kısmi yapılaşma kapsamında değerlendirilemeyeceği hakkında.

ALTINCI DAİRE

Esas No:2025/4173, **Karar No:**2025/5047

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, kısmi yapılaşmaya yönelik tespitler doğrultusunda onaylanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, plan değişikliğine konu alandaki taşınmazlardaki yapılar imar mevzuatına uygun olarak yapılaşmasını tamamlamış olsa da, bu alanlarda 11/07/1992 tarihinden önce usulüne uygun olarak onaylanarak yürürlüğe konulmuş uygulama imar planı ya da mevzii imar planı bulunmadığı için dava konusu alanın kısmi yapılaşma kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, 11 Temmuz 1992 tarihinden önce, belli imar adalarında bulunan parsellerin %100 oranında yapılaşmasını tamamladığına, bir kısım imar adalarında ise %60 ve %80 oranında yapılaşmanın tamamlanmış durumda olduğuna dair tespitlere dayalı olarak 1/5000 ölçekli nazım imar planında değişiklik yapılmasında ve bu vasıftaki imar adalarına mevcut konut alanı kullanım kararı getirilmesinde mevzuata ve planlama ilkelerine aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne, davanın reddine karar verilmiştir.

Dairece, plan değişikliğine konu alanda yapıldığı tarihteki mevzuata uygun olarak yapı ruhsatı alarak inşa edilmiş yapılar bulunsa da, bu alanlarda 11/07/1992 tarihinden önce usulüne uygun olarak onaylanarak yürürlüğe konulmuş uygulama imar planı ya da mevzii imar planı bulunmadığı için dava konusu alanın kısmi yapılaşma kapsamında değerlendirilemeyeceği, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun ek 3. maddesi uyarınca bu yapıların ancak mevcut hali ile korunabileceği, onarım ve güçlendirme yapılabileceği gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Kısmi yapılaşmaya yönelik tespitler doğrultusunda onaylanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin iptali istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Plan değişikliğine konu alandaki taşınmazlardaki yapılar imar mevzuatına uygun olarak yapılaşmasını tamamlamış olsa da, bu alanlarda 11/07/1992 tarihinden önce usulüne uygun olarak onaylanarak yürürlüğe konulmuş uygulama imar planı ya da mevzii imar planı bulunmadığı için dava konusu alanın kısmi yapılaşma kapsamında değerlendirilemeyeceği, 3621 sayılı Kanun'un Ek 3. maddesi uyarınca bu yapıların ancak mevcut hali ile korunabileceği, onarım ve güçlendirme yapılabileceği, daha önce kıyı mevzuatına uygun olarak "günübirlik alan" ve "park" olarak belirlenen bu alanların "mevcut konut alanı" kullanımına dönüştürülmesine ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun olmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: 11 Temmuz 1992 tarihinden önce, belli imar adalarında bulunan parsellerin %100 oranında yapılaşmasını tamamladığına, bir kısım imar adalarında ise %60 ve %80 oranında yapılaşmanın tamamlanmış durumda olduğuna dair tespitlere dayalı olarak 1/5000 ölçekli nazım imar planında değişiklik yapılmasında ve bu vasıftaki imar adalarına mevcut konut alanı kullanım kararı getirilmesinde mevzuata ve planlama ilkelerine aykırılık bulunmadığı, öte yandan yeşil alan miktarının azalmış olduğu ancak bölgede öngörülen yeşil alan oranının Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği eki Ek-2 Tablo ile belirlenen kişi başı 10 m² asgari standardın çok üzerinde olduğu ve bu kapsamda ilave park alanı ayrılmamasının davaya konu nazım imar planı değişikliğinin iptalini gerektirir hukuka aykırılığı tanımlamadığı, davaya konu değişiklik ile alanda öngörülen nüfus kapsamında diğer sosyal ve teknik altyapı alanlarında küçük oranlarda azalma meydana gelmiş ise de, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği eki tablonun "Açıklamalar" bölümünün 2. maddesinde yer verilen *"Büyükşehir belediye sınırları içerisinde yerleşme bütünlüğü gösteren, komşu ilçe belediyeleri ile bütünleşen ilçe belediyelerinde altyapı alanları bir bütün olarak hesaplanabilir."* kuralı uyarınca değerlendirme yapıldığı ve büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki konumu çerçevesinde davaya konu nazım imar planı değişikliği işleminde şehircilik ilkelerine ve mevzuata aykırılık görülmediği gerekçeleriyle davalı idarenin istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Uyuşmazlık konusu alanları da içeren sahil şeridinin kullanım kararının ilk olarak 2016 yılında onaylanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile belirlendiği ve kıyıdan itibaren ilk 50 metrelik alanın park ve yeşil alan, ikinci 50 metrelik alanın ise günübirlik tesis alanı kullanımına ayrıldığı, itirazlar üzerine ilçe Belediye Başkanlığınca bu yerde kısmi yapılaşmanın mevcut olup olmadığına dair çalışma yapıldığı, parselasyon planı bulunup, parselasyon planı doğrultusunda yapı kullanma belgesi bulunan ancak mevzi imar planı bulunmayan alanlarda; Köy Yerleşik Alanı sınırı içerisinde kalan ve bu doğrultuda yapılaşma izni alarak yapı kullanma izin belgeleri bulunan an-

cak parselasyon planı ve mevzi imar planı bulunmayan parsellerde; kıyı bütününde kadastral ada bazında ve parselasyon sınırı bazında %50 doluluk oranına ve mevzi imar planı sınırlarına bakılarak yeniden tespit edildiği ve analiz paftaları hazırlanarak kısmi yapılaşmayı sağlayan alanların pafta üzerine işaretlendiği, 11 Temmuz 1992 tarihinden önce yapılaşmasını tamamlamış olan parsellerin doluluk oranlarının belirlendiği ve bu usulde kısmi yapılaşmanın mevcut olduğu yolunda değerlendirme yapılarak, kısmen ya da tamamen yapılaşmış durumdaki parsellerin kullanım kararının mevcut konut alanı olarak belirlenmesine dair dava konusu nazım imar planı değişikliğinin kabul edildiği görülmüştür.

Uyuşmazlık, 11/07/1992 tarihinden önce mevzi imar planı ya da uygulama imar planı bulunmayan alanlarda, yapıldığı tarihteki mevzuata uygun olarak yapı ruhsatı alarak inşa edilmiş yapıların kısmi yapılaşma kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda ortaya çıkmıştır.

Mevzuat hükümleri göz önüne alındığında, sahil şeridinden yararlanmanın kamunun kullanımına açılmasında kamu yararı olduğu kabul edilmekle birlikte, 3621 sayılı Kanun'dan önce yürürlükteki mevzuata uygun olarak onaylanmış plan kararları uyarınca yapılaşmış veya yapılaşmamış olsa dahi belli koşulların gerçekleşmesi şartıyla (geçerli bir kıyı kenar çizgisinin esas alınması suretiyle 11/07/1992 tarihinden önce onaylanmış imar planlarına göre kısmi yapılaşma koşullarının gerçekleştiği haller) yasanın eşitlik ilkesi çerçevesinde tanıdığı haktan yararlanan taşınmazların hukuki statüsünün geçerli olduğu kazanılmış hak kavramı çerçevesinde kabul edilerek daha önce kanunla belirlenmiş hakların korunması ve kişilerin mağdur edilmemesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

İlgili Kanun ve Yönetmelik gereği önceki mevzuata göre onaylanmış imar planları uyarınca yapılaşma veya kısmi yapılaşma koşullarını taşıdığı için hukuken kabul edilen imar haklarının, tıpkı diğer yürürlükteki mevzuata göre getirilmiş mevcut plan kararları gibi zorunlu durumlarda revizyon ve değişikliğe tabi tutulabileceğinde duraksama bulunmamaktadır.

Kıyıların ve sahil şeritlerinin kullanım amaçlarına göre derinliği, kişilerin bu yerlerden yararlanma olanakları ve şartları 3621 sayılı Kanun ile düzenlenmiş ve anılan Kanun'da kıyı ve sahil şeritlerinin kamu yararına kullanımının sağlanması, kıyının korunması amacına yönelik olarak yapılabilecek yapılar sınırlı olarak sayılarak, Kıyı Kanunundan önce oluşmuş hakların nasıl ve hangi ölçüler içinde korunabileceğini belirlemek için geçici madde eklenmiş ve buna uygun olarak Yönetmelik'le kısmi yapılaşma tanımlanmış ve mevcut hakların sınırları belirlenmiştir.

Kıyı mevzuatına göre kısmi yapılaşma tespitlerinin belirli koşullar altında gerçekleştirmesi esastır. Buna göre ilk olarak, ilgili alanda 11 Temmuz 1992 öncesinde onaylı bütüncül uygulama imar planı veya mevzi imar planı bulunması gerekmektedir. Aynı zamanda, 1992 tarihi öncesinde söz konusu imar planı sınırları içerisinde, ilgili imar planına göre yapılaşmanın ruhsatlandırılmış olan ve eğer 11 Temmuz 1992 tarihi öncesinde yapılaşmasını tamamlamamış ise, su basman seviyesinde inşaatın başlamış olduğu yapıların, planın kara yönünde 100 metrelik bandı içerisinde kalan kesiminde yer alan imar adaları toplamı içerisindeki yapılaşmaya olan oranının %51'in üzerinde olması gerekmektedir.

Bu noktada tekrar belirtmek gerekir ki "kısmi yapılaşma" bir durum tespitinden öte kıyı mevzuatında açıkça tanımlanmış olan hukuki bir terimdir. Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 4. maddesinde "kısmi yapılaşma" tanımı kapsamında verilen ve (a), (b), (c) ve (d) maddelerinin tümünde "1/1000 ölçekli mevzii imar planı" ya da "uygulama imar planı" ifadeleri yer almaktadır. Başka bir ifade ile, kıyı mevzuatı çerçevesinde bir alanda kısmi yapılaşmanın varlığı ancak "1/1000 ölçekli mevzii ya da uygulama imar planının varlığı ve yapılaşmanın belirtilen oranda ve şekilde bu planlara uygun gerçekleşmiş olması ile mümkündür.

Dava konusu uyuşmazlıkla ilgili olarak onaylanan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı doğrultusunda 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının belediye meclisi ve büyükşehir belediye meclisi kararıyla kabul edildiği, planlar askıya çıkarıldıktan sonra uygulama imar planına yapılan itirazların incelenmesi esnasında Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 4. maddesinde yer alan kısmi yapılaşma kavramının uygulanmasında tereddütte düşüldüğünün belirtildiği, öte yandan, köy yerleşik alanları ve köy statüsünü koruyan köy yerleşme alanlarının sahil şeridinde kalan yapılara yönelik olarak 14/02/2020 tarihinde 3621 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. maddesindeki hususlarla ilgili olarak bu alanlarda Yönetmeliğin kısmi yapılaşma belirleme usullerinin nasıl uygulanacağına dair açıklama getirilmesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğünden istenilmiştir.

Anılan yazıya karşı Bakanlığın cevabi yazısında; kıyı bölgesinde yapılacak bir imar planı çalışması kapsamında büyükşehir belediye sınırları içinde köyden mahalleye dönüşen ve ilgili idaresince kırsal yerleşik alan kabul edilen yerleşme alanlarının veya belediye sınırları içinde olanlar dahil köy statüsünü koruyan köy yerleşme alanlarının olması halinde, bu alanlarda, eğer 11/07/1992 tarihinden önce onaylanmış yürürlükte olan herhangi bir imar planı bulunmuyor ise, Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 16(a) maddesi hereği yapılacak imar planı çalışmasında sahil şeridinin 100 metre olarak belirleneceği, ancak 3621 sayılı Kanun'a 14/02/2020 tarihinde eklenen ek 3. maddesi, kırsal yerleşil alan kabul edilen yerleşme alanları ile köy statüsünü koruyan yerleşme alanlarında yapılacak imar planı çalışmasıyla belirlenecek 100 metrelik sahil şeridi içerisinde kalan ve 11/07/1992 tarihinden önce yapıldığı tarihteki mevzuatına uygun olarak yapılan yapıların mevcut haliyle korunacağını hüküm altına aldığı, bu yapıların korunması hususunun, kıyı mevzuatının öngördüğü kısmi yapılaşmadan gelen bir müktesep hakla ilişkili olmadığı, bu alanlarda herhangi bir meri imar planı olmaması da dikkate alındığında, bu alanlarda kısmi yapılaşma hesabına altlık teşkil edecek bir belgeden bahsedilemeyeceği gibi, kısmi yapılaşma hesabına konu edilecek bir durumun da söz konusu olmadığı, bu alanlarda kalan yapılar varsa öncelikli olarak bu yapıların 11/07/1992 tarihinden önce mülga 6785 sayılı İmar Kanunu'nun ilgili hükümleri ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 27. maddesi ve Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği'nin hükümlerine uygun olarak yapılmış olup olmadıklarının irdelenmesi gerektiği, mevzuata uygun olarak yapılmış yapılar olduğu tespit edilmesi halinde, yapılacak imar planı çalışması kapsamında 100 metrelik sahil şeridi içerisinde kalan bu yapıların mevcut haliyle korunacağı, kat mülkiyeti tesis edilmemek ve herhangi bir müktesep hak teşkil etmemek ve mevcut kontur ve gabari aşılmamak kaydı ile yöreye uygun cephe değişikliği ve onarımı ile can ve mal güvenliği

için güçlendirme yapılarak kullanılabileceği, bu nitelikteki köy yerleşme alanlarının sahil şeridinde kalan kısımlarında yeni yapı yapılamayacağı hususunun 3621 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi uyarınca plan hükmüne bağlanması gerektiği belirtilmiştir.

Bu durumda, plan değişikliğine konu alanda yapıldığı tarihteki mevzuata uygun olarak yapı ruhsatı alarak inşa edilmiş yapılar bulunsa da, bu alanlarda 11/07/1992 tarihinden önce usulüne uygun olarak onaylanarak yürürlüğe konulmuş uygulama imar planı ya da mevzii imar planı bulunmadığı için dava konusu alanın kısmi yapılaşma kapsamında değerlendirilemeyeceği, 3621 sayılı Kanun'un ek 3. maddesi uyarınca bu yapıların ancak mevcut hali ile korunabileceği, onarım ve güçlendirme yapılabileceği, kıyı mevzuatına uygun olarak "günübirlik alan" ve "park" olarak belirlenen bu alanların "mevcut konut alanı" kullanımına dönüştürülmesine ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun olmadığından dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi gerekmektedir.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulü yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

2. Büyükşehir belediyelerinin doğrudan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ya da parselasyon planı yapmak yetkisinin bulunmadığı, bu yetkinin ilçe ve ilk kademe belediyelerine ait olduğu, Kanun tarafından açıkça yetki verilmediği müddetçe büyükşehir belediyesine devredilemeyeceği hakkında.

Esas No:2021/7420, **Karar No:**2025/4268

ALTINCI DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacıların maliki oldukları taşınmazı kapsayan alanda ilçe belediye encümeni tarafından onaylanan parselasyon işlemi ile büyükşehir belediye meclisi tarafından onaylanan 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava konusu parselasyon işleminde ve dayanağı uygulama imar planı ve nazım imar planında imar mevzuatına aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, büyükşehir belediye meclisince onaylanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı bakımından; büyükşehir belediyelerinin uygulama imar planları ve parselasyon planlarının yapımında yetkisinin bulunmadığı, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ve parselasyon planı yapımında ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yetkili olduğu; uygulama imar planlarının ilçe belediyesince yapılacağı ve ardından büyükşehir belediyesinin onayına sunulacağı, ilçe belediyesinin bu yetkisini büyükşehir belediyesine devredeceğine yönelik herhangi bir yasal düzenleme öngörülmediği, dolayısıyla ilçe belediyesince yapılması gereken uygulama imar planının yetki devri ile büyükşehir belediyesi tarafından yapılarak onaylanması yönündeki dava konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planında yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın 1/1000 ölçekli uygulama imar planına ilişkin kısmının bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacıların maliki oldukları taşınmazı kapsayan alanda ilçe belediye encümeni tarafından onaylanan parselasyon işlemi ile büyükşehir belediye meclisi tarafından onaylanan 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının iptali istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İmar planlarının hazırlanmasında kamusal yarar görüldüğü, dolayısıyla yer seçimi ile ulaşım sisteminin kurgulanmasında şehircilik ilkeleri, planlama esasları, kamu yararı, bölge şartları ve üst kademe 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planına aykırılık bulunmadığı, ayrıca parselasyon işleminin dayanağı uygulama imar planına uygun olduğu, davacılara eski parsellerine eşdeğer nitelikte tahsis yapıldığı, düzenleme sınırının usulüne uygun şekilde belirlendiği, ilçe belediyesinin mali yetersizliği sebebiyle 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapılması yetkisinin belediye meclisi kararıyla büyükşehir belediyesine devredildiği ve kamu yatırımının hızlandırılması amacıyla uygulama imar planının büyükşehir belediyesi tarafından yapıldığı da göz önüne alındığında, dava konusu parselasyon işleminde ve dayanağı uygulama imar planı ve nazım imar planında imar mevzuatına aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Büyükşehir belediye meclisince onaylanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı bakımından; yetki devrinin hukuken geçerli olabilmesi, böyle bir devrin daha önce 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda açıkça öngörülmüş bulunmasına bağlı olduğu, kamu hukukunda bir makama/organa verilen yetkinin, aksine bir hüküm bulunmadıkça o makam/organ tarafından kullanılacağı, bir makamın yetkisinin başka bir kişiye/organa devredilmesi için mevzuatla yetkili kılınması gerektiği, 5216 sayılı Kanun hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyelerinin uygulama imar planları ve parselasyon planlarının yapımındaki yetkisinin, ilçe belediyelerinin nazım imar planına uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlara dayanarak yaptıkları parselasyon planlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmakla sınırlı olduğu, doğrudan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapmak ya da parselasyon planı yapmak yetkisinin bulunmadığı, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ve parselasyon planı yapımında ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yetkili olduğu; aynı Kanun'un 7/c maddesinde yer alan büyükşehir belediyesinin her ölçekteki imar planları ve parselasyon planlarının yapımındaki yetkisinin ise, kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili imar planları ve parselasyon planlarının yapımı ile sınırlı olduğu, dolayısıyla Kanun'da açıkça belirtildiği üzere uygulama imar planlarının ilçe belediyesince yapılacağı ve ardından büyükşehir belediyesinin onayına sunulacağı belirtilmiş olup, ilçe belediyesinin bu yetkisini büyükşehir belediyesine devredeceğine yönelik herhangi bir yasal düzenleme öngörülmediği, uyuşmazlıkta ilçe belediye tarafından mali yetersizlik sebebiyle büyükşehir belediyesine uygulama imar planı yapma yetkisinin devredildiği ve dava konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planının bu yetki devri kapsamında büyükşehir belediye meclisince onaylandığı, büyükşehir belediyesinin görev alanına girmeyen plan ve projelerden olan dava konusu alanda uygulama imar planını yapma yetkisinin ilçe belediyesine ait olduğu, ilçe belediyesinin

bu yetkisinin Kanun'dan doğması nedeniyle Kanun tarafından açıkça yetki verilmediği müddetçe bu hak ve görevini büyükşehir belediyesine devredemeyeceği, olaydaki gibi bir devrin Kanun'la verilen görevin idari işlemle kaldırılması sonucunu doğuracağı, bu durumun idarenin kanuna bağlı olma ilkesi ile bağdaşmayacağı, dolayısıyla ilçe belediyesince yapılması gereken uygulama imar planının yetki devri ile büyükşehir belediyesi tarafından yapılarak onaylanması yönündeki dava konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planında yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın 1/1000 ölçekli uygulama imar planına ilişkin kısmının bozulmasına karar verilmiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

PARSELASYON İŞLEMİ

3. Parselasyon işleminin amacının plana uygun yapı yapmaya elverişli imar parselleri oluşturmak olduğu dikkate alındığında rekreasyon alanında imar parseli oluşturularak tahsis yapılamayacağı hakkında.

ALTINCI DAİRE

Esas No:2023/5766, **Karar No:**2025/4221

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacıların taşınmazının bulunduğu alanda parselasyon yapılmasına ilişkin belediye encümeni kararının iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacıya tahsisi yapılan parselin konum ve ekonomik değer bakımından eşdeğer olduğu, fiili zorunluluk nedeniyle de kadastral yerinde bırakıldığı, davaya konu parselasyonun hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, kadastral parselin uygulama imar planında rekreasyon alanı ve imar yolunda kaldığı, dava konusu parselasyon işlemi sonucunda rekreasyon alanından imar parseli tahsis edildiği, rekreasyon alanlarının Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik, Mekansal Planlar Yönetmeliği ve Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde yer alan tanımlamalara göre sosyal donatı alanı niteliğinde bulunduğu ve düzenleme ortaklık payından karşılanması gereken bir alan olduğu, dolayısıyla yapılaşmaya uygun imar parseli olmadığı, parselasyon işleminin amacının plana uygun yapı yapmaya elverişli imar parselleri oluşturmak olduğu dikkate alındığında, rekreasyon alanında imar parseli oluşturularak davacıya tahsis edilmesine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacılar tarafından, taşınmazlarının bulunduğu alanda parselasyon yapılmasına ilişkin belediye encümeni kararının iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacıya tahsisi yapılan parselin konum ve ekonomik değer bakımından eşdeğer olduğu, uygulama imar planında en küçük

parsel büyüklüğü şartı 10.000,00 m² olduğundan müstakil imar parseli oluşturulacak büyüklüğe sahip olmayan parselin teknik zorunluluk nedeniyle müstakilen tahsisinin mümkün olmadığı, fiili zorunluluk nedeniyle de kadastral yerinde bırakıldığı, davaya konu parselasyonun hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Parselasyon işleminin amacı; imar planı, plan raporu ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre, imar adasının biçim ve boyutu, yapı düzeni, inşaat yaklaşma sınırı ve bahçe mesafeleri, yapı yüksekliği ve derinliği, yerleşme yoğunluğu, taban alanı ve kat alanı katsayısı, arazinin kullanılma şekli, mülk sınırları, mevcut yapıların durumu göz önüne alınmak suretiyle üzerinde yapı yapmaya elverişli imar parseli oluşturmaktır. Düzenleme sınırı içerisinde bulunan yol, yeşil alan gibi kamusal alanların bedelsiz olarak kamuya kazandırılması için imar parsellerinde oluşacak değer artışı karşılığında düzenleme ortaklık payı alınması mümkün olmakla birlikte, asıl amaç plana uygun yapı yapmaya elverişli imar parselleri oluşturmaktır.

Davacının maliki olduğu parselin uygulama imar planında rekreasyon alanı ve imar yolunda kaldığı, dava konusu parselasyon işlemi sonucunda düzenleme ortaklık payı kesintisi yapıldıktan sonra kalan kısmın kadastral parselin bulunduğu yerde oluşturulan parselden (rekreasyon alanı) hisseli olarak tahsis edildiği anlaşılmaktadır.

Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik, Mekansal Planlar Yönetmeliği ve Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde yer alan tanımlamalara göre rekreasyon alanının sosyal donatı alanı niteliğinde bulunduğu ve düzenleme ortaklık payından karşılanması gereken bir alan olduğu, dolayısıyla yapılaşmaya uygun imar parseli olmadığı açıktır.

Parselasyon işleminin amacının plana uygun yapı yapmaya elverişli imar parselleri oluşturmak olduğu dikkate alındığında, rekreasyon alanında imar parseli oluşturularak davacıya tahsis edilmesine ilişkin işlemde hukuka uygunluk görülmemiştir.

Öte yandan; davalı idare tarafından dava konusu parselasyon işleminin Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmeliğin 14. maddesinin 9. fıkrası uyarınca yapıldığı, dolayısıyla imar uygulamasının mevzuata uygun olduğu ileri sürülmüşse de Danıştay Altıncı Dairesinin 13/05/2024 tarih ve E:2020/5904, K:2024/2887 sayılı kararıyla anılan Yönetmelik hükmünün iptaline karar verilmiştir.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

E. DİĞER İŞLERE İLİŞKİN KARARLAR

RUHSATLANDIRMA

1. 21/12/2011 tarih ve 28149 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği'nin 8/3 maddesi uyarınca, hastane olarak kullanılacak binanın başka işyeri veya meskenle doğrudan ilişkisi olamayacağı hakkında.

DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No:2025/4718, **Karar No:**2025/5147

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, veteriner polikliniği olarak faaliyette bulunan ruhsatlı işyerinin havyan hastanesine dönüştürülmesi talebiyle yapılan başvurunun, söz konusu yerin ana gayrimenkule ait bağımsız bölümlerden biri olduğu gerekçesiyle reddine ilişkin İstanbul İl Tarım ve Orman Müdürlüğü işleminin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği'nde hayvan hastanesi olarak kullanılacak binanın başka işyeri veya meskenle doğrudan ilişkisi olamayacağının düzenlendiği; dava konusu ruhsatlandırma talebine konu binada ise, hayvan hastanesi olarak planlanan alanların, bina içinde bulunan diğer işyeri ve meskenler ile doğrudan ilişkisinin kesildiği ve binanın ön cephesine eklenti yapılmak suretiyle ayrı bir giriş verilerek ana gayrimenkulden ayrı bir girişe sahip olduğu anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, hayvan hastanelerinin sahip olması gereken asgari teknik ve sağlık şartları ile açılma, çalışma ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen Hayvan Hastanesi Yönetmeliği'nde hastane olarak kullanılacak binanın başka işyeri veya meskenle doğrudan ilişkisinin olamayacağının düzenlendiği, hayvan hastanesi olarak planlanan alanın Yönetmelikte belirtilen şartları sağlamadığı belirtilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Veteriner polikliniği olarak faaliyette bulunan ruhsatlı işyerinin havyan hastanesine dönüştürülmesi talebiyle yapılan başvurunun reddine

ilişkin İstanbul İl Tarım ve Orman Müdürlüğü işleminin iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği'nde hayvan hastanesi olarak kullanılacak binanın başka işyeri veya meskenle doğrudan ilişkisinin olamayacağının düzenlendiği; somut olayda ise, hayvan hastanesi olarak planlanan alanların, bina içinde bulunan diğer işyeri ve meskenler ile doğrudan ilişkisinin kesildiği ve binanın ön cephesine eklenti yapılmak suretiyle ayrı bir giriş verilerek ana gayrimenkulden ayrı bir girişe sahip olduğu, söz konusu yerin ayrı bir ana gayrimenkul veya eklenti olmayıp ana gayrimenkule ait bağımsız bölümlerden biri olduğundan bahisle reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı; gerek İstanbul gerekse de diğer illerde emsali hayvan hastanelerinin, davacının taşınmazı gibi ana gayrimenkul ile fiziki irtibatı olan yerler olduğu ve davalı idarece buraların ruhsatlandırıldığı, dolayısıyla davalı idarece yeknesak bir uygulama yapılmadığından hukuki belirlilik ilkesine de aykırı hareket edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Hayvan hastalıklarının teşhis ve tedavilerinin ayakta veya yatarak yapıldığı gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulacak tüm hayvan hastanelerinin sahip olması gereken asgari teknik ve sağlık şartları ile açılma, çalışma ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen 21/12/2011 tarih ve 28149 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği'nin 8. maddesinin üçüncü fıkrasında, *"Hastane olarak kullanılacak binanın başka işyeri veya meskenle doğrudan ilişkisi olamaz."* düzenlemesine yer verilmiştir.

Anılan hüküm uyarınca, ana gayrimenkulün kütükte mesken, iş veya ticaret yeri olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde hastane, dispanser, klinik, poliklinik, ecza laboratuvarı gibi işyerlerinin kurulması yasaklanmıştır.

Veteriner polikliniği ruhsatıyla faaliyette bulunan davacıya ait işyerinin hayvan hastanesine dönüştürülmesi talebiyle yapılan başvurunun; bina içinde hayvan hastanesi olarak ayrılan bağımsız bölümlerin, zemin kat ile birinci kat arasındaki geçişin daire kapısından çıkılıp apartman ortak alanına geçildikten sonra ortak merdivenler kullanılarak yapıldığı, zemin kattan üst kata direkt içeriden geçiş olmadığının görülmesi nedeniyle, hayvan hastanesi olarak planlanan alanların bina içinde bulunan diğer işyeri ve meskenler ile doğrudan ilişkisinin bulunması nedeniyle hayvan hastanesi kurulmasının uygun bulunmadığı; Mahkemesince mahallinde yaptırılan keşif incelemesi neticesinde düzenlenen bilirkişi raporuna göre; işyerinin bulunduğu 6. blok olarak nitelendirilen binanın bodrum, zemin ve 3 normal kattan oluştuğu, yapıda toplam 8 adet bağımsız bölümün yer aldığı, kargir apartmanında kat mülkiyetinin tesis edildiği, veteriner polikliniği ruhsatı verilen yerin söz konusu alanların birleştirilerek kullanılan bir işyeri olduğu, polikliniğe ait bodrum kat, zemin kat ve 1. katta yer alan 1 ve 3 nolu bağımsız bölümlerin dış kapılarının mevcut olduğu; ancak, ortak alandaki dış kapıların, bağımsız bölümlerin iç kısmından

iptal edilerek kullanılmadığı, ortak apartman girişindeki 1 ve 3 nolu daire kapılarının üzerine girişin ön taraftan (cadde üzerinden) levhasının asıldığı, kat mülkiyeti tapu senedine göre de mülkiyeti davacıya ait olan 1 nolu daire niteliğindeki bağımsız bölüme ait yapı kayıt belgesinin karma (konut+ticari) olarak düzenlendiği anlaşılmıştır.

Dava konusu işlemin tesis edilme sebebi yönünden irdelendiğinde, hayvan hastanesi kurulması planlanan binanın zemin katı dahil dört normal kat ve bir bodrum katından oluştuğu, her katta farlı kişilere ait işyeri ve mesken niteliğinde iki dairede olmak üzere toplam 8 adet bağımsız bölüm bulunduğu, binanın zemin katındaki 1 nolu dairenin hastanesi girişi, birinci katındaki 3 nolu dairenin hastane üst katı, bodrum bölümünün ise hastane alt katı olarak hastane kat planına dahil edildiği, binada geri kalan 6 adet bağımsız bölümün farklı kişilere ait işyeri ve mesken olarak kullanıldığı, hayvan hastanesi olarak ayrılan bağımsız bölümün zemin kat ile birinci kat arasındaki geçişin daire kapısı ve binaya ait ortak alandaki merdivenler kullanılmak suretiyle gerçekleştirileceği; diğer bir deyişle, zemin kattan üst kata doğrudan içerinden geçişin bulunmadığı, hastane olarak planlanan yerin ana gayrimenkulün bağımsız bölümleri ile ortak alanı kapsayan, ana gayrimenkul girişi dışından zemin kattaki dairenin önünde bulunan ortak alandaki 35 m^2'lik ilavenin eklenti olarak nitelendirilemeyeceği, planlanan alan için hayvan hastanesi kurulması talebiyle yapılan başvurunun Yönetmelik'in 8. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan şartı sağlamaması nedeniyle uygun bulunmadığına yönelik olarak tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptaline ilişkin Mahkeme kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine dair Bölge İdare Mahkemesi kararında da hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

TOPLULAŞTIRMA

2. Toplulaştırma işlemlerinde esasa etkili olmayan şekil noksanlığı olarak nitelendirilebilecek hususların asıl işlemin hukuka uygunluğunun denetlenmesine engel olarak kabul edilmemesi gerektiği hakkında.

Esas No:2024/816, **Karar No:**2025/5620

DÖRDÜNCÜ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, arazi toplulaştırma işlemleri kapsamında davacıya tahsis edilen taşınmazın değiştirilmesine yönelik düzenlemeye karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, yeni parselasyon planlaması ile arazi toplulaştırma listelerinin üç kez askıya çıkarıldığı, yaklaşık 22 dönüm büyüklüğündeki parselin davacıya tesliminin yapıldığı, bu aşamadan sonra projede ve parselasyon planlarında değişiklik yapılabilmesinin ancak kamu yatırımlarının zorunlu kıldığı hallerde idarece hazırlanan gerekçeli rapor üzerine mümkün olduğu, ancak bu yönde herhangi bir gerekçe raporunun ibraz edilmediği, dolayısıyla arazi toplulaştırma projesinde ve parselasyon planında mevzuat hükümlerine aykırı olarak değişiklik yapıldığı belirtilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, arazi toplulaştırılmasına ilişkin usul ve esasların, Arazi Toplulaştırması ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nde düzenlendiği, arazi toplulaştırması yapılırken Yönetmelik'te belirtilen metodun izlenmesi gerektiği, bununla birlikte Yönetmelik'le yapılacak ilan sayısına ilişkin emredici bir hüküm bulunmadığı, idare tarafından yapılan her bir değişikliğin gerekçeli rapora bağlanması anılan mevzuatın gereği ise de, herhangi bir eksikliğin düzeltilerek askı ilanı ile duyurulmasının henüz işlem kesinleşmeden yapılmasının, idari işlemlerin azami ölçüde hukuka uygunluğunu sağlama amacına hizmet etmesi nedeniyle hukuka uygun olduğu ancak, idarenin yaptığı işlemlere karşı yargı yolunun açık olduğu düşünüldüğünde esasa etkili olmayan şekil noksanlığı olarak nitelendirilebilecek hususların, asıl işlemin hukuka uygunluğunun denetlenmesine engel olarak kabul edilmemesi gerektiği, bu nedenle uyuşmazlığın çözümü için mahkemece yapılacak keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenecek bilirkişi raporu ile işin esasının değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Edirne 4. Kısım Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projesi kapsamında yapılan toplulaştırma işlemine ilişkin olarak davacıya 229 ada, 10 sayılı parselin tahsisinden sonra taşınmazın 173 ada, 13 sayılı parsel olarak değiştirilmesine ilişkin yapılan düzenlemeye karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Yeni parselasyon planlaması ile arazi toplulaştırma listelerinin üç kez askıya çıkarıldığı yaklaşık 22 dönüm büyüklüğündeki 229 ada, 10 sayılı parselin davacıya tesliminin yapıldığı, ilgili mevzuat hükümleri uyarınca bu aşamadan sonra projede ve parselasyon planlarında değişiklik yapılabilmesinin ancak kamu yatırımlarının zorunlu kıldığı hallerde, bu zorunluluğun ortaya konulduğu, davalı idarece hazırlanan gerekçeli rapor üzerine mümkün olduğu, ancak bu yönde herhangi bir gerekçe raporunun dava dosyasına ibraz edilmediği, dolayısıyla arazi toplulaştırma projesinde ve parselasyon planında mevzuat hükümlerine aykırı olarak değişiklik yapıldığı anlaşıldığından, davacı tarafından, değişiklik yapılmasına karşı yapılan itirazının reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: 07/02/2019 tarih ve 30679 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Arazi Toplulaştırması ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin "Yeni parselasyon planlarının askıya çıkarılması ve onaylanması" başlıklı 17. maddesinde, parselasyon planlarının askıya çıkarılarak ilan edilmesi ve bu safhada itirazların yapılmasının mümkün olduğu düzenlenmiş; 18. maddesinde de bu aşamalardan sonra kesinleşen parselasyon planının araziye uygulanmak üzere teknik dosyanın DSİ ve proje idaresince hazırlanarak kadastro müdürlüğüne gönderileceği, kadastro müdürlüğü kontrolü sonrasında da tescilinin yapılması amacıyla tapu müdürlüğüne gönderileceği hususu düzenlenmiş, böylece toplulaştırmanın nasıl gerçekleştirileceğine dair izlenecek yol belli bir düzenleme silsilesine bağlanarak bu şekilde belirlenmiştir.

Arazi toplulaştırması yapılırken, maliklerin ve diğer hak sahiplerinin bilgilendirilmesi ve itirazlarının değerlendirilebilmesi hususunda askı ilanları yapılarak varsa itirazlarının alınması ve itirazların değerlendirilmesine dair sonuçlar hakkında maliklerin bilgilendirilmelerinin sağlanması, işlemlerin hukuka uygun ve tercihlerle mümkün mertebe örtüşür şekilde isabetli yapılmasını böylece dava veya itirazların en aza indirgenmesini sağlayarak emek ve zaman kaybı ile gereksiz yargılama giderlerini azaltacağı kuşkusuzdur. Bununla birlikte günlük hayatta, arazi maliklerine her zaman ulaşılamayabileceği fiilen arazi toplulaştırmasının yapıldığı tarım alanlarının bulunduğu yerleşim yerlerine uzak başka adreslerde hatta yurt dışında yaşayan maliklerin olduğu görülmektedir. Bu sebeple yapılan çalışmalar askı ilanına çıkarılmaktadır. Bu aşamada mülakatlara katılamayan veya bilgilendirilemeyen hak sahiplerinin ilan yoluyla bilgilendirilmesi ve hatta

tapu kayıtlarına arazi toplulaştırması şerhi konularak tapu sicilinin aleniyet ilkesi gereğince bilgilendirme yapılması sağlanmaktadır.

Bununla birlikte, yapılacak ilanın sayısına ilişkin olarak ilgili mevzuatta emredici bir hüküm bulunmamaktadır. Söz konusu askı ilanlarıyla, hak sahiplerinin olabildiğince bilgilendirilerek, olası hak kayıplarının önüne geçilmesinin ve idarenin henüz yer teslimleri ve sonrasında toplulaştırma uygulamasının tapuya tescili yapılmadan eksik veya hatalı bir uygulaması bulunması halinde bunun önlenmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Öte yandan kanunda öngörüldüğü üzere toplulaştırma uygulamalarına karşı tescil tarihinden itibaren dava açma süresinin 10 yıl olarak belirlenmesi ile de toplulaştırma konusu taşınmazlara ilişkin mülkiyet hakkı güvence altına alınmaktadır.

Arazi toplulaştırması yapılırken somut olayda olduğu üzere, yönetmelikle belirlenen metodun izlenmesi idare yönünden bir yükümlülük olduğundan, idare tarafından yapılan her bir değişikliğin gerekçeli rapora bağlanması anılan mevzuatın gereği ise de, herhangi bir eksikliğin düzeltilerek askı ilanı ile duyurulmasının henüz işlem kesinleşmeden yapılmasının, idari işlemlerin azami ölçüde hukuka uygunluğunu sağlama amacına hizmet etmesi nedeniyle hukuka uygun olduğu ancak, idarenin yaptığı işlemlere karşı yargı yolunun açık olduğu düşünüldüğünde esasa etkili olmayan şekil noksanlığı olarak nitelendirilebilecek hususların, asıl işlemin hukuka uygunluğunun denetlenmesine engel olarak kabul edilmemesi gerekmektedir.

Bu nedenle, uyuşmazlığın çözümü için Mahkemece yapılacak keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenecek bilirkişi raporu ile işin esasının değerlendirilmesi gerekirken, sadece 3. askıdan sonra değişiklik yapılamayacağına ilişkin bir değerlendirme yapıldığı, davacının eski parseli ile eski parseline karşılık son halde tahsis edilen parseller karşılaştırılarak Teknik Talimat'ta "Yeni Parselasyon Planlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar" başlığı altında dikkat edilmesi gereken konular yönünden herhangi bir inceleme yapılmadığı, bu nedenle dosyanın esasına girilerek incelenmek suretiyle yeniden bir karar verilmek üzere, davalının temyiz istemi kabul edilerek, temyize konu kararın bozulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

KARAR SONUCU: Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

ÖĞRETİM ÜYELİĞİ KADROSUNA ATAMA

3. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda belirtilen koşulların dışında, öğretim üyeliği kadrolarına yapılacak atamalar için belirlenen ve Kanun'da yer almayan genel ve objektif nitelikteki ek kriterler için Yükseköğretim Kurulunun onayının alınması gerektiği hakkında.

Esas No:2023/4295, **Karar No:**2025/401

SEKİZİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İşletme Yönetimi Programına doktor öğretim üyesi alımı için yapılan ilan üzerine ilgili kadroya başvuran davacının atamasının yapılmayarak, yerine başkasının atamasının yapılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, dava konusu ilanda "Doçent kadrosuna Profesörler, Doktor Öğretim Üyesi kadrosuna Profesör ve kadro unvanı Doçent olanlar müracaat edemez." şartına yer verildiği, doçent unvanına sahip davacı tarafından doktor öğretim üyesi kadrosuna atanmak için talepte bulunulduğu, davacının başvuru yapmaması gereken kadroya atanmamasına ve başvuru şartlarını taşıyan adaylar arasından gerekli değerlendirme yapılmak suretiyle ilgili kadroya doktor unvanlı başka birinin atamasının yapılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, Kanun'da belirtilen koşulların dışında, doktor öğretim üyeliği kadrolarına yapılacak atamalar için belirlenen ve yasada yer almayan genel ve objektif nitelikteki ek kriterler için Yükseköğretim Kurulunun onayının alınmasının zorunlu olduğu, dava konusu ilanda yer verilen "Doçent kadrosuna Profesörler, Doktor Öğretim Üyesi kadrolarına Profesör ve kadro unvanı Doçent olanlar müracaat edemez." şartının, bütün öğretim üyeliği kadroları için geçerli kural olarak kabul edildiği, anılan şartın, genel ve objektif nitelikte ek koşul olmasına rağmen Yükseköğretim Kurulunun onayının alınmadığı, dolayısıyla Kanun'da aranan "onay şartı" yerine getirilmeden çıkılan ilana bağlı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Üniversite Rektörlüğü tarafından Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İşletme Yönetimi Programına doktor öğretim üyesi alımı için yapılan ilan üzerine ilgili kadroya başvuran davacının atamasının yapılmayarak, yerine başkasının atamasının yapılmasına ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istenilmektedir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davaya konu kadroya "işletme yönetimi" alanında doktora yapmış ve "davranışsal finans" konusunda çalışma yapmış akademisyenler arasından atama yapmak amacıyla ilana çıkıldığı, ilanda "Doçent kadrosuna Profesörler, Doktor Öğretim Üyesi kadrosuna Profesör ve kadro unvanı Doçent olanlar müracaat edemez." şartına yer verildiği, doçent unvanına sahip davacının da aralarında bulunduğu 5 (beş) akademisyen tarafından doktor öğretim üyesi kadrosuna atanmak için talepte bulunulduğu, Meslek Yüksekokulu Yönetim Kurulunda konunun değerlendirilmesi aşamasında bilim kurulu üyelerinden ikisi tarafından davacının doçent kadrosunda olmasına istinaden atamasının mümkün olamayacağı yönünde görüş belirtildiği, Mahkemece her ne kadar ara kararı ile bilirkişi incelemesi yaptırılması yönünde alınan karar uyarınca düzenlenen bilirkişi raporu mevcut ise de, bilirkişi raporunun dosyanın esasına yönelik değerlendirmeler içerdiği, eser incelemesi ve yeterlilik yönünden değerlendirme yapılmadan önce davacının doçent unvanı ile birlikte ilan edilen kadroya başvurup başvuramayacağının çözüme kavuşturulması gerektiği, bu bağlamda; doçent unvanının hem bir üst unvan olması hem de davalı idarenin doçent unvanlı akademisyene ihtiyacının bulunmamasından dolayı anılan şartın getirilmesinde kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırılık olmadığı, davacının başvuru yapmaması gereken kadroya atanmamasına ve başvuru şartlarını taşıyan adaylar arasından gerekli değerlendirme yapılmak suretiyle ilgili kadroya doktor unvanlı başka birinin atamasının yapılmasına ilişkin dava konusu işlemde mevzuata ve hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: İlgili mevzuatın değerlendirilmesinden, yükseköğretim kurumlarında açık bulunan ve rektörlük tarafından ilan edilen doktor öğretim üyeliği kadrolarına yapılacak atama işlemi öncesi, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 23. maddesi ve Öğretim Üyeliğine Yükseltilme ve Atanma Yönetmeliği'nin 5, 6 ve 7. maddelerindeki prosedürün izlenmesi gerekmektedir. Buna göre, rektörlük tarafından kadro ilan edilmesi sonrası, usulüne uygun olarak oluşturulacak üç kişilik jüriden adayların her bir hakkında yazılı mütalaa alınmalıdır. Her bir aday hakkında düzenlenen jüri raporlarının alınması üzerine ilk yönetim kurulu toplantısında, aday veya adaylar hakkında ayrı görüş alınarak, açık bulunan kadroya birden fazla adayın başvurması halinde yönetim kurulunun gerekçeli olarak tercihini belirtmesi gerekmektedir. Devam eden süreçte, dekan veya ilgili müdür kanaat ve önerilerini rektöre sunar ve rektör, atamanın yapılıp yapılmayacağına karar verir.

Kanun'da belirtilen koşulların dışında, anılan kadrolara yapılacak atamalar için belirlenen ve yasada yer almayan genel ve objektif nitelikteki ek kriterler için Yükseköğretim Kurulunun onayının alınması zorunluyken, üniversiteler tarafından ilan edilen bir kadro için, ihtiyaç ve hizmet gerekleri göz önünde bulundurularak getirilen özel ve ilan edilen kadroya özgü, spesifik koşulların Yükseköğretim Kurulunun onayına tabi olmadığı kabul edilmektedir. Üniversitelerin, akademik kadrolara yapacakları atamalarda aranacak genel şartlar yanında istenen özel şartların özellikle bilimsel kaliteyi artırmak amacına yönelik olarak, bilim disiplinleri arasındaki farklılıkları da göz önünde bulundurarak, objektif ve denetlenebilir nitelikte olması gerekmektedir.

Uyuşmazlıkta; Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İşletme Yönetimi Programı 1. derece doktor öğretim üyesi kadrosuna, "işletme yönetimi" alanında doktora ve "davranışsal finans" konusunda çalışma yapmış akademisyenler arasından atama yapılması amacıyla ilana çıkılmıştır. İlanda "Genel açıklamalar" başlığı altında *"Doçent kadrosuna Profesörler, Doktor Öğretim Üyesi kadrolarına Profesör ve kadro unvanı Doçent olanlar müracaat edemez."* şartına yer verilmiştir.

İlanda yer alan bu koşulun, ilan kapsamında toplam 29 adet olmak üzere farklı bölüm ve ana bilim dalına öğretim üyesi alımına yönelik olduğu, bütün öğretim üyeleri kadroları için geçerli kural olarak kabul edildiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede; anılan şartın, genel ve objektif nitelikte ek koşul olması nedeniyle Yükseköğretim Kurulunun onayının alınmasının zorunlu olduğu açıktır.

Bu bağlamda; anılan şart için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından onay alınıp alınmadığının sorulmasına, onay alındıysa onaya ilişkin bilgi ve belgenin okunaklı, onaylı örneğinin istenilmesine ilişkin Dairenin 25/10/2024 tarih ve E:2023/4295 sayılı ara kararı üzerine dosyaya sunulan bilgi ve belgenin değerlendirilmesinden konuya ilişkin gerekli Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı onayının alınmadığı görülmektedir.

Bu itibarla; Kanun'da belirtilen koşulların dışında, anılan kadrolara yapılacak atamalar için belirlenen ve kanunda yer almayan genel ve objektif nitelikteki ek kriterler için Yükseköğretim Kurulunun onayının alınması zorunluyken, Kanun'da aranan "onay şartı" yerine getirilmeden çıkılan ilana bağlı olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uygunluk bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararının bozulmasına karar verilmiştir.

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT

4. 18 yaşından küçük iken kalıcı sakatlığa uğrayan kişinin, gelir getirici herhangi bir faaliyette bulunmadığı olay/zarar tarihi ile 18 yaş arası dönemde de efor kaybı zararı doğduğu hakkında.

Esas No:2022/6533, **Karar No:**2025/3306

SEKİZİNCİ DAİRE

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacının okul servis aracına bineceği sırada meydana gelen trafik kazası neticesinde yaralanarak sakat kalmasında davalı idarenin hizmet kusuru bulunduğundan bahisle, uğranıldığı ileri sürülen sürekli iş göremezlik zararı, bakıcı gideri ve protez bedeline karşılık maddi ve manevi tazminatın yasal faiziyle ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, olay tarihinde ilköğretim öğrencisi olan davacıyı güvenli bir şekilde servise bindirmekle yükümlü olan ve bu amaçla rehber personel bulundurması gereken okul servis şoförünün, bu hususlara uymayarak olaydaki %50 oranındaki kusurlu ve sorumsuz davranışından dolayı, denetim görevini gereği gibi yerine getirmeyen davalı idarenin sorumlu olduğu, bu nedenle davalı idarenin olayda okul servis şoförünün kusuru oranında, yani %50 oranında hizmet kusurunun bulunduğu, olay nedeniyle davacıların uğramış oldukları maddi ve manevi zararlarının %50'sinin davalı idarece tazmini gerektiği, hesaplanan kalıcı işgücü kaybı, bakıcı gideri ve protez giderinin %50'si oranında maddi tazminatın ve takdir olunan manevi tazminatın davacıya ödenmesine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, olayın oluş şekli ve günümüz ekonomik şartları da göz önünde bulundurularak davacının yaralanarak kolunu kaybetmesine neden olan olay sebebiyle duymuş olduğu acı ve üzüntünün karşılığı olmak üzere manevi tazminat miktarının artırılmasına, maddi tazminat miktarı yönünden; artırılan tazminat miktarı bakımından da davalı idareye başvuruda bulunulan tarihinden itibaren faiz yürütülmesine karar verilmiştir.

Dairece, 18 yaşından küçük iken kalıcı sakatlığa uğrayan kişinin, gelir getirici herhangi bir faaliyette bulunmadığı olay/zarar tarihi ile 18 yaş arası dönemde de efor kaybı zararı doğmakta olup; Mahkemece esas alınan bilirkişi raporunda; olay/zarar tarihi ile 18 yaş arası dönemi kapsayacak şekilde efor kaybı zararının hesaplanmadığı görüldüğünden, hesaplanmayan efor kaybı zararı için ek bilirkişi raporu alınmak suretiyle hüküm kurulması, davacının protez giderine ilişkin tazminat miktarının Mahkemece yeniden hesaplanması gerektiği belirtilerek temyize konu kararın manevi tazminata ilişkin kısmının onanmasına, bakıcı giderine ilişkin kısmının düzelterek onanmasına, efor kaybı ve protez giderine ilişkin kısmının bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacının okul servis aracına bineceği sırada meydana gelen trafik kazası neticesinde yaralanarak sakat kaldığı ve olayda davalı idarenin hizmet kusurunun bulunduğundan bahisle, uğranıldığı ileri sürülen sürekli iş göremezlik zararı, bakıcı gideri ve protez bedeline karşılık maddi ve manevi tazminatın, idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istenilmektedir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davalı idarece, eğitim kurumunda öğrenim gören öğrencilerine dair taşıma işi özel şahıslara ihale edilmiş olsa da, davalı idarenin söz konusu taşıma işinin mevzuatta belirtilen şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği hususunda kontrol etme ve denetleme görevinin bulunduğu anlaşılmakla, olay tarihinde ilköğretim öğrencisi olan davacıyı güvenli bir şekilde servise bindirmekle yükümlü olan ve bu amaçla rehber personel bulundurması gereken okul servis şoförünün, bu hususlara uymayarak olaydaki %50 oranındaki kusurlu ve sorumsuz davranışından dolayı, denetim görevini gereği gibi yerine getirmeyen davalı idarenin sorumlu olduğu, bu nedenle davalı idarenin olayda okul servis şoförünün kusuru oranında, yani %50 oranında hizmet kusurunun bulunduğu anlaşıldığından, olay nedeniyle davacıların uğramış oldukları maddi ve manevi zararlarının %50'sinin davalı idarece tazmini gerektiği sonucuna varılmıştır.

Davacıların maddi tazminat istemine ilişkin olarak; davacının çalışma gücü kaybı oranına ilişkin düzenlenen bilirkişi heyeti raporunda, davacının "Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği" hükümleri uyarınca, yaşına göre meslekte kazanma gücünde azalma oranının %76(yetmişaltı) olduğu ve 18(onsekiz) yaş bitimine kadar bakıma muhtaç olduğuna yönelik rapor düzenlendiği, davacının kalıcı iş gücü kaybı(efor kaybı) tazminat tutarına ilişkin olarak hesaplanan 1.007.323,15 TL tazminatın, davalı idarenin olaydaki %50 kusuru dikkate alınarak, davacı tarafından talep edilen 503.661,57 TL'sinin, 5.000,00 TL'lik kısmının davalı idareye başvuru tarihi olan 20.09.2016 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle, geri kalan 498.661,57 TL'lik kısmının ise ıslah dilekçesinin davalı idareye tebliğ edildiği 27.05.2019 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte, davalı idarece davacıya ödenmesi gerekmektedir.

Davacının "kaza tarihinden dava tarihine kadar geçmiş dönem bakıcı gideri, dava süresince hesap dönemi boyunca oluşan bakıcı gideri ve işbu kararın verildiği yıl için oluşan bakıcı giderinin" toplamı olan 135.571,95 TL bakıcı giderinin davalı idarenin kusur oranına(%50) tekabül eden 67.785,97 TL'sinin, ıslah dilekçesinin davalı idareye tebliğ edildiği 27.05.2019 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalı idarece davacıya ödenmesi ve bu kısım yönünden davalı idare aleyhine nispi vekalet ücreti hesaplanması gerekmektedir.

Geri kalan 179.088,00 TL gelecek dönem bakıcı gideri tazminatının davalı idarenin kusur oranına(%50) tekabül eden 89.544,00 TL'sinin ise, davalı idarece re'sen davacının yaşadığı tespit edilmek ve ilgili yıldaki brüt asgari ücret üzerinden hesaplanmak suretiyle her takvim yılının başında peşin olarak davacıya ödenmesi ve bu kısım açısından davalı idare aleyhine maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir.

Davacının muhtemel yaşam süresi boyunca kullanacağı ve adedi 137.600,00 TL olan 16 adet toplam 2.201.600,00 TL değerindeki protez bedelinin, dosyadaki belgelerden davacının bu zamana kadar kullandığı anlaşılan 2 adedine tekabül eden 275.200,00 TL'lik kısmının, davalı idarenin kusur oranına(%50) isabet eden 137.600,00 TL'sinden, Sosyal Güvenlik Kurumunca karşılanan 1.851,20 TL'nin mahsubu sonucu kalan 135.748,80 TL protez giderinin ıslah dilekçesinin davalı idareye tebliğ edildiği 27.05.2019 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalı idarece davacıya ödenmesi ve bu kısım yönünden davalı idare aleyhine nispi vekalet ücreti hesaplanması, 1.851,20 TL protez giderine ilişkin talebin ise reddi gerekmektedir.

Geri kalan 1.926.400,00 TL gelecek dönem protez gideri tazminatının davalı idarenin kusur oranına (%50) tekabül eden 963.200,00 TL'sinin ise, davacılarca protez değişim zamanı yapılacak başvuru üzerine, davalı idarece davacının yaşadığı tespit edilmek ve ilgili yılda kullanılması gereken protez modelinin bedeli dikkate alınmak suretiyle davacıya ödenmesi ve bu kısım açısından davalı idare aleyhine maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir.

Dava konusu, davacının kolunu kaybetmesine sebep olan olayda, olayın meydana geliş şekli, yaralanma olayının davacının bundan sonraki yaşamı üzerindeki neticeleri, tedavi süreci ve uzuv kaybı nedeniyle davacılar tarafından duyulan elem ve ızdırap ile olayın davalı idarenin %50 oranındaki kusurundan kaynaklanması hususları dikkate alındığında; davacılardan anne ve baba için ayrı ayrı 25.000,00 TL ve davacı için 50.000,00 TL manevi tazminatın, davalı idareye başvuru tarihi olan 20.09.2016 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalı idarece davacılara ödenmesi gerektiği, fazlaya ilişkin manevi tazminat istemin ise reddi gerektiği sonucuna varılmıştır.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Manevi tazminat istemi yönünden; Manevi tazminat, kişinin malvarlığında meydana gelen eksilmeyi gidermeye yönelik bir tazmin aracı değil, manevi değerlerinde bir eksilme meydana gelen ve yaşama sevinci ve zevki azalan kişinin manen tatminini sağlamaya yönelik bir tazmin aracıdır. Manevi zararın başka türlü giderim yollarının bulunmayışı veya yetersiz kalışı manevi tazminatın parasal olarak belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Manevi tazminat, olay nedeniyle duyulan elem ve ısdırabı kısmen de olsa hafifletmeyi amaçlar. Belirtilen niteliği gereği manevi tazminatın, zenginleşmeye yol açmayacak şekilde belirlenmesi gerekmekte ise de, tam yargı davalarının niteliği gereği takdir edilecek manevi tazminat miktarının, olayın ağırlığını ortaya koyacak miktarda olması gerekmektedir.

Bu durumda; okul servis aracına binmek isteyen ilkokul öğrencisi davacıya bölünmüş yolun sol şeridi üzerinde çarpması neticesinde, çocuğun yaşı, %76 oranında iş gücü kaybı olması, bakıma muhtaç hale gelmesi ve protez kullanmak zorunda kalması nedeniyle günümüz ekonomik şartları da gözönünde bulundurularak davacının yaralanarak kolunu kaybetmesine neden olan olay sebebiyle duymuş olduğu acı ve üzüntünün karşılığı olmak üzere davacı için 200.000,00.-TL, baba ve anne için ise ayrı ayrı 100.000,00 TL olmak üzere toplam 400.000,00.-TL manevi tazminatın idare tarafından davacılara ödenmesi gerekmektedir.

Maddi tazminata yürütülen faiz yönünden;

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 16. maddesinin 4. fıkrasında "Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir." hükmü yer almaktadır.

Tam yargı davalarında uğranılan zararın gerçek miktarının Mahkeme tarafından yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda net bir şekilde ortaya çıkması durumunda, ortaya çıkan bu gerçek zararın tamamının tazmini amacıyla verilen miktar artırımına (ıslah) ilişkin dilekçenin yeni bir dava niteliğinde olmayıp, mevcut davada talep edilen tazminat miktarının ıslah suretiyle artırımına olanak sağlayan yasal bir hakkın kullanımına ilişkin olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, artırılan tazminat miktarı yönünden davanın kabul edilmesi halinde, yasal faizin başlangıcının bu miktar yönünden de, idarenin uyuşmazlığın esasında ihtilafa, bir başka anlatımla temerrüde düştüğü tarih olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bakılan davada; davacılar tarafından, 15/05/2019 tarihinde kayda giren dilekçe ile maddi tazminat miktarı artırılmış olup, artırılan tazminat miktarı bakımından da davalı idareye başvuruda bulunduğu 20/09/2016 tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekirken, miktar artırım dilekçesinin davalı idareye tebliğ edildiği tarihten itibaren faiz yürütülmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: a)Temyize konu kararın davacı için hükmedilen sürekli/kalıcı çalışma gücü kaybına ilişkin maddi tazminat istemi yönünden incelenmesi;

Sorumluluğu doğuran olayın, zarar görenin vücut bütünlüğünü ihlal etmesi hali 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinde özel olarak düzenlenmiş olup; bu hüküm gereğince, vücut bütünlüğünün ihlali halinde mağdurun malvarlığında meydana gelmesi muhtemel olan azalmanın ve dolayısıyla maddi zararın türleri; tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar şeklinde düzenlenmiştir.

Bedensel zarar kalemlerinden biri olan çalışma gücü kaybının; yalnızca "mal varlığında bir azalma ya da artış olanağından yoksun kalma" şartıyla tazmin edileceği anlayışı; kalıcı sakatlığa maruz kalmış olmalarına rağmen ev hanımları, emekliler, işsizler, yaşlılar ve 0-18 yaş arası küçüklerin, gelir getirici bir işte çalışmamalarına bağlı olarak mal varlığı zararına uğramadıkları gerekçesiyle bedensel zararların tazmin edilmemesi sonucunu doğurmaktadır. Oysa bu kişilerin, kalıcı sakatlık nedeniyle -mal varlığı zararı oluşmamış olsa dahi- günlük yaşamsal faaliyetlerini (yeme, içme, alışveriş yapma, tuvalet vb. zaruri ve yaşamsal ihtiyaçlarını giderme yönünden) eskisine ve emsallerine nazaran daha zor, bir başka ifadeyle daha fazla efor (güç) harcayarak yerine getirdikleri bir gerçektir. Kalıcı sakatlığa uğrayan bu kişilerin, klasik anlamda bir "mal varlığı zararı" doğmamış olsa bile bedensel bütünlüğün ihlalinden kaynaklanan "beden varlığı zararı"na uğramış olmaları gerçeği görmezden gelinerek, çalışma gücü kaybı tazminatı ödenmemesi, bir yandan

bedensel olarak zarara uğrayan kişinin zararın sonuçlarına bizzat katlanmasına (zararın kişinin üzerinde bırakılmasına), diğer yandan bedensel zararın doğmasına neden olan taraftan zararın tazmin edilememesine, dolayısıyla hakkaniyete aykırı bir sonuca yol açacaktır.

Bu çerçevede, efor (güç) kaybı kavramı, kalıcı iş gücü kaybına uğrayan kişinin, gelir getirici bir işte çalışmamakla birlikte günlük yaşamını emsallerine göre daha fazla efor sarf ederek sürdürmesinden kaynaklanan zarar olarak tanımlanmış ve zararı, bir anlamda bu "fazladan sarf edilen gücün" oluşturduğu kabul edilmiştir.

Efor kaybı, sürekli çalışma gücü kaybının özel ve istisnai bir görünümü olup, aynen çalışma gücü kaybı gibi maddi ve bedensel bir zarar kalemidir. Diğer bir anlatımla, kişinin mevcut zararını bizzat kendisinin "daha fazla güç" harcayarak gidermiş olması nedeniyle zarar verenin tazmin sorumluluğuna gidilmiştir.

Efor kaybı tazminatı ile ilgili olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27/04/2021 tarihli, E:2018/(21)10-927 K:2021/531 sayılı kararında, sürekli kısmî işgöremezliğin, organ eksilmesi veya organ zayıflaması nedeniyle beden gücünün belli bir oranda azalması durumu olduğu, bu durumdaki kişi çalışmasını sürdürebilir ise de, yaşıtlarına ve aynı işi yapanlara göre sakatlığı oranında daha fazla güç ve çaba harcayacağından, kazançlarında bir azalma olmasa bile (sakatlığı oranında) tazminat isteme hakkının bulunduğu, sürekli kısmî işgöremezlik durumundaki kişi, çalışan ve kazanç elde eden biri olmayıp da işsiz, yaşlı, emekli, ev kadını, çocuk olsa bile, bunlar günlük yaşamlarını sürdürürlerken "sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları" nedeniyle tümünün "güç kaybı tazminatı" isteme hakları bulunduğu belirtilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, kural olarak, 18 yaşından küçük iken kalıcı sakatlığa uğrayan kişinin, gelir getirici herhangi bir faaliyette bulunmadığı olay/zarar tarihi ile 18 yaş arası dönemde de efor kaybı zararı doğmakta olup; İdare Mahkemesince esas alınan bilirkişi raporunda; olay/zarar tarihi ile 18 yaş arası dönemi kapsayacak şekilde efor kaybı zararının hesaplanmadığı görülmektedir.

Bu durumda, hesaplanmayan efor kaybı zararı için ek bilirkişi raporu alınmak suretiyle hüküm kurulması gerektiğinden, temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararının maddi tazminata ilişkin kısmında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır

b) Temyize konu kararın davacı için hükmedilen bakıcı gideri ve protez bedeline ilişkin maddi tazminat istemi yönünden incelenmesi;

İdare Mahkemesince; bilirkişi incelemesi neticesinde hesaplanan tazminat miktarından davacının karar tarihine kadar kullandığı anlaşılan 2 adet protez gideri mahsup edilmiş; kalan tutar yönünden ise davacılar tarafından protez değişim zamanı yapılacak başvuru üzerine, davalı idarece davacının yaşadığı tespit edilmek ve ilgili yılda kullanılması gereken protez modelinin bedeli dikkate alınmak suretiyle davacılara ödeme yapılmasına karar verilmiştir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinde özel olarak hükme bağlanan vücut bütünlüğünün ihlali nedeniyle ortaya çıkan maddi zararlar arasında "tedavi giderleri" de yer almaktadır. Zarar gören kişinin vücut bütünlüğünü eski hâle getirmek yani iyileştirmek veya hastalığın artmasına engel olmak için yapmış olduğu masraflar bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu anlamda vücut bütünlüğü ihlâl edilen kişinin iyileşmesi için yapılan muayene, tahlil, tedavi, ambulans, ameliyat, hastane, ilâç ve bakım gibi masraflar bu kapsamda değerlendirilir. Bunun dışında zarar görenin bir organını kaybetmesi hâlinde bu organ yerine kendisine takılan organ veya protezler için yapılan masrafların da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. (Fikret, Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 28. Basım, Ankara 2023, s.854 vd; Oğuzman, Kemal Turgut, Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 12. Basım, İstanbul 2016, s. 95 vd.)

İdarenin eylemi sonucu ağır engelli konumuna gelen ve başkasının desteği olmaksızın günlük yaşam aktivitelerini yerine getiremeyecek olanların bakımının üstlenilmesi nedeniyle açılan davalarda, muhtemel yaşam süresi dikkate alınarak yapılan hesaplamalara dayalı olarak belirlenen toplu tazminat miktarlarının idarelerce ilgilisine ödenmesine karar verilmesi durumunda, bakıma muhtaç kişinin hesaplanan muhtemel yaşam süresinden daha erken bir tarihte vefatı halinde, idare aleyhine sebepsiz zenginleşme ortaya çıkabilmekte ve ödenen tazminatların geri istenebilmesi yoluna gidilebilmektedir.

Bakıcı gideri kişinin yaşamasına bağlı olarak ortaya çıkacak bir gider olduğundan, bakıcı giderlerine ilişkin tazminatın toplu olarak verilmesi ancak ilgilinin öngörülen yaşam süresinden önce ölümü halinde idare aleyhine ortaya çıkması muhtemel sebepsiz zenginleşme sorununun bertaraf edilmesi amacıyla Mahkemelerce bakıcı giderine ilişkin maddi tazminat hesabının, aşağıda belirtilen ilkelere göre yapılması gerektiği konusunda yargısal içtihatlar bulunmamaktadır. (Danıştay 8. Dairesi 06/03/2025 tarihli ve E:2023/1146, K:2025/1693, Danıştay 10. Dairesi 05/06/2023 tarih ve E:2023/159, 2023/3122)

Yargısal içtihatlara göre;

- Bakımı üstlenilen kişinin hayatta olduğu belgelendirildiği sürece bakıcı giderlerinin ödenmesine karar verilmesi, tazminat hesabına esas bakiye ömrün belirlenmesinde ülkemize özgü ve güncel verileri içeren TRH 2010 Ulusal Mortalite Tablosunun esas alınması,
- Ödemenin her takvim yılı başında yıllık peşin olarak yapılması,
- Bakımı üstlenilen kişinin bakıcı giderine ilişkin maddi tazminat tutarının, aylık brüt asgari ücret üzerinden hesaplanması,
- Olay tarihi ile mahkemece verilecek karar tarihi arasında geçen süre için bakıcı gideri tazminat tutarının bir bütün olarak hesaplanması, bu tutarının yasal faiziyle birlikte tazminat olarak ödenmesine karar verilmesi ve bu kısım açısından nispi vekalet ücretine hükmedilmesi,
- Mahkemece verilecek karar tarihinden sonraki dönemler için yapılacak bakıcı gideri tazminatına ilişkin ödemelerin, davalı idarece re'sen kişinin yaşadığı tespit edilmek ve ilgili yıldaki brüt asgari ücret üzerinden hesaplanmak suretiyle

her takvim yılının başında peşin olarak yapılmasına karar verilmesi ve bu kısım açısından maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen yaklaşım; tedavi giderleri kapsamında değerlendirilen protez bedeline ilişkin tazminat davalarında da geçerli olup; bakıcı gideri tazminatına ilişkin ödemelerde ilgili yıldaki brüt asgari ücretin esas alınması zarara uğrayana her takvim yılının başında yapılacak ödemeler yönünden bir belirlilik ve öngörülebilirlik sağlamaktadır.

Özellik ve gereklilik konusunda seçenekleri oldukça fazla olan protez bedelinin tespiti için rayiç bedel ve SUT bedeli arasındaki farkın esas alınması gerektiği kabul edilmekle birlikte; her somut olaya göre kullanılması gereken protezin farklı özellikler taşıması, protez modellerinin fazlalılığı, yurt içi ve yurt dışı fiyatların farklılaşması rayiç bedelin tespitini zorlaştırmaktadır.

Bu bağlamda; Ticaret ve Sanayi Odalarının tacir ve sanayiciler tarafından üretilen mal ve hizmetlerin azami fiyat tarifelerini düzenleme yetkisi dikkate alındığında; davacının protez değişim zamanında idareye sunacağı fatura bedelinin -ticaret odalarınca tasdiklenmiş olması şartıyla- rayiç bedel olarak kabul edilmesi ve Sosyal Güvenlik Kurumunca ilgili yıldaki SUT bedelinin ödenip ödenmediğinin araştırılması suretiyle rayiç bedel ve SUT bedeli arasındaki farkın davacıya ödenmesi gerekmektedir.

Özetlemek gerekirse, protez giderine ilişkin maddi tazminat hesabı aşağıda belirtilen ilkelere göre yapılacaktır:

- Protez uygulanacak kişinin hayatta olduğu belgelendirildiği sürece protez giderlerinin ödenmesine devam edilmesi, tazminat hesabına esas bakiye ömrün belirlenmesinde ülkemize özgü ve güncel verileri içeren TRH 2010 Ulusal Mortalite Tablosunun esas alınması,
- Ödemenin her protez değişim periyodunda peşin olarak yapılması,
- Anılan kriterler dikkate alınarak, olay tarihi ile mahkemece verilecek karar tarihi arasında geçen süre için protez gideri tazminat tutarının bir bütün olarak hesaplanması, bu hesaplama yapılır iken olay tarihinden itibaren her protez değişim zamanı için davacı tarafından Mahkemeye sunulacak fatura bedelinin -ticaret odalarınca tasdiklenmiş olması şartıyla- rayiç bedel olarak esas alınması, Sosyal Güvenlik Kurumunca ilgili yıldaki SUT bedelinin davacıya ödenip ödenmediğinin araştırılması, ödeme yapılması halinde rayiç bedel ve SUT bedeli arasındaki farkın hesaplanması ve yasal faiziyle birlikte tazminat olarak ödenmesine karar verilmesi, bu kısım açısından nispi vekalet ücretine hükmedilmesi,
- Mahkemece verilecek karar tarihinden sonraki dönemler için yapılacak protez gideri tazminatına ilişkin ödemelerin, protez değişim zamanında davalı idarece re'sen kişinin yaşadığı tespit edilmek ve davacı tarafından idareye sunulacak fatura bedelinin ticaret odalarınca tasdiklenmiş olması şartıyla rayiç bedel olarak kabul edilmesi ve Sosyal Güvenlik Kurumunca ilgili yıldaki SUT bedelinin ödenip ödenmediğinin araştırılması suretiyle rayiç bedel ve SUT bedeli arasındaki fark üzerinden hesaplan-

mak suretiyle her protez değişim zamanında peşin olarak ödenmesi ve bu kısım açısından maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir. Bu itibarla; yukarıda yer verilen ilkeler çerçevesinde davacının protez giderine ilişkin tazminat miktarının Mahkemece yeniden hesaplanması gerektiğinden temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararının bu kısmında hukuki isabet görülmemiştir.

Diğer yandan; bakıcı giderleri yönünden Mahkemece karar tarihinden sonraki dönemler için yapılacak tazminat ödemelerine ilişkin üst sınır olarak 89.544,00 TL'nin belirlendiği görülmüş olup; İdare Mahkemesinin hüküm fıkrasında yer alan ".. geri kalan 89.544,00 TL'sinin ise, davalı idarece re'sen davacının yaşadığı tespit edilmek ve ilgili yıldaki brüt asgari ücret üzerinden hesaplanmak suretiyle her takvim yılının başında peşin olarak davalı idare tarafından davacıya ödenmesine," kısmının "..davalı idarece re'sen davacının yaşadığı tespit edilmek ve ilgili yıldaki brüt asgari ücret üzerinden hesaplanmak suretiyle her takvim yılının başında peşin olarak davalı idare tarafından davacıya ödenmesine" şeklinde düzeltilmesi gerekmektedir.

c) Temyize konu kararın davacıların manevi tazminat istemi yönünden incelenmesi;

Bölge idare mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması, 2577 sayılı Kanunun'un 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür. Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

d) Temyize konu kararın nispi karar harcı, faiz ve vekalet ücretleri yönünden incelenmesi:

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun yargı harçlarının gösterildiği (1) sayılı tarifesinde, konusu belli bir değerle ilgili bulunan davalarda esas hakkında karar verilmesi halinde hüküm altına alınan anlaşmazlık konusu değer üzerinden, binde 68,31 oranında nispi karar harcı alınacağı belirtilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 'Yargılama giderlerine hükmedilmesi' başlıklı 332. maddesinde; "Yargılama giderlerine, mahkemece resen hükmedilir. Yargılama gideri, tutarı, hangi tarafa ve hangi oranda yükletildiği ve dökümü hüküm altında gösterilir. Hükümden sonraki yargılama giderlerini hangi tarafın ödeyeceği, miktarı ve dökümü ile bu giderlerin hangi tarafa yükletileceği, mahkemece ilamın altına yazılır." hükmü yer almıştır.

İdarenin, davacı sıfatını haiz olduğu davalarda harçtan muaf olduğu ve yargılama sonucunda haksız çıksa bile harç tahsili yoluna gidilemeyeceği açıktır. Buna karşın; davalı sıfatını taşıdığı ve yargılama sonucunda haksız taraf olduğu durumlarda, dava açılırken davacı tarafından yatırılan veya adli yardım nedeniyle yatırılması ertelenen ve dava sürecinde yargılama giderine dönüşen yargılama harçlarının-haklılık oranı gözetilerek-davalı idarece ödenmesine hükmedilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, hüküm altına alınan anlaşmazlık konusu değer üzerinden hesaplanacak nispi karar harcının tümüyle haksız çıkan tarafa, başka bir deyişle davalı idareye yükletileceği, nispi karar harcı dışında kalan yargılama giderleri için haklılık oranına göre değerlendirme yapılacağı açıktır.

Diğer yandan; Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 24/10/2024 tarihli ve E:2021/5, K:2024/2 sayılı kararı uyarınca tam yargı davalarında miktar artırımında bulunulması halinde, dava dilekçesinde talep edilen miktara hangi tarihten itibaren faize hükmedilecekse artırılan miktara da aynı tarihten itibaren faize hükmedilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 'Manevi tazminat davalarında ücret' başlıklı 10. maddesinin 4. fıkrasında; "Manevi tazminat davasının, maddi tazminat veya parayla değerlendirilmesi mümkün diğer taleplerle birlikte açılması durumunda; manevi tazminat açısından avukatlık ücreti ayrı bir kalem olarak hükmedilir." düzenlemesine yer verilmiş olup maddi ve manevi tazminat istemlerinin birlikte yer aldığı davalarda, manevi tazminat istemi yönünden ayrı vekalet ücreti hesaplanması gerekmektedir.

Bu çerçevede, bozma kararı üzerine yapılacak yargılama neticesinde yeniden bir karar verileceğinden, hükmedilen nispi karar harcı, faiz ve vekalet ücretleri yönünden bu aşamada inceleme yapılmamıştır.

KARAR SONUCU: Temyize konu kararın, davacı için hükmedilen kalıcı iş göremezlik zararına (efor kaybına) yönelik maddi tazminat kısmı ile protez giderine ilişkin maddi tazminat kısmının bozulmasına, bakıcı giderine ilişkin kısmının düzeltilerek onanmasına, manevi tazminat istemlerine ilişkin kısmının onanmasına karar verilmiştir.

EFOR (GÜÇ) KAYBI

5. Maddi tazminat miktarı hesaplanırken; davacının, aktif ve pasif dönemde efor (güç) kaybından kaynaklanan maddi zararının bilirkişi marifetiyle hesaplanarak tespit edilmesi gerektiği hakkında.

ONUNCU DAİRE

Esas No:2021/3826, **Karar No:**2025/1703

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, avukat olan davacı tarafından, adliye önünde oturma eylemi yaptığı sırada yapılan müdahale sonucunda yaralanması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi ve manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesince, davacının polis müdahalesi sonucunda yaralandığı hususunun sabit olduğu, ancak izinsiz şekilde eylem yapması nedeniyle müterafık kusuru bulunduğundan bahisle, davanın maddi ve manevi tazminat istemlerinin yarı oranında kabulüne, fazlaya ilişkin maddi ve manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine, davacının istinaf başvurusunun kabulüyle mahkeme kararının bu kısmının kaldırılmasına, olayda idarenin hizmet kusuru bulunduğu, davacıya bir kusur izafe edilemeyeceği dikkate alınarak davanın maddi tazminat istemine ilişkin kısmı yönünden; davacının talebiyle bağlı kalınarak davacının maddi tazminat isteminin kabulüne, davanın manevi tazminat istemine ilişkin kısmı yönünden; olayda davacının uğradığı fiziksel müdahalenin gerçekleşme şekli, kişi üzerindeki etkisi, geleceğe yönelik etkileri değerlendirildiğinde manevi tazminat isteminin kabulüne karar verilmiştir.

Dairece, davacının maddi tazminat istemi yönünden; davacının aktif ve pasif dönemde efor (güç) kaybından kaynaklanan maddi zararının bilirkişi marifetiyle hesaplanarak davacıya ödenmesine karar verilmesi gerektiği, davacının aylık gelirinin asgari ücrete oranlanması suretiyle belirlenen tutarın esas alınarak yapılan hesaplamaya dayanılarak maddi tazminat isteminin kabulüne karar verilmesinde hukuki isabet görülmediği, manevi tazminat istemi yönünden; manevi tazminatın ilgilinin duyduğu elem ve üzüntünün kısmen giderilmesini sağlayan manevi bir tatmin aracı olduğu ve olayın oluş şekli bir bütün olarak değerlendirildiğinde davacının manevi varlığında meydana gelen zararın giderilebilmesi için makul ve hakkaniyetli bir miktarda manevi tazminata hükmolunması gerektiği belirtilerek temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Avukat olan davacı tarafından, adliye önünde oturma eylemi yaptığı sırada yapılan müdahale sonucunda yaralanması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi ve manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesi istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının polis müdahalesi sonucunda yaralandığı hususunun sabit olduğu, ancak 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamında yasaklı alanlar arasında bulunan adalet sarayı önünde izinsiz şekilde eylem yaptığı ve yapılan uyarılara rağmen eylemini devam ettirmesi nedeniyle müterafık kusuru bulunduğundan, davanın maddi tazminat istemine ilişkin kısmı yönünden: bilirkişi raporuna göre; davacıya işgücü kaybı, kazanç kaybı ve diğer giderlerine bağlı olarak uğradığı maddi zararından, 1/2 oranındaki müterafık kusuru da değerlendirilerek ödenmesine, fazlaya ilişkin maddi tazminat isteminin reddi ile davanın manevi tazminat istemine ilişkin kısmı yönünden; dava konusu olayın gerçekleşme şekli, kişi üzerindeki etkisi, geleceğe yönelik etkileri, duyulan elem ve ızdırap göz önünde bulundurularak ve davacının 1/2 oranındaki müterafık kusuru da dikkate alınarak takdiren 100.000,00 TL manevi tazminat isteminin kabulüyle idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine, fazlaya ilişkin manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine; davacının istinaf başvurusunun kabulüyle İdare Mahkemesi kararının bu kısmının kaldırılarak; uyuşmazlık konusu olayda idarenin hizmet kusuru bulunduğu, davacıya bir kusur izafe edilemeyeceği dikkate alınarak davanın maddi tazminat istemine ilişkin kısmı yönünden; istinafa konu kararda dayanak alınan bilirkişi raporunda davacının kazanç durumuna ilişkin tespitin dosya içerisindeki mevcut vergi levhasındaki tutarlar üzerinden yapıldığı, anılan tutarların beyan olunan matraha ilişkin olduğu, vergilendirilmemiş kazanç olduğu, bir diğer deyişle net kazanç olmadığı değerlendirilmiş olup, davacının talebiyle bağlı kalınarak davacının maddi tazminat isteminin kabulüne, davanın manevi tazminat istemine ilişkin kısmı yönünden; dava konusu olayda davacının uğradığı fiziksel müdahalenin gerçekleşme şekli, kişi üzerindeki etkisi, geleceğe yönelik etkileri değerlendirildiğinde; davacının bir avukat ve müdahaleye uğradığı yerin adliye ve davacının çalışma yeri olması, vatandaşlar ve tüm adliye çalışanları nezdinde bir avukat olarak tekmelenip merdivenlerden düşmesi nedeniyle duyulan elem ve ızdırap nedeniyle takdiren 200.000,00 TL manevi tazminat isteminin kabulüyle idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Bölge İdare Mahkemesi kararının maddi tazminata ilişkin kısmı yönünden:

Tazminat hukukunda, çağın gereklerine uygun olarak geliştirilen içtihatlarla, kişinin uğradığı kalıcı bedensel sakatlığının sebep olduğu iş gücü kaybının mevcut işini yürütmesine engel olmamasına bağlı olarak gelirinde ve mal varlığında bir eksilme olmamış olsa dahi "güç (efor) kaybı tazminatı" olarak adlandırılan tazminatın ödenmesi gerektiği ka-

bul edilmiştir. İşgücü kaybına uğrayan kişinin günlük yaşamını sürdürebilmesi ve mevcut işini yapabilmesi için zarardan önceki durumuna ve diğer kişilere göre daha fazla bir güç (efor) sarf ettiği gerçeğinden hareket edilerek zararı, bir anlamda, bu "fazladan sarf edilen gücün" oluşturduğu esası benimsenmiştir. Bu doğrultuda, idari faaliyetlerin neden ve etkisiyle kamu görevlilerinin veya diğer kişilerin güç (efor) kaybına dayanan maddi zararının idare hukukunun ilke ve kuralları uyarınca idarece tazmin edilmesi gerektiği hususunda bir duraksama bulunmamaktadır.

İdare hukuku ilkelerine göre maddi zarar; idari işlem veya eylem nedeniyle kişinin mal varlığının (patrimuanın) aktifinde meydana gelen azalma nedeniyle uğranılan zarar ile elde edilmesi kesin olan gelirden yoksun kalma sonucu uğranılan toplam zarar olup; bedensel nitelikteki maddi zarar ise, kişinin sağlığına kavuşmak için yaptığı tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalması ya da yok olması nedeniyle elde edeceği gelirde meydana gelen azalmayı ifade etmektedir.

Bakılan davada, dava konusu olay neticesinde görevine devam eden davacının, mevcut işini ve günlük yaşamını eskiye ve emsallerine nazaran daha fazla güç (efor) sarf ederek sürdüreceği, bu fazladan sarf edilen efordan kaynaklanan maddi zararın en fazla net asgari ücret tutarı kadar olacağı, Adli Tıp Kurumunca belirlenen meslekte kazanma iş gücü kaybı oranında davacının aktif dönemdeki (olay tarihinden yasal olarak emekliye ayrılacağı tarihe kadar olan dönemdeki) maddi zararının, net asgari ücrete (2022 yılına kadar asgari geçim indirimi -AGİ- dahil, 2022 yılından itibaren AGİ hariç) güç (efor) tazminatının hesaplanması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Ayrıca, güç (efor) kaybına dayanan maddi tazminatın hesabında, yasal olarak emekliye ayrılacağı tarihten TRH 2010 Ulusal Mortalite Tablosuna göre belirlenen muhtemel bakiye yaşam süresinin sonuna kadar geçecek pasif devrede de, işgücü kaybı nedeniyle daha fazla efor sarf ederek yaşamını devam ettirmesi söz konusu olacağından, pasif dönem zararının da aynı usulle (AGİ hariç net asgari ücret tutarına iş gücü kaybı oranının uygulanması suretiyle) hesaplanması gerekmektedir.

Aktif dönemin işleyecek devre zararı ile pasif dönem zararı hesaplanırken, bilirkişi raporunun düzenlendiği tarihte bilinen net asgari ücret miktarı, her yıl %10 artırılmak ve %10 iskontoya tabi tutulmak suretiyle belirlenmelidir.

Bu durumda, Bölge İdare Mahkemesince, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda davacının aktif ve pasif dönemde efor (güç) kaybından kaynaklanan maddi zararının bilirkişi marifetiyle hesaplanarak davacıya ödenmesine karar verilmesi gerekirken, davacının aylık gelirinin asgari ücrete oranlanması suretiyle belirlenen tutarın esas alınarak yapılan hesaplamaya dayanılarak maddi tazminat isteminin kabulüne karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir.

Bölge İdare Mahkemesi kararının manevi tazminata ilişkin kısmı yönünden:

Manevi tazminat, kişinin mal varlığında meydana gelen eksilmeyi gidermeye yönelik bir tazmin aracı değil, manevi değerlerinde bir eksilme meydana gelen ve yaşama sevinci ve zevki azalan kişinin manen tatminini sağlamaya yönelik bir tazmin aracıdır. Manevi

zararın başka türlü giderim yollarının bulunmayışı veya yetersiz kalışı manevi tazminatın parasal olarak belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Manevi tazminat, olay nedeniyle duyulan elem ve ızdırabı kısmen de olsa hafifletmeyi amaçlamaktadır. Tam yargı davalarının ve manevi tazminatın belirtilen niteliği gereği takdir edilecek manevi tazminat miktarının, olayın, zararın ve varsa idarenin kusurunun ağırlığını ortaya koyacak, hukuka aykırılığı özendirmeyecek, bir başka ifade ile benzeri olayların bir daha yaşanmaması için caydırıcı ve aynı zamanda cezalandırıcı olacak şekilde belirlenmesi, bununla birlikte olayın meydana geliş şekli, idari faaliyetin niteliği, zararlı sonuca etkisi ve idarenin sorumluluk sebebi gözetilerek hakkaniyetli bir tutarı aşmaması gerekmektedir.

Temyiz konusu Bölge İdare Mahkemesi kararında, dava konusu olay nedeniyle davacının 200.000,00 TL manevi tazminat isteminin kabulüne karar verilmişse de manevi tazminatın ilgilinin duyduğu elem ve üzüntünün kısmen giderilmesini sağlayan manevi bir tatmin aracı olduğu ve olayın oluş şekli bir bütün olarak değerlendirildiğinde davacının manevi varlığında meydana gelen zararın giderilebilmesi için makul ve hakkaniyetli bir miktarda manevi tazminata hükmolunması gerekirken; Bölge İdare Mahkemesince 200.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesinde hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

KARAR SONUCU: Davanın kısmen kabulü, kısmen reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kısmen kabulü, kısmen reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

UZLAŞTIRMACI SİCİLİ

6. "Performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunmama" sebebiyle uzlaştırmacı sicilinden çıkarılabilmek için, orantılılık ilkesi gereği, uzlaştırma prosedürünün başarısızlığa uğramasının uzlaştırmacının sicilden silmeyi gerektirecek ağırlıktaki kusurundan kaynaklanması gerektiği hakkında.

ONUNCU DAİRE

Esas No:2021/7749, **Karar No:**2025/1496

TEMYİZ

Uyuşmazlıkta, davacının performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunmadığından bahisle uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İlk Derece Mahkemesince, davacının mevzuatta kendine yüklenen sorumlulukları önemli ölçüde yerine getirmediği, gereken çaba ve özeni göstermediği belirtilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesince, istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

Dairece, davacının uzlaştırma sürecine yönelik gerçekleştirmesi gereken işlemlerde kusurlu davrandığına ilişkin somut tespitler yapılmış ise de bu tespitlerin davacının sicilden silinmesini gerektirecek nitelikte kusurlar olmadığı, uzlaştırma prosedürünün yerine getirilmesinde yapılan usûli eksikliklerin doğrudan uzlaştırma prosedürünün sonucuna etkili olmadığı ve bu hâliyle davacının uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden çıkarılmasına yönelik tesis edilen işlemin, yaptırım uygulanmasına neden olan fiilin ağırlığı ile yaptırım uygulamakla ulaşılmak istenen amaç göz önünde bulundurulduğunda orantılı olmadığı gerekçesiyle temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

KARARIN ÖZETİ

DAVA KONUSU İSTEM: Davacı tarafından, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 49. maddesinin 1. fıkrası uyarınca davacının uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istenilmiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: Davacının taraflarla bir araya gelerek iradelerini aydınlatma çabasında olmadığı, aksine taraflara ulaşmak ve sözlü iletişim kurmak için herhangi bir çabada bulunmadığı, tarafların tamamına mevzuata uygun bir

şekilde uzlaşma teklifinde bulunmadığı gibi uzlaştırma kurumu ve sonuçları hakkında bilgilendirmediği, mevzuatta kendisine yüklenen sorumluluklarını önemli ölçüde yerine getirmediği, süreç boyunca gereken çaba ve özeni göstermediği belirtilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ: İstinaf başvurusuna konu kararın usul ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle, davacının istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME: Ceza yargılamasında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biri olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesi ile hukukumuza dahil edilen uzlaştırma kurumu, hem suçtan zarar gören ile şüpheliyi tarafsız bir kişinin hakemliğinde uzlaştırarak onarıcı adalet anlayışının toplumda hâkim kılınmasını, hem de ceza yargılamasındaki yükün hafifletilmesini temin etmektedir. Bu yönüyle, sağlıklı işlemesinde kamu yararı bulunan uzlaştırma sürecinin ve bu süreçte aktif rol oynayan uzlaştırmacıların Devlet denetimine tabi tutulması ve bu denetim sonucunda tespit edilen aykırılık ya da eksikliklere göre uzlaştırmacılara mevzuatta öngörüldüğü şekilde yaptırım uygulanması gerektiği açıktır.

Yukarıda yer verilen ve dava konusu işlemin dayanağı olan Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 49. maddesi uyarınca, uzlaştırmacının sicilden silinip listeden çıkarılması için; uzlaştırmacı olabilmek için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilmesi veya daha sonra bu koşulları kaybetmesi, uzlaştırma göreviyle bağdaşmayan tutum ve davranışlarda bulunması, 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yükümlülükleri önemli ölçüde veya sürekli yerine getirmemesi, performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunmaması, etik ilkelere aykırı davranması ya da yenileme eğitimini tamamlamaması koşullarından herhangi birinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

5271 sayılı Kanun'un 253. maddesinde, uzlaştırma sürecinin, her Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde kurulan uzlaştırma büroları aracılığıyla koordine edildiği, bu bürolarda yeteri kadar Cumhuriyet savcısı görevlendirildiği, Cumhuriyet savcısının uzlaştırmacıya talimat verme yetkisi olduğu, uzlaştırma süreci sonunda soruşturma dosyalarının uzlaştırma bürosunda görevli Cumhuriyet savcıları tarafından sonuçlandırılacağı hususlarının hükme bağlandığı; anılan Kanun'a dayanılarak çıkarılan Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 45., 47., 49., 65., 67., 68. ve 70. maddelerinde de Kanun hükmüyle uzlaştırma konusunda Cumhuriyet savcılarına verilen görev ve yetkiler doğrultusunda, uzlaştırmacılar hakkında Adalet Bakanlığınca belirlenen kriterlere istinaden denetim ve performans değerlendirmesi yaparak değerlendirme sonuçlarını kayıt altına alma ve denetim sonucunda rapor düzenleme görev ve yetkisinin Cumhuriyet savcılarına, uzlaştırmacı sicilini ve listesini tutma ve buna bağlı olarak söz konusu sicil ve listeden çıkarma yetkisinin ise Adalet Bakanlığı Alternatif Çözümler Daire Başkanlığına verildiği anlaşılmaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin 2. fıkrasında, idari yargı denetiminin idari işlem ve eylemlerin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlı olduğu ifade edilmiş, bu suretle idari yargı denetiminin kapsamı hukuka uygunluk denetimi ile sınır-

landırılmıştır. Kuşkusuz idari işlemler denetlenirken, davaya konu edilen işlemlerin mevzuata uygunluğunun yanında, Anayasa ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası metinlerde kabul edilen hukukun temel ilkelerine uyarlığı da irdelenmektedir. Bu bağlamda, idari yargı denetiminde ölçü norm olarak kullanılan temel ilkelerin birini de ölçülülük ilkesi teşkil etmektedir. Hukuki temelinde Anayasa'nın 2. maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesi ile temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi bulunan ölçülülük ilkesi, literatür ve yargısal içtihatlarda, bireylere tanınan hakları sınırlandıran idari işlemlerin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması, tanınan bir hakkı sınırlandıran idari işlemin ulaşılmak istenen amaç için gerekli olması ve amaç ile hakkı sınırlandıran idari işlemin orantılı olması şeklinde tanımlanmaktadır. Mezkûr tanımlamadan hareket edildiğinde, ölçülülük ilkesinin elverişlilik, gereklilik ve orantılılık şeklinde alt ilkeleri bünyesinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan orantılılık ilkesi, bir özgürlük ya da hakkı sınırlandırmada başvurulan araç ile sınırlandırmayla ulaşılmak istenen amaç arasında kabul edilebilir bir oran bulunmasıdır. Dolayısıyla, idare bir yaptırım öngörürken yaptırım uygulanmasına neden olan fiilin ağırlığı ile yaptırım uygulamakla ulaşılmak istenen amacı gözetmelidir. Bu çerçevede, öngörülen amaç ile sınırlanan hak arasında makul, kabul edilebilir bir oranının bulunmaması ölçülülük ilkesine aykırılık oluşturacaktır.

Anılan Yönetmelik'in 49. maddesinde, sicilden silme sebebi olarak sayılan hâllerin birbiriyle denk ihlaller olması gerektiği, diğer bir anlatımla benzer ağırlıktaki fiillerin aynı yaptırıma bağlanması gerektiği açıktır. Ayrıca, Yönetmelik'in 49. maddesinin son fıkrasının değerlendirilmesinden, yalnızca sicil ve listeden kendi isteğiyle çıkan uzlaştırmacıların istekleri halinde yeniden sicile kayıt yaptırabileceği, dolayısıyla yaptırım niteliğinde sicilden çıkarma cezası verilen uzlaştırmacıların bir daha sicile kayıt olamayacağı anlaşılmaktadır.

Bu bakımdan, dava konusu işlemin sebep unsuru olan "performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunmama" koşuluna istinaden uzlaştırmacı sicilinden çıkarma işleminin tesis edilebilmesi için, orantılılık ilkesi gereği, uzlaştırma prosedürünün başarısızlığa uğramasının uzlaştırmacının kusurundan kaynaklanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu madde kapsamında tesis edilecek işlemlere esas alınacak performans değerlendirmelerine ilişkin tespitlerin, belirtilen ağırlıkta olması gerekmektedir.

Davalı idarece uzlaşma sağlanan dosya sayısındaki azlığın tek başına performans yetersizliği olarak kabul edilmediği, uzlaşma oranının nedeni araştırılarak bu durumun uzlaştırmacının mevzuata aykırı işlemler yapması, uzlaştırma kurumu ve sonuçları ile ilgili olarak tarafları bilgilendirmemesi, uzlaştırma sürecinde özensiz davranması gibi hususlardan kaynaklanıp kaynaklanmadığının değerlendirildiği; bu çerçevede davacıya tevzi edilen uzlaştırma dosyaları incelendiğinde, davacının uzlaştırmaya ilişkin mevzuat hükümlerine aykırı hareket ettiği, süreç boyunca gerekli çaba ve özeni göstermediği, taraflarla yüz yüze görüşmekten imtina ettiği, bir kısım dosyada diğer tarafla irtibata geçmediği ve aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmediği, taraflara ulaşma ve iletişim kurma çabasında bulunmadığı hususlarının tespit edildiği, başka bir ifadeyle, dava-

cıya tevdi edilen dosyalarda uzlaştırma kurumunun başarıya ulaşamamasının davacının çaba ve özen göstermemesinden kaynaklandığı belirtilmiş ve bu nedenle dava konusu işlem tesis edilmiş ise de yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, davacıya tevzi edilen dosyalarda, davacının uzlaştırma sürecinin devamına yönelik olarak taraflarla iletişime geçtiği, uzlaştırma teklif formları düzenlediği, sürecin sonunda ise dosyaları Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Uzlaştırma Bürosuna teslim ettiği görülmektedir.

Bu itibarla, tevzi edilen uzlaştırma dosyalarında davacıya izafe edilen uzlaştırma prosedürüne aykırı davranışların, bu dosyalar yönünden uzlaştırma müessesesinin başarısızlığa uğramasının sebebi olarak değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla idarece yapılan tespitlerin, sicilden çıkarma sonucunu doğurmayacağı sonucuna varılmıştır. Başka bir ifadeyle, her ne kadar davalı idarece, davacının uzlaştırma sürecine yönelik gerçekleştirmesi gereken işlemlerde kusurlu davrandığına ilişkin somut tespitler yapılmış ise de bu tespitlerin davacının sicilden silinmesini gerektirecek nitelikte kusurlar olmadığı, uzlaştırma prosedürünün yerine getirilmesinde yapılan usûli eksikliklerin doğrudan uzlaştırma prosedürünün sonucuna etkili olmadığı ve bu hâliyle uzlaştırmacı sicilinden ve listesinden çıkarılmasına yönelik tesis edilen işlemin, yaptırım uygulanmasına neden olan fiilin ağırlığı ile yaptırım uygulamakla ulaşılmak istenen amaç göz önünde bulundurulduğunda, orantılı olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

Kaldı ki, davalı idare tarafından davacının uzlaştırma dosyalarında Yönetmelik'in 29. maddesine göre taraflarla öncelikle yüz yüze görüşme yaparak uzlaşma teklifinde bulunması, bunun mümkün olmaması hâlinde sesli veya görüntülü iletişim araçlarıyla görüşmede bulunmaya başvurması gerektiğinden bahsedilmekte ise de, ilgili mevzuat uyarınca uzlaştırmacının taraflarla öncelikle yüz yüze görüşmesini gerektiren bir kuralın bulunmadığı, yüz yüze görüşmeye öncelik verilmesi tercihinin uzlaştırma müessesesinin başarıya ulaşma ihtimalini artıracağı düşüncesinden kaynaklandığı ve tavsiye niteliği arz ettiği, diğer bir anlatımla, bu önceliğe riayet edilmemesinin emredici bir kuralın ihlali ve performans düşüklüğü olarak değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla davalı idarenin bu yöndeki tespitinin, sicilden silmeye yönelik dava konusu işlemin sebep unsurunu teşkil edemeyeceği de açıktır.

KARAR SONUCU: Davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu kararın bozulmasına karar verilmiştir.